

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקש

בקרב קדושים תתהלל

מסמכים מרטיטים הנחשפים לראשונה מספרים על אמונה יוקדת וערבות הדדית מופלאה של חסידי ברסלב בתקופת השואה

ה'ימים הנוראים'

זקני החסידים מזכירים ברגש של התעוררות את ההתקבצויות של ה'עובדים' עם ה'פשוטים' בראש השנה בהתקשרות וביטול לחלל נובע

הנותן בים הודך

תיאור מעורר על החסידים ששיברו חומות של מניעות בדרך מארץ ישראל לאומן לקיבוץ בראש השנה

לבבות ליטאיים

ראש הישיבה הרה"ח ר' אבא צבי גלינסקי מספר על הצימאון העצום שהחזיר אותו לדרכיו של הסבא הברסלבי ר' חיים בנימין ברוך

וואתיו כל לעבדך

סופר אבקשה חוזר לימיה של החבורה שהרעיידה את פונוביל והקימה דורות של חסידי ברסלב // ראינו חי

התלמיד

הנצחתי פותח שער לסודם המאיר של הטלטולים הקשים לראש השנה ומרפא את כאבה של הנפש טוחסתנה הארוכה בדרכה לחיטהרות השלמה

"אמר שהוא מתגעגע מאד אחר הדרכים שלהם שדו"ן נוסעים בהם..."

תשובה מאהבה

הרב החסיד ר' יעקב מאיר שכטער מספר על ימי הבחורות המאירים // ימי נעורי

קול ברמה

מהפכת בתי הכנסת של ברסלב ברמת בית שמש ד' // מדור: נקדת המקום

ראש השנה מחדש

מבט מעמיק להיכלות ההתחדשות של הרבי שחי חיים חדשים // מדור: אור הצפון

אבל תוותר על הדרך!

את הנפשות שחשות ייאוש עצום מהדרך שלא נגמרת בתקווה חדשה. בהלכות שבת הלכה ז' מכה מוהרנ"ת את ההמתנה והדרך בשם 'שורש התשובה' ומגלה יסוד עצום ונורא: 'גם אם אתה בדרך לתשובה, אפילו בדרך להתקרב לצדיק שהיא מעיקר יסודות התשובה, עליך להיזהר שלא להיחפז יותר מהמדיה, ואף אם תצטרך להמתין עוד ועוד בדרך להיטהר, אל תוותר על ההמתנה שהיא 'שורש התשובה' אפילו כדי לשוב בתשובה. כי גם כשהדרך נראית לנו ארוכה ללא תכלית וסוף, מגלה מוהרנ"ת בדבריו של הרבי שהיא 'עצם העניין', ההמתנה בדרך לתשובה היא הווית האדם, ולא 'עוד משהו' שעדיף אילולי היה עומד בדרכנו. במקום לוותר ולהתעייף מהסיפור שלא נגמר, אנחנו צריכים להבין שזה הסיפור בעצמו, להישאר להמתין וללכת עוד ועוד בלי לעצור, לסטות או להתעכב.

בשנים האחרונות זוכים כל חסידי ברסלב לטעום את טעמה הנפלא של ההמתנה והדרך הארוכה, החל מגבולות בלארוסיים ועד עשרות שעות בדרכים באוטובוסים. אל ההמתנות הללו מגיעים החסידים כשהם מאומנים ומצויידיים באריכות אפיים עצומה ובכוחות 'ביטול' עצומים. במוח מונחת הידיעה הברורה כי הדרך שלהם מקרבת את קץ הגאולה, והם מנצלים עד תום בגעגועים וכיסופים, לתשובה השלמה ולבעל התשובה האמיתי אליו הם מועידים את פניהם.

אשר על כן, בגליון הנוכחי בחרנו לחזור לחסידים שהתגעגעו לרבי, התגעגעו כל כך עד שיצאו בלב בוער לבד, מארץ ישראל אל בינות גלים ולמול שוטרי גבולות חמושים, בעת רעב מחלות וסכנות לא עמד לנגד עיניהם אלא האור אותו ראו ממרחקים אורו של הקיבוץ בצל הנחל נובע.

בהמשך נטעם מהחסידים שלא הפסיקו להתגעגע בימי השואה הארוכה, ניזכר בחבורה הכוספת של הברסלבר'ס בפונז'ו ועוד מאמרים נפלאים ומאירים שיחזקו אותנו בהתקשרות הנצחית לאור האורות ולסוד ההמתנה שהוא מגלה.

מי יתן ויתקבצו זכויות הפסיעות הרצונות והטרחות של כל יקירי הצדיק, בכל דרך בה יגיעו, עד שבזכותם כבר נזכה להיחתם לשנה של גאולה שלמה במהרה. ■

כאשר אנחנו נזכרים במושג 'דרך', מיד עולות למול עינינו הטרדות שכרוכות בה, כאבים, הוצאות ממוניות והעיקר ההמתנה וכיליון העיניים הקשים מכל. 'הלואי ויכולנו להתרומם מגגו של בית הכנסת השכונתי שלנו בכלי מעופף כלשהוא ולהגיע לאחר נסיעה קצרה הישר להיכל הציון באומן, אנחנו חושבים לעצמנו. 'הלא נחסוך בכך כוחות נפש רבים וזמן יקר שהיינו יכולים להשקיע בתורה ותפילה ומי מדבר על הנסיונות הקשים שהדרך מזמינה לנו בכל רגע!'

הדבר נכון כלפי הנסיעה למקום גניזתו של רבינו באומן והדבר נכון פי כמה לגבי החיים עצמם. ימים ושנים חולפים, הרבה מאמצים השקענו, התאמצנו, התגברנו, התחזקנו, אך עדיין אנחנו רק בתחילת הדרך ממש ולא נראה שהסוף באופק.

וכדרכם של נוסעים שדרכם מתארכת עליהם שוב ושוב, אנחנו מתחילים לרדת לפעמים לצדי הדרך, או גרוע מכך, אנו מנסים לחפש כיוונים אחרים, שמהם נוכל לבוא ליעד כלשהוא, להפסיק כבר 'להיות בדרך'. על פי רוב הדרך אף מלאה בסכנות בגשמיות ורוחניות ולאחר זמן כה רב שהנוסעים בה לא רואים את הישועה למול עיניהם, הם מאבדים את הכוח והחשק להילחם בסכנות שמולם ונכנעים סופית.

רבינו הקדוש, המנווט את דרכנו בלב ים ובמדבריות אימה, מעניק לנו ברחמי מבת שונה בתכלית על המסע העומד לפנינו. וכאשר בחרו ר' שמואל אייזיק ור' יודל תלמידיו הקדושים לגור בקירוב מקום לאור האורות ולהיות סמוכים אליו, התבטא רבינו ברטט ואמר 'שהוא מתגעגע מאד אחר הדרכים שלהם שהיו נוסעים בהם אליו. ומכל פסיעה ופסיעה שלהם כשנסעו אליו נברא מלאך'. (חיים רצ"א) הרבי מגלה לנו, שלמרות שנראה שהדרך היא רק 'דרך', אבל דווקא בזכותה, בהמתנה שיש בה, ובציפייה והתשוקה להגיע ליעד, יש אור של געגועים שאי אפשר לקבל אחרת. וכך אמר הרבי גם על דרכיהם של כל החסידים שנוסעים אליו, מהגדולים שבגדולים ועד פשוט הפשוטים: אחלי שאזכה לראות אור בהירות הדרך שאתם נוסעים עליה אליו.

התלמיד הנאמן והנצחי, שכל ימיו החזיק את עצמו 'בדרך' לקבלת אורו של הרב הגדול, פותח צוהר קטן לעולמם המופלא של הדרכים ומחזק

ראש ישיבת ברסלב'ר
הרה"ח ר' אבא זבי גלינסקי חתור לימים שלפני ההתקדמות ומתאר כיצד גילה את אורו של הרבי

מי ברוב ומי באש
מסמכים נדירים ומיוחדים מגלים על הנהגתם המופלאה של חסידיו הנחל טבע תחת אימו השואה

הברסלבר'ס מונבעת רישיבה
תיאור מיוחד מתוך חבורת המקורבים בספונז'ו של חסידים ההם על הבערה שסחפה את הישיבה כולה

כשאומן הייתה סגורה
זקני החסידים האחרים לימים בהם הייתה אומן סגורה וקול תפילת של אנשי שלומינו מילא את ארץ הקודש

רלב'ר בלב ים
בעקבות החסידים שיצאו את ארץ הקודש לבדם למוסע של אימה כים וביכשה בדרך לקיבוץ שסאומן

י"ל ע"י
משרת אבקשה
טל: 02-539-6363
פקס: 077-318-0237
©
כל הזכויות שמורות.
העתקה קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק
באישור כותב מוזמרים.

הגליון מודפס ע"י מ.א. הפקות
דפים - כל סוגי הדפוסות
במהדירים זולים
לקבלת הצעת מחיר מושתלמת
במוחזר פנו לטלפון
052-7631367

עיצוב גריד ועריכה גרפית
B&LUM

מדורים מלאי דעת מאידה:

04	אור הצפון ראש השנה של התחדשות
08	ימי נעורי לב מול כל העולם
10	יתבררו ויתלבנו שיחה ע"י המשך
78	מופת זה אני שופר משנה חיים
82	רפואת הנפש מה עשיתי כל השנה?!
84	נקודת המוקד רמות בית שמש ר'
86	במסילות הנעדים חזק לתשובה ויראה
92	ילדי שעשועים עצת הגאולה - מאמור הבח הנסי' של רבינו - סיפור שערשועים

לתרומות ושותפות כבית אבקשה פנו עוד היום:
בארץ ישראל
02-6237686
בארצות הברית
845-650-9368

התגלות פלאי פלאות בסוד ההתחדשות הנצחית של הרב הקדוש והחשפעה הנוראה של התשובה וההיטהרות לה זוכים תלמידיו חסידים למשמעתו

"הראש השנה שלי כל העולם כולו תלוי בזה"

הרב החסיד ר' צבי חשין שליט"א השיער נכתב לפי הבנת העורך ועל דעתו בלבד

תיכור עניין הראש השנה של רבינו יחד עם התפארותו 'חידוש כמוני לא היה מעולם והציווי הנורא לקיים את עצי התבודדות' בכל עת.

הרבי אמר "כל העניין שלי זה ראש השנה", ננסה להתבונן במילים וללמוד מהם כפי הגעת שכלנו. כשרבינו דיבר על רום דרגתו ומעלתו התבטא במילים "חידוש כמוני לא היה מעולם", ולעניין תפילה אמר רביה"ק "כל העניין שלי הוא תפילה". כלומר, שתפילה היא חידוש - כי הרבי הוא חידוש, ואכן בתורה צ"י" אומר הרבי במפורש: "עוד שמעתי בשמו לעניין השיחה בינו לבין קונו שאמר שעל תפילות ותחינות ובקשות הסדורות מכבר, כבר יודעין מהם כל המחבלים והמקטרגים, והם אורבים על הדרכים של אלו התפילות, מחמת שידועים מהם כבר היינו שמחמת שהיא כבר קבועה (התפילה) הקליפה מיישנת את זה ומקטרגת על זה, ושם ממשך הרבי ואומר: "כמו, למשל, על הדרך הכבושה הידוע ומפורסם לכל, שם אורבים רוצחים וגזלנים תמיד מחמת שידועים מדרך זה כבר, אבל כשהולכין בנתיב ודרך חדש שאינו נודע עדיין שם אינם יודעים לארוב שם כלל, כמו כן לעניינינו, השיחה שמדבר האדם עצמו בינו לבין קונו, הוא דרך חדש ותפילה חדשה, ובפרט שהרי הרבי רוצה שנעשה התבודדות "שהאדם אומר מליבו, מחדש..."

ואם כן, אנחנו מבינים שתפילה חדשה הכוונה להתבודדות, שעליה אמר הרבי שהיא ה"מעלה גדולה ועליונה מאד", ובאמת תפילה חדשה (בלק"מ זה בלי יריד) עולה בגימטריא ההתבודדות, היינו שירה חדשה (שירה בגימטריא תפילה). אם כן, חברנו את עניין רבינו שאמר על עצמו שהוא חידוש, יחד עם מה

שאמר ש'כלל עניינו זה תפילה, כששם נאמר דייקא תפילה חדשה'. היוצא מהדברים אלו שעניינו של הרבי תמיד טובב סביב עניין ההתחדשות, וכפי שנראה גם בהמשך.

כל העניין של רבינו הוא ההתחדשות ולכן גם הראש השנה אינו יכול לבא בירושה אלא במתנה מאת השי"ת, כדי שעל ידו תתחדש כל הבריאה

ועכשיו לראש השנה, הלא הנקודה של ראש השנה בעצמו זה ההתחדשות, הוא הראשית של כל השנה של הכל, בו אנחנו מתחילים הכל מהתחלה, הכל נקי, ביום הזה אנו חוזרים לשורש השורשים ובו אף היתה עיקר הבריאה, אמנם, העולם נברא בכ"ה אלול, ואנו מוצאים ש"א"תם ניצבים היום כולכם" ר"ת כ"ה אלול נברא. אבל בסוף, התכלית של כ"ה אלול, היא "אתם ניצבים היום", שזה ראש השנה כידוע. היום, ר"ת מ'קדש ישראל ויום הזיכרון. רבי נתן מביא שיש בפסוק הזה את שלושת הבחינות: 'עולם, שנה, נפש', 'אתם' - נפש, 'ניצבים' - מקום, 'היום' - זמן, וההשתלבות שלושתם יחד היא בא' בתשרי, מציון אם כן את העניין של ההתחדשות דייקא בראש השנה.

ואכן במקום אחר נקט רבינו בלשון הזאת לעניין ראש השנה "הראש השנה שלי הוא חידוש גדול, והשי"ת יודע שלא קיבלתי את זה בירושה מאבותי", כי ברגע שזה 'רושה מאבותי', כבר חסר מנקודת החידוש, אפי' 'רושה של חידוש' אינה 'חידוש אמיתי' כי הוא כבר היה קיים. וכמו הראש השנה עצמו שהוא נקודת החידוש לגמרי, זה כבר לא המקום הכי גבוה שאפשר להגיע, כמו הנעשה אדם בצלמנו כדמותנו" שזה נקודת החידוש השורשית של העולם.

רבינו אמר 'אני איש פלא' ובמזופלא ממוך אל תחקוד כל דבריו הוא בדרך הבנת שכלנו המצומצם, אך בנושאי כוונתו של רביה"ק שנבנה למעלה למעלה מהשגותיו

אך לפני שנמשיך חובה להדגיש את הדבר הבא; כל דברינו על ההתחלה של ראש השנה, זה ודאי איננו החידוש של הרבי, אלא זהו כמו "כסף קטן", אך אליבא דאמת אי אפשר להסביר ואין איתנו יודע מה שורש ההסבר למה "כל העניין שלי הוא ראש השנה", אנו מחפשים לעסוק בכך רק בשביל לתפוס איזה אחיזה בעיני הבשר שלנו, בגלל שהרבי דיבר כל כך על ההתחדשות. כמו שאנו מוצאים: "אין הבל יוצא מפי בלי התחדשות", "מי שרק נוגע ב', נעשה כקטן שנולד", הרבי גם דיבר שאסור להיות זקן, וכן בתורה ד' ח"ב הרבי אומר, שנשיכת הנחש זה בא מזקנים שלא מאריכים ימים. אבל בפועל צריך לדעת, שאין לנו שום השגה במה שהרבי מדבר, על עצם נקודת החידוש שהוא חידוש שאי אפשר להסבירו ואין לנו שום השגה בזה, הרבי אמר "אני איש פלא וכל ענייני הוא פלא גדול" דבר שהוא מופלא הוא אינו בר השגה בכלל, ולא שייך בכלל לנסות להבין אותו.

רבינו הוא ראש בני ישראל, והוא הוסיף ואמר בעניין הראש השנה שלו: "לא מיבעיא אתם תלויים בראש השנה, אלא כל העולם כולו, בהמשך נעסוק בהבנת משפט זה. אבל בכל אופן חייבים להבהיר את הנקודה הבאה שקשורה לעניין בו אנו עוסקים כעת.

קודם כל, עלינו להבין שאנו מדברים על צדיק שאין לנו בו שום השגה. הרי לא היה צדיק בעולם שזלזל בכל ענייני העולם הזה כמו רבינו, בכל המובנים של כל הדברים, איפה שרק אנשים חשבו שיש משהו, הן כסף הן כבוד, והן שאר תאוות, אפילו לא בחיצוניות של תורה ומצוות בפשט רמז ודרש, עד איפה שזכה להגיע ליחידה. אי אפשר להבין את העניין הזה של "אני איש פלא וענייני הוא פלא". עניינו של הרבי הוא מופלא לגמרי, פנימיות הכתר ותיקון כל הדברים, ואם כן אנו צריכים לדעת שכל תיאור שנאמר או משהו בגדולתו, אפילו בלשון גזמה, אינו מגיע לכלום. בהמשך נבאר בדברינו גם את עניין התפארותו ואת הטעם לכך.

רבינו קיבל את הראש השנה במתנה מהשי"ת לנלות את הסוד שתשובה הוא בלי סוף וזה תכלית כל הנבראים מראשית ועד אחרית ולזה זוכים הנוסעים לרבינו לראש השנה

נחזור לראש השנה של הרבי. כתוב בשיר השירים: "מרכבו ארגמן". מרכבו, עולה בגימטריא רבינו, ו'ארגמן', גימטריא רצ"ד, שהם כל הגוונים, ורמוזים בזה, רפאל, מיכאל, אוריאל, נזיראל

לבריאל, ויוצא אם כן, שרבינו הוא זה שעומד כנגד תאוות ניאוף וה'חן של שקר'. הרבי הפך להבל את כל החכמות, לאו דווקא אפיקורסות אלא גם החכמות' שעמם הולכים אנשים כל ימי חייהם. הרי כבר בגיל שש, היה בולע את האוכל, והתנפח לו הגרון, וכי מי עשה זאת בגיל שכזה?! וזהו החידוש של הרבי. כי הרי יש הרבה גדולים ועילויים, אבל הרבי היה 'אנטי-גיבור', הוא בכה כדי להבין את הלימוד ואף היה משלם מכיסו למלמד שילמד אתו, כבר בגיל שש הוא שאף לנצח את תאוות אכילה, וזו עבודת ה', שכמותה לא היה מעולם, זהו חידוש שלא היה כמוהו. הרבי כעס על מי שאמרו שהוא זכה לכך בזכות הוריו, אמנם, בוודאי היו דברים שקיבל מהבעש"ט, שהרי הוא הממשיך של הבעש"ט (כמובא בהמשך), אבל על הראש השנה הוא אמר "השי"ת יודע שלא קיבלתי את זה ירושה מאבותי", 'מאבותי' בגימטריא 'בעל שם טוב', ועל כך אמר הרבי: 'לא קיבלתי את זה ממנו'. בוודאי, אף שהבעש"ט היה חידוש שבחידושים, אבל הרבי הביא את 'נקודת ההתעוררות' שהבעל שם טוב גילה בעולם, עד לקצה ההבנה של בן אנוש, כדי שנוכל להשיג משהו ממנה גם בעולם הזה.

הרבי מדגיש: "קיבלתי מהשי"ת במתנה את ראש השנה". מוהר"ת בהלכות מתנה (ה"ה) מסביר את עניינה של המתנה; מתנה היא כולה רצון, שבעצם אין שום סיבה על פי דין לקבל את הדבר, וזה כל רצונו יתברך לתת לרבי את המתנה הזו, "השי"ת נתן לי מתנה שאני יודע מה זה ראש השנה", המילים 'השם נתן לי במתנה' הם גימטריא של המילים 'אני יודע מהו ראש השנה'.

ברמב"ם אנו מוצאים שאע"פ שתקיעת שופר בראש השנה היא גזירת הכתוב, אעפ"כ אפשר למצא לה רמז בכתוב "עורו ישנים והקיצו נרדמים", וזה סודה של תקיעת שופר. רואים מזה שראש השנה הוא היום הראשון של עשרת ימי תשובה וכל העניין של ראש השנה - תשובה, ר' נתן בכל הלכות ראש השנה מקפיד להצמיד את ראש השנה לעשרת ימי תשובה.

זה ההבדל בין ברסלב לכל החסידויות, שבכל מקום - וזה לא רע - המטרה היא לקחת בעל תשובה ולהפוך אותו לצדיק גמור, ו"משביעים אותו להיות צדיק" אומרים לו: אשריך! אתה צדיק! אבל אצל הרבי זה בדיוק להיפך, הרבי לוקח 'צדיק גמור' והופך אותו לבעל תשובה, הוא מלמד אותו שיחזור כל הזמן על ההשגה ראשונה, וזה כל תכלית העבודה של הרבי, לעשות 'תשובה על תשובה' וזה לא נפסק לעולם, אלא אדרבה, ככל שאתה יותר צדיק - אתה צריך יותר לחזור בתשובה. זה סוד שהרבי גילה, כמו שכתוב בווזר על משיח "אתיא לאתבא בתיובתא צדיקא", וזה הנקודה שאמר הרבי 'חידוש' שזה חידוש בעצם העניין של התחדשות, שזה לא קיים ואין כזה חידוש בעולם.

וכמובא כמה וכמה פעמים, שהרבי אמר 'אני לא יודע כלום', וכשאמר לו אחד שהוא לא מאמין, אמר לו הרבי 'אני נשבע לך שאני יודע כלום' "איך ווייסט גארנישט", היינו מה שאמרנו, שכשזוכה לעשות תשובה על תשובה אז עולה דרגה הרבה יותר, כי ברור שכשעלה אחרי הירידה אז עלה יותר

אך אליבא דאמת אי אפשר להסביר ואין איתנו יודע מה שורש ההסבר למה "כל העניין שלי הוא ראש השנה", אנו מחפשים לעסוק בכך רק בשביל לתפוס איזה אחיזה בעיני הבשר שלנו, בגלל שהרבי דיבר כל כך על ההתחדשות. כמו שאנו מוצאים: "אין הבל יוצא מפי בלי התחדשות"

לדרגה יותר גבוהה, על כל פנים, והלא כלום הזה, הוא ברצוא ושוב בכל עת, ועל זה הראש השנה שלי עולה על הכל, היינו התשובה שהיא ראש השנה עולה כל הזמן, כי הראש השנה עולה עולה כל מה שעולה!!! אחד שידוע מהרבי, מהראש השנה של הרבי באומן, מבין מה זה ראש השנה באומן, אז הוא זוכה בכל עת לתשובה תמידית! הוא ודאי השתנה משנה לשנה!

הצדיקים זוכים לכוח ההתחדשות כמו נשר' להתחיל כל פעם מחדש לגמרי ועל ידי זה מחיים את כל העולמות ומסידים את ערלת הלב

אך מאין בא כוח ההתחדשות הזאת, הרי סמל החידוש בעולם הזה הוא הנשר' כמו שכתוב **תתחדש** כנשר נעורייכי, השי"ת אמר "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי". כוח ההתחדשות הזה המובא בפסוק, התבטא בכך שהשי"ת לקח את בני מ"מ שיערי טומאה להר סיני שהיא קדושה עצומה, כמעט בדרגת שער הנו"ן, וזה נעשה ע"י הבחינה הזו של נשר' שזה ההתחדשות, לבוא ממקום הכי נמוך ולעלות יותר ויותר למעלה, זה תתחדש כנשר נעורייכי, היכולת להתחדש ולהתחיל הכל מחדש ולהגיע יותר גבוה.

ולביאור הדברים, הרבי אומר בתורה קפ"ט עיקר נשיכת הנחש הוא עצבות ועצלות" שהם שני הדברים שמפילים על האדם את הכבדות, הם לא נותנים לו להתלהב, העפריות שעל הלב, שמכבים את הנר כנראה בחוש, וכשמנפח העפריות יכול הנר להאיר, וצריכים צדיקי הדור להוריד את הפיח הזה, בשביל לתת חיות לדור. וכבר אומר הזוהר, שהערלה היא המזון של הנחש ולכן קוברים אותה בעפר, כי העפר לחמו של הנחש, נחש עפר לחמו", וזה הגורם לכבדות האדם, וכשמורידים את הערלה יורדת הכבדות מהאדם. ועיקר נשיכתו עצבות ועצלות, כמו שהרבי אומר, שם בתורה קפ"ט.

ובפסוק המדבר ממילת האדם נאמר "ומל ה' את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה", ועל כך אומר הרמב"ן במפורש אחרי שיש מילת בשר' זוכים למילת הלב, ואז זוכים לאהבה' שזה בחי אברהם בחי הברית מילה, סמל התשובה מאהבה, וממשיך הרמב"ן, **שערלת הלב זה החמדה והתאוה**, הרבי קורא לה 'טפשות', שהפעם הראשונה שאנחנו מוצאים אותה היא אצל חוזה: **ותרא האשה כי טוב העני למאכל וכי תאוה הוא לעינים**, חמדה ותאוה. בזה מובא שכשיש תפיסה לעינים התמונה מגיעה אחר כך ללב, ומי שמסיר את הערלה ה' מפריד מעליו את העפר, שזו הערלה מהברית "ומל ה' את לבבך" ואז הם לא יושבים על הלב, והוא נקי.

לא כל אחד יש לו חיות בכל דבר, ולפעמים אנחנו עושים את המעשים בצורה של 'בדיעבד'. למשל, יש כאלו שמגיעים לאומן מתוך הכרח, זו בחינה של 'אחר הדברים' - שהמעשים קודמים לדעת,

אבל באמת זה לא צריך להיות כך, ומי שאינו נגרר אחר מעשים של אחרים או דיבורים של אחרים, בין בדרך הכרח ובין בדרך ממילא, אלא עושה כל מעשיו כמו שצריך עם דעת קודמת למעשה, הוא זוכה להינצל מ'אחר' ולהפוך את זה ל'אחד' שזה בגימטריא 'אהבה', כמו אברהם אבינו שזכה לצאת מהשקר שחפה עליו ע"י הערלה, והיה אחד מול כל העולם, כי יש שלוש ערלות "מארצך וממולדתך ומבית אביך" שהם כנגד שלוש פעמים 'סבבונ' שכתוב בתהלים כמו שמונא בזוהר הקדוש, והפריעה היא "אל הארץ אשר אראך", ומתגלה הנקודה האמיתית שלו הבת עין, כך אומר גם הכלי יקר' על יעקב "עד שיפוח היום" שירד הפיח מעל הלב, אלך לי אל הר המור' שזה בחי' לי, שלא להזהות עם הרע שבו, כי זה לא אתה אלא רק חיפיו של השקר ובשביל זה צריך מילה, אדם צריך להזהות עם הנקודה האמיתית, מי יתן לי אבר כיונה, שזה מסביר את מה שהרבי אומר הראש השנה שלי היינו שאת הנקודה האמיתית הרבי מגלה לכל אחד, ע"י בחינת ראש השנה שהיא התשובה, ולכן הראש השנה הוא של הרבי, ומי שיש לו דעת הוא ממילא כלול ברבי ועוסק רק בעבודת ה' בלבד, כי זה האמת שלי, זה מה שאני באמת ואת זה מגלה הרבי.

הנועם אלימלך' גילה הרבה שנים לפני איינשטיין את הכוח הגלי והכוח הקו שיש באור, שזה אומר שיש כוח התחדשות בתוך הקו שקיים, והוא זכה להאיר לעם ישראל את הענין הזה של החיות בעבודת ה'.

הרבי אמר 'הראש השנה שלי', שזה אור שהביא הרבי לעולם לחדש את העולם, 'השם אור לי, ורוח אלוקים מרחפת על פני המים', אין מים אלא תורה, ה' הוציא אדם אחד שיביא את האור, נכון גנוז אותו אבל הוא יצא.

כוח ההתחדשות של ראש השנה והצדיק שאין כמותו שהוא מחמישה יחידים הדורות להציל את ישראל ע"י הענוה שלו בבחינת 'אין ע"י שעולה על הכל

מי יתן לי אבר כיונה - ישראל נמשלו ליונה, כי יש לה נאמנות בלתי סופית ועקביות להיצמד למקור, וכל העופות כשמתייפים יורדים לקרקע, אבל היונה ממשיכה תמיד אפי' בכנף אחד, כי יש לה נאמנות ואינה מתייאשת, ובמיתת הבעל אינה מתחתנת עם אף אחד, ומה קורה אם בכל זאת נפלה, מאיפה בא הכוח להתחיל שוב, אז יש נשר' "קויו הוי"ה" בגימטריא 148, "קויו ה' יחליפו כוח יעלו אבר כנשרים" אומר רש"י הקדוש **שכל שנה הנשר מתחדש ומחליף את כל נוצותיו וכנפיו ומחיה את כוח ההתעלות שלו**, שזה מה שצריך לעשות, לזרוק את הנוצות של אתמול ולהתחיל מהתחלה, שזה ענין הראש השנה שלי שזה שוב מתחבר לענין ההתחדשות.

ומוסיף רש"י ומזכיר מדרש, שישנו מין נשר שהוא מזקין וכמה שהוא מזקין הוא חוזר לנעורו, [מזכיר את מה שהרבי מדבר על הנשר הגדול בסיפורי מעשיות], זה **חידוש גדול שלא היה בעולם**,

"כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב" חוק' הוא נאמנות והיצמדות למקור ומשפט' זה התחדשות, היינו להתחיל הכל מהתחלה ממש מחדש.

הרבי אומר בתורה נ"ד, "מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמיענו אותה ונעשנה", לפי הזוהר זה שער הנו"ן - מ"י - זה משה רבינו שזכה לזה, ושלמה המלך מדבר על הענין שלא כדאי לנגוע בתורת משה "בער אנוכי מאיש ובנית אדם לי", אל תתמודד עם משה רבינו וממשיך "מי עלה שמים וירד שזה אש, מי אסף רוח בחפניו הוא רוח, מי צרר מים בשמלה הוא מים, מי הקים כל אפסי ארץ הוא עפר".

רש"י מבאר את הפסוק 'מי עלה שמים וירד' - זה מתן תורה, 'מי אסף רוח בחפניו' - במכת שחין המרמז על סוד הצמצום של משה רבינו וגם על כך שהצליח לזרוק דבר קל לשמים. 'מי צרר מים בשמלה' - זה 'ברוח אפך נערמו מים' - זה קריעת ים סוף, וכשהקים משה את המשכן 'מי הקים כל אפסי ארץ' - זה עפר, הגר"א אומר שברגע שהקים משה את המשכן אפילו שהוא היה במדבר הוא הרים את כל העולם.

וממשיך שלמה המלך: "ומה שמו ומה שם בנו כי תדע", ואינו כותב במפורש את שמו, והביאור בזה, שמשה יורד ומתלבש בצדיקים מיוחדים, וזה ההתחדשות שהוא נותן, כמובא בשיחה הידועה בחי מוהר"ן על ה'חדשות' שגילו חמישה יחידים הדורות.

זה סוד: "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה", במדרש כתוב שאדם הראשון טען לפני משה שהוא יותר גדול ממנו, כי הוא נעשה בצלם אלוקים, נח קבע שגדול ממנו מחמת שניצל מהמבול, אברהם אבינו אמר שגדול ממנו שזן את העולם, יצחק הסביר שגדול ממנו שהרי ראה את פני שכינה כשפשט צווארו, ויעקב הביא את מלחמתו על המלאך כגדולתו על משה.

אמר להם משה רבינו: עולה אני עליכם. אדם הראשון קלקל, נוח לא הציל את דורו ואני כן, אברהם זן ביישוב ואני זנתי במדבר, יצחק לא עמד בהסתכלות בפני השכינה וכהו עינו עלי נאמר "לא כהתה עינו ולא נס ליחה", יעקב גבר על המלאך אבל כאן ולא בשמים, ואילו משה מלאכים רעדו מפניו כשעלה לקבל התורה. אדם, נח, אברהם, יצחק, יעקב בגימטריא 'משה בן עמרם' וגם גימטריא 'מידת הרחמים'.

השליה הקדוש אמנם מסביר שהוא נתעלה מעל כולם בדרגתו, והוא חייב לפרסם את גדולתו, אך עדיין הוא העניו מכל אדם. ר' חיים וולוז'ינער אמר שמי שיהיה ענו כמו משה יזכה לאספקלריא המאירה, שהוא עם הקב"ה אחד ואין חציצה.

אבל לפי הרבי זה הרבה יותר עמוק, שהוא יכול לדבר את שבחו ואעפ"כ הוא בכלל לא נוגע אליו, כי הוא 'אחד עם השם', אמנם הוא עושה זאת בשביל לגלות את הדרגה שלו, אבל זה לא קשור אליו בכלל "אם תשא חטאתם ואם אין מחנני" אין הוא "החכמה מאין תימצא", שא"כ אני לא יכול לקרא את שבחי בתורה, כי הרי אני לא מספיק אחד איתך.

הפנימיות של משה זה 'מאין' במילוי אלפ"ן, מ"ם שייך ה"א - זה 'מאין' אני נתעליתי יותר ממך "חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה", שזה גם המעלה של משה רבינו.

וענין חמישה יחידים הדורות הוא אותו ענין, כי אותיות הפנימיות של שמות יחידים הדורות - משה, שמעון, יצחק, ישראל, נחמן - גימטריא 1063 וזה בגימטריא מדויקת "אני יודע מה הוא ראש השנה" וגם "השם נתן לי במתנה", אבל המספר הזה, בא להגיד גם שיש דין בראש השנה שבו נברא

העולם, ואז מלכות ה', שוברים את הדל"ת ונהיה אל"ף יגן שזה ס"ג בדיוק בחשבון, שע"י זה יש הגנה מהדין.

ע"י מתנת השם יתברך לרבינו שהוא חידוש גמור, את הראש השנה שהוא התחדשות גמורה, כשמתאספים האנשים בקיבוץ של רבינו, מתגלה לכל אחד ואחד את האני האמיתי שלו, כדי שיתחדש בכל עת מחדש

וגם בתורה קנ"ז הרבי מדבר על דיבורים חדשים, "... וצריך לחדש תמיד לבקש בכל פעם בתחנונים ודברי ריצויים חדשים", שוב אנו רואים את ההיצמדות של תפילה והתחדשות, ואיך זוכים לזה "ולזכות לזה צריך טהרת הלב" ש"הוא ע"י שמתלהב ובוער ליבו להשלי"ת וכו'" הרבי חוזר עוד כמה פעמים על הענין של ההתחדשות ל הדיבורים, ואח"כ מבאר שע"י זוכה להתלהבות שנעשה ע"י התדבקות הד' יסודות.

זה כל ענינו של רביה"ק, ההתחדשות, כי הרבי גילה משהו חדש לגמרי, העולם היה שקט היינו שלא היה התחדשות, לא היתה התלהבות כמו שהיה צריך להיות. וההתחדשות הזו נעשית ע"י בחי' הנשר' בבחי' רצוא ושוב, שחי אלף שנה ועולה עד לשמש, ומתחמם מאד בגלל זה ונופל ואז שוב מתחדש ועולה יותר ושוב ושוב. ר' נתן מבאר שהצדיק יורד, הכוונה שהוא יורד אל הדורות ומשם הוא עולה הרבה יותר.

נחזור לאותיות הפנימיות של יחידים הדורות, וזה הרבי אומר מי שמוחו צח, 'מי עלה שמים וירד' זה משה שהביא את התורה מן השמים, 'מי אסף בחפניו' שזה שני חפניים, 'מי צרר מים בשמלה' יש מים ויש שמלה, משה עלה לשמים, הוא היה כולו אלוקות, 'מי יעלה וירד' זה ר"ת של האותיות של ר' שמעון שזה עיר וקדיש מן ש"מא נחית שזה מלאך שירד, ר"ת ש עמנו של האותיות זה גם סופי תיבות נשר', שהוא קיבל ממש, 'צרר' זה צ' מים זה המ"ם בשמלה זה ש', א"ספ ר"וח זה א"ר, וחפניים זה פעמיים ח של נחמן ויצחק וזה רמזו ברוח שזה יצחק.

זהו 'אני יודע מהו ראש השנה', של גילוי האמת של האלוקות של האני האמיתי של האדם.

הרבי אמר שלא ישמעו לו, אם יאמר לא לבה אליו לראש השנה, ולכאורה למה שיאמר וגם למה לא לשמוע לו? אלא "כולם נסקרין בסקירה אחת" בחילה, ואח"כ כל אחד לבד, והרבי אמר לא מיבעיא אתם כולכם תלויים בראש השנה שלי אלא אפי' כל העולם, אז מצד האדם הפרטי, הצדיק היה אומר לו למה אינו צריך לבה, אבל הנקודה העיקרית זה **כל העולם כולו** ואז אסור לך לשמוע, ולכן אין שום סיבה לא להגיע בשביל כל העולם!!!

כי הראש השנה זה כדי להגיע לינעשה אדם שורש הבריאה וזה לא תלוי בצדיק עצמו, אלא בהשי"ת שנתן מתנה לצדיק. ■

לבד מול כרל העולם

לקראת ראש השנה, עת הקיבוץ הגדול באומן, בחרנו להביא את דבריו של הגאון החסיד ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א. כדי לשמוע על חסידות ברסלב בכלל ובני הנעורים בפרט לפני כשמונים שנה. הוא מתאר – כיצד התמודדו עם ההצקות והביזיונות. מספר – על זקני אנשי שלומיני באותם ימים. ומגלה – מה החזיק אותם מול הנסיגות הרותחיים ורוחות הזעף שהשתוללו בימים ההם.

על חסידי ברסלב הקדושים של אותם ימים:

משחר ילדותי זכיתי לגדול בצל אבי הגדול החסיד ר' דוד שכטר ע"ה, מחשובי חסידי ברסלב בירושלים שבין החומות. באותה תקופה היו חסידי ברסלב קבוצה קטנה ביותר והתרכזו בעיקר בירושלים. בודדים היו גם מפוזרים ברחבי ארץ הקודש דוגמת בני ברק ועוד, אך בחורים כמעט ולא היו באותו זמן. מיותר לציין שלא היתה אז גם שום פעילויות לבחורים וכדומה, מה שיש היום. בכלל, היו אלו זמנים קשים מאוד לכלל היהדות החרדית, היה זה בזמן קום מדינתם, כשרוחות זעף נשבו בעוז והפילו חללים חללים.

אף מי שכבר מסר נפשו לקיים תורה ומצוות, היה נמנע מלהסתופף בין אנשי שלומיני מחמת המציק, וההתנגדיות החריפות היו מנת חלקם של כל המקורבים לצדיק. אך מאידך, ואולי בגלל ההתנגדות היו אנשי שלומיני באותה תקופה 'אריות' ממש, אברכים קדושים וטהורים שכל שיגם ושיחם היה עבודת ה' במסירות נפש, דביקות עד כלות בנשמת רוח אפינו רבינו הקדוש ובקיום עצותיו.

הכרתי עוד גם את הרה"ח הישיש ר' נפתלי כהן זצ"ל חותנו של ר' אברהם ב"ר נחמן, עד היום מהדהדות באזניי תפילתו העריכה של ר' נפתלי שהתפלל בביהכ"ס 'ניסנס' בק' בעיר העתיקה. מה אומר?! תפילתו הייתה 'תפילה'... היא נאמרה בנעימות ועריבות בלתי מצויה, קולו הרם כבר לא עמד לו בסוף ימיו, אך עדיין הוא היה מתפלל... ביותר בל"ט ר' נפתלי זצ"ל בכך שהיה מרים את ידיו למעלה בעת התפילה. היינו מסתובבים אצל ענקי הרוח שהיו בדור ההוא, אנשי שלומיני שהתרכזו בירושלים בעיר העתיקה. מעטים היו בכמות אבל אדירים ומרובים היו מאוד באיכות.

בציבור שרתה אווירה מאוד נעימה וידידותית באהבה ואחוזה, תוצאה של המחלוקת העיקשת שעמדה עלינו... מכיוון שהיינו ציבור קטן ורבים חלקו עלינו, לפיכך החזקנו את עצמנו חזק יותר. רבי יצחק מנדל כהן מאנשי שלומיני אמר לי פעם 'אני נהייתי חסיד ברסלב כתוצאה מכמה ביקורים שערכתי בבית המדרש בעיר העתיקה. האחדות החביבה שהייתה בין החסידים, היא זו שקירבה אותי לברסלב'.

מספר על הישיבה ועל ימי הבחורות:

למדנו בישיבת סלונים. בישיבה התחברתי עם הבחורים המתמידים ואף על האדמו"ר ר' מרדכי מסלונים זי"ע התחברתי רבות עד כדי כך שהיכרות עמי שינתה את כל הסתכלותו והשקפתו על ברסלב, הוא החל לראות בחסידי ברסלב אנשים יראים ושלמים והיה מכנה אותי בחיבה: 'דער פרומער, דער ברסלבר'.

על ההתנגדות האיזמה שהייתה באותם ימים:

המצב בימים ההם היה נורא ואיום, בכל מקום לעגו וחללו מאתנו. אתן רק דוגמה מהמושגים של התנגדות שהיתה בימים ההם, כאשר סוף-סוף לקחו חסיד ברסלב לחתן, היו נדים בצער: 'עם ברסלבר?! הייתכן?!' והיא היתה עונה: 'נו, יותר טוב מגוי'... וזו כבר היתה מעלה גדולה, כי היו כאלה שהחשיבו את חסידי ברסלב גרועים יותר מגויים רח"ל...

זה היה ממש נורא. בחור חסיד ברסלב שהזדמן למקום אחר, לא הצליח למצוא את מקומו וסבל נוראות. אמרתי פעם, שהנס היהודי של 'כבשה אחת בין שבעים זאבים' נסוב גם עלינו, העובדה שזכינו לשרוד - זה רק מופת של רבינו. בכל הזדמנות לעגו לנו; כל עוול שמישהו מאתנו עשה, אמרו מיד: 'א ברסלבר'... כשנכנסתי לישיבה, היינו חייבים להיזהר מכל מראית עין, על כל צעד ושעל אמרו לי: 'ברסלבר'...

אבי סיפר לי, שאומרים היו לחסידי ברסלב: 'אמנם הרבי שלכם הבטיח שהאש שלו תבער עד ביאת המשיח, אבל כנראה שעכשיו הוא כבר הדור האחרון שלכם...'.

'לי אישית, כאב הדבר עד מאוד. לאחר חתונתי פגש אותי יהודי אחד בשכונת 'בית ישראל' ואמר לי: 'יעקב מאיר! היום כשאומרים 'ברסלבר' יונגערמאן' (= אברך ברסלבי) הכוונה רק אליך... אין היום אברכים נוספים.' 'הדברים דקרו לי כמדקרות חרב ולקחתי על עצמי לעסוק בחינוך הנוער. בתחילת הדרך היה לי 'זימון' של שלושה בחורים בלבד לסעודה שלישית. עד בהמשך אספתי בעזרת השם כבר 24 בחורים. היה זה נס גדול.

"באותה תקופה, גם רבי נתן ליברמנש בבני-ברק התחיל לעסוק בתחום זה. כך נוצר דור חדש. לעת זקנותו, אמר לי אבי בבדיחות: 'המתנגדים רוגזים מאוד עליך... דעם רבי'נס זאך (= עניין רבינו) נמשך הלאה...'". "ההתנגדות הייתה אז נוראה, בצורה שאין לתאר, שקרים אימים אמרו עלינו, אך לי זה גרם דווקא לחיזוק רב. כששמעתי את השקרים הנוראים שדיברו עלינו, חשבתי: 'כמו שזה שקר - כך שאר דברי ההתנגדות הם שקר'..."

על אמונה והתחזקות נצחית מול התנגדות שאין בה מאום:

בישיבה בה למדתי שמעתי הרי את כל ההתנגדות והטענות שיש כביכול על ברסלב, שמעתי את כל הסברות ושמתי את אחזי אל כל הנקודות שיש אצלם, ובאותו זמן שמתי את עיני השניה בספרי רבינו המחיים כל נפש, הליקוטי מוהר"ן והליקוטי תפילות, וראיתי שאין שום דבר טוב שמדברים שם שלא ראיתי את זה בספרי רבינו... ואילו ההתנגדות, ראיתי שהיא מלאה בשנאה וארס והיא איננה נובעת כלל מיראת שמים.

בעת היותי בימי חורפי ונעורי ראיתי שגם אחר כל הנקודות שלהם, הגם שרובם הם דיבורים שלנו, אבל אין זה מסייע בעת שעובר על האדם רוח סערה מהבעל דבר שהכול משתכח ולא עומד לפניו כי אם הליקוטי תפילות' שזה הנשק הכבד נגד הבעל דבר, ורק עם הדיבורים הקדושים של רבינו הקדוש שפכתי את דמעוטי לפני בוראי.

היה ברור לי, שאם היו מראים אחד מהחידושים שלנו לכל מתנגד שהוא ולא היו מגלים לו מי חבר את דברים קדושים אלו, היה אומר עליהם שהם רוח אלוקים חיים ממש, מתוק מדבש ואור לעיניים, אך לדאבונינו, ההתנגדות וההעלמה הגדולה שיש על נשמת משה משיח מסנוורת את עיניהם של הרבה מאוד יהודים, אפילו יראים ושלמים.

עמדתי פעם בבחורות בציון הרשב"י ושפכתי שיח עם הליקוטי תפילות בנעימות, ועמדו שם לידי אברכים מקרלין והרגשתי עליהם שהם חושבים בדעתם 'הלואי היה הרבי מקרלין מחבר גם כן ספר כזה, אבל מה לעשות שהרה"ק ר' נתן זי"ע חיבר את זה הספר?...'

הכלל, ראיתי אז בדעתי שכל ההתנגדות היא לא יותר מאחיזת עיניים גדולה, ומה לנו להתפעל כשרואים את זה? שכן ידוע שעל כל קדושה היורדת לעולם מוכרח לרדת גם כן טומאה שהיא מסתירה ומעלמת שמו של זה הצדיק, והיא הגורמת שבני ישראל יתרחקו ממנו ואף יחלקו עליו רח"ל.

על הנסיגות הקשים בימים ההם:

בל נשכח שתקופה זו שאנו מדברים עליה, הייתה מהתקופות החשוכות והקשות ביותר שידע הישוב החרדי שבירושלים. המהמורות הקשות היו מנת חלקו של אותו דור, הצעירים נפלו שבי לעיוורון הלאומיות שסגור את עיניהם של רבים מאוד מבני אותו הדור, עד שכמעט לא היה בית שלא היה שם מת... המצב היה נורא ואיום, במקומות הכי שמורים, מהמשפחות הכי איכותיות, נפלו חללים חללים. ארגוני האצ"ל ולח"י השתוללו בכל כוחן, ומיטיב בניה של בני הישוב הישן נסחפו אחריה ונאבדו רח"ל.

אני עצמי כמעט שמעתי ורק בניסי ניסים ניצלתי, היה זה פעם כשנכנסתי לחנותו של אברך צעיר מאנ"ש במאה שערים בכדי לתקן דבר

מה והנה למולי, אני מבחין בבחור שאני ידעתי כי הוא מנסה למשוך אותי לאצ"ל, מיד כשהבחינו בי התחילו לדבר ביניהם שהם יודעים איך נכנסים להגנה וללח"י כשכוונתם ברורה, שאטה את אזני והצטרף לשיחה, ואז יוכלו להדריך אותי איך להיכנס לשם רח"ל. אך ברוך ה' שנתן לי כוחות ברזל, כך הצלחתי לעמוד בניסיון וניצלתי מהם.

היה גם רעב הנורא שפקד את יושבי ירושלים באותה עת. בתקופה אחר הקמת המדינה הונהגה 'תקופת צנע' ובישיבה בה למדתי היו מחלקים לבחורים תה אחד בכל זמן שהישיבה ראתה לנכון לחלק תה, רק לי פקד האדמו"ר ליתן שני כוסות תה עקב חביבותו כלפי.

בשבת הייתי מביא הביתה קופסת סרדינים מהישיבה, ממנה התחלקו כל בני הבית בסעודת שבת.

כיצד יכול כל בחור לעבוד את ימי הבחורות בשלום:

אם נרצה למנות את המעברים בימי הבחורות, הלא תקצר היריעה לספר ולתאר מה שנעשה בעולם, הניסיונות המרים שעוברים על כל בחור ובחור לזכרו ולצרפו בצרוף הכסף, שמולם אין עצה אחרת לולא רבינו וספריו הקדושים, כמו גם העצות הנוראות שנתן לנו רבינו בפרט עצת ההתבודדות וכוחו הגדול העולה על הכל.

כאמור, בימי בחורותי למדתי ועסקתי רבות בספרי רבינו והליקוטי תפילות, וגם כשהקשר ביני לאבי ומשפחתי נותק בתקופת המלחמה, מצאתי פורקן ונחמה בספרי רבינו. יש מכתב מהתקופה ההיא בו מתבטא אבי בשמחה גלויה על זה שקניתי את הספר 'חיי מוהר"ן' ואני עוסק בו.

אציין רק הארה אחת שהיה לי בהיותי בחור מה שהווה ציון דרך חזק באמצע המלחמה הסוערת. היה זה כשהייתי בחור צעיר הנאבק ביצרו, נקלעתי אז לדברי חז"ל במסכת שבת ק"ד ע"א שדורשים את האלף בית בדילוג של שמונה אותיות אח"ס בט"ע גי"ף 'אמר הקדוש ברוך הוא אח"ס בט"ע גי"ף אני חס עליהם מפני שבעטו בגי"ף (גיאות) למדתי מזה שעם היצה"ר אין להתפשר בשום אופן; רק לבעוט בו לתמיד.

על הקיבוץ בראש השנה באותם ימים:

תפילות ראש השנה התקיימו באותן שנים בהיכל הישיבה-גדולה של 'עץ חיים', היה זה לפני שהתחיל הקיבוץ במירון כך שכל אנשי שלומיני מרחבי ארץ הקודש באו להשתתף בקיבוץ זה, מספר המשתתפים מנתה 700 חסידי ברסלב מה שהיווה מספר גדול ביותר ביחס לימים ההם, היה זה חיות מיוחדת לפגוש את כל אנשי שלומיני גם אלו שגרו בבני ברק ותל אביב כולם באו ונקבצו להשתתף בקיבוץ הקדוש. התפילה עצמה הייתה בהתלהבות רבה ביותר, וקולותיה נשמעו למרחוק מאוד, כמובן שגם חלקם של הריקודים הסוערים לא נגרעו.

על גל ההתקרבות לרבינו ש'שטף' את העולם:

אין מילים להגדיר את מה שאנו רואים מול העיניים זה הרי תחית המתים ממש!" "אין ספק שהעובדה שבדורות האחרונים התחילו להשקיע רבות בחינוך הנוער, בהדפסת הספרים שהיו מתאימים כפי ערך הדור - כל אלה תרמו רבות לצמיחתה של ברסלב". ■

אל תאמר לכשאפנה אשנה!

אין מי שלא רוצה להתמיד בתורה הקדושה יומם ולילה, אך רובינו נמצאים במצב 'המתנה'; אנו מוכתינים לשעת הכושר, שטחפנה מטרחותינו ותלאותינו, ואז נתיישב ללמוד...

בקטע שנלמד הפעם בשיחה ע"ז, נשתדל לשדרש מאתנו טעות איזונה זו, ולהבין שהגיע הזמן להפסיק לומר ולחשוב "כשאפנה אשנה", "שמא לא תיפנה" - - -

במדור זה אנו עוסקים בס"ד בבירור וליבון סוגיות ועושים מנועים במשנתה של ברסלב. לאחרונה התחלנו בבירור "דרך הלימוד" של רבינו המובהק בשיחות הר"ן ש"ח ע"ו, כשלתועלת הענין אנו מציעים בכל פעם קטע עוסק מתוך השיחה, וקומדים אותו יחד.

במאמרינו הקודם למדנו את הקטע הראשון, וכעת אנו מפקדמים את הקטע השני. כשבהמשך נגיע בס"ד גם לעקרונות הרגישות ביותר בשיחה זו, כגון: האם אכן רבינו ממליץ 'לרש' מבלי להבין? מה כוונתו כשהוא מדריך אותנו ללמוד 'במהירות', וכיצד ניתן ליישם זאת בפועל? מה אמור להיות ההספק היומי של חסיד ברסלב? וכן הלאה.

לאחר שלמדנו את הקטע הראשון, אנו מתקדמים לקטע הבא, אשר גם הוא עדיין לא עוסק בפרטי דרך הלימוד עצמו, אלא מספר לנו על התמדתו העצומה של רבינו:

וְדַרְבֵּנוּ הָיָה תָּמִיד שֶׁהָיָה לוֹמֵד הַרְבֵּה הַרְבֵּה כֹּל יְמֵי עַד הַסּוּף, אֲפִלּוּ בַּעַת הַחֹלְאֵת הַכְּבֵד

שֶׁהָיָה לוֹ בַּסּוּף. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה עֲלֵיו מְרָחָא דְצַבּוּרָא, שֶׁהָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה עִמָּנוּ וְעִם כָּל אַנְשֵׁי לְקָרְבָּם לְעִבּוּדַת ה' וְלִתֵּן לָנוּ עֲצוֹת בְּכָל עֶסְקֵינוּ וְכוּ', וְגַם מֵחֹז הָיָה מְשׁוֹטֵט תָּמִיד בְּהַשְׁגוֹת גְּבוּהוֹת וְנוֹרָאוֹת תָּמִיד וְכוּ', אֵף עַל פִּי כֵּן הָיָה עוֹסֵק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּפִשְׁיטוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

המסר הברור העולה מקטע זה, הוא:

יהודי אמור "ללמוד הרבה הרבה כל ימי עד הסוף", ושום קושי וטרדה - לא 'חולאת כבד', לא 'טרחה דציבורא', ואפילו לא 'השגות גבוהות ונוראות' - אמורים למנוע אותו מלעסוק ב'לימוד התורה בפשיטות הרבה בכל יום ויום'.

גם מי שמתייסר במחלה קשה רח"ל; גם מי שעסוק בצרכי ציבור חיובי הרבים; ואפילו מי שדבוק בהשגות גבוהות ונוראות - חייב גם הוא לעסוק בלימוד התורה "הרבה" בכל יום, ללא יוצא מן הכלל.

לימוד התורה בהתמדה אינו משהו ששייך רק למי שבא אל המנוחה ואל הנחלה, ויושב רענן ושלי, בריא וחזק, בבית מדרש ממוזג ונעים. אלא גם למי שטרוד בגוף ונפש וממון - - -

נקודה זו נחוצה והכרחית לכל באי שער שיחה זו, ובלעדיה - גם אם יהיה בקי היטב ב"דרך הלימוד" הנכונה על כל פרטיה ודקדוקיה, לא יזכה לקיימה בפועל, ועלול להישאר בבטלנותו.

שכן, בעולם הזה, אין מי שאין לו טרדות ודאגות, גופניות ונפשיות, גשמייות ורוחניות, ואם ימתין לשעת הכושר ורק אז יתיישב ללמוד בהתמדה, לא יתמיד לעולם...

וכפי שכתב מוהר"ת במכתבו:

אִי אֶשְׁרֵי שֶׁלֹּא יַעֲבֵר עַל הָאָדָם בְּלִבּוֹלִים וְטָרְדוֹת רַחוּם וְהַרְפָּתָאוֹת בְּלִי שְׁעָר, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְקָרְנָם לְכַרְכָּה וְכַמְבָּאָר בְּפִסְקוֹת רַבִּים כִּי אָדָם לְעֵמֶל יֵלֵךְ וְכוּ'. וְמִי שֶׁמְבַטֵּל מִחֵמַת זֶה מִדְּבַרֵי תוֹרָה וְתַפְסֵלָה, הוּא אוֹבֵד אֶת יְמֵי לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם.

(עלים לתרופה, מכתב מיום י"א טבת ת"ר)

כך שהדרך היחידה לזכות להתמדת התורה, היא אך ורק כשהאדם לא נתן לשום בלבול וטרדה לגזול ממנו את חייו הנצחיים; אינו ממתין לשום זמן מיוחד, אלא פשוט לוקח את הספר לידי ומתחיל ללמוד...

ואכן, אין כמו 'דרך הלימוד' שבשיחה זו, לסייע לאדם לעשות זאת. שכן, רק כאשר האדם לומד בצורה הנכונה, התמימה והפשוטה, הוא אכן מסוגל ללמוד 'בפשיטות הרבה בכל יום ויום', גם בימים טרודים וקשים.

בטרם נפנה, כדרכנו, לבאר וללבב כל שורה מדברי רבינו, אנו רואים לנכון להקדים ולהרחיב את הדיבור, בכלליות, על נקודה חשובה זו - כפי שהיא מתבארת בספרי רבינו ומוהר"ת - שכן, כאמור, מדובר בנקודה

הכרחית וקריטית, אשר היא אחת המניעות העיקריות של רוב באי עולם מלמלא את ימי חלדם בתורה ותפילה ועבודת ה'.

"שמא לא תיפנה"

ובכן, כך הזהירונו חכמינו ז"ל:

אל תאמר לקשאפנה אשנה, שמא לא תפנה!

(אבות ב, ב)

ואם חז"ל ראו לנכון להזהירנו "אל תאמר", אין ראייה טובה מזו שרוב בני האדם אכן אומרים זאת - - -

כי אכן כך, רוב ככל בני האדם מסתובבים עם מחשבה מוטעית, ואומרים לעצמם "לכשאפנה אשנה", אני רוצה מאד ללמוד ש"ס ופוסקים, תנ"ך ומדרשים, נגלה ונסתר, אך בינתיים זה לא מסתדר לי. כשהמצב ישתנה קצת לטובה, אוכל לשבת וללמוד כאשר עם לבבי...

לא רק לגבי לימוד התורה כך, אלא גם בכלל בעבודת ה', מסתובבים אנשים רבים עם תחושה, שמצבם - הרוחני או הגשמי, הנפשי או הכלכלי - הוא הגורם להם שלא יוכלו לעבוד את ה' כראוי.

וכפי שמתאר מוהר"ת:

שְׁנַדְמָה לְכָל אֶחָד קָאֵלֵוּ ה' וְתַבְרָךְ אֵינוּ מִתְנַהֵג עִמּוֹ כְּמִשְׁפָּט הַיָּשָׁר וְהַצָּדִק, קָאֵלֵוּ אִי אֶשְׁרֵי לוֹ לְעַמּוֹד בְּנִסְיוֹן כְּפִי מִזֵּה שְׁוִי וְתַבְרָךְ מִתְנַהֵג עִמּוֹ. כִּי רַב הָעוֹלָם צוֹעֲקִים שְׂאֵינָם יוֹכֵלִים לַעֲבֹד אֶת ה' וְתַבְרָךְ מִחֵמַת הַסְּרִיף הַפְּרָקָה. נִמְצָא לְפִי דַעְתָּם חַס וְשָׁלוֹם ה' וְתַבְרָךְ מַעֲוֵת הַפְּשָׁט נִגְדָם, שְׂרֹצָה שְׂעִישׂוּ מִזֵּה שְׂאֵינָם לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וְעִבְדוּתָהּ בְּחִסְרוֹן פְּרָקָה כְּאוֹת.

אבל האמת נבדאי אינו כן, כי צריך כל אחד להאמין כי צדיק ה' וישיר משפטי, ונבדאי אינו בא בטריקניא עם ברייתיו ואינו מבקש מהאדם שיעשה מה שאין ביכולתו. ונבדאי הוא יתברך יודע שזה עשר הנסיון של זה האדם, שיתקנה עינים לתורה ועבודתה מתוך דחוקת הנה, כמו שאמר רבותינו וקרונום לברכה "כל המקום את התורה מעני" וכו', וכן בכל מה שעובר על האדם.

אף על פי שלפי שכלו קשה לו לעמוד בענינים אלו שעוברים עליו, אף על פי כן צריך להשליך שכלו וחקמתו ולהאמין כי ישרים דרכי ה' ואלושפטי, ונבדאי הוא צריך לעבור בזה העולם בענינים אלו שו' ויתברך מתנהג עמו; בעשירות או בעניות, או בהתנפרות התאוות והרעיונים וכו' וכו'. וכמו שאמר רבותינו וקרונום לברכה: "הלל מחיב העניים, יוסף מחיב הרשעים, רבי אלקנה בן חרסום מחיב העשירים". וזהו פלוגתא של הפדרגות שבעולם, כי אין עני מהלל, ואין התנפרות והתנפרות כמו שהיה ליוסף הצדיק, וכן אין עשיר פרבי אלקנה בן חרסום.

(ליקוטי הלכות, נתיקין ה, י')

גם אלו שאין להם 'טענות' על הנהגת ה' עמם, ופחות-או-יותר אין להם בעיות מיוחדות בחייהם, טועים גם הם לחשוב שבדיקו "היום" בו הם עומדים כעת, אינו מסוגל כל כך להיכנס לעבודת ה' והתמדת התורה כראוי, וכדאי להמתין למחר או לשבוע הבא...

וכפי שמתאר זאת מוהר"ת בארוכה, וכותב:

שְׁהָאָדָם רוֹצֵה לְדַחוֹת זֶה הַיּוֹם, עַד שֶׁעַל פִּי הָרִב נִדְמָה לוֹ קָאֵלֵוּ אִין זֶה הַיּוֹם

נמנה ונספר קלל בימי חיו, כאילו היום הזה אי אפשר לעבר את ה' ותקרה... פֹּאֶשֶׁר נִמְצָא זֶה בְּרַב בְּנֵי אָדָם שֶׁאֵינָם מְפַקְחִים עַל דְּרָכֵיהֶם הַיָּטֵב.

מפרט קנייש לו איזה סבה ומאירע, לטוב או להסף הם ושלום, שאן היום מתפלפל אנאלו לגמרי, עד שרוב מיהם קלים בזה להקל ולקריק רחמנא לגלו. פגזו: ביום זה הוא ירד ויזמא דשוקא, וביום זה צריך לחשב חשבונותיו, ובהם היום יוצא לדרך, ובאלו הימים הוא בדרך נע ונד ומטלטל, ובהם היום פא מן הדרך וצריך להרים המשאוי מעל העגלה ולסדר הסחורה ולחלקה פראי וכו'. וביום זה מנדפן לו איזה מריכה וקטטה עם אחר, וביום זה נקרא על איזה סעדה, וביצא בזה בטולים ובלבולים שונים בקל יום ויום, עד ששקעט בקל יום נמצא בו בטול ובלבול גדול.

ואפילו בשאר הימים שאין בו מארעות באלה, נדמה לו גם כן על פי הרב בקל יום כאילו היום הזה אינו כלום.

(ליקוטי הלכות, פקודין ד, ט)

הן על טעויות אלו וכיצא בהן, הזהירו אותנו חכמינו ז"ל: **"אל תאמר לכשאפנה אשנה"**; אל תפתה לשקר הקטלני הזה, הדוחה את האדם מיום ליום מחודש לחודש ומשנה לשנה.

אל תמתן ליום בו תגיע אל המנוחה ואל הנחלה, ותיפנה לעסוק בתורה בהתמדה. שכן, מי ערב לך שיגיע אי-פעם היום המיוחל הזה?!" **"שמה לא תיפנה?"** - - -

שמה לא יפנה לעולם, כי לא ידע האדם מה ילך יום, ששקמו של עולם מתחדש יום יום, ומירה את האדם מדבר לדבר ומטורדה לטורדה, ונמצאו כל ימיו יוצאין בבקלה אם לא ימן פנאי על כל פנים ויחזק עצמו לעסקה של תורה.

(ספר החינוך, מצוה תיט)

גם אם אכן תיפנה ותיפטר מהבעיה המטרדה אותך כעת, הרי שתגיע בעיה וטרדה אחרת.

כי אין מחסור לענינים המתחדשים בקל יום, ונמצאת יוצא מן העולם בלא תורה!

(רבינו יונה על מסכת אבות, שם)

לדוגמא:

אתה סובל כעת מעניות ודחוק רח"ל, ואתה טרוד מערב עד בוקר בגלגול חובות - גם אז, "אל תאמר לכשאפנה" מעניותי ואתעשר "אשנה". שכן, גם אם אכן יבוא היום ותזכה לעשירות מופלגת, גם אז הרי "לא תיפנה" מבלבולים וטרדות אחרות...

כי אפילו אם תבכה ימך בעשירות, אי אפשר שלא יעבר על האדם בלבולים וטרדות רבות ותתקאות כלי שטור, כמו שאמר רבותינו וקרונום לברכה וכמבאר בפסוקים רבים כי אדם לעמל ילך וכו'.

(עלים לתרופה, מכתב מיום י"א טבת ת"ר)

גם אם כעת נדמה לך שאם רק תפתור את בעיית העניות והדחוק, תיפנה מכל טרדה ותחיה חיים רגועים ושלוים - טעות גדולה בידך. שכן:

כל בני העולם פלם מלאים יסורים, אין גם אחד שיהיה לו עולם הזה. אפילו העשירים הגדולים ואפילו השרים, אין להם שום עולם הזה כלל, כי כל מיהם פעם ומקאובות, וכלם מלאים נרדות וראגות ועצבות וזגן ואנחה תמיד, וכל אחד יש לו יסורים מקודים, ואין גם אחד מכל הגבירים והשרים

שהיה לו הפל פסרר פרצונו תמיד, וכלם פאחד מלאים יסורים וראגות תמיד. וזה פראר וידוע לכל מי שפקי קצת פהם ויבדריקהם, וכמה פעמים דברנו מזה, והיינו רואים פעינינו כל זאת.

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, קיט)

ואם תמשיך להמתין לימים הטובים, בהם תחיה "בנחת בלי צער" - דע בודאות שהמתנה זו תתארך ותימשך עד זיבולא בתרייתא...

הפתרון היחיד הוא אך ורק לקיים את מאמר המשנה:

פה היא הרפה של תורה: פת בפלח תאכל, ואים בפשורה תשמה, ועל הארץ תישן, וחי צער תחיה, ובתורה אמה עמל. אם אמה עושה פן - אשקרה וטוב לה, אשקרה בעולם הזה וטוב לה לעולם הבא.

(מסכת אבות, פרקו משנה ד)

כי כל מי שרוצה שיהיה לו טוב בעולם הזה, שיהיה בנחת כלי צער - הוא מלא צרות תמיד. כי כל מה שפקרה לטוב פא להפקד. ואפילו אם יהיה לו לפעמים איזה טוב מדמה, הוא בדיאי מערב פיגולות תמיד בידוע בחוש לפתפל על האמת.

על כן בעולם הזה אין הקמה ואין תבונה ואין עצה לחיות בנחת, כי אם בשמירתה באמת להסתפק בתכלית המעוט ולחיות חי צער, כמו שאמר שם בפשנה הז"ל: "פת בפלח תאכל" וכו'. **שאן דיקא, כששקבל על עצמו כל היתקיות וחי צער ולקבל הכל ולעסק בתורה, כמו שכתוב שם "ובתורה אמה עמל", או דיקא יש לו חיות גם בעולם הזה, ואשרי לו גם בעולם הזה כמו שכתוב שם: "אם אמה עושה פן אשקרה בעולם הזה", אשקרה בעולם הזה ודיא. כי לא יהיה לו שום יסורים מפני העולם הזה הפריים אצל כל אדם מאד מאד, מאחר ששקבל על עצמו הכל בשביל התורה, וכל חייתו וטובו הוא התורה שהיא טוב אמתי. ואין בדיאי חיו חיים אמתיים ואשרי לו גם בעולם הזה.**

אבל הרוצה מעטני עולם הזה ולחיות בנחת בעולם הזה, בדיאי חיו מרים ומרורים מאד. כי "אפילו רח קימטא עוכרתו" (תה"ה). כי תכף פשכא עליו דבר נד פרצונו יש לו צער ויסורים. וזה אי אפשר שיתנהג הכל פרצונו, ואפילו אם יהיה גביר ואדון ומישל, כי עולם הזה מלא יסורים בגלל. על כן אין מקום לברית מעמל עולם הזה ויסוריו כי אם אל עמל התורה, לקבל על עצמו לילך בדרך של תורה, לאכל פת בפלח וכו', ואן אשקרה וטוב לו. אשריו בעולם הזה ודיא.

(שיחות הר"ן, שח)

נוה התלאות

ישנם כאלה שבהגיע אליהם זמני קושי ודחוק רח"ל, הם מופתעים... אך הצדיקים יודעים את הסוד הגלוי שהעולם הזה הוא 'נוה התלאות', ועל כן לא יטרידוהו כשיבואו, וממשיכים לעבוד את ה' ולעסוק בתורה.

וזה מעשה הצדיק, כי **החשוב וידע כי העולם נוה התלאות, ועל כן עינו ולבו פהם בקל רגע, ועל כן לא יטרידוהו כשיבואו, ולא יטרידוהו.** אך יחרידו למי שהוא בטוח בעולם, ויאמר כי לא תבוא עליו צרה וכי שלחתי מעמוד עליו, ועל פן כשיבוא עליו הפך מאשר חשב. יתרו, ותאבד דעתו ואמאנתו ועבודתו. וצריך למשקיל לשמור נפשו תמיד, ואל יבטח בטובת העולם רגע, רק ידע כי התלאות מומנות לבוא, ובהן יצליח ותתקיים עבודתו.

(ספר הישר לרבינו תם, השער השישי)

זה מה שגם נתן את הכח לרבינו לסבול את הייסורים - הוא ידע מראש שהם יבואו... וכעדותו של מוהרנ"ת במכתבו לבנו:

צערי גדול מאד מענין היסורים שקרה, אך כבר ידעתי היטב בברור גדול שקל העולם מלא יסורים, כפדפר פינינו הרפה בזה. וכבר שמעתי ממנו וקרונו לברכה שקל היסורים שלו הוא ידע אותם מקדם, ולילא זאת הנה קשה לו למקבלם! וידוד הפלך עליו השלום אמר "כי אני לצלע נכוך" וכו' "חיושה לעורתי" וכו'.

(עלים לתרופה, מכתב מיום א' ואתחנן תקצ"ח)

וכך צריך לנהוג כל אחד מאתנו; גם אם חיו מתנהלים על מי מנוחות, יכין את עצמו מראש לכך שהוא חי בעולם שהוא 'נוה התלאות', וכך לא ייבהל "כשיבואו המאורעות", ולא יחרידו את מנוחת נפשו.

והחשוב פהם בטרם בואם, ומתיינים בקל יום וקבל שעה וקבל חדש, ויאמר בלבו: אם לא יבואו היום המאורעות, יבואו למחר. ואם לא יבואו למחר, יבואו לאחר מחר. וקשישעה זה, והיו עינו ולבו פהם - כשיבואו המאורעות, לא יטרידוהו ולא ישיחיוהו העבודה, כי ימצאוהו מומן לקבל אותם.

(ספר הישר, שם)

***

יהודי שמודע למציאות של העולם הזה, אינו מופתע כלל וכלל מכך שהחיים מלאים במעברים והרפתקאות.

ואכן, כשכינו של מוהרנ"ת מספר לו על צרותיו ותלאותיו, מתפלל עליו אביו שוב ושוב מדוע הוא מופתע, וכותב לו:

ערן אתה משיחיתם כמה שזעשעה עמה בקל יום, ואתה מבקש לישב בשלחה. גם אני חפץ בזה, אבל מי זוכה לזה?! בפרט פעמים הקלה, עת צרה היא לעלב ומפנה ילשע.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ב' בא תקצ"ח)

ומה אוסיף לכתב לה, הלא כבר הודעתיה וששמעתיה פעמים אין מספר שאי אפשר לעבר העולם הזה כלי יסורים וראגות, ונסיונות, והתנרות הפעל דבר, ומרירות הרבה רחמנא לצלו, כי אדם לעמל ילך וכו'. ואין לנו פמה להחיות עצמנו כי אם על ידי התורה הקדושה, כי אין שום טוב בעולם אלא התורה, וכמו שכתב דוד הפלך עליו השלום "לילא תורתך שעשעי או אבדתי בעיני".

(שם, מכתב מיום ו' ויקהל תקצ"ב)

ועל צעקתה בענין יסוריה, נפלאתי עליה בני חביבי; הלא כבר ידעת ושמעת הרבה שבהקרה שיעבר על האדם מה שיעבר, וכבר מבאר בספריו הקדושים שקל אדם צריך שהיה לו צער בקל יום. וכל מי שדעתו גדול, צערו גדול יותר רחמנא לצלו וכו' עץ שם. ואם יסוריו באלה שכתבת ימננו את האדם מעבודתו - כמעט אפס תקוה הם ושלום,

כי אי אפשר להמלט מיסוריו באלה. האמת שהם בדיאי מניעה ועפנה, אך אף על פי כן כבר דברנו הרבה שקבל יום יכולו לחטף טוב, כי לית יום דלית פה טוב, רק כל יומא אית ליה פד מלבר וכו'.

(שם, מכתב מיום ד' ויקרא תקצ"ו)

חזק וחזק בני, כי כבר ידעת והבנת שקל מה שיעובר עליה, בהקרה שיעבר על האדם, כי אדם לעמל ילך, ופרשו רבותינו וקרונום לברכה "לעמל תורה". אבל בלא עמל פלל אי אפשר לקבל קדשת התורה, כי "מצאתי ולא יגעתי אל תאמין". אבל אין השם יתברך שולח על האדם עמל ויגיעה שלא יוכל לעמד בו.

(שם, מכתב מיום י"ו בתמוז תקצ"ב)

כלל הדברים:

מי שמתרגש מהתלאות העוברות עליו, וממתין בבטלה לזמנים בהם יחיה חי נחת - טועה טעות איומה.

עולמנו הוא 'נוה התלאות', והמקום היחיד אליו ניתן לברוח מכל התלאות והדאגות, הוא אך ורק אל השם יתברך ותורתו הקדושה.

כי אין מקום לברית מצרות ויסורי עולם הזה רק אל השם יתברך ואל התורה. כי "אדם לעמל ילך", וכמו שכתוב בסדרש "אדם לעמל ילך אשרי מי שעמלו בתורה". פראש: מאחר שאיה שיהיה, אם יהיה עשיר או עני וכו', אף על פי כן בדיאי יהיה לו עמל וכעס כל ימיו, כי צרות ויסורי כל אדם רבים מאד, וכמו שכתוב "גם כל ימיו פעם ומקאובות" וכו', וכמבאר בפל"ה בלשון חרוז "אין רגע בלא פגיע", על כן בדיאי אשרי מי שבורח מזה העמל של סגני העולם הזה אל עמל התורה, ואן בדיאי אשרי וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא.

(שיחות הר"ן, שח)

אבידה שאינה חוזרת

ועתה שים לב, אח יקר:

גם לו יצויר שאכן יגיעו, בקרוב או במאוחר, ימים בהם "תיפנה" מתלאותך וטרדותיך אשר אתה טרוד בהם כעת, ובאופן יחסי תחיה חי נחת, ותוכל לשקוד על התורה ועל העבודה ללא שום מפריעים בגוף ונפש ומומן - גם אז, אין שטות גדולה מזו להמתין ולומר "לכשאפנה אשנה".

שכן, דווקא הלימוד בזמן זה של בלבול ודחוק, הוא **"עיקר שעשועיו יתברך"**.

כי עקר שעשועיו יתברך הוא כשלומדיו תורה כפר לאדם מתוך בלבולים ודחקות, כי זה עקר מעלת האדם על המלאכים שיש לו מניעות ובלבולים פאלה והוא מקרב עצמו להשם יתברך ולהתורה מתוך יסורים ומניעות

ב. לשון הפסוק: "כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד" (תהלים לח, יח), ופירושו: "אני מוכן ורגיל להיות צולע מחולשת הגוף, והדברים המכאיבים אותי המה מוומנים תמיד נגדי לבוא עלי", ומכך מוכיח מוהר"ל שהצדיק מוכן מלכתחילה לייסורים הבאים עליו, ומתכוון תמיד לבואם.

ג. המשך דבריו: "וברוך השם אשר חלקך מישובי בית המדרש בערות השם יתברך, ואם אינך לומר כראוי באמת כאשר נכתב נכספת, כבר דברנו הרבה שלעת עתה צריכין להחיות את עצמו בכל תיבה ותיבה שלומדים בהתורה הקדושה, ובכל נקודה ונקודה שחוספין איה טוב בכל יום, ולהיות מודה על העבר בשמחה רבה בכל יום, ולצעוק על העתיד בקול גדול עד שיקיף וירא ה' משמים. וגם הכיסיסין בעצמן טובים ויקרים מאד".

ד. וגם מצד עצם החיוב לעסוק בתורה, אין היתר לומר "לכשאפנה אשנה", שהרי גם בשעה זו, בה אינו פנוי, הרי הוא מחייב לקיים מצות לימוד התורה, וכמו שכתב הרשב"ץ: "ולפי האמת, אפילו יפנה אותו שעה שירצה לשנות, אין לו לדחות זאת השעה שאפשר לו לשנות, ואף אם ישנה בשעה אחרת אין לו לבטל שעה זו, שהרי בכל שעה חייב לשנות ולעשות תורתו קבע" (מש אבות לרשב"ץ על אבות ב, ד).

והשתפחו ונתפשוטא הפטרא אחרא קנה, שהם משתפחים בכל פעם כמו נהרות ונהומות מפל, כמו שפתיב "תהום אל תהום קורא".

(עלים לתרופה, מכתב מיום י"א סבת ת"ר)

כך שדווקא עת הקושי והצער, הוא הזמן המתאים ביותר להתחזק בהתמדת התורה ביתר שאת ויתר עז.

כי תורתו בעת הו' הביקה מאד בעיני השם יתברך ותורתו גוברת על כל מכאוביו ודאגותיו, וכל דף גמרא או משניות שלומד בעת צר לו, שוקל יותר ממאה דפים שלומד בתרונה, וכמו דאיתא בגאבות דרבני נתן שפעם אחד בצער חשוב יותר ממאה פעמים שלא בצער, ותורתו זו שלומד בעת דוחקו מתקמט בידו כמו שאמר: חז"ל.

(שם עולם להח"ה, חלק א, פרק כג)

תורה שכוז, הנלמדת מתוך הדחק, יש בה גם סגולה מיוחדת להמשכת חסדים ולגירוש כל בעלי הדין וכוחות הטומאה, כאשר גילה לנו רבינו:

על ידי התורה שלומדין בער לאדם בעניית ובהקיות על ידי זה נמשך עליו חוט של חסד, ומגרש כל בעלי הדין וכל סטריא דמסאכא. ועל ידי זה מתקן הדבור ומעלהו לשרשו, עד שאיכה לפרש שיתחב הטיב לפני השם יתברך, לדבר בחמימות שבלב דברי אמת שבלב וכו'.

(ליקוטי עצות, תלמוד תורה, ל"ח)

כך שיתכן מאד, שבו בעת שהאדם עומד ומייחל "מתי אפנה", אומרים לו מלמעלה: מי גילה לך רז זה שעליך להיפנות, "שמא" רוצים ממך ש"לא תפנה" ותרוויח רווחים עצומים ---

וכפי שפירשו צדיקים את דברי המשנה:

"אל תאמר לקשאפנה אשנה שפא לא תפנה" - הינו אל האמר קשהיה לי וזמן תרוח, או אלמד. שפא לא תפנה, הינו שפא רצון תפנה הוא שתלמד במשך של "לא תפנה" - שלא יהיה לה זמן, ואף על פי כן בתוך זה תתחזק ללמוד.

(אוסף מכתבים, חלק א, מכתב כ"ד)

ואיזהו שוטה? המאבד מה שנותנים לו, ותחת לנצל את זמני ה"לא תפנה", הוא מעביד אותם בבטלה ובציפייה לזמן שבו ייפנה ותורתו תאבד את החשיבות המיוחדת של "תורה מתוך הדחק"... ובכך הוא מאבד "אבידה שאינה חוזרת".

ח. ע"פ ליקוטי מוהר"ן תורה ל"ח.

וכפי שכתב מוהר"ן לאברך שנקלע למשבר כלכלי, והתרשל בלימודו:

פלך מדרך זה חביבי וידידי. פי אני פטית בהשם יתברך שפנדאי יתכן לה השם יתברך בכל עניי תדקקות ותמלאות שקה וירחיב ידך ותמכר סחורתך בטוב בעזרת השם יתברך והכל יתהפך לטובה, אבל תמים שאבדת כלל תורה שיקבלת להטף מתוך היסורים דיקא - זה אברה שאינה חוזרת!

(עלים לתרופה, מכתב מיום י"א סבת ת"ר)

חובה ולא מידת חסידות

חאת למודעי:

עבודת ה' והתמדת התורה גם בעת צרה ודוחק, אינה 'מעלה' או 'מדרגה', אלא חובה גמורה!

שכן, 'על זה התנאי באנו בבטית עם אלקינו', שנעבדו גם בנהה התלאות הוה, ובזאת יקחן כל איש ישראל הקזק הוא הרפה.

וכלשון רבינו תם בספרו 'ספר הישר':

הקורות והתלאות הנאות על בני אדם, בנן חדושים רעים או טובים, או ששהיה נגיד ומצנה, או יעלה למעלה גדולה, או ירוח הון, או שיקהוהו בשבי, או יאבד לו קמון, או יחלה הוא או אחד מבני ביתו, או יהיה גולה מארצו, או תבול בבית הספר, או ימות אחד מאוהביו - כל אלה החדושים רבים בהם, ושרידי לב בני אדם מעבודת האל, וישפיהוהו אותה, וישיריהו מלבו.

אך בעת הוואת ידע ויבין שכל כל משביל, הקזק הוא תרפה, פי, אם יהיה קזק ונאמניתו בקמת, לא יוכלו כל החדושים לחסר מעבודתו, פאשר לא יוכלו תרחות הקזקות לעקור הנה הגדול ולהפישו מקמוןו, פן השכל הקזק והאמנה העקרת לא ימשיכו כל אלה המאורעות. וצריה האדם להנה בעת הוואת, וידע פי על זה התנאי פא בקבית עם אלהיו, ואחרי אשר התנה על נששו לעבוד אותו, צריה להשלים נדו ויגמם אסרו, וצריה לו להקין לב קזק ואפיין לקבל המאורעות.

(ספר הישר, שם)

ואם בכלליות עבודת ה' כן, בלימוד התורה על אחת כמה וכמה.

פי התורה נתנה במקרב בארץ ציה, שנה מרמו שעשר

התורה הוא בשמקמיין אותה מעני ודחק, שהיא בחינת מדרך ארץ ציה. (ליקוטי הלכות, ראש השנה ג, א)

וכבר בעת נתינת התורה, הודיענו משה רבינו שאנו אמורים ללמוד אותה מתוך צער, כמו שאמר חז"ל:

אמר להם משה לישראל: שפא אין אפם יודעים פמה צער נצטערתי על התורה וכמה עמל עמלתי בה וכמה יגיעה יגעתי בה ... נפשי נתמי עליה, דמי נתמי עליה. קדרך שלמדתי אותה בצער, קה תהיו למדים אותה בצער!

(ספרי פרשת האזינו, פיסקא שו)

ורק באופן זה מתקיימים דברי התורה אצל האדם, כנפסק בשולחן ערוך:

אין דברי התורה מתקיימים בפי שמתרפה עצמו עליהם, ולא בלומדים מתוך עדין ומתוך אכילה ושתיה, אלא בפי שפמית עצמו עליה ומצער גופו תמיד, ולא ימן שנה לעיניו ותנומה לעפעפיו.

(שולחן ערוך, יורה דעה רמז, כא)

כך ש"אין שום התנצלות" להתנצל על ביטול תורה במצבי דוחק וקושי, שכן, לימוד תורה מתוך הדחק והצער אינה 'מידת חסידות', אלא "האדם חייב בזה", ואף "תן הדין על זה אם לא עשה".

וכדבריו הנוקבים של המהר"ל:

אין התנצלות לאדם לומר שלא למד תורה מפני שנתה טרוד בעניו, פי התורה אין התנצלות פבטול שקה, רק אם יהיה אומר שלא יהיה אפשר לו לכל בשום אופן ללמוד. פי מאחר שהתפאר פי צריה האדם שפמית עצמו על התורה, לקה אין לו שום התנצלות!

ולפיכך פשמכניסין אותו לדין אומרים לו "פלאם היית עני יותר מהלל", שהלל היה מקים התורה מחמת עני קשה כמו זה, פי צריה האדם שפמית עצמו על התורה וכו'. וכן אין העשירות תשאבה, שהרי אפשר אל האדם להתגבר נגד העשירות, כמו שפמציץ אצל רבי אליעזר פן תרסום שהיה מתגבר נגד העשירות שלא יבטל אותו מן תלמוד תורה.

ובאולי יאמר האדם פי דבר זה הוא מנת חסידות, ולמה ימן הדין על זה אם לא עשה?! דבר זה אינו - שהאדם חייב בזה שיקביל עצמו בשביל התורה!

(נתיבות עלם, נתיב התורה, פרק ד)

אנו 'חייבים' ללמוד את התורה גם 'מתוך הצער, השעבוד, הטלטול, הטירוף, הדחק, חוסר מזונות', ועל כך אנו עתידים לקבל שכר כפול ומכופל, כדברי אליהו הנביא זכור לטוב:

נגרה גרה על ישראל שילמד אותו מתוך הצער ומתוך השעבוד, מתוך הטלטול ומתוך הטרוף, מתוך תדחק, מתוך שאין להם מזונות.

פבלבר אותו הצער שנצטער, עתיד תהיה ברוח הוא לשלם שוכרן לישראל לימות המשיח פכסול ומקפול, שנצאמר "הנה אדני אלקים פתוק יבוא ארעו משלה לו הנה שוכרו אתו ופעלתו לפני".

(תנא דבי אליהו, פרק כא)

מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ

ולסיום, בשורה משמחת:

מי שאכן מקבל עליו עול תורה, ואינו אומר "לכשאפנה אשנה", אלא בורח גם בתוקף תלאותיו וטרדותיו אל התורה הקדושה - זוכה לסייע מיוחד מן השמים.

וכל שעושה פן ופסין פברכה, מן השמים מסייעין אותו ומקילין מעליו מרדות העולם המבהילות, ומעבירין ממנו עול של פרות, ולשוכן בשמחה כל ימיו בעולם הזה, וטוב לו לעולם הבא, ואשרי המדבר לאון שלומעת.

(ספר החינוך, מצוה ת"ט)

כפי שהבטיחו חכמינו:

רבי נחמא פן הקנה אומר: **כל המסביל עליו על תורה, מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ.**

(מסכת אבות, פרק ג משנה ה)

וב"אבות דרבי נתן" מוסיף:

רבי נחמא אומר: **כל הנותן דברי תורה על לבו, מעבירין ממנו הרהורי רב, והרהורי רעב, והרהורי ונות, והרהורי שטות, והרהורי יצר הרע, והרהורי דברים בטלים, והרהורי על בשר ודם, שפן פתוב פספר תהלים על ידי הוד הפלך עליו השלום פפקתי ה' לשמים משפתי לב".**

(אבות דרבי נתן, פרק ו)

אחר כל הדברים האלה, בוא נבוא בס"ד ללמוד את הקטע הבא מתוך השיחה הקדושה, ונבארה מילה במילה, בעזרת החונן לאדם דעת.

ודרכו היה תמיד, שהיה לומד הרבה הרבה כל ימיו עד הסוף

כי אכן, זוהי חובתו של כל יהודי - ללמוד את התורה הקדושה עד יום מותו, כפי שנפסק להלכה בשולחן ערוך:

עד אימתי תיב ללמוד? עד יום מותו!

(שולחן ערוך, יורה דעה רמז, ג)

וגם כשהאדם הוא "זקן מופלג", אסור לו להתבטל מלימוד התורה, וכלשון הסמ"ג:

הפורש מן התורה, אפילו זמן פסקה, עובר בלא תעשה, שנצאמר "יגן יסורו מלביבך כל ימי חייך".

(סמ"ג לארין, סימן יג)

ואפילו ביום המוות עצמו, צריך לשבת וללמוד... כדברי הגמרא:

אמר רבי יונתן: לעולם אל יזנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה, ואפילו בשעת מיתה, שנצאמר "את התורה אדם פי ימות באהל" - אפילו בשעת מיתה תהא עוסק בתורה.

(שבת פג ע"ב)

ח. אגב: הרמב"ם מפרש "עול תורה - התמדת הקריאה" (מסובא שם בחי"ט), והוא ע"פ המבואר בשיחתנו זו, ועוד יבואר א"ה.

ט. והרה"ק מטשעהרין ביאר זאת ע"פ דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן תורה א', וזה לשונו: "ועל כן חייב אדם בתלמוד תורה כל ימי חייו עד יום מותו, כי מאחר שיעקר החיות דקדושה שהיא מבחינת אור החכמה דקדושה וזכין לזה ע"י בחי' מלכות, ועיקר כח מלכות דקדושה ע"י עסק התורה - וע"כ בין עני ובין עשיר, בכל אשר יעבור על האדם כל ימי חייו, חייב לקבוע עתים לתורה, כי בכל אשר יעבור על האדם צריכין רק להסתכל על פנימיות השכל שיש בכל זה, ולזה זוכין רק ע"י עסק התורה, ע"כ צריך להיות קבוע תמיד לעסוק בתורה" (מת השולחן, יורה דעה, סימן רמז).

י. וגם אם אינו יכול לבוא בפועל לבית המדרש, ביום המיתה, אעפ"כ גם בשכבו על מיטתו בביתו, יעסוק שם בתורה, וכמו שפירש המהרש"א: "ואפילו בשעת מיתה כל - נראה דהאי 'אפילו לא קאי אלא אדברי תורה דנקט, ולא קאי נמי אבית המדרש, דלא שייך בשעת מיתה, וק"ל".

וכתב בספר 'דף על הדף': "ח"ל דכוונת הגמ' ע"פ מש"כ הר"ן בדרשוותיו (דחש ט) דהמקום בו נמצא ת"ח ולומד נחשב כבית מדרש ע"י"ש בדבריו, וכע"ז ברמב"ן (דח"ט י"א כ"ט) ע"ש, וכן בספורנו

וכן מסופר על מוהרנ"ת, שביים הסתלקותו ממש עסק בתורה, ולמד שיעוריו הקבועים בשולחן ערוך ושאר לימודים. ואף לא רצה להקל על עצמו ללמוד לימוד קל יותר, אלא התאמץ ללמוד כהרגלו.

כפי שמספרים אנ"ש במכתב ההסתלקות:

ובבקר התלבש בציצית ותפלין והתפלל בכל הכחות ואמר סליחות, ובשעת קריאת התורה בקנה, ואחר כך למד וסיים השלחן ערוך הגדול, ואמר לו שלימד השלחן ערוך קטן? ונארום סע פאר אייך אין כח [= פי זה מאמץ בשבילכם], האט ער, וזכר צדיק לברכה, גיזאנט: "זייט איהר מיר גיט אזוי גיטרייא" [= אז אמר הוא וצ"ל: אל תהיו מסורים לי כל כך]. ואמר תהלים, ואחר כך אמר לנחמן בן עזר שימן לו קל טוב, ולא ידע מה הוא רוצה, ופרש לו: "מן לי הפני", וזהו כל טוב".

(עלים לתרופה, מכתב ההסתלקות)

מלבד שיעוריו הקבועים, עסק גם - עד רגעיו האחרונים ממש - לחדש חידושי תורה, ו"מוחו היה דבוק בתורה עד הרגע האחרונה של הסתלקותו", ובכוחותיו האחרונים השמיע אף מחידושיו לתלמידיו "כמעט ברגע האחרונה של הסתלקותו".

כשבימיים האחרונים לחייו, עוד הספיק להעלות על הכתב חידושי תורה מופלאים, הלא הם כתובים ונדפסים בספר 'ליקוטי הלכות', הלכות ראש חודש הלכה ז'.

וכפי שמספר שם תלמידו הנאמן, רבי נחמן מטולטשין:

אמר המסדר: מתבת יום' עד פאן וגם ענין חל המועד המוכא פאות נון, כתב מורנו ורבינו בעל המחבר הזה שני ימים קדם הסתלקותו! בעת חלשותו הגדול. אף על פי כן התעבר בקל פחותו וכתב מה שהשיג א. כי זאת ראיתי עין בעין שפאחו היה דבוק בהתורה עד הרגע האחרונה של הסתלקותו שנסתלק ביום ששי קרב שבת קדוש פרשת וצ"ש עשרה בטבת שנת תר"ה לפרט קטן.

וראיתי בעיני שנים מאמר חכמינו וזרונם לברכה "זאת התורה אדם כי ימות" וכו' שהיב אדם לעסק בתורה עד יום מותו, כי עוד כמעט ברגע האחרונה של הסתלקותו שמענו מפיו חידושי תורה, אך לא היה כפחו לכתב עוד, ואפילו לדבר כל מה שהיה פאחו לא היה פאפשר".

(ליקוטי הלכות, ראש חודש ז, בסופו)

***

ומהם נלמד וכן נעשה, להיות דבוקים בתורה הקדושה עד זיבולא בתרייתא. כשכמובן, דבר זה תלוי בעיקר כיצד מתנהג האדם כל ימי חייו, בהיותו צעיר ובריא. ומי שאכן רגיל בלימוד התורה כדבעי בצעירותו, גם כי יזקין וייחלש לא יסור ממנה.

וכפי שכבר אמר מוהרנ"ת:

כשאדם הוא חסיד בצעירותו, אזי יש תקנה שבוקנתו ותנהג כבעל-הבית פשוט. אולם כשהוא צעיר ונהג כבעל-הבית, אזי בוקנתו הוא

בלום... = "או מאיז א חסיד אין דער יונגט, איז מען אויף דער עלטער א פראקטער בעל-הבית אבער או מאיז אין דער יונגט א בעל-הבית, איז מען אויף דער עלטער גאר נישט".

(שי"ש"ק ב, תקה)

בכתביו של ר' נחמן בורשטיין ז"ל, בהזכירו שיחה זו, הוא מציין:

בשיחה נפלאה זו מנח פלל גדול בהתנהגות חיי האדם כל ימי חלדו על האדמה. והנפיון מוכיח, שמי שהוא ירא ה' מנענעו ועוסק וטורח בלמודו ותפלתו ועבודת השם ותפלה בכל פחו וביגיעות גדולות, ומרגיל עצמו בימי פחרותו להתנהג בחסידות בדרך התורה והתורה וקיים המצוות בכל דבר שבקדשה, אזי כשקבאים ימי הזקנה וכחו פל עמו, אף על פי כן גופו ורצונו קבר מרגיל בעבודת התורה, ויפי חלשות פחו עובר את ה' עדן כבעל-הבית פשוט כמעט וריות חמימות והתלהבות, אמנם ממשיך בלמודו ובתפלה בצבור, ובטבילת מקנה כל בקר, ובקנימת חצות והתבודדות, ובשעורים קבועים ושיחת חברים בעבודת השם ותפלה, ובעניני צדקה וחסד ושאר דברים שבקדשה, כי הרגלו וכסופו ורצונו חיו הטובים מתעברים על פחותו הדלים והחלשים, ומובילים אותו בדרך הסליחה לו מימי נעוריו.

אבל אם לא הרגיל גופו בכל העל עוד מנעוריו, אזי בוקנתו מתמת פחותו התשושים הוא פוטר עצמו מקל העל פתרון של זקנה ואפיסת פחות וכדומה, ומצא התר ופטר מקל העל, ומפילא הוא נשאר בכלום כמאמר מוהרנ"ת ז"ל בפ"ל, ה' לשקרא.

וברוך ה' אגא ועירא דמן חכרא יביתי לראות כמו עיני את גדולי זקני אג"ש בדורנו, אשר למרות זקנתם המפלטת וכחותיהם התשושות, עמלו וטרחו בקל בהם לקיים פחות לילה, וללכת להתפלל בצבור, ולטפל במקנה כל בקר, ולעסק כל היום בשעורים קבועים ובשיחת חברים על פי דעת רבנו ז"ל, ובהתבודדות וכו', איש איש לפי פחותו בלמודו ועבודתו כדרך פקדשי".

(אוצר חכמינו, ר"ט)

אפילו בעת החולאת הכבד שהיה לו בסוף

כל ימיו היה רבינו בעל יסורים, אך בסוף ימיו באה עליו "החולאת הכבד", הלא היא מחלת השחפת, בה חלה בשנת תקס"ז, כשלוש שנים לפני הסתלקותו.

וכך מתאר מוהרנ"ת את יסוריו של רבינו, משך כל ימי חייו, ובמיוחד בשלושת השנים האחרונות:

בענין יסורים שלא על רב הצדיקים - ממש לא נשמע ולא נראה בעל יסורין כמוהו, ואי אפשר לספר וליבאר. והיה קלא יסורים מפני ומפאון.

ובתחלה, קדם סוף ימיו, היה לו יסורים עצומים ונוראים אשר לא היו

1. וישראל, י"ח ע"ש היטב, ולפי"ו א"ש דכוחת חז"ל שבשעת הפטירה יעסוק בתורה וממילא הוא כמו בבית המדרש, ואין הכוונה שיהיה בבית המדרש ממש, חז"ק".

2. "שולחן ערוך הגדול הוא השירע עם הנושא-כלים, שי"ן וס"ו וכי"ב, ושולחן ערוך הקטן הוא השירע בלי הנו"כ.

3. עיי"ש עה, דברי תורתו האחרונים שאמר, אשר תיכף לאחר אמירתם "זמן קצר לערך עשה, נסתלק".

4. עיי"ש שמזכיר את שמותיהם של זקני אג"ש, אשר הכיזם בוקנתם, וראה כיצד מתמיימים הם בלימודם ועבודתם עד זיבולא בתרייתא.

5. כשיסוריו אלו באו לו בעיקר מחמת התעסקותו לקרב נשמות ישראל להשם יתברך. וכפי שכתב בעצמו במכתבו: "ה' הצדיק ואני הרשעתי, ומעשי גרמו לי היסורים ומיתת הבנים המטולאים, והמחולקות הקסורגים. אעפ"י ידעתי גם ידעתי, שגם העסק שעסקתי עמכם להוציא אתכם משיני הים", על כל אלה עיניו לטש ושיניו חרק עלי. בכך אהובי אחי רעמי, חזקו ואמצו ביראת השם כל אחד ואחד לפי כחו ובחינתו, ולא יהיה לריק יגיעי, ושימרו תורת משה עבד ה' כאשר לימדתי אתכם" (נוסח בתי מוה"ר אהרן קאס, ובתחילת עלים לתרופה).

יסורים דגמלתם בעולם. וספר שהיסורים שלו הם בידו בכל עת שרוצה הוא מקבלם על עצמו, ובאים עליו היסורים הללו, ובעת שרוצה לסלקם, נסמלקים מעליו. ועצם קשי וכבד היסורים הללו היה בלי שעור.

ואמר בשמו שאמר, שבשעה שבאו עליו היסורים, מעצם הפלגת העשר והקבא והפולג מאד מאד, היה כמעט יכול לנשף עין בשניו מעצם הקבא (פירוש האדם שיש לו יסורים מפלגים שמעצם היסורים הוא קורץ בשניו, ועליו יל היו יסורים כבדים וקשים כל כך עד שבשעת היסורים היה אפשר שיחפז עצים בשניו מעצם העשר).

אולם גדל רבוי היסורים הקשים והעצומים שהיה לו בסוף ימיו שלשה שנים רצופים, היו גדולים וקשים עוד יותר ויותר כקפלי בעולם. אשר אין לשטר ולהשרה קלל.

(שבחי הר"ן, כ"ד)

ועל אף כל אלו הייסורים הנוראים, כשהוא מסוגל לנשוח עץ מרוב כאב, ישב רבינו ועסק בתורה, ו"היה לומד הרבה הרבה כל ימיו עד הסוף".

כי אכן, זוהי חובתו של כל יהודי - ללמוד גם בהיותו חולה ובעל יסורים, כפי שנפסק להלכה בשולחן ערוך:

כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורים!

(שולחן ערוך, יורה דעה רמ"א)

גם אם כואב הראש / הגרון / העצמות / המעינים / כל הגוף - צריך האדם לשבת ולעסוק בתורה, כפי שלמדונו חכמינו ז"ל:

חש בראשו - יעסק בתורה, שצאמר "כי לית חן הם לראשך". חש בגרונו - יעסק בתורה, שצאמר "וענקים לגרוותיך". חש במעיני - יעסק בתורה, שצאמר "רפאות תהי לשקך". חש בעצמותיו - יעסק בתורה, שצאמר "ולשקוי לעצמותיך". חש בכל גופו - יעסק בתורה, שצאמר "ויקל בשורו מן פא".

(עירובין נד ע"א)

הן אמת, שבזמן חולשה וחולי חייב האדם לשמור על גופו ולתת לו מנוחה, ולבלי להתאמץ יתר על המידה, כפי שאמר רבינו:

כשהאדם בריא וחקק הרי הוא צריך רק לעשות ולעשות ולעשות [בתורה ועבודה], ובעת שהחלה חם ושלום צריך הוא לעזוב את העבודות הקשות / עבודת נסירת הפרגל"ש ולעשות כפי יכולתו. = "אז א מענטש איז געזונט, דארף ער טאהן און טאהן און טאהן. איז ער קראנק, דארף ער אונעק לאון דעם שערין און".

(שי"ש"ק ב, מג)

שכן:

היות הגוף בריא ושלם - מדרכי השם הוא, שהרי אי אפשר לשבין או ידע דבר מידעת הבנאי והוא חולקה.

(רמב"ם, דעות ד, א"י)

וכבר לימדנו רבינו:

תקון הגוף קדם תקון הנפש.

(ספר המידות, תשובה פד)

אך מאידך, אסור לו לאדם להתרשל בלימודו מחמת חולשתו וייסוריו, ועליו להתאמץ ככל יכולתו להגות בתורה הקדושה גם בהיותו בעל יסורים רח"ל, ובוודאי שאסור לו להפוך כל חולשה או מיחוש לסיבה לביטול תורה ח"ו.

ודברים אלו מסורים ללבו של כל אחד, ונדברים המסורים ללב נאמר בו "ויראת מאלקך", כי הוא יודע תעלומות לב. וכלשונו הזהב של בעל הפלא יועץ:

החלש יאמר גבור אני, ובשעת חלשה אז הוא נקר האוהב את ה' ככל לבבו, שלא יעזוב עבודת ה' בעילה כל דהוא, אלא יחקק עצמו לעשות רצון קונו. וכבר אמרו רבותינו ז"ל על פסוק "אדם כי ימות באהלו" שאפילו בשעת מיתה יעסק בתורה, וילפם צערא אנרא.

אמנם חכמא רמא על מי שהוא חלוש להשתדל להכריא עצמו, ויאלץ ולשמה יותר ממה שיש לו, ולמצוה תחשב לו, וה' ישלם לו ... אף שלא ישאנו יצרו לומר שהוא חלוש ושאנו יכול לעבוד בורא ושהוא צריך לאכילות ושתיות כרפות כדי להיות בריא וחקק לעבודת השם ותפלה, כי הלא אלקיים יחקר זאת, כי הוא ידע קשט דברי אמת. ואלו מן הדברים שאין להם שעור, אין להוסיף ואין לגרע. ובהו ימצא גופו ונפשו מרגוע.

(פלא יועץ, ערך חלוש)

***

כאן המקום להזכיר את אשר ראו אבותינו בעיניהם, את התמדתו העצומה של רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל גם בימי מחלתו הקשה.

וכפי שמסופר בספר תולדותיו:

ימי הפחלה, אם פי ימי סבל קשים היו לו ולסובבים אותו, היו לעמת זאת ימי התעלות והתרוקמות ר' לוי יצחק הסובל ומתעורר יסורי תפת, התגלה בקלא אצילותו.

ספורים מדהימים וכזרים למקוריו אשר שהו עמו באותם ימים. גם הרופאים בפחלקה, ביניהם רופאים מקמים וידיעי שם, שחו והביעו התפעלותם על החולה המיוחד השוכב בקר לעזרות שונים ומשנה הקכה לקעין בית מדרש מאתרו... גמרא סמיכה תדיר על יד מכותו, ובה הזנה הוא בהתעוררות גם במצב קשה במיוחד שכל מזון לא בא לפיו וגופו גלן באינפוזיה.

(איש חסידיך, עמוד שט)

מקוריו מציינים בפליאה כי גם בעת קבלת מנת דם, פעלה שהתארכה מעט, צמוד היה להכריתא. חם היה על הזמן, גם בעת שהמהט תקועה בבשרו... והיה הדם נכנס לגופו, ואלו הוא הקשיק ללמוד עם החברותא שהודמנה לו שם. או כשהצריך לשתות פסלות גדולות של מים לפני בדיקה מסוימת, ואז פאשר חש שההכנות לבדיקה מתארכות, פתח פיו בדבוי תורה, ביד אחת אחז את הפלי לשתות

10. "נסירת ברול" היה כינוי לעבודה קשה ומפרכת, בה היו מעסיקים עובדי כפיה.

11. הוכא בקיצור שולחן ערוך (סימן לב סעיף א).

12. ומשו משימה דהרה"ק המגיד ממעורטש ויע"א שאמר: "חור קטן בגוף, חור גדול בנשמה".

המים, והיך השנייה פנייה לגלגל עמה בדרך תורה. ויש לצען פי שמי מארעות הקלו ארעי בשבועות האחרונים לימי תניו...

פי על פו, שורה של סדרי למוד קבועים מוטלים עליו; שעורים קבועים בגמרא, זהר של הפרשה השנית לשבוע זה ודקא. וכי אפשר לדחות את האר של הפרשה הא? והרי בשבת הפאה יש כבר זהר אחר... ואיך שיק לתת לצמן לעבור מבלי שתבצע מה שנטל על עצמו.

(שם, עמוד טו)

פרשה מיוחדת במינה, אפופה הוד נרא, היתה פרשת למודו בתקוותו למן היום בו השבו מאורות עיניו. ללא שום ותור, וקלא שום הפחתה מסדריו הפסדניים קום נהג קל ימיו; דפי הגמרא הקבועים, פרקי מלגנות, 'פרשיות' זהר, מבלי לתור על זיו פלשהו.

מהבקר עד הערב התחלפו אצלו החברות התורניות, זה יצא וזה בא, והלמוד מסר לפי שעות, רגעים ושניות. והיה אם התברר התאחזה בדיקות ספורות בלבד, היה מוכיחו קשה: "הלא אוסקים אנו יהלומים יהדיו, ואיך שיק לתור על רגעים, בעת שנתנה הרשות והיכלת לאסוף אוצרות יקרי ערה ללא הגבלה!?"

(שם, עמוד טו)

מענין להוסיף את דברי האר שהיה מרעיף לאברכים צעירים שפאו בצל קורתו באותם ומנים: "כאפט, כאפט, כאפט, פאר די אויגן וערן שוואך" [= חטפו, חטפו, חטפו, טרם יהלשו העינים].

(שם)

לסיום נושא זה, מן הראוי לציין:

בימינו אנו, התרגלנו לחיים נוחים וקלים, שכן "השם יתברך מנהיג עתה העולם יפה יותר מקודם" (שיחות הר"ן, טו) וקיימים כיום דברים המקלים ומנעימים את החיים, בכל התחומים, החל מספריות מהודרות וכלה במיזוג אויר.

מציאות זו הפכה אותנו למפונקים¹⁰, כך שגם אם אין אנו סובלים ח"ו ייסורים ואין אנו מוטלים על ערש דווי רח"ל, אנו מתירים לעצמנו להתרשל מהתמדת התורה, אם רק חסרה לנו מעט נוחיות, ואין לנו את שלל הפינוקים שיאפשרו לנו ללמוד "מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה"¹¹.

אם המזג לא עובד; הראש כואב מעט; העייפות מתגברת; הגרון יבש מעט מצמא ונגמר החלב בפינת הקפה; וכי"ב - די בכך כדי להוות אצל רבים מאתנו סיבה מספקת להתרשל מהתמדת התורה.

כך שאנו אמורים לעשות שימוש עם כל הדיבורים דלעיל, לא רק בשעת ייסורים וחולי ח"ו, אלא גם בימים כתיקונם...

אסור להתפנק; חייבים להתרגל ללמוד גם כשלא הכל נוח ---

וגם אם מדובר באחד שגדל מינקותו בתפנוקים, עליו לרחם על נשמתו ולא לחוס על גופו המפונק. כפי שמסופר על רבינו הקדוש, אשר:

אף על פי שהיה ילד שעשועים ומגדל בתפנק ויהיה אדם דק מאד, אף על פי כן לא היה חס על עצמו כלל.

(שבחי הר"ן, ט)

ואף על פי שהיה עליו טרחה וצבורא, שהיה עוסק הרבה עמנו ועם כל אנשיו לקרבם לעבודת ה', ולהתן לנו עצות בכל עסקינו וכו' וכו'

שליחות חייו של רבינו הייתה "לקרב נפשות ישראל להשם יתברך", כפי שאמר על עצמו:

אני אין לי מה לעשות בזה העולם כלל, פי בשבילי איני צריך לעשות כלל, רק באתי להעולם לקרב נפשות ישראל להשם יתברך.

(חיי מוהר"ן, טז)

ואכן על כך מסר את נפשו, כפי שכתב במכתבו לאנשיו: שאלתי ובקשתי מכם שלא יהיה לריק יגיעי שנגעתי עם כל אחד ואחד, ושמתו את נפשי בכפי בשביל טובת נפשתיים... ידעתי גם ידעתי שגם העסק שעסקתי עמכם להוציא אתכם משני הס"מ, על כל אלה עיניו לטש ולשניו חרק עלי. ככן אהובי אחי ורעי, חזקו ואמצו ביראת השם כל אחד ואחד לפי פחו ובחניתו, ולא יהיה לריק יגיעי, ושקרו תורת משה עבד ה' באשר לפדתי אתכם.

(חיי מוהר"ן, קסו. ובתחילת 'עלים לתרופה')

הוא הרבה לדבר עם אנשיו, עד אשר "ניחר גרונו ונתייבש הלחלוחית בפיו מריבוי הדיבורים", כפי שאמר לאנשיו:

פמה יגיעות היו לי בשבילכם, במה פעמים נחר גרוני ונתנבל הלחלוחית בפי מרביי הדבורים שהרבייתי לדבר עם כל אחד ואחד מכם בפרטיות.

(חיי מוהר"ן, רנו)

אך על אף כל זאת, לא הלך הדבר על חשבון ריבוי הלימוד, "ואף על פי שהיה עליו טרחא וצבורא, שהיה עוסק הרבה עמנו ועם כל אנשיו לקרבם לעבודת ה' וליתן לנו עצות בכל עסקינו" - "אף על פי כן, היה עוסק בלימוד התורה בפשיטות הרבה בכל יום ויום"¹².

רוב היום היה סגור בחדרו ועסק בלימודו ועבודתו, ורק לאחר מכן יצא לדבר עם אנשיו, כמסופר:

והיה רבונו על פי רב, שרב היום היה סגור ומסגר, ואחר כך היה מדבר עם העולם. הן מה שהיה צריך איזה אדם

לדבר עמו איזה עצה באיזה עסק, ובפרט עצות ביראת שמים ובעבודת השם שהיה היה רב עסקו עם מקרביו, והן שאר שיחות וספורים כל מה שצדקו לתוך פינג. ורב רב היה בא מתוך השיחה הנ"ל לשיחות נפלאות של תורה ותפלה ויראת שמים.

(חיי מוהר"ן, רמג)

שכן, אפילו מנהיג ומלך ישראל העוסק בצרכי כל העם, מוזהר גם הוא לכל תמוש התורה מפיו.

וכמו שאמר בתוספתא על דוד מלך ישראל ועל היושע בן נון:

והלא דברים קל וחמר: ימה אם מלך ישראל שלא עסק אלא בצרכי צבור, נאמר בו 'והייתה עמו וקרא בו כל ימי חייו', שאר בני אדם על אחת כמה וכמה.

(תוספתא סנהדרין, פרק ד הלכה ה)

פיצא בו אמה אומר 'ויהושע בן נון מלא רוח חכמה פי ספק משה את ידיו עליו', וכן הוא אומר 'ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל', וכן הוא אומר "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך". והלא דברים קל וחמר: ימה יהושע בן נון שעסק בכפוש הארץ ועמד להקמה לישראל, נאמר בו "לא ימושי", שאר בני אדם על אחת כמה וכמה.

(שם)

ולעצמנו נלמד קל וחומר בן בנו של קל וחומר, שגם אם אנו זוכים לעסוק לפעמים בזיוי הרבים, אסור שיגרום לנו הדבר לבלי לעסוק "בלימוד התורה בפשיטות הרבה בכל יום ויום".

ואף שהזהירו רבינו לעסוק בקירוב נפשות,

ורצונו היה אפלו לדבר עם בני העולם שיחות חלין בעסקי העולם, אולי יצמח ותגלגל מזה דבורים שיעוררו אותם להשם יתברך... וגם היה רצונו שיקעו נסיעות בשביל זה פני לדבר עם בני אדם.

(חיי מוהר"ן, תקמג)

אעפ"כ, אסור שיעבור יום מבלי שנלמד בו "הרבה הרבה"¹³.

דוגמא נפלאה לכך, ניתן ללמוד מארחות חייו של מוהרנ"ת:

הוא עסק הרי רבות בצרכי ציבור, בכל התחומים. אם זה בכתוב ספרים, אשר

היה עוסק בספרי רבנו וקר צדיק לברכה בעצמו בכמה וכמה העתקות וילבנם ולסדרם בכל פעם בסדר יותר נכון... גם היה עוסק הרבה לסדר תפילות על סדר קל מאמרי רבנו וברונו לברכה וגם פנה היה לו עסק גדול מאד.

(עלים לתרופה, הקדמת הרב מטשעהרין)

אם זה בבניית הקלוז הגדול באומן:

שעסק כל ימיו ליסד הבנין הקדוש של רבנו וקר צדיק לברכה, וליסד ולבנות הבית המדרש הקדוש שלו.

(שם)

אם זה בדיבורים וכתובת מכתבים לתלמידיו ואנשיו:

והיה עוסק הרבה לדבר עם בני אדם הרבה בכל יום ולקרב אותם לעבודת השם יתברך והיה מבקש על זה זמן הרבה. פידוע פמה יגיעות צריכין לזה וכמה זמן צריכין לבלות על זה קדם שאיכין לעור לבצל בחירה אחד ולקרב אותו לעבודת השם יתברך, ומכל שכן שהיה לו עסק גדול עם אנשים רבים מישראל שעסק עמם בענין זה לקרב אותם לעבודת ה' על ידי החדושי תורה והפשיטות והשיחות הקדושות שקבל מרבו וצ"ל.

לכור מה שהיה צריך לכתב מכתבים רבים בכל יום לרבים מאנשי שלומנו להשיב לב לכל אחד על שאלתו, ולהורות להם הדרך אשר ילכו בה ויתחק לבכם רק ביראת ה' כל היום.

(שם)

כשכל זה גזל ממנו זמן רב, ומצריך אותו להיטלטל בנסיעות

ובכל פרט ופרט מענינים הנ"ל... היה צריך לבלות זמן הרבה, ולעסוק בנסיעות רבות בשביל זה. לכור מאשר רבים קמו עליו והיו לו מלקמות גדולות ועצימות ומיסרות נפש עצום מאד קדם שצחק לגמר כל ענין וענין מענינים הנ"ל.

(שם)

ועל אף כל אלו העסקניות הקדושות - הגה בתורה הקדושה בהתמדה עצומה ומופלאה.

והיה חדיש נפלא ונרא מאד, פי זכה ללמוד הרבה בפשיטות, ש"ם ופוסקים, ומדרשים וזהר הקדוש וספרי קבלה, ואשר ספרי קדש. עד שקל מי ששמע קצת מסדר למודו, היה משער בלבו פי בלתי אפשר דבר זה אם לא שתאמר שיומים ולילה אינו עוסק רק בסדר למודו.

(שם)

וגם כשהיה מרבה בנסיעות ממקום למקום,

אחו למיד את המורה שעות [השעות] לנגד עיניו, והיה שומר את כל שעותיו ורגעיו בכל מיני שמירה. פי גם בעת נסיעתו וישיבתו על הגגלה הרבה ללמוד ולהתפלל ולהעמק להשם יתברך בקלות הנפש ממש, ושום דבר בעולם לא בלבל את דעתו לבטלו מעבודתו אפילו ברגע.

(כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, טז)

והרפו היה ששכר עגלה עם הבעל עגלה, באפן שהעגלה שנסוע בה תהיה מקצה פמו חדר בית שקורין 'בוד', בכדי שיכל שם להתפלל וללמוד, לקיים "ודברת עם וכו' ובלבדה בדרך".

(טובות זכרונות, י)

10. ואף בצאתו עם ישראל למלחמת מצוה, בא מלאך ה' בטענה על אשר ביטלו מן התורה. "יהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו, וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו. ויאמר לא כי אני שר צבא ה', עתה באתי" [יהושע ה, יז-יח]. "אמר לו: אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים, ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה. אמר לו: על איזה מהן באת? אמר לו: עתה באתי. מיד יולן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק, אמר רבי יוחנן: מלמד שלן בעומקה של הלכה" [בבלי ג ע"א].

11. ועיין עוד בזה בחיי מוהר"ן אות שע"ו, מה ששאלו אחיו רבי יחיאל: "שכמה פעמים מוכרחים לדבר עם בני אדם דברים בטלים ושיחת חולין. השיב לו רבינו ז"ל, מאחר שעל כל פנים נכנסין בתוך הדיבורים שמספרין עמהם איזה דברים מדברי תורה, על ידי זה ננתקין כל הדיבורים", עיי"ש.

12. ולמותר לציין, שלא כל אחד ראוי שיתבטל מלימודו לצורך קירוב נפשות, ואכמ"ל. ואף אלו היושבים ועוסקים בתורה בחדרי חדרים, וזכים אף הם לקרב נפשות ולעוררם לתשובה. כמו שלימדנו רבינו: "על ידי עסק התורה יכולין להוכיח אפילו הרחוקים ממנו, אף על פי שאינו יודע מה שצריך להם, וגם אינם אצלו להוכיחם, אף על פי כן, על ידי שהוא לומד ועוסק בתורה, על ידי זה שומעים הרחוקים את קול הכרוז של התורה. כי התורה מכרות וצועקת ומוכיחה תמיד, וקוראת ואומרת 'עד מתי פתיים תאהבו פתלי, רק שאין שומעין קול הכרוז של התורה מריבוי ההסתרות על ידי ריבוי העוונות רחמנא ליעל. כי השם יתברך נסתר עתה מאתנו בעוונותינו הרבים בבחינת 'הסתרה שבתוך הסתרה', בבחינת 'אנכי הסתר אסתיר'. אבל על ידי שעוסקין בתורה מגלין ההסתרות, עד שפועלין שגם הרחוקים מאד ישמעו קול הכרוז והתוכחה של התורה, עד שישבו כולם אל השם" [ליקוטי עצות, תלמוד תורה, עג. ע"פ ליקוטי מוהר"ן תורה טז].

מרחק של אלפי מייל,
נסיעה בים סוער שורץ שודדים
ונסיעה יבשתית מפרכת של ימים
ארוכים, כל אלו לא הרתיעו את חסידי
ברסלב מארץ ישראל שיצאו לעבר
הקיבוץ שבאומן גם בשבתם בארץ
ישראל // **סיקור מיוחד ומרתק על**
דמויות ההוד הבודדות שעלו לארץ
ישראל והיו מוכנים להסתכן בגופם
למען קיום ציוויו של הרבי
// ארץ ישראל, אבל אומן...

צבי שרייבר

מארץ ישראל לשורש קדושת ארץ ישראל

מ

אז שנת תקע"א בה הסתלק רבינו הקדוש, החל להתקיים באומן הקיבוץ הגדול בראש השנה, זאת לאחר שבערב ר"ה האחרון באומן סמוך להסתלקותו ז"ל סיפר הרבה בעניין גדול החיוב ליסע אליו על ראש השנה, ואמר ש'אין דבר גדול מזה', ואף הזהיר הרבה בעניין זה. אחר כך כשנסתלק בסמוך תיכף בחג הסוכות שאחר ראש השנה הזה, ידעו והבינו כולם למפרע שכוונתו של רבינו באותן אזהרות האמורות, הייתה להתקבץ אצלו על ראש השנה גם לאחר הסתלקותו. מאז עברו שנים רבות, והקיבוץ בר"ה היה חוק ולא יעבור אצל אנשי שלומינו ואף היה מאחד ומאסף את חסידי ברסלב מכל קצוות אירופה ואף מחוצה לה. בתוך המתקבצים בקיבוץ, נמנו פעמים רבות גם חסידים נלהבים, מאותם אשר זכו לקבוע דירתם בארץ הקודש אשר נקנית ביסורים. הנוסעים יצאו מ'ארץ ישראל' אל 'שורש קדושת ארץ ישראל' אשר חפר ומצא שורש קדושתה ועברו יסורים רבים וטלטלות רבות בדרך, הכל בכדי לתחוב ראשם בין אנשי שלומינו המתקבצים ובאים לראש השנה באומן.

אין זמן מתאים כמו התקופה הנוכחית, כאשר התארכו הדרכים והתרבו הקשיים והמניעות בדרך אל המעיין הגדול, כדי להיזכר במסירות נפש ובתשוקת ליבם של אותם יחידים שבזו לכל קושי בדרך וגברו על ה'מים הרבים' שלא הצליחו לכבות את האהבה הנצחית לצדיק הדורות.

מקוצר הפנאי ואורך היריעה לא נוכל להקיף את פרטי נסיעותיהם של כל אנשי שלומינו בני ארץ ישראל, ואף על פי כן לא נתאפק מלהזכיר מקצת מקצתם. כמציץ מבין החרכים נתבונן בנסיעת כמה מהחסידיים, מהם בדור הראשון של חסידי ברסלב יושבי הארץ הלא המה תלמידי מוהרנ"ת, ומהם בדור שאחריהם, אשר מגודל תבערת לבבם אל קדושת הארץ, זכו באותם הימים לגבור על כל המניעות ולקבוע משכנם בארץ ישראל, להיות 'נאכלים' ו'נהפכים למהות קדושתה העצומה', וזכו לשקוד על התורה ועל העבודה כל הימים והלילות. למרות ריחוק המקום, לא שככה מליבם התשוקה והערגה לקודש הקדשים, ציונו של רבינו באומן, ובפרט הנסיעה הגדולה לראש השנה, עת הקיבוץ הגדול, אליו נשאו את עצמם בטלטול הקשה מהכא להתם ומהתם להכא.

לא להיות באומן גרוע יותר...

ר' אפרים ב"ר נפתלי וויינבערג מקרימענטש ז"ל היה מחשובי תלמידיו של מוהרנ"ת, והוא נמנה בין חמש האנשים שנשארו דבוקים בו בריש גלי בשעת המחלוקת הנוראה. מכתבים רבים של מוהרנ"ת מתייחסים אליו, שם מוזכר שמו בידידות וחביבה יתירה, כמו כן בענין הנסיעה לראש השנה עוד בחיי מוהרנ"ת מוזכר ר' אפרים במכתב, בהיותו מן הזרזים מקדימין, כך כותב מוהרנ"ת במכתבו מיום ה' כי תבא שנת תקצ"ח, שם מספר בשמחה שזכה להיות באומן בט"ו לחודש אלול שהוא זמן מסוגל, וגם כמה מאנ"ש זכו לבוא לאומן ביום הזה, ועל ר' אפרים הוא מספר שכבר בא על ראש השנה, ז"ל:

"טוב ההודות לה' שזכיתי להיות פה בחצי חדש, ותהילה לאל היו פה כמה מאנשי שלומנו, וגם רבי אפרים בן רבי נפתלי שיחיה כבר בא בשלום לפה על ראש השנה. ועיני מצופות לראותך בחיים ושלום. וכל אנשי שלומנו בוא יבואו ברנה למען ייטיב לכם לנצח. זאת נחמתי בעיני, כי בודאי תחזיקו לי טובה לנצח עד אין סוף ותכלית, על שזכיתי אתכם לזכות כזה הכולל הכל אשר אי אפשר לבאר..."

ר' אפרים היה בנו של ר' נפתלי תלמיד רבינו ז"ל וידידו ורעו של מוהרנ"ת. בילדותו עוד זכה לחזות בפניו הקדושות של רבינו הק' זיע"א, ובהיותו כבן שישים שנה ויותר קם ועלה לארץ חמדת אבותינו והתיישב בעיר הקודש והמקדש. בין חומותיה זכה לעבוד את בוראו בעשור האחרון של חייו, בהצנע לכת' כאומנתם של חסידי ברסלב. בני ירושלים של מעלה ידעוהו היטב והכירו בגדולתו וקדושתו העצומה, ורחשו כלפיו הערכה והערצה גדולה.

מידי שנה בשנה, לקראת ימי אחרית שנה, ארז ר' אפרים את חבילתו, ויצא לדרכו אל עבר העיר אומן, להצטרף ולהשתתף בקיבוץ אנשי שלומינו, זאת על אף היותו זקן ושבע ימים, ולמרות שהנסיעה בימים ההם הייתה כרוכה בנסיונות ומניעות קשים, ובפרט במצבו הכלכלי הדחוק מאוד, כאשר נשמע מבין בתרי כתביו המועתקים בספר נחלי אמונה, כאשר הוא מתאר באחד ממכתביו (שם מכתב ה') **כאשר השיית יודע שאני יושב בדירה' על ד' ממש...** ובמכתב אחר (שם ז') **אשר אני בעל חוב גדול וחלש כח ואני נתון מתמצית דמי ואני שולח לו מעות...** גם במכתב שכותב ר' נתן ב"ר יהודה מטבריא בימי החורף של שנת תרל"ט (מועתק בספר נתיב צדיק) הוא מודיע לאנ"ש: קבלתי מכתב מידידינו הרב הוותיק והחסיד המפורסם מורנו הרב ר' אפרים נרו יאיר, איך שאינו בקו הבריאה **כלל ואינו יכול לילך אפילו לבית הכנסת**, על כן צווה עלי לכתוב אליכם שכולנו נתפלל עליו.

אך ר' אפרים לא שת ליבו לכל זאת ומידי שנה הקדיש כמה שבועות וחודשים עבור הנסיעה לאומן, כך גם בימי ראשית השנה בנסיעה משם בחזרה לארץ ישראל כי שם ביתו. את תיאורי נסיעותיו איננו מוצאים בכתובים, אבל מעט מהשיחות שנשמעו אודותיו, מציירים את דמותו

מבטא באומן שנים

המיוחדת ואת הופעתו הבולטת בין באי ומתפללי הקיבוץ הקדוש באותם שנים.

על מסירות גופו ונפשו עבור הנסיעות הקדושות האלו מסופר בשיח שרפי קודש: רבי אפרים בן רבי נפתלי ז"ל אחר עליתו לארץ ישראל היה נוהג לנסוע מדי שנה לאומאן לקבוץ אנשי שלומנו שבראש השנה, על אף זקנותו הגדולה שהיה בזה טרחא וטרדא עצומה שאין לשערה. כששאלוהו פעם: זקן כמון נוסע לחוץ לארץ בטרחה כזאת? ענה: וכי מה? אפילו אם

אמות בדרך ואקבר באיזה שהוא גן (-אינטער א פארק) גם טוב לי, העקר שהשתדלתי ונסעתי לאומאן לראש השנה, כי מה כבר יכול אני להפסיד, הכי הרבה שלא זכיתי על אף נסיעתי להגיע לאומאן לראש השנה? אבל הרי זכיתי והייתי בראש השנה הקודם!! **אולם לחיות כאן בעולם ולא להיות בראש השנה באומאן גרוע לי יותר** (אבער דא צו לעבן און אין אומאן אויף ראש השנה נישט זיין איז מיר ערגער).

מענין לענין באותו ענין מספר החסיד ר' שמואל צ'צ'יק בקונטרס עין הארץ: ר' אברהם שטרנהארץ צ"ל סיפר שבשנה האחרונה לחייו של ר' אפרים ז"ל שהיה באומן על ראש השנה, היה כבר חולה גדול, והיה גונח על מיטתו סמוך לקלוז' בעת התפילה, ואחרי התפילה הלך ר' אברהם לבקרו, ענה ואמר: הודו לה' שזכיתי לשמוע תקיעת שופר אצל רבינו הק', שאפילו הדגים שבים יאכלוהו, ואף שיהיה מונח מתחת לגשר, העיקר שזכה להיות על ראש השנה באומן, והיה בשמחה גדולה ואמר: ברוך ה' עוד ראש השנה אצל רבינו.

כאמור, הדרך לאומן לא הייתה נוחה וקלה באותם ימים, ולמרות שאין אנו יודעים בדיוק מה ואיך עבר על ר' אפרים בדרכיו המטלטלות, אך מעט נוכל לתאר לעצמינו דרך אוניית בלב ים, וכאשר נראה ונשמע מתוך השיחה המופיעה בשיש"ק (ח"ב קד): רבינו אמר רפואה וסגולה לזה שנחלה במחלת ים (תדחא) מחמת הנסיעה, שיקח יין וירתיחו ואחר ההרתחה יכניס לתוכו עשב הנקרא פאלין, שהוא עשב מר מאד וישתה, ועל ידי זה תפסק ממנו המחלה. **ורבי אפרים בן רבי נפתלי זכורנו לברכה, שהיה בא בכל שנה לאומאן מארץ ישראל, כשהיה נחלה בדרך במחלת ים היה רבי משה קראסינשטיין זכורנו לברכה, שהיה עשיר גדול, מכין לו דוד מלא מזה והיה רבי אפרים שותהו ומבריא תיכף ומיד.** הרי לנו שלא פעם בבואו מדרכו הארוכה שכב חולה מטלטולו הקשה, וכנזכר לעיל וגם להלן מצב בריאותו בשנתו האחרונה.

בבוא ר' אפרים לאומן שמחו אנשי שלומינו לקראתו, ואף קיבלו פניו בשמחה רבה, וכך מסופר: כשהגיע פעם רבי אפרים בן רבי נפתלי ז"ל מארץ ישראל לאומאן לשהות שם בימי ראש השנה, הלך רבי נחמן טולטשינער לקראתו לקבל פניו וקבלו בשמחה רבה. משקבלו בשמחה רבה כזו, נענה רבי אפרים בן רבי נפתלי ז"ל ואמר לו אף הוא בשמחה ובצחות בלשון הכתוב: 'ראיך יראוני וישמחו' אכן נתקים בי, אבל איך זוכים לקיים המשך הכתוב 'לדברך יחלתי'. (א והוא נעמט מען דעם לדברך יחלתי).

הרבה מסופר על התעוררותו הגדולה של ר' אפרים בתפילותיו הזכות בהשתפכות הנפש, ובפרט בעת התפילות בראש השנה אשר בא ממרחק כזה להתפלל יחד עם הקיבוץ הקדוש בראש השנה, כאשר

החסיד ר' אברהם בר"נ: מה אעשה לנפשי שכשאני שוהה באומן מתגעגעת נפשי לארץ ישראל, וכשאני שוהה בארץ ישראל מתגעגעת נפשי בכלות הנפש לאומן ואין ביכולתי לקרר אותה אם לא בנסיעתי...

נוכל גם להבין מספור זה: פעם בראש השנה ביקש רבי אפרים בן רבי נפתלי מאנשי שלומנו שיתנו לו להתפלל לפני העמוד תפלת המנחה, והתפלל בבכיות כאלו, עד שלא יכלו הצבור לאחוז עמו בתפלתו, ואמרו לו אחר כך אנשי שלומנו: אין מלאכת החזנות עבורכם, מחמת שאינכם יכולים לצמצם עצמכם מהתעוררות בעת תפלתכם ולהתפלל לפני הקהל כנצרך.

נסיעותיו הקדושות נמשכו כעשר שנים במשך כל ימי מגוריו בארץ הקודש, לבד משנה אחת הלא היא ראש השנה של שנת תרמ"ב, שנה לפני הסתלקותו. במשך השנה החולפת - תרמ"א, לא חש בטוב, ולמרות שכבר בשנתיים שקודם לכן כתב לר' נתן ב"ר יהודה שאינו בקו הבריאה כלל, ואינו יכול לילך אפילו לבית הכנסת כאשר העתקנו לעיל, הרי שעתה התדרדר מצבו מאוד, וכך מסופר (שערי צדיק ח"א ז'): בהתקרב מועד הנסיעה, חשש שמא יסתכן בנסיעתו, על כן נשאר על ראש השנה בעיר הקודש ירושלים, ואז בעת התקדש ליל ראש השנה הלך להתפלל אצל הכותל מערבי, ולא זכה להרגיש שום טעם וחיות בתפילתו כפי שהיה זוכה לטעום טעם תפילתו בהיותו ביחד עם אנשי באומן על ראש השנה, והיה לו מזה צער גדול עד שהתחיל לככות בדמעות שליש וכו', ונדר אז שאם יזכה להיות בחיים לשנה הבאה, יסע במסירות נפש לאומן על ראש השנה.

כעין זה כותב ר' אברהם שטרנהארץ במכתבו לאנ"ש בפולין על השנה בה נמנע ר' אפרים מלנסוע לאומן: בעת שהגיע לזמן תפילת מנחה בערב ר"ה אצל כותל מערבי נזכר את עצמו בתפילת מנחה של אנ"ש באומן בהקיבוץ הק' וכאב לבו כ"כ עד שכמעט יצא מחיותו מחמת שברון לבו, שאינו נמנה עם הקיבוץ באומן עם התפילה, עד שצעק רבש"ע אני מקשר עצמי עם כל התפילות שלי מעכשיו על כל ר"ה

להסתופף בצל כבוד הנחל נובע מקור חכמה זכר צדיק וקדוש לברכה זכותו יגן עלינו השוכן בשם. יהי ה' עמו ויצליחו בדרכו לשלום ויזכה לבוא למבקשו הטוב ככל אשר עם לבבו. ולשוב לביתו בחיים ושלום לעמוד על משמרתו בתורה ותפלה ומעשים טובים ביתר שאת ובחיות נפלא כרצונו הטוב.

כאמור, התעוררותו של ר' מאיר לנסוע לאומן, הגיעה דווקא מכך שראה את חיבתם של אנ"ש והשתוקקותם לארץ הקודש. מן העניין לציין, כי מכתבו הידוע של ר' נתן טולטשינער, בו הוא מקשר את השתוקקותם של אנ"ש שבאומן לארץ ישראל והשתוקקותם של אנ"ש שבארץ ישראל לאומן, ממוען היה לר' מאיר, וכך נכתב: **אשר, אתם יושבים בצל ארעא קדישא ומסתמא משתוקקים מתגעגעים להתאבק בעפר ציון הקדוש והנורא, אשר חפר ומצא שרש קדשת ארץ ישראל, כמרומז בספריו הקדושים והנעימים. ואשרינו, שאנחנו זוכים להתאבק בפה בעפר ציון הקדוש והנורא, אשר חפר ומצא שרש קדושת ארץ ישראל ומשתוקקים ומתגעגעים להתאבק בעפר אדמת קודש ארץ הקודש, כן יוסף ה' על תשוקתנו להשתוקק בהשתוקקות נמרץ עד שיגמור ה' בעדנו לטוב אמן כן יהי רצון.**

תדע אחי, שאין אני מניח רצוני וחשקי

ר' נתן ב"ר יהודה (לייבלי ראובניס) מטבריא ז"ל היה בנו של ר' לייבלי ראובניס, ר' נתן היה מתלמידי מוהרנ"ת המובהקים, כאמור לעיל לגבי ר' אפרים ב"ר נפתלי ז"ל, גם ר' נתן ב"ר יהודה היה מחמשת תלמידי מוהרנ"ת שדבקו בו בפרהסיא ובריש גלי, אפילו בזמנים הקשים ביותר שבהם שררה מחלוקת והתנגדות נוראה, שגרמו לרוב אנ"ש לפחד ולהימנע מלהזדהות עם חסידי ברסלב.

לאחר שעלה לארץ ישראל, השתוקק מאוד להיות בימי ראש השנה בקיבוץ אנ"ש באומן, הוא אף שיבח את ידידו ר' אפרים ב"ר נפתלי שזכה למסור נפשו על כך, (המכתב מובא לעיל) בסוף זכה אף ר' נתן עצמו להוציא רצונותיו הקדושים מכוח אל הפועל, ובתוך פחות משנתיים מאז עלתו לארץ ישראל, יצא לדרך המסוכנת יחד עם חבר מרעיו כמו למשל ר' יצחק אייזיק מבוקרשט.

נסיעה זו הייתה נסיעתו הראשונה מארץ ישראל, ולא נזכרו אודותיה פרטים רבים, אלא מה שכתב אודות עצמו על כך שכבר יצא לדרך בתחילת הקיץ, כמוזכר במכתבו המתוארך לשבוע לפני ל"ג בעומר של שנת תרל"ו, בו הוא מתנצל שאינו יכול לנסוע למירון בל"ג בעומר אף שאחד מקרוביו יחגוג שם שמחת חלאקה לבנו, עקב היותו כבר עסוק בהכנותיו לנסוע לאומן על ראש השנה, ורצונו חזק להיות שם כבר על ראש חודש אלול, וזה לשונו: **ואני איני יכול לנסוע לך על החאלאקע, מחמת שאם ירצה השם יגמור לטוב, איכן צעדי לנסוע אם ירצה השם ביום ד' הבא עלינו לטובה על ראש השנה, ואני רוצה להיות אם ירצה השם על ראש חודש אלול באומן על כן מוכרח אני להקדים, ובוודאי רציתי להיות עמכם בצוותא חדא על חאלאקע של בנך נרו יאיר, על כן תשמחו בשם ואני מרחוק אשמח גם אני.**

במכתביו שלאחר מכן, הוא מחזק את אנ"ש לשמוח במה שזכו וגם הוא עמיהם להיות על ראש השנה. וזה לשונו באחד המכתבים: ומה יש לנו לראות הלא ספרי רבינו ז"ל ותלמידו הקדוש מונחים אצלינו כמפורסם וברוך השם שאנו לומדים אותם במעט מעט ועל ראש השנה היינו כמה וכמה פעמים ואנו מתגעגעים עוד להיות על ראש השנה, ולעניין ר' יצחק אייזיק הנ"ל הוא מתבטא בהריפות לשונו: **ואפילו ידידי ר' אייזיק נרו יאיר הוא גם כן שוטה כשהוא דואג, כי הדאגות אין מועילין לו כלל והוא צריך להיות בשמחה מאוד על שנברא ישראל ולא זו אף זו שלא נלכד חס ושלום בהכיתות מבוקרעסט וגם זה שנתקרב לרבינו ז"ל ותלמידו הקדוש וברוך השם שעוסק במעט מעט בדרכי הספרים האלו וגם היה מתוך דוחק שלו כמה פעמים על ראש השנה**

וראים נפלאות ה' כי נרו לא תכבה לעולם ועד.

ר' מאיר היה מראשוני אנ"ש שעלו לארץ ישראל בימיו והוא התיישב בעיר הקודש צפת. כמה שנים לאחר מכן, זכה גם ר' יצחק בנו של מוהרנ"ת לעלות וליראות ולקבוע את מושבו שם, כשהוא מציין במכתב ששלח לצאצאיו לאחר שהגיע לארץ ישראל: **דירה עדין אין לי ולעת עתה מתאכסן אנוכי אצל ידידנו האהוב הרב מאיר נרו יאיר.**

בקיץ של שנת תרכ"ט ביקר הרב מטשעהרין יחד עם הנגיד ר' אבאלע מטשעהרין בארץ הקודש, שם הסתופפו בצל אנ"ש דצפת הלא המה ר' יצחק בנו של מוהרנ"ת ור' מאיר מטשעפליק, בראות ר' מאיר כי שייך לנסוע בדרכים, התעורר מכך לצאת לדרך לקראת ראש השנה של שנת תר"ל, כדי להשתתף ולהיכלל בצל הקיבוץ הקדוש באומן. אודות נסיעתו אין בידינו פרטים רבים, ומעט דמעט אשר ניתן לגלות ממכתבים שונים בדרך אגב, נביא כאן.

במכתביו של ר' יצחק מוזכר כמה פעמים ששלח לבניו מכתבים וכדומה, על ידי ידידו היקר ר' מאיר, כמו למשל במכתבו מיום ג' עקב: **אשר שלחתי על ידי ידידו היקר הרב מאיר נרו יאיר, ובהמשך מכתבו מברכם: והנה ימי אלול הקדוש ממשמשין ובאים לקראתנו, יהי רצון שנזכה לקבלם כראוי, לשקוד מחדש על תכליתנו הנצחית, עדי נזכה ליכנס לימי ראש השנה הקדוש הבא עלינו לטובה באיזה פנים יפות. והנני מברכם אשר יזכו להיות על ראש השנה הקדוש הבא עלינו לטובה עם בניהם שיחיו באומאן, להיות נמנה בתוך הקבוץ הקדוש שלנו, אשר מתאספים לשם להסתופף בצל כבוד הנחל נובע מקור חכמה זכר צדיק וקדוש לברכה זכותו יגן עלינו השוכן בשם. יהי חלקי עמהם. ובוזה אסיים ואומר שלום.**

במכתב הבא (ה' עקב) כותב ר' יצחק ומפרט לר' אבאלע את התועלת הגדולה שבנסיעתו לארץ הקודש: **והנה בנסיעתם הטובה לפה הצליחו וגם עשו פרי, אשר כבוד ידידנו היקר הרב מאיר נרו יאיר נתעורר מזה ואור כבודו חלצו ושם נפשו בכפיו לבוא לאומאן, לזכות להיות נמנה בין הקיבוץ שלנו המתאספים לשם על ראש השנה הקדוש הבא עלינו לטובה,**

להתפילות שמתפללין בהקיבוץ הק' באומן, ואז נתקררה דעתו קצת. ואכן, בשנה הבאה, לקראת ראש השנה תרמ"ג, התחנן מאוד אצל סובביו שיקחוהו על ראש השנה לאומן, והיו הרבה גדולים מדברים על לבו שלא יסכן את עצמו בנסיעה כזו, והפחידוהו לאמור: **אולי תסתלקו ח"ו על הספינה, מי יודע לאיזה מקום יולכוהו... ובכל פעם היה משיב להם מעוצם כיסופיו להתפלל תפילות ראש השנה ביחד עם אנ"ש אצל רבינו ז"ל, עד שפעל אצלם באומרו שיש לו בת בטשעהרין, וזה זמן רב שלא קיבל ממנה ידיעה וגם ממון להחזקתה שהייתה שולחת לו דרך קבע, ובכך מוכרח הוא לנסוע אליה, וכשהגיעו מרעיו הסכמתם לנסיעתו, הזדרז מאוד ולקח רק הטלית ותפילין שלו וכמה חפצים קלים ונחוצים, ויצא לדרכו במהירות כדי שסיפיק להגיע לאומן על ר"ה, ואז אמר שמוטב לו להיקבר תחת איזה גדר בכל מקום שהוא, וכבר העתקנו לעיל את דברי ר' שמואל צ'צ'יק בקונטרס עין הארץ שאמר ר' אפרים באותה השנה שאפילו דגים יאכלוהו, העיקר שיהיה על ראש השנה אצל רבינו.**

כשהגיעו לנמל אודסה הוכרחו לקחתו מהספינה ולשאת אותו על כיסא. אנ"ש ששמעו על ביאתו - באו לקבל פניו, וראו כי הוא חולה וחלוש מאוד כמעט שנגוע, ולבקשתו נסעו עמו לאט לאט עד שהגיעו לאומן, ושם הכניסוהו לבניין הקלויז והשכיבוהו בחדר הסמוך ביותר לבית המדרש אשר שם יתפללו אנ"ש בראש השנה, משם שמע ברי"ה את התפילות ותקיעת שופר.

בהקשר למצבו אז, מסופר בשי"ש"ק: בראש השנה האחרון לחייו של רבי אפרים ב"ר נפתלי זכרונו לברכה, בעת שכבר לא יכול היה להתפלל ביחד עם אנ"ש, הפציר באנ"ש שיתפללו עליו, ואמר: **"יש בכוח אנ"ש בתפלתם להקים אותי מחולי הקשה",** ואחר ראש השנה נסע לשהות בבית בתו שדרה בטשעהרין, ונפטר שם בערב סכות. פטירתו אכן הייתה בשעות המוקדמות שבבוקר, אבל הוא כבר היה אז לאחר תפילת שחרית עם הנץ החמה כמנהגו תמיד.

באותו זמן בארץ ישראל עדיין לא ידעו על פטירתו, ואף חודשיים לאחר מכן אנו רואים במכתבו של ידידו ר' נתן ב"ר יהודה מטבריא (מתיב צדיק ה' וישלח תרמ"ג) שהוא מבקש מאנ"ש בזה הלשון: **וגם לכתוב לי אם ידידנו ר' אפרים בא לביתו בשלום לירושלים ותחיו נפשי. התשובה לא אחרה מלבוא, ובמכתב הבא (א' מקץ תרמ"ג) הוא כותב: אוי וזר על שברינו המר והמרור, שמעתי בזה הרגע מהסתלקות הצדיק החסיד ר' אפרים זי"ע, אוי לי וי אוי לי על צנא מלא דספרא אשר מסר נפשו בשביל להיות על ראש השנה של הצדיק להתפלל בבחינת דין, כמבואר בליקוטי הלכות על הצדיקים המופלגים הגנוזים בחו"ל שזה תפילה בבחינת דין, ועתה, אני מבקש להודיע לי מתי נסתלק ואם באומאן היה בריא על ראש השנה, והיכן באיזה מקום נסתלק כי לבי דוי על הסתלקות אב"ן טובה כזו (כנראה רמז ר"ת של שמו) ורוצה אני לידע איך ומה הסתלקותו, ואשרי לו שכן ד' או ה' שנים היה מקורב לרבינו ז"ל בכל מאמצי כוחו בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאוואו, וקירב עצמו בכל כוחותיו לאדמו"ר מוה"ר נתן זצ"ל אשרי לו, בשלום ינוח על משכבותיו, ואנו צריכים בכל עת ללמוד החיבור שלו (ליקוטי אבן) על כל פנים מעט, בכדי שיהיו שפתותיו דובבות בקבר, ומעתה יהיה בלע המוות לנצח.**

אשר חפר ומצא שורש קדושת ארץ ישראל

ר' מאיר מטשעפליק היה מתלמידי מוהרנ"ת המובהקים. הוא נתקרב על ידי ר' שואל מטשעפליק, ורבים מאנ"ש זכו לקבל ולשמוע ממנו אוצרות יקרים. מוהרנ"ת במכתביו מספר עליו שבעת המחלוקת הגדולה זכה להתקרב עוד יותר, וכלשון מכתבו (ג' תרומה תקצ"ה) וכל הרעש והצרה הזאת לא באה כי אם לעוררנו ולהקיצנו משנתנו כאשר כבר כתבתי לכם... ורבי מאיר אמר שנתעורר מאד להשם יתברך על ידי המחלוקת הזאת, וכך הוא האמת. כי תהילה לאל נתחדש לטובה בכמה בחינות... ובוזה אנו

אנו צריכים להיכלל ביחד באהבה ואחדות על כל פנים על ידי מכתבים.

בקיץ של שנת תרמ"א, נסע ר' נתן שוב נסיעה ארוכה כדי לזכות להשתתף בקיבוץ בראש השנה של שנת תרמ"ב באומן, גם נסיעה זו ארכה כמה חודשים, ולכן נקבע תחילת המסע לראשית ימי הקיץ. וכך מופיע במכתבו מיום ד' אמור תרמ"א, אותו כתב בהיותו עדיין בעירו טבריא, על כך שהוא רוצה לנסוע למירון על ל"ג בעומר ומשם בדרכו לאומן ראש השנה. במכתב הוא מבקש מאנ"ש להתפלל על רפואת זוגתו: "מאוד בְּקִשְׁתִּי מכם עבור זוגתי תחיה כי אינה בקו הבריאות מאוד והיא רוצה ללוות אותי לְצֵפֶת תְּבֵנָה ותכונן ותהיה עמנו יחד על הילולא דרבי שמעון בר יוחאי ולא יהיה חס ושלום חולשתה מניעה לנסיעתי לרבינו ז"ל על ראש השנה".

בהמשך המכתב מזכיר ומצהיר, שכל נסיעתו לל"ג בעומר למירון היא כדי להמשיך משם לאומן על ר"ה: "כי זה עיקר נסיעתי שאהיה על ראש השנה אצל בעל השדה אשר הוא מתקן נשמת המתים והחיים ואמר שאפילו מי שאינו יכול לתקן אותו כל השנה, בראש השנה יכול לתקן מי שיבוא אליו. כיון שניכנס עמהם בדברים, חפץ ר' נתן מתוקף אהבתו ולבו הנוער בענין ראש השנה הקדוש להמשיך לעוררם בענין הגדול הזה, אלא שהשיירא כבר החלה את נסיעתה, ועל כן הוכרח להפסיק באמצע כתיבתו כדבריו: "מחמת קוצר הפנאי מהשיירה, קיצרתי".

כאמור, עוד בימי הספירה יצא ר' נתן לדרכו, ותיכף במכתבו מערב שבת במדבר הוא כותב שהגיע לביירות, בתוך דבריו הוא מספר על נס שקרה לו: מהדוענא שבאתי לפה לשלום בזה הרגע והיה לי נס גדול בדרך שבוה המים שהושלך ר' שמאל בענדייר עמדותי בשם והפרידה שלי רצתה לשתות והלך עמו בתוך המים ושם זימ"פ (-ביצה) גדול עד שלא היה באפשר לזוז משם, רק השם יתברך הזמין מאקיר (חמר) אחד והלך לתוך המים וצעק על הפרידה ועשה השם יתברך נס ונתן כוח בפרדה והלכה בנס גדול חוץ למים וכולם אמרו שנס גדול הוא, וממשיך בדבריו וכותב: ואני תולה בזכות רבינו ז"ל וזכות אנשי שלומנו שליוו אותי באהבה גדולה, כן תעמוד זכות זו לי בהליכה להתם ובחזרה לארץ ישראל, ואני על ראש השנה אתפלל בעד כולכם.

במכתביו לקראת אלול מוזכר שהוא נמצא בטייטרא שברומניה, שם שהה מעט כדי לבקר אצל קרוביו וידידיו, ובאחד ממכתביו מזכיר תכלית וכוונת נסיעתו: ומי יתן, שיעזור השם יתברך אותי שאהיה על ראש השנה הבא עלינו לטובה באומן.

כאשר איחל לעצמו וביקש שיתפללו בעדו, זכה שנתקיים בו רצון יראיו יעשה, ובשנה זו זכה להסתופף בצל הקיבוץ הקדוש. מיד לאחר ראש השנה, כבר שלח מכתב לאנ"ש, בו תיאר בקיצור על קצה המזלג את ההתרחשויות בקיבוץ: ברוך השם, היה לנו ראש השנה טוב מאוד וברוך השם היה קיבוץ גדול עד מאוד, וצעקות ושוועות ואנחות והרהורי תשובה היו על ציון רבינו ז"ל הרבה, ובוודאי עלו השמימה ורבינו ז"ל יבנה מהם בנינים נפלאים ונוראים, וקישרתי אתכם בתוך הקיבוץ הקדוש כי ידע אני רצונכם גם כן להיות שם, וביקשתי הרבה בעדכם...

בהמשך מכתבו מספר דרך אגב: אך תדעו שהיה לי היזק בכאן שגנבו מאתי קלימק (מזוזה) קטן ועולה ההיזק על כך עשרה רובל חדש... ואם כי בתחילת המכתב כבר סיפר הרבה מכל הצעקות והרהורי התשובה שנפעלים שם בעת הקיבוץ, כאמור, קיצר מאוד, וכך כותב בהמשך: וכשאבוא לביתי אספר לכם איך היה, ואם ירצה השם מעתה תבקשו על ראש השנה וגם אני מבקש מהשם יתברך מצום גדליה על ראש השנה להבא, כי זה עיקר תקוותנו וחיותינו לנצח וכו'.

בשנה הבאה, מרוב המניעות שהיו לו, לא הצליח ר' נתן אפילו להגיע מעירו טבריה למירונה, כאשר כותב במכתבו מיום ב' במדבר תרמ"ג: תכתבו לי איך עלה לכם הילולא של ר' שמעון בר יוחאי זיע"א ואני הייתי בל"ג בעומר אצל ר' עקיבא ותלמידיו זיע"א ושם התפללתי עבורכם ועבור כל אנשי שלומנו וגם הייתי קודם על הדלקה של ר' מאיר בעל הנס

החסיד ר' מאיר מטעפליק: הניי מברכם אשר יזכו להיות על ראש השנה הקדוש הבא עלינו לטובה עם בניהם שיחיו באומאן, להיות נמנה בתוך הקבוץ הקדוש שלנו, אשר מתאספים לשם להסתופף בצל כבוד הנחל נובע מקור חכמה

ושפכתי השמן זית בתוך ההדלקה, אף על פי כן מודיע מאתו מכתב עצמו: ותדע אחי ידידי שבדעתי היה להכין עצמי לשבר המניעות, לנסוע על ראש השנה, אך מחמת שזוגתי תחיה בחולשתה מאוד, זה המניעה הגדולה אצלי מכל המניעות, כי יש לי מניעות גדולות הרבה מאוד, אבל זה מונע אותי ביותר, כי על מי מניחין אותה, כי זה שנה ומחצה שנחלשה, לא עבר עליה שבוע אחד שיהיה בשלימות בריאותה, אך בכל עת מראה השם יתברך איזה הרחבה בכדי שאדע שהוא יכול להרחיב בכדי שאעורר אותי בתפילה ותחנונים ובקשה...

למרות שהמניעות עצומות ונוראות, ר' נתן אינו מרפה מהרצון והכיסופין לראש השנה, כנזכר בהמשך המכתב: ותדע אחי שאין אני מניח רצוני, וחשקי חזק מאוד על ראש השנה ובפרט שאני למדתי ליקוטי הלכות, הלכות טבילה הלכה ד' בשבת, ושם מדבר מאוד מגדולת הצדיק ועל פי התורה ויהיה נא פי שנים" אשר התורה נאמרה בעת המחלוקת הגדולה ושם מדבר מאוד מגדולת ראש השנה ומשכירות מניעות. מכלל מכתביו אנו למדים שבראשי השנים תרל"ז ותרמ"ב זכה להיות בצל הקדוש באומן, ובשאר השנים בוקעים ועולים מבין השורות, הרצונות והכיסופים וההשתוקקות, שלו ושל אנ"ש הדריים בצפת להיות על ראש השנה. כלל הדברים, מאז עלה לארץ הקודש - התגעגע והשתוקק מידי שנה בשנה להתראות לפניו, אך רק פעמיים עלה בידו להוציא את הדבר מכוח אל הפועל ולהיות בראש השנה לאומן.

יש ביכולתו לנסוע ולבוא ברצוא ושוב

הגאון הקדוש ר' אברהם ב"ר נחמן זצ"ל היה בנו של ר' נחמן סולטשיני'ער, תלמידו המובהק של מוהר"ת, ועבד את ה' בכל ימיו וילדותיו. על סיפורי עבודותיו ודביקותו ברבינו הקדוש, לא נוכל להאריך בשורות קצרות אלו, ונסה להתמקד בנסיעותיו לראש השנה

מאז עלותו לדור בארץ הקודש, ובענין דביקותו ותבערת ליבו לנחל נובע, והתקשרותו לענין זה, העולה על הכל.

עוד בהיותו ילד קטן, אמר לו אביו הגדול: אברהם, אתה שייך לארץ ישראל, חוץ לארץ אינה סובלת קדושתך. לימים, זכה לקבוע דירתו שם בין חומותיה של עיר הקודש והמקדש. עוד בהיות באוקראינה, ראה בעיני רוחו את החורבן הנורא העומד למוטט את היהדות בגשמיות ורוחניות שברחבי אירופה, והיה מזהיר ומעורר את אנ"ש שבחול"ל, לעלות ולקבוע דירתם בארץ הקודש, על אף תנאי החיים והמחיה הקשים, ואכן, הרבה מאנ"ש בפרט הקרובים אליו ושומעיו לקחו, זכו לקיים דבריו, והצילו את עצמם ואת דורותיהם מכיליון והפסד גשמי ובעיקר רוחני.

בין אנ"ש יושבי אומן וגלילותיה, היו חילוקי דעות בענין העלייה לארץ ישראל, כיון שבשבתם באומן הינם סמוכים לציון רבינו ז"ל, וכאשר יעלו לארץ ישראל יתרחקו ממנו. כתשובה על חשש זה כתב ר' אברהם מכתב ארוך, בו הוא מסביר שכיום שישנה דרך לנסוע ב"קלות", אין להימנע מלעלות לארץ ישראל: באלה הימים, שכבר זכינו לשמוע קול הקורא במדבר, פנו דרך ה', כל גיא נישא, וכל הר וגבעה ישפלו וכו', ובמים עזים נתן לנו השם יתברך את הדרך ונתיבה בנפלאות שלא היו מעולם, וכל מחיר הנסיעה לבעל הספינה ברצוא ושוב הוא בכ"ה רובל כסף, והדרך כבוש ותמידי, עד שיש ביכולתו לנסוע ולבוא ברצוא ושוב גם משם לאומאן לימי ראש השנה הקדושים. ואיך נכנה ונקרא בשם פירוד והרחקה מאדמו"ר הקדוש ז"ל, להיושב בארץ עיר אלקינו?! ובתכלית ההיפך נכנה ונקרא בשם קירוב ודביקות לאדמו"ר ז"ל, להיושב בארץ העממים?! ויש שגם במקומו ממדינת רוסיה, רחוק וכבר עליו הדבר כמארצנו ממש כנודע.

ר' אברהם לא רק דיבר והציע, אלא הוא עצמו קם ופעל ועשה, במשך עשרים שנות מגוריו בארץ הקודש בעיר אלוקינו, יצא לדרכו באמצע ימי הקיץ, לנסיעה ארוכה כדי לבוא ולהשתתף בקיבוץ הקדוש באומן ראש השנה, כשבדרכו ביקר בעיירות ומקומות מושבותיהם של אנ"ש לחזקם ולחדש התקוותם בכלל, ולהביאם לאומן על ר"ה בפרט, וכאשר מסופר בשיש"ק: פעם, שאל רבי אברהם שטרנהארץ זכרונו לברכה את רבי מיכל, אם יסע לארץ ישראל, ואמר לו רבי מיכל, שלא יעלה לארץ ישראל לעת עתה, כי על ידי זה לא יוכל לבוא לאומאן בכל ראש השנה, כששמע זאת רבי אברהם בן רבי נחמן, אמר לו: "אתה דואג שלא תוכל לבוא לאומאן בכל שנה?! צא ולמד ממני. אני איני בעל יכולת כמוך, ואף על פי כן בא אני בכל שנה לקיבוץ על ראש השנה, כל שכן אתה, שהינך בעל יכולת לזה".

מעשה דומה מסופר על ר' אברהם עצמו, באותו ענין: כשחזר פעם ראב"ר זכרונו לברכה מארץ ישראל לאומאן לימי ראש השנה, פגש באודסה את יוסף בנו של רבי אברהם שטרנהארץ זכרונו לברכה. שאלהו ראב"ר: מה עושה הנך כאן באודסה. ענה שהוא לומד כאן. שאלהו ראב"ר: אצל מי? ענה: אצל קלויזנר (שהיה אפיקורוס גדול). ראב"ר: נבהל מאד, ותכף כשבא לאומאן ופגש ברבי אברהם שטרנהארץ, אמר לו: רבי אברהם! אם הנך רוצה שיישאר לך בנים, סע תכף ומיד לארץ ישראל, (-וויילסט קינער! פאר קיין ארץ ישראל). ענה לו רבי אברהם: ומה אעשה, ואיך אבוא לראש השנה. ענה לו רבי אברהם: וכי אתה חושש לזה? צא ולמד ממני שאני עני גדול בהרבה ממך ובכל זאת בא בכל שנה לקיבוץ, ואתה שחזן הנך ומתפרנס ממלאכה זו לא כל שכן?

ר' אברהם אף הסביר את עצמו פעם לשאלת תלמידו ר' גדליה בערגר ז"ל, ששאלו על ענין נסיעותיו מאומן לארץ ישראל ומארץ ישראל לאומן מידי שנה. ענה לו בצחות על פי לשון הגמרא באגדת רבה בר בר חנה המובא בליקוטי מוהר"ן תורה י"ב, "ושוור מהאי להאי", מה אעשה לנפשי שכשאני שווה באומן מתגעגעת נפשי לארץ ישראל, וכשאני שווה בארץ ישראל מתגעגעת נפשי בכללות הנפש לאומן ואין ביכולתי לקרר אותה אם לא בנסיעתי.

וכך כותב ר' אברהם עצמו בתחילת 'כוכבי אור': מוהר"ת אמר פעם

אחת לבנו ר' יצחק ז"ל מטולטשין שלא יסע לארץ ישראל לדור שם בקביעות, עד שיהיה בן ששים שנה, והמובן היה מדבריו הקדושים שאף על פי ששיבת ארץ ישראל גדולה מעלתה מאד וכמוכא בספרי אדמו"ר זצ"ל, אבל כבר אמר אדמו"ר זצ"ל על הראש השנה שלו שאין דבר גדול מזה, כמוכא בחיי מוהר"ן וגם כל קדושת ארץ ישראל נמשך ממנו, כמוכא בליקוטי תנינא סימן מ'. וגם מובא בדברי אדמו"ר זצ"ל שכשנתוסף רק נפש אחת להקיבוץ שלו בראש השנה. אז נתרבן הבתים של הקדושה אלף אלפים ורבי רבבות פעמים עד אין שיעור.

בתפילותיו הנוראות הוא מוסיף להסביר על חשיבות הנסיעה גם מארץ ישראל: ובפרט שבאמת אין ביכולת לקרוא את העיר 'אומן' בשם 'אומאן' חוץ לארץ, ועל כל פנים בית ציונו הקדוש, אשר יקרה היא מלפני ולפנים, בצמצום נפלא להיות ביכולת ליכנס לשם. החסיד ר' שמואל הורביץ אף היה מוסר שיחה בעל פה משמו: שכשהיה מדבר בענין גדולת ארץ ישראל וקודש הקדשים, היה מסיים: 'אבל ה' אמות של ציון רבינו לא נמצא בשום מקום'.

כך גם סיפר רבי דוד קלמנוביץ המכנה ר' דוד רומנישער ז"ל, שבצעירותו הפציר בו רבי אברהם מאוד שיבוא עמו לאומאן, ואף הציע לשלם את נסיעתו, כי ראה רבי אברהם שהוא חכם ובעל כח ונאה לו להיות בחברת העובדים באומאן, אולם לא אבה ר' דוד לשמוע בקולו לנסוע לאומאן, והתחרט על זה כל ימיו, כי עברו עליו אחר כך כידוע הרבה הרפתקאות.

עשרים שנה ברציפות!!

המסעות הקדושות התרחשו עשרים שנה ברציפות!! ואינן מתוארות או מתועדות בשום מקום, כך שלא נוכל לספר הרבה אודותיהם, אך מן המעט שנודע נוכל לתאר לעצמנו את התמונה כולה, שמוע שמענו כמה שיחות על סדר נסיעתו, כמו למשל השיחה הידועה, אותה סיפר הוא

מוהר"ן בהתורה י"ז בתחילתו שאומר שם רבינו ז"ל: כי יראה ואהבה אי אפשר לקבל כי אם ע"י צדיקי הדור, כי הצדיק הדור הוא המגלה היראה והאהבה, עיי"ש נפלאות, ומזה מובן מה שהאר"ק ר' אברהם ב"ר נחמן להעתיך ולהפציר על האהבה והיראה בבית גניזתו של אור הצדיק שממנו מקבלין יראה ואהבה וכו'.

נחזור ליומנו של ר' שמואל העשיל פרידמאן. לקראת נסיעתו של ר' אברהם לראש השנה תרע"ד, מספר: בפרשת 'קרח' בא ידידנו ר' אברהם נ"י ליפו כדי לנסוע לראש השנה לאומאן, כמו שהוא נוהג בכל שנה ושנה. ובשבת קדש אכל אצלי ודיבר אתי הרבה מרבינו הקדוש, ושמעתי ממנו דברים נפלאים אשר אין ערך למו. ביום א' בלק הוא כותב: ידידנו ר' אברהם נ"י חזר ירושלימה, והיה בדעתו שלא לנסוע עוד לחוץ לארץ. ובפרשת 'פנחס' חזר עוד הפעם ליפו, ואמר לי שקשה לו מאוד לגמור בדעתו מבלתי

לנסוע על ראש השנה לאומאן. בסעודה שלישית ישב אצלי ודיבר אתי דברים גבוהים ורמים מאוד, ולמדנו את ספרי רבינו הקדוש. ולהלן הוא מעתיק את בואו בשונו לארץ הקודש ביום ב' 'שמות' [י"ד טבת] ידידנו ר' אברהם בא מחוץ לארץ. שים לב שמדובר גם כאן בטלטול ונסיעה בת ששה חודשים. לסיכום הדברים. על פי מעט דמעט התיאורים אשר צוטטו אודות פרטי נסיעותיו במשך השנים לאומן ראש השנה, נגלה כי לפי החשבון, בכל נסיעה מנסיעותיו לראש השנה, לא שהה בביתו שבארץ ועיר הקודש על פי רוב, לא בימי בין המצרים ותשעה באב, ולא בימי ירח האיתנים כולם, זאת אומרת שלכאורה לא היה אפילו פעם אחת בימיו ביום כיפור חג הסוכות, ושמחת תורה בארץ הקודש, ואף לא בימי החנוכה, ולפעמים כבר היה גם בחג השבועות על אם הדרך.

בנסיעתו האחרונה בשנת תרע"ד, הוכרח להישאר שם, עקב מלחמת העולם הראשונה אשר פרצה בעולם, ובאותם ימים זכו ונתקרבו אליו רבים מתלמידיו, ביניהם הרב החסיד ר' לוי יצחק בנדר, בבחינת 'כי למחיה שלחני ה' לפניכם, לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה'. ר' אברהם אמנם נפטר באומן, ולא חזר לארץ ישראל, אבל פירותיו, הלא המה שהחיו את שארית הפליטה ובנו והזריחו מחדש את קרני אורו של רבינו הקדוש בארץ ישראל, עד היום הזה.

'אני מוכרח מאד להיות על ראש השנה באומאן'...

ר' שמואל העשיל פרידמאן זצ"ל ממקורביו של ר' אברהם ב"ר נחמן היה, וכבר הזכר לעיל דרך אגב בנסיעותיו של ר' אברהם. מידי שנה היה מארח את ר' אברהם בביתו שביפו, לפני שהפליג משם בספינה לאודסה, בדרך לקיבוץ הקדוש באומן ראש השנה. ר' שמואל העשיל עלה מבארדיטשוב לארץ ישראל בשנת תר"ס, וזכה להעתיק הרבה מכתביו של ר' אברהם ב"ר נחמן, אותם היה מביא ר' אברהם אליו ליפו. בימונו מחדש אב תרס"ב הוא משתפך לבו בקולמוסו, ומגולל את רצונותיו החזקים לנסוע על ראש השנה. בדרך אגב אנו רואים משם את הקושי הגדול שהיה לו לנסוע, וכך הוא כותב:

נפשי חשקה מאד מאד לנסוע לרבינו הקדוש לאומאן על ראש השנה, אני מכרח מאד להיות על ראש השנה באומאן כדי לרפאות את נפשי החלושה מאד; ויהי רצון שאזכה לגמור רצוני מכח אל הפעל. והגם שאצלי הוא דבר קשה מאד כרוחק מזרח ממערב להיות עתה על ראש השנה באומאן, אבל אצל הקדוש ברוך הוא הוא דבר קל מאד. כי מה שהחולה גדול

כי לכאורה מדובר בציון עובדות פשוטות, אנו שומעים אגב אורחא שמדובר בנסיעה ארוכה עד למאוד, שהתחילה רק בחודש אב (מיפו), זאת אומרת שמעיר הקדוש ירושלים - מקום מושבו, יצא קודם לכן) הרי שהסתיימה בחודש טבת.

אמנם, בדרך כלל, נסיעותיו התחילו הרבה יותר לפני חודשי אב ואלול, וכמתואר שם למשל בשנת תר"ע: קודם שבת קודש [ה' אייר] בא ידידנו ר' אברהם חזן נ"י ליפו לנסוע על ראש השנה לאומאן. ובחורף של שנה הבאה תרע"א הוא כותב: יום ב' פרשת 'ויחי' [ט' טבת], פה עיר הקדש יפו תיבנה ותיכונן: אין שום חדשות, אנחנו כולנו ברוך ה' בחיים ושלום אני ובני ביתי, בשבוע העבר בא ידידנו ר' אברהם נ"י מחוץ לארץ, ולן אצלי לילה אחת. בחישוב קצר ופשוט עולה כי שהה בחוץ לארץ כשמונה חודשים! לצורך הנסיעה לראש השנה.

בשנת תרע"ג יצא ר' אברהם באיחור יחסית לנסיעותיו הקודמות, וכמופיע שם: ביום א' [ה' אלול] לעת ערב בא ידידנו ר' אברהם לנסוע על ראש השנה לאומאן, ולן אצלי שתי לילות. אלא שלא היתה זו הנסיעה הראשונה באותה שנה, כאשר ממשיך ר' שמואל העשיל וכותב: הגם שזה כמה שבועות שבא לכאן לנסוע על ראש השנה, אבל חזר אז ירושלימה, כי נסכסם אז בדעתו שלא לנסוע עוד על ראש השנה לאומאן - מירושלים תבנה ותכונן, אבל זה כמה ימים שנתחרט, ועתה הוא נוסע.

דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר, במכתב שהתפרסם ב'אבקשה' (גליון 41 ש"ל לכבוד ר"ה תשפ"א) כותב החסיד ר' משה שמואל לעווין, אשר כונה בפי אנ"ש בחיבה ר' משה שמיל מאנשי מעמד באומן, ביום י"ב אלול תרע"ב לקראת ר"ה תרע"ג, בזה הלשון: מר' אברהם נ"י בא מכתב זה ארבעה שבועות דהיינו שרצה לנסוע לחוץ לארץ ובבוא ליפו לנסוע על הספינה נחלש מאוד וירא מאוד ליסע. בהמשך כותב ר' משה שמואל: אך השי"ת יעזור שיתרפא רפואת הנפש ורפואת הגוף ויבוא על ראש השנה לאומן, כי עוד יש פנאי בכל השבוע זה, כי בוודאי אנו צריכים אנשים לקיבוץ הקדוש שלנו גם מארץ ישראל, ובפרט ר' אברהם נ"י שהקבלה בוודאי יש לו יותר מכל אנ"ש כידוע, היינו דרך של רבינו ז"ל ודיבורים מדויקים ששמע מאביו ששמע ממוהרנ"ל ז"ל, ובוודאי צריכין אנו להאמין בכוח של רבינו ז"ל שמה שאנו צריכין בוודאי יעזור השי"ת יהיה לנו בזכותו, ויכול להיות בעוה"ש יידיה תכלית העלייה. מבין השיטין נראה ונשמע גדול הכיליון עיניים שהיה גם שם מעבר לים בהיותם מצפים להופעתו של ר' אברהם על ראש השנה.

למעשה, בהשוואה לסיפור הדברים של ר' שמואל העשיל ביומנו, הרי שבעת כתיבת מכתבו של ר' משה שמיל, ביום א' כי תבוא, כבר היה ר' אברהם שוב בדרכו לאומן, וכבר שבוע לפני זה ביום א' כי תבוא - חזר על עקבותיו, והגיע ליפו כדי לנסוע לאומן ר"ה, וגם מאז לינת שתי הלילות ביפו כבר עברו כמה ימים בהם נמצא ר' אברהם על האוניה עם הליקוטי מוהר"ן לנגד עיניו, לא עברו ימים מועטים, ואכן הגיע לאומן, לשמחת אנ"ש המחכים ומתפללים שיחזור לאיתנו והירידה תהיה תכלית העליה - שיבוא על ר"ה.

עוזרני שאוהב אותך, שאתיירא ממך

אם כבר הזכרנו את החסיד ר' משה שמיל, נביא כאן שיחה ממנו בעניין אותם ימי שהותו של ר' אברהם באומן, את המעשה סיפר החסיד ר' לוי יצחק בנדר, ומביא אותו ר' נחמן בורשטיין בספרו 'אוצר נחמני': כן שמעתי מרלו"צ שסיפר לו החסיד ר' משה שמיל, שפעם אחת בהביאו את ר' אברהם ב"ר נחמן לציון הקי של רבינו ז"ל, שמע אותו בהתחננו, בעת השתטחותו, כדברים האלה: ריבוננו של עולם! איך בעט דיר העלף מיר אז איך זאל מ'ך ליבן אין דיר, איך זאל מ'ך פארכטיין פין דיר, (אני מבקש ממך, עוזרני שאתאוב בך, שאתיירא ממך) וחזר על זה כמה וכמה פעמים, וכמעט כל תפילתו היה אז על קוטב זה. ומוסיף על זה ר' נחמן: עיין בליקוטי

בעצמו: כשנסעתי מארץ ישראל לבוא לאומאן על ראש השנה וראיתי את כל הבלבולים והתערובות אנשים ונשים שיש על הספינה, לקחתי ביד את הספר 'לקוטי מוהר"ן' ביפו, והגיתי בו בדרכי מתחילתו, וסגרתיו בהגיעי לגמל אודסה. (-האב איך איהם גיעפינט אין יפו, און פאר מאכט אין אדעס"). כמו כן, מספר החסיד ר' שמואל הורביץ אחת מהנהגותיו בכלליות נסיעותיו: היה נוהג בעצמו כשנסע על ראש השנה לאומן, לקח עמו בקבוק יין מארץ ישראל, ובכל משקה ששתה היה מנסף לתוכו טפה מהיין שהביא מארץ ישראל לתוך הכוס ששתה, כדי שיקבל השתיה מקדושת ארץ ישראל, והיה אצלו הבקבוק יקר מאד, והיה מקמץ מאד ורק טיפה אחת הטיף לתוך כל מיני משקה ששתה, הן יין או מים וכו' כדי שייסיק לו על כל הזמן ששהה בחוץ לארץ.

גם הנהגתו בענין הלבוש מספר תלמידו ר' לוי יצחק בנדר ז"ל: מגדול חיבתו ואהבתו לארץ ישראל היה לובש בראש השנה בעת הקבוץ וכן בשאר יום טוב, מלבושי ארץ ישראל, כמנהג אנשי ירושלים. ובבואו מידי שנה על ראש השנה היה ר' יעקב מהיער המכונה "רבי יעקב פון וואלד". נותן לו סכום הגון, כי היה ר' יעקב נוהג לאסוף את כל מעשרותיו של כל השנה, וכשהגיע מדי שנה רבי אברהם בן רבי נחמן מארץ ישראל לראש השנה לאומן, היה נותנם לו בפעם אחת.

כאמור, לא תוארו נסיעותיו עלי גליון, אף על פי כן, מוזכרים המה דרך אגב, בספר תולדות שמואל, יומנו של ר' שמואל העשיל פרידמאן, אשר לקול קריאתו של ר' אברהם העתיק מושבו מבארדיטשוב ליפו שבארץ ישראל. בדרך נסיעתו לאומן היה ר' אברהם שוהה אצלו, כשהיה צריך ללון בעיר הנמל יפו, לקראת הפלגתו באוניה לכיוון אודסה, ועל כן הוא מציין לפעמים את סדר נסיעותיו, וכך הוא כותב בתיאור שנת תרס"ד: ביום א' 'שמות' [ט' טבת] תרס"ד בא ידידנו ר' אברהם נ"י מאומאן, יום א' פרשת 'ראה' [י"ט אב]: הייתי היום בהישיבה, היום נוסע ידידנו ר' אברהם נ"י על ראש השנה לאומאן, ור' נחמן לזרעסמאן נסע בשבוע העברה... אם

שנה תיכף ומיד אחר שבועות כותב: ה' יתברך יזכיר ללמוד וללמד לשמור ולעשות, וגם לנסוע על ראש השנה על ציון רבנו הקדוש.

רצונותיו של ר' שמואל העשיל לנסוע לאומן על ראש השנה היו חזקים מאד, עוד מאז בואו לארץ הקודש, ובכל עת שעברו ר' אברהם ב"ר נחמן ושאר אנ"ש אצלו ביפו בדרך נסיעתם לאומאן, הוא נזכר שוב ומזכיר את עצמו לרצות ולכסוף ולהשתוקק, אך ביותר התחזקו געגועיו בתוקף גדול בקיץ תרס"ז, בעת ביקורו של ר' שמשון בארסקי בארץ הקודש, כפי שהוא מספר ביומנו - פרשת פינחס תרס"ז: שבוע זאת בא ר' שמשון נ"י מנכדי רבנו הקדוש עם ר' יעקב סופר, וברוך ה' כל השבוע דיברנו מרינו ז"ל, ובהמשך דבריו: מיום שבא ר' שמשון נ"י הנ"ל, נתעורר בלבי חשק גדול לנסוע על ראש השנה לאומאן, ה' יתברך וישעיני להוציא מחשבתי מהכח אל הפועל, לנסוע לשלום ולבוא לשלום, ולחזור ירושלימה לשלום; ואזכה לפעול כל טוב, שאזכה לעסוק בהדעת של רבנו הקדוש, ללמוד ספריו הקדושים ולהפיץ מעינותיו חוצה וכו'.

ממחשבה למעשה. ר' שמואל העשיל הלך לבקש את רשות הנהלת הכולל בה ישב ולמד, ואף הצליח לשכנעם כי הוא נוסע לאסוף כסף בחוץ לארץ, וכך הוא כותב בפרשת ואתחנן: אני מכין את עצמי לנסוע לאומאן אם ירצה ה', וגם קבלתי רשות מהגבאים דשיבתנו, כי אמרתי תרוץ שאני נוסע בשביל מעות (כי באמת אני בעל חוב גדול)... ולהלן בשבוע הבא פרשת עקב כבר מודיע בשמחת לבו: אני מכין את עצמי לנסוע על ראש השנה לאומאן. ביום ב' הייתי אצל ר' יצחק מתמיד נ"י ונתן לי על הוצאות הדרך... וביום כ"ח אב ערב ראש חודש אלול מוקדם, הוא כותב: ברוך ה' אנחנו יושבים על הספינה. לעת ערב התחילה הספינה ללכת, ה' יתברך יולכני לשלום, ואזכה להיות על ראש השנה באומאן.

בדרכו לאומן, ביקר ר' שמואל העשיל בעיר ברסלב, והשתטח על ציון מוהרנ"ת ושאר תלמידי רבינו, ובהיות הבוקר התפלל בקלויז דחסידי ברסלב שבעיר, וגם החיה את עצמו עם אנ"ש דשם ודיבוריהם, הוא מספר שבדרך אגב, הוא גם אסף בהיותו שם קצת ממון על הוצאות הדרך, ולאחר התפילה הוא מיהר לצאת לדרכו אומנה, אף שעדיין היה לו קרוב לשבועיים עד ראש השנה, כבר בער לבו ורצה להגיע לאומן על שבת סליחות, שהוא יותר משבוע ימים לפני ערב ראש השנה, והוא מספר: התפללתי בהקלויז של אנשי שלומנו וקבצתי שם על הוצאות הדרך, ואמר לי שאני יכול לאסוף פה עוד כמה רובל כסף אם אתעכב כמה ימים, אבל אני רוצה לבא אם ירצה ה' לאומאן על שבת קדש, וה' יתברך יזמין לי מעות לשלם כל החובות, ולבא אחר ראש השנה במהרה לביתי ירושלימה. בסופו של דבר, לא רק שלא נסע למטרת איסוף כסף, כפי שתירץ את עצמו לפני מנהלי הישיבה, אלא אפילו כשהציעו לו לאסוף כמה רובל, לא התייחס לכך.

בדרכו מברסלב לאומן, לן לינת לילה בהייסק, וגם שם נפגש עם אנשי שלומינו, והחיה את עצמו בדיבורי קודש שלהם, ומתאר בלשונו: ודיברנו ברוך ה' מרבנו הקדוש דברים נפלאים. בהמשך דבריו הוא מציין עובדה מעניינת, שנסיעתו מארץ ישראל לאומן על ראש השנה עוררה את אהבתו הישנה של אחד מאנ"ש בלאדיין, ז"ל: וגם איש אחד מאנשי שלומנו מלאדייזין בא, כששמע שמארץ ישראל נוסעים על ראש השנה לאומאן, ודיברנו ברוך ה' מרינו ז"ל.

מאריך ישראל ושאר דעות ודעות ארץ ישראל: ירושלים באותם ימים

השנה, ורקדנו הרבה על כמה מקומות שעומדים שמה אנשי שלומינו באכסניות, אשר אי אפשר לשער כלל. גם מתאר שמחת אנ"ש במוצאי ראש השנה: יום ב' דראש השנה לעת ערב היינו אצל ר' איזיק נ"י נכד רבנו הקדוש, ודיברנו מרבנו הקדוש, ורקדנו.

ליום כיפור וסוכות התעכב ר' שמואל העשיל בבארדיטשוב, שם השתטח על ציון הרב הקדוש בעל קדושת לוי, והחיה עצמו עם אנ"ש בפרט ביום טוב, ובהילולת רבינו ז"ל, וברוך ה' הייתי שמח מאד עם כל אנשי שלומנו, וגם רקדנו הרבה בפרט על הארציית של רבנו הקדוש ורקדנו כל הלילה, וידידנו ר' איזיק נ"י נגן בכנור; יהי רצון שנזכה להמשיך השמחה על כל השנה.

הכלי זמר ניגנו בשבילי, וליוו אותי...

נסייעתו לארץ ישראל, היתה לאחר יום טוב, כשבדרך נכנס גם לשמוח בשמחה משפחתית, ומשם ליוו אותו בדרכו, וכך הוא מספר: והיינו שם בשמחה על החתונה, ובאמצע הריקודים בחצות הלילה פרשתי בשלום כל אחד ואחד, והכלי זמר ניגנו בשבילי, וליוו אותי; והלכתי לר' איזיק נ"י ולקחתי החפצים שלי, ונסעתי על העגלה למסילת הברזל (הרכבת), ונסעתי לאדעס; ה' יתברך יביאני לשלום מהרה לארץ הקדש, ואמצא שמה את כל בני ביתי בחיים ושלום ושמחה. ר' שמואל העשיל מתבטא בתוך כך: ומוכרח אני לכתוב מכל דבר בקיצור. כי לכתוב מכל יום מה שעובר עלי במחשבה דבור ומעשה - זה אי אפשר כלל. גם אנו נלך בעקבותיו ונקצר בסיפור נסיעתו הארוכה בשוכו לארץ ישראל, דרך כמה מדינות, ובעניות וטרחות גדולות, אשר הסתיימה ביום שני פרשת שמות י"ח

טבת, אז ירד מהספינה אל עיר יפו, כפי שתוכל לראות ברשימות מסעותיו שביומנו 'תולדות שמואל'.

ר' שמואל העשיל חזר בכל אוות נפשו לארץ ישראל, והמשיך להשתוקק משם שוב ושוב לנסוע על ראש השנה. נעתיק מקצת מכיסופיו בשנים הבאות: יום כ"ד תמוז תרס"ט, ברוך ה' בעד טובו וחסדו שעשה עמנו עד היום הזה, אני לומד ביישיבה כמקדם, ולבי בער מאד לנסוע על ראש השנה לאומאן, ואני מכרח מאד להיות על ראש השנה באומאן, כי צר לי מאד הן בגשמיות והן ברוחניות; וגם כתבתי מכתב לאומאן להתפלל בעדי על ציון רבנו הקדוש. יהי רצון שאזכה להוציא מחשבתי מכח אל הפועל, שאזכה לנסע על ראש השנה לאומאן מתוך הרחבה, ותכף אחר ימים טובים לחזור לביתי לירושלים תבנה ותכונן, וכן כל שנה ושנה; לעת עתה כמעט אין שום דרך הטבע לזה, אבל אצל הקדוש ברוך הוא הוא דבר קל מאד, ויכול להושיעני.

וביום ג' סיון - שלושת ימי הגבלה תר"ג, כותב: פה עיר הקדש יפו תבנה ותכונן. ויהי רצון שאזכה לקבע לי עתים לתורה ותפלה והתבודדות, ושאזכה מתוך הרחבה לנסע על ראש השנה לאומאן, ולדפס את כל ספרי רבנו הקדוש. חג השבועות ממשמש לבא, יהי רצון שנזכה לקבלו בקדשה ובטהרה. וכעבור שלשה חודשים הוא כותב ב"ז אלול: בשבוע זאת היה אצלי ר' חיים מקיבליטש שבא מקרוב לירושלים, ועתה הוא נוסע על ראש השנה לאומאן, יהי רצון שאזכה גם כן לנסע על ראש השנה לאומאן. ובערב ראש השנה הוא כותב: היום יום ב' ערב ראש השנה דשנת תרע"א, ברוך ה' קמתי אחר חצות לילה ואמרתי חצות ועשרה קפיטל תהלים מרבנו ז"ל. ויהי רצון שיהיה כאילו אמרתי על ציון רבנו הקדוש, ויהיה נחשב ההשתוקקות והנסופים והגעגועים שלי להיות על ציון רבנו הקדוש באומאן (כי אני מתפלל על זה בכל יום ויום, אבל לא זכיתי עדין לזה) כאלו הייתי שם, ושאזכה פה לכל התקונים על ידי רבנו הקדוש והנורא; וברוך ה', מה טוב חלקי ומה נעים גורלי שאני פה בארץ ישראל, אבל אני נחשב גם כן מהקיבוץ הקדוש של אדמו"ר זצוק"ל.

לשנה הבאה, ביום כ"א אב תרע"א הוא כותב: היום בא לביתי ידידנו ר' ישראל קארדונער מצפת ולן אצלי, כי בדעתו לנסוע על ראש השנה לאומן; לעת עתה הוא נוסע ירושלימה, ובשבוע הבאה בדעתו לנסע לאומן. כמו כן, גם בשנה שאחריה שנת תער"ב, כותב ביום ב' אלול: בא ידידנו ר' ישראל קארדונער לנסע על ראש השנה לאומאן, והיה אצלי על שבת קדש; אי אפשר לתאר השמחה ששמחתי באותו שבת, ברוך ה' בעד חסדו וטובו. ובהמשך הוא מציין היום יום א' - ה' אלול ישב ידידנו ר' ישראל על הספינה, ואני ליוויתיו אותו על הספינה... כשהוא מצרף מכתב שכתב לאומאן לאנשי שלומנו, להתפלל בעדי על ציון רבנו הקדוש. וכך גם בשנתו האחרונה שנת תרע"ח מספר בקצרה שבערב ראש השנה אמרתי העשרה קפיטל תהלים בהתקשרות לרבנו הקדוש, ואזכה להמשיך עלי את התיקון מרבנו הקדוש כאלו הייתי באומן על ראש השנה. בתוך סיפור נסיעתו של אותו חסיד נלהב לאומן לראש השנה, שמענו בדרך אגב, גם על רצונותיו וכיסופיו הרבים בשאר השנים, עוד הזכיר על קצה המזלג כמה מאנ"ש שנסעו באותם שנים לאומן על ראש השנה, ועברו דרכו, הלא המה ר' חיים קיבליטשער שנסע על ראש השנה תרע"א, אחר שקבע מושבו בעיר הקודש ירושלים, ר' ישראל קרדון וכנ"ל, ר' נחמן לורעסמאן שנסע מירושלים בשנת תרס"ד שבוע לפני ר' אברהם ב"ר נחמן, וכמועתק לעיל, כך גם מזכיר את החסיד ר' נתן טייטענוסקי שנסע בחודש אב תער"ב, מלבד כל אלה שנסעו ולא נרשמו כאן אף בדרך אגב, אך היות והרשימה התארכה, נסתפק כעת במה שכבר כתבנו, כדי לעורר מחדש את רצונותינו לעוף ולקפוץ ולדלג בין תרי גשרי דדונג, להמשיך עלינו ועל כל ישראל קדושת ארץ ישראל אשר עיני ה' בה מראשית השנה ועד אחרית שנה - ממקור קדושתה אשר חפר ומצא שורש קדושת ארץ ישראל, עדי נזכה לפעול בקשת 'תמלוך אתה הוא ה"א אלקינו לבדך על כל מעשיך בהר ציון משכן כבודך ובירושלים עיר קדשך, ב"א. ■

החסיד ר' שמואל העשיל פרידמן: ליבי בוער מאד לנסוע על ראש השנה לאומאן, ואני מוכרח מאד להיות על ראש השנה באומאן, כי צר לי מאד הן בגשמיות והן ברוחניות. יהי רצון שאזכה להוציא מחשבתי מכח אל הפועל, שאזכה לנסוע על ראש השנה לאומאן מתוך הרחבה בכל שנה ושנה

ו'דיברנו מרבנו הקדוש, ורקדנו'...

מאוחר בליל שישי, שתי שעות אחר חצות הלילה, זכה ר' שמואל העשיל להגיע אומנה כרצונו הטוב זה כמה שנים, והוא מרבה לתאר בשמחת לבו את ביקורו בקלויז, המקוה, הציון, התפילות השיחות והריקודים הסעודה שלישית והמלוה מלכה, במשך שבת קודש כי תבוא, הייתה זו שבת רגועה יחסית, ורוב ככל הציבור המגיע על ראש השנה, עוד לא הגיע בהמוניו, אבל בשבת הבאה - פרשת נצבים וילך, כבר נתקבצו לאומאן על ראש השנה הרב של אנשי שלומנו. ליל שבת קודש התפללנו ביחד ברוך ה' בשמחה, ואחר כך רקדנו הרבה ביחד. כשהוא מפרט להלן, הואיל והציבור היה גדול כל כך: בשבעה מקומות עשו אנשי שלומינו שלוש סעודות, ועל כל מקום למדו תורה אחרת. וברוך ה' רקדנו הרבה. בזה השבת רקדנו כמה שעות... כאמור, לקראת שבת כבר באו רוב אנ"ש לאומן, אבל במוצאי שבת לזכור בריח, באו עוד כמה אנשים מאנשי שלומנו. אחר חצות הלילה הלכנו למקוה, ואחר כך הלכנו על ציון רבנו הקדוש, ואחר כך אמרנו סליחות. לאחר ראש השנה מספר ר' שמואל העשיל בשמחה רבה: ברוך ה' שזכיתי להיות נמנה עם הקיבוץ הקדוש בראש השנה, יהי רצון שאזכה לנסוע בכל שנה ושנה על ראש השנה. וברוך ה' היינו מאד בשמחה בראש

רב שיח רווי ניחוח הוד
 קדומים בהשתתפות הרה"ח
 ר' שמעון בורשטיין הרה"ח
 ר' נחום דוב שפירא והרה"ח
 ר' מרדכי דוב הורביץ,
 בניתובו של הרה"ח ר'
 אברהם שמעון בורשטיין
 // על עבודתם הטהורה
 של יקירי אנ"ש במקומות
 הקדושים, בבית מדרשנו
 בקטמון ובשערי חסד,
 ה'קיבוצים' בירושלים
 ובמירון תוך דיבוק חברים
 מופלא, והנסיעה הראשונה
 לאומן לאחר קריסת מסך
 הברזל, לראש השנה תשמ"ט
 // עוד יזכור לנו אהבת איתן

מ. לבבי

'קיבוצים' בצל הגעגועים לאומן

לקראת ה'ראש השנה של הרבי' מתישבים סביב שולחן אחד כמה מזקני ויקירי אנ"ש, דור שני ושלישי לחסידי ברסלב בירושלים עיה"ק, שכמו אבותיהם אף הם חרשו חריש עמוק בקרב חסידות ברסלב, כדי להעלות זיכרונות ולעורר את הכיסופים אל הקיבוץ הקדוש באומן.

כחסידים נאמנים בני שיחנו אינם ששים לקראת חשיפה ציבורית מעל גבי הגיליון, אשר על כן התקשו להסכים לצלמם ולהדפיס את שיגם ושיחם על גפי מרומי קרת עלי גיליון. בהשתדלות הרה"ח ר' אברהם שמעון בורשטיין אשר ידיו רב לו בכגון דא - עוד בעמדן לימין אביו הבלתי נשכח הרה"ח ר' נחמן ישראל בהדפסת גיליוני 'אולפן חד"ת' לפני למעלה מיובל, ולאחר מכן כאחד מעורכי ירחון 'מבועי הנחל', וכאז כן היום עומד הוא לימין 'אבקשה' כפעם בפעם - לטובת קהל הקוראים הרחב, ניאוחו בני שיחנו להתכנס יחדיו בבית הרה"ח ר' שמעון אלעזר ב"ר משה בורשטיין יליד העיר העתיקה, שעבר את גיל הגבורות, הלא המה הרה"ח ר' נחום דוב ב"ר שמואל שפירא והרה"ח ר' מרדכי דוב ב"ר אהרן ב"ר שמואל הורוויץ, בתקוה שיהיו הדברים לתועלת הכלל לעורר הלבבות לעבודת ה', אשר חוץ מזה הכל הבל. ר' שמעון מגולל תחילה את התקרבות אביו לברסלב:

אבי (רבי משה בורשטיין) ע"ה היה חסיד גור בפולין והתקרב לברסלב. הוא תמיד היה אומר "לולא התקרבותי לרבינו, לא הייתי עולה לארץ ישראל. הייתי נשאר בפולין בזמן השואה ולא היה נשאר ממני כלום. הרבי הציל אותי".
 ר' מרדכי הורביץ: אביכם סיפר איך הפך לברסלבר, הוא למד בישיבת נובהרדוק, פעם התקיימה הגולה על ספרים והוא זכה באחד מספרי רבינו.

ר' שמעון בורשטיין: הרגשתי צביטה חזקה בעורפי, סברתי כי זהו חברי יחזקאל עקשטיין ושאלתי אותו "מדוע אתה צובט אותי?", אך אז גיליתי את ידו המגושמת של האנגלי אווזת בי. חשבתי שאלו האחרונים הם רגעיי ושאלתי את עצמי: להיכן אגיע, לגן עדן או לגיהנום?

זכיה גורלית

ר' אברהם שמעון בורשטיין: זקני ר' משה היה יליד העיירה רוז'אן שבפולין, בלמדו בישיבת נובהרדוק שבפולטוסק הוא היה מהמתמידים שבישיבה. באחד הימים עבר בחור בין הספסלים ומכר כרטיסי הגרלה כשהכנסות הן לאוצר הספרים בישיבה. ר' משה נתן לו מטבע כלשהי. כעבור מספר ימים פגש שוב בנער ושאלו: "נו, מכרת את הכרטיסים?" "רק שלושה כרטיסים הצלחתי למכור" השיב הנער. אמר לו ר' משה "תן לי את הפנקס ואני אמכור". הוא עבר בין הבחורים ותוך זמן קצר נמכרו כל הכרטיסים, כשאת האחרון שנותר הוא רוכש בעצמו. הוא חזר ללימודיו, כשהעניין כמעט נשכח ממנו.

באחד הימים ניגש אליו אברך ומושיט לו ספר, כשהוא אומר לו: "ההגרלה נערכה לפני שעה קלה, עלית בגורל זוכית בספר". היה זה הספר הקדוש "ליקוטי תפילות". אותו אברך, ר' משה יוסף געלבארד שמו, שכונה ר' משה מ'נאָר', היה בנו של אחד מאדמו"רי פולין ואף מילא את מקום אביו לאחר הסתלקותו, לימים גילה את אורו של ה'נחל נובע, הוריד מעליו את מחלצות האדמו"רות והפך לברסלבר חסיד. הוא הביא לו עוד מספרי רבינו, וכך הוא התקרב.

משהחלו לדבר נכבדות לזקני, דחה את הדבר מכל וכל. הוא היה עדיין עם המושגים הנובהרדוקאים ולא חשב עדיין להקים בית. קודם לכן רצה לנסוע ללמוד בביאליסטוק כמה שנים, ורק לאחר מכן לשאת אשה. אמנם הוריו היו מחסידי גור מזה דורות, וזקניו נמנו על חסידי הרבי מקאצק, וגם מצד אמו הם היו משפחת מלאך מחסידי גור (דחיי גור באמריקה אחרי המלחמה, וכשרצו למסור בקשה לאדמו"ר מגור בא"י, סבי היה השליח שלהם), עם כל זאת כיון שהתחנך בנובהרדוק ההמשך הטבעי היה אורח חיים ליטאי. כך גם היה לו אח שהתפלל בנוסח אשכנז. אולם אנשי שלומנו, ובפרט ר' משה יוסף, הסבירו לו שלפי דעת רבינו צריך להינשא מוקדם, ואכן הוא הסכים לשמוע שידוכים ועד מהרה התארס.

"ולירושלים מבשר אתן"...

ר' שמעון: כשהוא הגיע לארץ ישראל, בהשפעת דברי רבינו, בהתחלה הוא שהה בחיפה. אנשי פועלי אגודת ישראל, שטיפלו בסידור העולים, שאלו אותו היכן רוצה הוא לגור, הוא ענה "בירושלים". בתגובה אמרו לו "בירושלים רעבים ללחם, אתה עלול למות מרעב... תלך לגור בראשון לציון", נסדר עבורך משק, תהיה לך פרנסה". הגיע מוצאי שבת, כשהוא שר את הזמירות, בסוף 'ריבון העולמים', אומרים "ראשון לציון הנה הנם ולירושלים מבשר אתן" אולם בזמירות שהיו שם היתה טעות דפוס והיה כתוב "ראשון לציון הנה חנם", הוא ראה בכך רמז מן השמים, כי אין מקומו בראשון לציון, אלא כפי שרמז

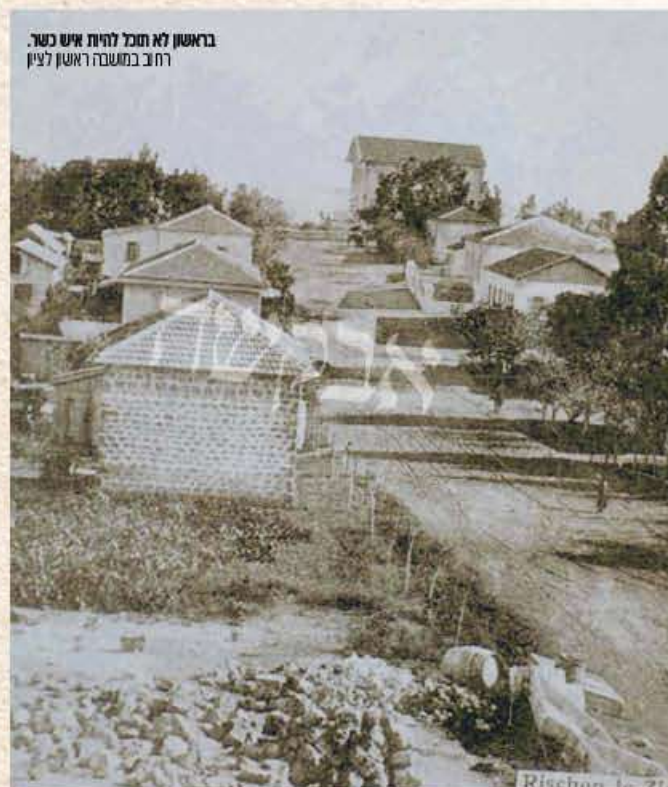
'קיבוצים' בצל הגעגועים לאומן

ר' נחמן בורשטיין (באמצע) ולצדו אחיו ר' שמעון ש"ב"ל. בפתיח ביתם בקטין

בהמשך "ולירושלים מבשר אתן"...
 ר' אברהם שמעון: הוא היה מודה לה' על שניצל מאותה תכנית. שאלתי אותו פעם "לו קבעת מושבך בראש"צ, אולי היית מייסד שם בית כנסת על שם רבינו?" הוא ענה: "אם הייתי נשאר שם, במקרה הטוב הייתי דתי פושר..."
 אחד הנוכחים: היה אחד מאנ"ש שגר בראשון לציון, קראו לו ר' אנשיל מיצמכר.
 ר' אברהם שמעון: היו שם גם יהודים יראי ה'. אבל להישאר שם ביראת שמים ללא פשרות, היה ניסיון גדול בימים ההם.

ר' אברהם שמעון: הייתי רוצה שכל אחד מהנוכחים יעלה זיכרונות על אלול וראש השנה, ויספר על נסיעתו הראשונה לאומן לר"ה. דודי ר' שמעון נסע מגיל שש למירון לראש השנה...
 ר' שמעון: עדיין מונחים בזיכרוני כל הראשי שנים, מעל חמישים ראש השנה'ס.
 ר' נחום דב שפירא: אבי לקח אותי לפני גיל שבע למירון לומר שם תיקון הכללי, זה היה ערב ר"ח חשון. שנה לפני גיל שבע. אומן היתה סגורה אז.
 [מזכירים את באי מירון דאז, וביניהם המקובל רבי שלמה אליעזר מרגליות, והגה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל]
 ר' שמעון: אני זוכר כשרבי אשר בא לראש השנה תשי"ב, רבי גדליה קעניג הביאו למירון. הוא היה חסיד קרלין. הרבה נוהגים שהנהיג בחוג מקורביו מקורם בברסלב, מאותה תקופה ששהה במחיצת אנ"ש. כן היה הולך מדי שבת לקטמון לשמוע את רבי אברהם שטרנהארץ.
 אנ"ש הבני-ברקים, שעלו מפולין, נוהגים היו לבוא למירון לערב ראש השנה עם הבעקעטשעס והכובעים - הם לא חבשו שטריימל - ומשם נסעו לירושלים לקיבוץ דשם. במיוחד היו אלו ר' בן ציון אפטר, ר' מוטל יגלניק ור' יעקב זעליג אורלנצ'יק, שהיו באים בכמה טנדרים למירון כדי לשמוע אל הרינה ואל התפילה, של רבי אברהם בסליחות 'זכור בריית'.
 ר' אברהם שמעון: גם רבי לוי יצחק בנדר בבואו ארצה לא חבש בשבת שטריימל, עד שניגש אליו רבי אשר זעליג מרגליות, כך סיפר לי בנו ר' שלמה אליעזר, ושכנע אותו לחבוש שטריימל בשבת. רבי לוי יצחק ענה

בראשון לא תוכל להיות איש כשר. רחוב במשטרה ראשון לציון

לו שאין בידו כסף לקנות שטריימל, אז הוא נתן לו 500 פונט לשם כך. כשסבי ר' משה הגיע מפולין, גם הוא חבש בשבת כובע פשוט ולבש בעקעטשע. היה זה החסיד ר' יונה לבל שכבר בשבוע השני לבואו ירושלימה נתן לו כסף בהלוואה נוחה כדי שיקנה שטריימל, והצדקת גיטלה בייטלמכר הלווהה לו כסף לקנות קאפטן. שאלתיו פעם "למה לא לבשת גם ד'זובע?" הוא ענה "לזה לא נתנו לי כסף...". מני אז נשאר זקני ר' משה חסיד אדוק של מלבוש הקאפטן, עד כדי שבניהמ"ד אור אברהם נתן את כל הוצאות הקאפטן לאלו שהיו מוכנים להתעטר עם הקאפטן הזהוב והבוהק בכל שב"ק, והיה רואה נחת ממלבוש השבת הלוזה.

תלאות העיר העתיקה

[מזכירים את ר' אלתר, בן רבי שמואל הורוויץ]
 ר' שמעון: הוא נפטר לעולמו בתשנ"ב. למדנו יחד בתלמוד תורה עץ חיים בעיר העתיקה אצל המלמד ר' משה חיים חשין (מחבר ספר הא-ב 'המסורת' המפורסם ללימוד הקריאה). הייתי נוכח בעת שאביו ר' אהרן זאב חשין נרצח על קידוש ה'. וכך היה מעשה: היה זה בעת המצור על ירושלים העתיקה בשנת תש"ח, ר' משה חיים יצא לעיר החדשה קודם לכן לסידורים שונים, וכשהחל המצור לא יכול היה לשוב. אביו ר' אהרן זאב שראה את הילדים משוטטים באפס מעש, כאב על ביטול תורה של תינוקות של בית רבן, הוא החליט לאסוף אותם אל ביתו וללמדם תורה. הוא עצמו היה אלמן. הוא לימד אותנו חומש. היינו שבעה ילדים בסך הכל, כיון שהשאר עזבו את העיר העתיקה עם הוריהם.
 לא אשכח את אותו יום נורא לעולם. היה י"ז אדר ב' תש"ח. המלמד ר' אהרן זאב חזר כפנינו על פסוקי חומש ויקרא העוסקים בענייני כלי המזבח, כשלפתע נשמעו דפיקות בדלת. כנראה הוא הרגיש בסכנה והורה לנו להסתתר. לא הבנו מה פשר הענין אך עברנו לחדר הפנימי והסתתרנו בפניה בין הרהיטים, כשאנחנו שומרים על שתיקה מוחלטת. גם המלמד הסתתר. לאחר שפסקו הנקישות הוא יצא ממחבואו ופנה למטבח להכין לו כוס תה, שמענו את ערבוב הכף בכוס. המלמד ניגש

אל הדלת ושחרר את הבריה, אולי חשש שהחיליים הבריטים יפוצצו את הבית כולו אם לא יצליחו להיכנס, והעדיף להתחבא וכך יסברו שהבית ריק. לאחר מכן ראינו אותו מתעטף בטלית ותפילין וחוזר למחבוא.

חלפו כעשר דקות, והנה שוב דפיקות. הפעם מצאו האנגלים דלת פתוחה. שלושה חיילים נכנסו לבית, ואז עברו לחדר הפנימי. פתאום הבחינו ביהודי השוכב מתחת למיטה כשהוא מעוטר בטלית ותפילין. הם סחבו אותו בגסות תוך שהוא קורא בקול 'שמע ישראל', ראינו כיצד אחד החיילים מכוון לעברו את רובהו, ויורה ירייה אחת. נשמחו עלתה השמימה למול עינינו. בין 44 היה במוותו. בתו, שעד אז הסתתרה בדממה, החלה לזעוק בקולי קולות, והחיילים שגילו אותה ירו גם לעברה. כך נרצחו האב הדגול ובתו הכלה על קידוש ה' היל"ד.

החיילים הבריטים לא הסתפקו בכך, והחלו לחפש בבית, שמא עוד משהו מסתתר בו. ואז גילו אותנו הילדים. הרגשתי צביטה חזקה בעורפי, סברתי כי זהו חברי יחזקאל עקשטיין ושאלתי אותו "מדוע אתה צובט אותי?", אך אז גיליתי את ידו המגושמת של האנגלי אוחת בי. חשבתי שאלו הם רגעיי האחרונים ושאלתי את עצמי: להיכן אגיע, לגן עדן או לגיהנום? החיילים בעטו בנו, אחד מהם גם ירה לעברנו אך הכדור החטיא את מטרותו. הם בזזו את הבית מכל דבר ערך, ואף רוקנו את כיסוי הדלים של המלמד הקדוש ששכב מתבוסס בדמו ללא רוח חיים, ורק אז עזבו את הבית.

אלתר הורביץ לא הגיע באותו יום לחיידר. בנו של המלמד ר' אהרן זאב, ר' אלימלך חשין ז"ל, חותנו של ר' נחום דוב היושב כאן עמנו, סיפר לי שאביו למד בלילה שלפני הריגתו הלכות קידוש השם. כמו כן באותו יום בו נרצח הוא הדליק הרבה נרות בבית הכנסת, לפליאת כולם. הוא היה שכנו של חבר הביד"צ הגאון רבי דוד יונגרייז ושאל אותו:

ר' מרדכי הורביץ:
בחור לימים אמר לי שהוא ראה שזה היה מן השמים הצטרף לשבויים, כי אביו ר' שמואל היה חולה אז, ולולא היה עוזר לו וסועד אותו כל אותה תקופה בשבי, אין לדעת אם היה מחזיק מעמד

"אם אחד נהרג על קידוש השם, באיזו מדרגה הוא בעולם העליון?" רבי דוד השיב לו בפליאה: "אתה אברך צעיר, מדוע אתה חושב על דברים כאלו?" למפרע נודע, שלפני רציחתו הוא למד הלכות קידוש השם, הדליק נרות, הניח טלית ותפילין, כל אלו היו סימנים ברורים שמזליה חי והוא ידע שהוא עומד להיהרג. שיהא לנו למליץ טוב!

ר' אברהם שמעון: והוא גם פתח בעצמו את בריח הדלת.

אחד הנוכחים: מדוע הרגו אותו?

ר' אברהם שמעון: אנשי האצ"ל הרגו באותו זמן איזה קצין בריטי, והחיילים הבריטים באו לנקום.

ר' נחום דוב: אנשי האצ"ל ברחו, אז האנגלים נקמו ושלחו ידם במלמד ובתו. אחי ר' נחמן שלמה יצחק שפירא ע"ה סיפר שהוא היה עד לדבר ובעצמו ראה איך אנשי האצ"ל הרגו את הקצין. הוא עמד בקרבת מקום. הוא היה אז בן שתים-עשרה, וראה איך לאחר מכן הם בורחים דרך הגגות.

ר' שמעון: בשעת מעשה הייתי ילד בן שתים-עשרה, והמחשבה שעברה לי בראש "לאיפה אני הולך, לגיהנום או לגן-עדן?"

ר' נחום דוב: ר' נחום כהן, שהיה אף הוא בין הילדים, מספר שהוא הזיז את הראש והכדור עבר לידו. לאחר מכן, הוא מספר, כל הילדים היו קפואים על מקומם בהלם, מבלי יכולת לזוז שעה ארוכה.

ר' שמעון: האנגלים לא ידעו שיש עוד משהו בבית. אבל אחרי שירו בר' אהרן זאב, בתו, שהסתתרה תחת המיטה, החלה לצעוק, ואז הם ירו אליה כמה יריות. אנחנו היינו בטוחים שהם עומדים להרוג את כולם.

ר' אברהם שמעון: אבי (רבי נחמן ישראל ע"ה) סיפר לי, שלאחר מכן כשהירדנים כבשו את הרובע היהודי, הם הפרידו בין הגברים, לנשים והילדים, ואבי שכבר חבש כובע לראשו, נשלח על ידם לצד הגברים המיועדים לשבי. ר' אהרן בנו של רבי שמואל הורוויץ, אביו של ר' מרדכי היושב כאן אתנו, אמר לו "הו, בוא נהיה יחד". אבל אז הבחינה אמו כי הוא נשלח אל קבוצת הגברים, היא באה לקחתו משם, אולם הלגיונר הירדני החזיק בידו ולא אפשר לו ללכת. היא סחבה מצד אחד והלגיונר סחב מהצד השני, אבי חשב שהוא ייקרע לשניים, שכבר יישאר בלי יד. אחר כך אמר "אז ראיתי מהי מסירות נפש של אמא". בדיוק הזדמן לשם המוכתר היהודי המפקד רוסנאק, עמו נערך 'הסכם הכניעה' מול הירדנים, יחד עם הרב חזן והרב מינצברג רבני העיר העתיקה. אמו של אבי

בכתה לפני רוסנאק "לוקחים ילד לשבי?!"

ר' שמעון: היא אמרה לנחמן: "תוריד את הכובע..."

ר' אברהם שמעון: הכלל, הערבי הלגיונר ששחררו לא יכל לצאת בלא כלום, אז הוא בעט בו בעיטה חזקה, זמן רב לאחר מכן כאבו עצמותיו מעוצמת הבעיטה.

אחד הנוכחים: ר' מרדכי, למה אביך (ר' אהרן ב"ר שמואל הורוויץ) נלקח עם השבויים?

ר' אברהם שמעון:

זה לא התאים להם שאין כמעט 'לוחמים'. הם היו בתדהמה, במי

ר' גדליה לא הסכים למות בין המירון. האהלים בקיבוץ בראש השנה במירון במי התורכים

את זה חתנו נתנו. קבר חזק בימים ההם

נלחמנו במשך חצי שנה? ומשום כך לקחו גם בחורים צעירים לשבי. **ר' שמעון:** אלפי ערבים-ירדנים, מול חמישים איש, חלקם חוליים ופצועים. היו ביניהם גם כמה בנים של אנ"ש שנהרגו אז.

ר' נחום דוב: ר' נחמן בורשטיין היה פעם בבית הוריי. הם שחזרו את קורות המצור והשבי. ואז הם אמרו שהיה עיתונאי אנגלי שפרסם כתבה באותו זמן, בה כתב "יש בעיר העתיקה קבוצת אנשים, שרואים בעליל שהבורא מלווה אותם על כל צעד ושעל".

ר' מרדכי: אבי היה אז בחור. לימים אמר לי שהוא ראה שזה היה מן השמים לטובה שהוא הצטרף לשבויים, כי אביו ר' שמואל היה חולה אז, ולולא היה עוזר לו וסועד אותו כל אותה תקופה בשבי, אין לדעת אם היה מחזיק מעמד.

"אבא של אהרן אומר שה אוהב גם אותנו"...

אחד הנוכחים: ר' שמואל הורוויץ נהג ללמוד שם בפני שאר השבויים בתורת רבינו, וכרגיל על לשונו השמיע הרבה דיבורי התחזקות מהנהל נובע של ברסלב. פעם אחת פרץ וויכוח בין החרדים לחופשים, ומאן דהוא התבטא קשות כלפי החופשים, ואז אחד מהם הגיב: "איך אתה אומר כך? הרי אבא של אהרן אומר שה אוהב גם אותנו"...

ר' נחום דוב: אבי אמר לי שהיו בשבי 350 איש. הוא סיפר שלפני חג השבועות אנ"ש השתדלו, בהעדר מקוה, לשפוך על עצמם תשעה קבין

של מים, אותם הסכו במאמץ רב תקופה קודם לכן. שאר השבויים הביטו בהם כעל משוגעים, איך הם מכזיבים כמות גדולה כזו של מים בדמבר, כאשר המים ניתנים במשורה.

ר' אברהם שמעון: מחנה השבויים היה בורקא שבירדן. סיפר לי זקני ר' משה שזכור לו שבערב חג השבועות רצו לקיים 'חייב אדם לטהר עצמו ברגל', לאחר שהם עשו 'תשעה קבין' נשבה פתאום רוח מדברית, סופת חול התחוללה, החול נדבק בהם בעודם רטובים מן התשעה קבין והם נמלאו בוץ.

[בחזרה לענייני דיומא. מספרים על נסיעותיהם הראשונות לאומן, של ר' נחום דוב ואחיו ר' שמעון ור' אהרן]

ר' אברהם שמעון: בנסיעתו הראשונה לאומן בשנת תשל"ח, ר' שמעון שפירא חטף מכה בכניסה למטוס וניגר ממנו דם, הוא החל לצעוק: "יורים! יורים! מחבלים!" אז היתה תקופה שמחבלים היו חוטפים מטוסים והוא היה בטוח שמדובר בעוד מקרה כזה.

כשחזרו מהציון, סיפרו לנו זאת ודיברו מהנסים שהיו כל הדרך. בשלב כלשהו חשבו שישלחו אותם לסיביר.

ר' גדליה פליער מספר שר' נתן שטרנהארץ אמר לו "אתה רוצה לנסוע לאומן? יש לי חתן המתגורר במלחונקה, כפר ליד מוסקבה, קוראים לו ר' מיכל דורפמן, אבל תדבר אתו בחכמה ותשמור שלא יעקבו 'העניינים' אחריכם". בשנת תשכ"ד הצליח ר' גדליה להגיע בפעם הראשונה לאומן בסיוע ר' מיכל.

ר' מרדכי: כשהייתי בחור, ר' גדליה כבר היה מאנשי רבי צבי אריה רוזנפלד.

ר' נחום דוב: אבי מורי (רבי שמואל שפירא ע"ה) זכה גם כן להגיע לאומן בימי הקומוניסטים, בשנת תשל"ג, אחרי שהות של שלושה חודשים כדי לקבל גרין קארד' - אזרחות אמריקאית זמנית.

ר' אברהם שמעון: אבי מורי נהג היה לתאר בארוכה כיצד באחת השנים, בפורים, כשאביכם היה שרוי בגילופין, ניגש אל רבי אברהם שטרנהארץ וביקש ממנו שיבטיח לו שיזכה להיות באומן בראש השנה. בהתחלה אמר לו בלשון תמיהה "אני יכול להבטיח?!" אבל ר' שמואל התעקש, עד שהבטיחו. אחר כך לא הרפה ר' שמואל וביקש גם הבטחה לזכות להיות באומן בראש השנה. הפציר והפציר, עד שהבטיחו גם זאת. ואכן זכה ר' שמואל בתחילה להיות בציון רבינו הק' באמצע השנה, ואחר כך גם בראש השנה, ככל אשר יצא מפי ר' אברהם, והיה לפלא. והוא נסתלק לאחר מכן, בתשמ"ט.

כשרבי שמואל קם מכיסא הגלגלים לרקוד

ר' נחום דוב: בנסיעתו האחרונה הוא היה חולה פרקינסון, ובתוקף חוליו הוא קם מכיסא הגלגלים ורקד במעגל אנ"ש במשך רבע שעה! אחי ר' מנדל מספר שהוא הרגיש כל כך לא טוב בנסיעה, שכבר רצה לחזור על עקבותיו. אבל אמר: אם אחזור, שאר הנוסעים גם כן יחזרו, ומה הם אשמים?

ר' אברהם שמעון: זכורני, שבשהותנו במטוס מקפריסין לקייב, סחטתם לו מיץ תפוחים והגשמתם לו בכפית לפיו, ומרוב חולשתו הוא לא יכול היה אפילו לבלוע.

ר' נחום דוב: זה היה אחי ר' מרדכי. אבינו ע"ה סבל ממחלת הפרקינסון באופן קשה מאוד, הוא בקושי חי.

ר' אברהם שמעון: מזג האוויר היה חם, והיה לו קשה מאוד. אני זוכר שבים שיש, כשהיינו באומן, אמרו לנו שאין לנו אישור להישאר כאן בראש השנה ועלינו לשוב לוויניצה. ניגשתי לר' שמואל שפירא ואמרתי לו: "רוצים שלא נהיה כאן בראש השנה, אלא בוויניצה, בקשו בשבילנו מהרבי, שלא יגרש אותנו..." ובי"ה ריחמו עלינו מן השמים וזכינו להיות באומן בר"ה תשמ"ט. מאתיים ושישים איש בסך הכל.

'קיבוצים' בצל הגעגועים לאומן

זכת בליקוטי תפילות ישבת נוסהרדוק

ר' שמואל קט מהכסא גננים לרקוד. רבי שמואל שפירא בראש השנה באומן

ר' שמואל שפירא בשבי הירדן

ר' נחום דב שפירא: הורי ספרו על כתב אנגלי שפרסם כתבה באותו זמן, בה כתב "יש בעיר העתיקה קבוצת אנשים, שרואים בעליל שהבורא מלווה אותם על כל צעד ושעל"

רעיון 'ליקוטי תפילות לזמני השנה'

ר' אברהם שמעון: נעבור עתה להבין ולהשכיל איך מתכוננים לקראת הימים הקדושים הבאים לקראתנו לשלום. אבי ע"ה נהג לומר שכמו שלפני כל חג יש ללמוד כהכנה דרבה את המשנה ברורה על הלכות החג, ולהתכונן לקראתו, כך צריך גם ללמוד את חלק 'תשובת השנה', כך ד' מהחיבור הנפלא 'אוצר היראה' להרב מטשעהרין, שם הוא נותן תמצית מהליקוטי הלכות על גדולת וקדושת הזמנים וסגולת הימים טובים.

ר' נחום דוב: והליקוטי תפילות לזמני השנה... אגב, ניתן להבחין שמכל המועדים יש הכי הרבה תפילות על ראש השנה.

ר' אברהם שמעון: אביכם ר' שמואל הרי הגה את הרעיון להדפיס את הספר הזה, הוא נכסף שכולם יזכו לומר לפני כל חג את התפילות שעליו, וכך יזכו להארה הנשפעת בו.

שמעתי שאלו שהיו אמונים בחברת החסיד ר' אלטר בן ציון קרויסקאפף, היתה להם יכולת לומר במשך שעות ליקוטי תפילות. ר' ישראל בער אודסר היה נוהג כך. גם ר' יענקל כהן היה מסוגל לומר ליקוטי תפילות במשך שש שעות!

ר' נחום דוב: הוא היה יושב בציון רשב"י בפנים המערה, מתחת הלוח של 'לכו חזו', ואומר במשך שעות.

ר' שמעון: כשאבי הגיע ארצה, היה יושב בכותל המערבי מבוקר עד ערב, ושם היה מרבה לומר ליקוטי תפילות.

ר' נחום דוב: אבי ע"ה כל עניינו היה ליקוטי תפילות. כל אחד מבניו לפני שנעשה בר-מצוה, הודריך אותו לומר את כל הליקוטי תפילות על 'תפילין'. וביום החופה של כל אחד מבניו, כשבא עם בנו החתן לכותל, אמר לו לומר את כל התפילות על 'נישואין'.

[מזכירים כמה שמות של חסידים מאנ"ש]

ר' שמעון: כבר מצוה שלי, שהתקיימה ב' באב לפני שבעים שנה, היו כל העובדים. ה' באב היה ביום שישי ממילא כולם באו לצפת לציון

האר"י הקדוש, וביום ראשון התקיימה הבר מצוה שלי במירון, וכולם באו להשתתף בשמחה. שלחו מישהו לצפת שיקנה לחם ועגבניות. זו היתה כל ה'סעודה'.

ר' נחום דוב: בחתונת ר' שמואל הורוויץ, כך שמעתי, היה לחם שמעט מרק, ותו לא.

ר' שמעון: ובחתונה שלי מה היה? כל אחד קיבל חתיכת דג, קומפוט, ומיץ, זה הכל.

אחד הנוכחים: ומי היה הפויקער (מתופף, כמנהג ירושלים)?

ר' שמעון: פויקער?! מאן דכר שמיה, כלל לא היה... אז עדיין לא התחילו עם זה.

ר' אברהם שמעון: בדרך כלל, נהגו לתופף בכפות והמזלגות על בקבוקי הזכוכית של השתיה.

ר' נחום דוב: זכורני שבמאה שערים היה אחד שהיה לו תוף אחד ושני מקלות, והחתונות היו שמחות.

אחד הנוכחים: איך היתה האווירה בבית מדרשנו בקטמון?

ר' שמעון: היה זה בית כנסת קטן, ומלא אורה, לפלא איך נכנסו אליו כל כך הרבה מתפללים.

ר' אברהם שמעון: אבי היה מספר שאנ"ש היו עובדים את ה' מחצות הלילה, ואחרי וותיקין הם רצו להישאר בביהכנ"ס. מה עשו? קנו לחם ונטלו ידיהם, ור' שמואל שפירא היה נותן לצעירים בביהכנ"ס כמה מטבעות שילכו לקנות במכולת - היתה כזו עטיפת נייר ובתוכה בוטנים. אכלו לחם עם בוטנים, וכך יכלו להישאר בבית הכנסת ולעבוד את ה'.

ר' נחום דוב: זה נחשב עוד למאכל טוב. מה היו אוכלים ב'שמעון הצדיק'? רק לחם ומים. ר' מרדכי אלעזר רובינשטיין דאג אז לקנות לחם לבני החבורה.

ר' אברהם שמעון: כשאשתו של ר' מרדכי לזער באה לשמעון הצדיק לומר לבעלה שאין מה לאכול בבית, הביא ר' יונה לכל לר' מרדכי לזער אשכול בננות כדי שיתן לזוגתו...

ר' שמעון: בבית לא היה כלום. אבל בבית הכנסת תמיד יש מישהו שיש לו איזה שילינג, אז היה מה לאכול.

'תן לי הנפש והרכוש קח לך'...

ר' אברהם שמעון: ר' מרדכי לזער היה נוהג לומר על ר' שמואל שפירא שהוא קיים את הכתוב 'תן לי הנפש והרכוש קח לך'. כשהיה בא הביתה היה מרוקן את כיסיו מכל הפרוטות שהיו שם ונותן לנוות ביתו. אחרים היו משאירים משהו בכיס ומקיימים 'צרת הכסף בידך' מיט די קינפאלע (קשר) כפי שנהגו פעם בטרם יצירת הארנוקים היו צוררים את כסף במטפחת וקושרים את הקצוות...

על ר' שלמה ווקסלר אומרים שהוא לא הכיר בצורתא דווא. אבי סיפר שכאשר ר' שלמה רצה לנסוע לקבר רחל, אשתו הכינה לו שקיות עם כסף; "את זה תיתן לאוטו הראשון עד לאוטובוס, ואת השקיות הזאת לנהג האוטובוס" וכן בחזור. והוא היה מחליף בין השקיות.

האחראי על הנר-תמיד

נהרג עקה"ש יחד עם שאר בני החבורה, ה' יקום דמס) אבל המפתח היה אצל זוגתו. כך ידעתי את שמו. שאלתי את הרבנית גלבך מי היה אותו ר' עקיבא סטלמאך, היא סיפרה שאביה (ר' אברהם ד'ארגובסקי) נהג ללמוד עמו יחד בכל יום בחברותא. פעם היא היתה צריכה איזה משהו מאביה, ניגשה ופתחה את הדלת, ונבהלה מעוצם הקדושה והאור שלא מעלמא הדין שהיו בחדר.

ר' אברהם שמעון: [פונה לדודו ר' שמעון] מתי היית בפעם הראשונה באומן?

ר' שמעון: בתשמ"ט.

ר' אברהם שמעון: בראש השנה, מתי היית לראשונה?

ר' שמעון: תשנ"ג.

ר' נחום דוב: בראש השנה תשמ"ט המארגנים הרשו להצטרף לנסיעה רק לכל אלו שלא היו עדיין מעולם באומן, או מי שיש לו ילד לפני גיל שבע. אני הצטרפתי מכיון שבני היה אז לפני גיל שבע.

אחד הנוכחים: מתי הייתה בכלל הנסיעה הראשונה מארץ ישראל לאחר מלחמ"ע השניה, לא דווקא ברה"ה?

ר' אברהם שמעון: ר' יעקב תפילינסקי נסע בתשכ"ט (חברו ר' גדליה פליער, שהיה אמריקאי, נסע כאמור עוד בתשכ"ד), הוא זכה לראות מופת גלוי בנסיעה זו. בשונו מאומן תוך שנה נפקד בוש"ק ונולדה לו בת, וזאת לאחר עשר שנות ציפייה. ובשנת תשל"א נסתלק למרומים.

הנסיעות הלגאליות החלו בתשמ"ט, עם קריסת 'מסך הברזל'. לפני הנסיעה לרה"ה תשמ"ט נערכה אסיפה בבית ר' לוי יצחק, עם ר' מיכל זקני ר' משה ור' נתן צבי קעניג, ויבדלו לחיים ר' יעקב מאיר שכטר ור' משה קרמר. זה היה חודש לפני פטירת ר' לוי יצחק. הוא לא דיבר מאומה.

ב"ה זכינו להשתתף יחד עם ר' נחום דוב, ועוד מאנ"ש, בנסיעה זו שהיתה דרך וויניצה, ומאו זכינו להשתתף מדי שנה בקיבוץ באומן במשך 35 פעמים בלי להחסיר שנה אחת, כן נזכה הלאה מדי שנה עד ביאת גוא"צ.

ר' מרדכי: בתשל"ה זכיתי לנסוע בפעם הראשונה לאומן, באמצעות דרכון לבן (חוק). נסעתי לבדי לאמריקה, שם הצלחתי בס"ד לקבל גרין-כארד. התארחתי בווייליאמסבורג אצל ר' הרשל וואסילסקי. בגרין-כארד נרשם שאני רב בית כנסת בארה"ב. הייתי צריך להביא מסמך לראיה שקודם לכן שימשתי כרב בא"י, ור' יעקב פראנק רשם לי אישור שהייתי רב ביהכנ"ס פאר הנחל...
...

'קיבוצים' בצל הגעגועים לאומן

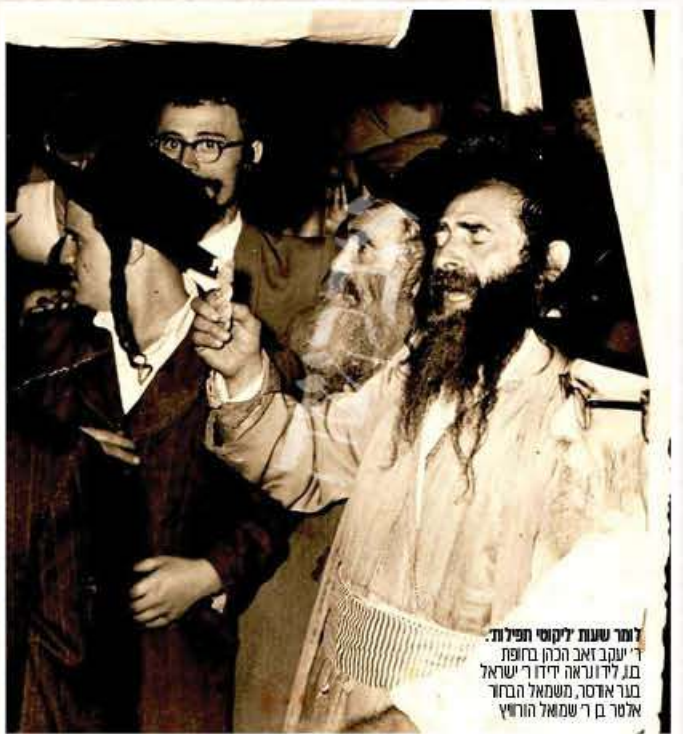

חול מילא את הכל. במחנה הירדני

חול מילא את הכל. במחנה הירדני

דובר שעות יקושי תפילה...
ד"ר יעקב זאב הכהן בחופת
בגן ליד ונראה ידו ר' ישראל
בגן אודס, משמאל הברוד
אדסר ב' ר' שמאל הורוויץ

חסיד בשחחה הילתו רב
הק סבת תשי"ח נראה ר'
טחן ב' ר' יעקב שמאל יצחק
החסיד ר' נתן שוקה הענין
במחנה הירדני (ב' תש"ח)

ר' מרדכי: אביכם היה מספר על ר' שלמה שתחת מיטתו היו זרוקות הרבה מטבעות. הוא היה אומר שהרבי אומר שתאזות ממון היא עבודה-זרה, ואסור להתכופף לעבודה-זרה...
ר' נחום דוב: פעם נשלח כסף אל ר' שלמה, וכדי לקבלו היה צריך ללכת לאיזו אשה אחת, ומשום שמירת עיניים הוא לא הלך לקבל את הכסף.

למה לא לקרב אנשים?

[מזכירים שמות של יקירי אנ"ש בשכונת 'שערי חסד' הירושלמית]
ר' אברהם שמעון: פעם כשאבי בא בשבת קודש מקטמון למנחה וסעודה שלישית בשערי חסד לחזק את המנין של אנ"ש, אחרי התפילה כשרצו לעשות קידוש לבנה היה חסר להם עשירי למנין. אמר אבי לר' ישראל נחמן יגלניק: "למה שלא תקרב כמה אנשים, שיהיה כאן מנין קבוע?" הוא שאל אותו "איך אקרב?" וענה אבי "בוא ותראה." בדיוק אז היה שם יהודי בשם גודינר שבא להשלים מנין. ניגש אליו אבי ושאלו "היכן אתה מתפלל בדרך כלל?" כך השפיע עליו להצטרף למנין של אנ"ש, והוא נעשה למתפלל קבוע והפך לברסלבר, עד שבתקופת הימים שימש כגבאי בביהמ"ד, ובעזרת בניו מנהל את ביהכנ"ס עד היום.

פעם אחת פרץ וויכוח בין החרדים לחופשים, ומאן דהוא התבטא קשות כלפי החופשים, ואז אחד מהם הגיב: "איך אתה אומר כך? הרי אבא של אהרן אומר שה' אוהב גם אותנו..."

רצינו לשמוע זיכרונות מיוחדים על הראשי שנים לפני שנות דור. על הבעלי תפילות והנוסחאות.
ר' נחום דוב: אי אפשר לתאר את החמימות בתפילות בקיבוץ במירון. עם כל מי שאני מדבר, שהיה בשנים ההן בקיבוץ, כולם אומרים פה אחד שזה היה לעילא ולעילא.
ר' שמעון: אנחנו ישנו בפרוזדור ליד ציון רבי שמעון, כל אחד היתה לו פינה בה ישן. כל אחד הביא עמו שק-שינה, שמיכה, ואיש לא התלונן.
ר' נחום דוב: ר' יודל אייזנבאך הגבאי בבית מדרשו, איך הוא התקרב? אביו ר' לייבל בא עם ילדיו בכל ר"ה למירון. רבי אברהם שטרנהארץ, שהיה עיף אחרי תפילת מוסף בה עבר לפני התיבה, שלח את ר' לייבל שעמד לצדו בתפילת 'עלינו לשבח' ו'אנעים זמירות'. כך התקרבו הוא ובניו.

אחד הנוכחים: בימי שמואל מסופר איך ר' יונה לכל החל לשמש 'בעל תוקע' במירון, ר' אברהם שטרנהארץ רצה שכל הבעלי תפילה ותקיעה יהיו מאנ"ש, ולכתחילה אלו שהיו על ציון רבינו. על כן בתחילה ר' אברהם עצמו תקע, אבל בגלל חולשתו לאחר שהתפלל כחזן בתפילת שחרית לא הצליח לתקוע, והוא נתן לר' יונה שהיה אז צעיר לימים, שיתקע, ותקע כראוי. מאז הוא הפך לבעל תוקע בקיבוץ. (על ימי שמואל חלק ג, פרק קיט)

ר' אברהם שמעון: הוא יכל לתקוע רק בצד השמאלי של פיו. ר' אברהם שאל אותו מדוע אינו תוקע בצד ימין, כמובא שיש בזה ענין ע"פ הסוד. הוא התנצל שאינו מסוגל. אמר לו ר' אברהם שבכל זאת יתקע בימין, ובאורח פלא מאז הצליח לתקוע תקיעות נאות מאוד בימין וקול השופר היה הולך וחזק מאוד ותרועת מלך בו.

ר' נחום דוב: זה היה התירוץ של אחי ר' שמעון... הוא הרי תוקע בבית מדרשו

'קיבוצים' בצל הגעגועים לאומן

אף אחד לא הסתכל עליו ובחן אותו בתפילותיו ועבודותיו.
אחד הנוכחים: אגב, הוא החזיק שהנוסח שלהם מכוון יותר על פי הסוד.

ר' מרדכי: הוא גם נהג להתפלל בעיר העתיקה בביהכנ"ס הליטאי הגדול ליד ישיבת 'פורת יוסף', שר' פנחס עפשטיין שימש בו כגבאי. ראיתי קבלות של 'הגבה גלילה' שהוא קנה שם ור' פנחס חתום עליהן.

ר' נחום דוב: במירון הוא היה יושב בפנינתו הקבועה ליד הציון, וכולו דביקות.

ר' שמעון: הוא גם ישן ליד הציון, היתה שם מדרגה בחדר הציון של רבי שמעון, היכן שכיום נמצא לוח השיש של 'לכו חזו'. בלילות הוא היה ישן על אותה מדרגה.
אחד הנוכחים: אתם זוכרים שר' שמואל הורוויץ למד בפני הציבור ור' שמואל שפירא החל לרקוד?
ר' נחום דוב: אני זוכר. זה היה בשבת חנוכה. ר' שמואל דיבר זמן רב, עד שאבי קם והחל לעשות ריקוד, הוא אמר "הוא מסוגל לדבר כל

בחדש אלול. ר' מיכל דורפמן רצה שהוא יתקע גם בקיבוץ באומן, או ר' שמעון אמר שאינו יכול לתקוע בימין, רק בצד שמאל, כפי שאכן הוא.

כולו דביקות

ר' שמעון: רבי אברהם היה נוהג לרדת עד למעיין המגידו לאמירת התשליך. וכל הדרך לשם הוא דיבר בליקוטי מוהר"ן. ואחרי תשליך היו עושים הרבה ריקודים.

ר' נחום דוב: ר' שמואל הורוויץ היה דבוק מאוד ברשב"י. ב' אדר האחרון לחיי, פחות משבוע לפני פטירתו, הוא נסע למירון.

ר' שמעון: באמצע השנה הוא נהג להתפלל ב'זכרון משה' בבית הכנסת של הספרדים. גם בקטמון הוא התפלל בבית הכנסת של הספרדים.

ר' אברהם שמעון: בכלל הוא אהב את בני עדות המזרח, מכיון ששם

הלילה... מרוב דביקותו והתלהבותו לא היה אצלו דבר כזה לעצור בעצמו. (כנראה סיבת הריקוד, היתה לזרז הציבור לברכת המזון ולהיליק נר חנוכה).

ר' נחום דוב: אחי ר' נתן על"ה סיפר שכאשר רבי אברהם היה לומד בפני הציבור, היה המקובל ר' אשר זעליג מרגליות יושב מרותק כולו. כך גם כשר' שמואל הורוויץ היה מדבר. אבי על"ה היה דבוק מאוד בציון רשב"י. לא רק בראש השנה - שם היה מאז שנת ת"ש ועד תשמ"ט - אלא גם במשך כל השנה. פעם בא אליו בעל תשובה ושאל אותו במה יוכל לתקן את מעשיו. אמר לו אבי: רבינו מדבר על מעלת 'ידו' דברים לפני הצדיק, אז כעת אי אפשר להגיע לציון רבינו, אז תעשה ידו על ציון רשב"י. אבי גם נהג לקחת כל אחד מילדיו לפני גיל שבע למירון.

ר' אברהם שמעון: שמעתי בשם ר' שמואל שפירא שאמר "מי כמוכה באלים - באלים - ראשי תיבות: ברסלב, אומן - אלו היו הקיבוצים בחיי רבינו - ואחר כך לובלין, ירושלים, מירון".

ר' אברהם שמעון: שמעתי מרבי צבי חשין רמז נאה, כתוב בקהלת (ו) (י) "טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תנח את ידך, כי ירא אלקים יצא את כולם", הרבי אמר על התיקון הכללי 'זכה אני חזק ביותר', ועל הראש השנה שלו אמר 'אין דבר גדול מזה' - תאחז 'זכה' - בתיקון הכללי, וגם 'מזה' - מהראש השנה באומן - אל תנח את ידך.

שני חתנים ארוכים בשני בירון, ר' שמואל שפירא ור' משה בודשין בבית

חו את תלאת המצור השכיב, ר' שמואל שפירא וצדור אהרן הוביץ

דבורי החתונה באהל השכיבים, ר' שמואל הרביץ חזר מהשבי בירון

עוד רמז נפלא הוא מצא: 'אזמרה' ראשי תיבות 'מיין זאך איז ראש השנה' - הענין שלי הוא ראש השנה (חיי מוהר"ן).

אלול מיושב ולא מבוהל

שמעתי פעם מאחד מאנ"ש לגבי ההכנות וההנהגות שעושים יהודים כשרים בחודש אלול, שאצלנו בברסלב, שיש לנו את השעה התבודדות, ממילא באלול אין כהלה ולחץ, יודעים שצריכים להמשיך בעבודת ה' הפשוטה, וגם לעשות מה שצריך.

ר' לוי יצחק היה נוהג לומר את האמירות של חודש אלול כבר מט"ו באב, שהם ארבעים יום לפני ראש השנה. הוא היה אומר תמיד בשם וותיקי אנ"ש שזה כמו מקוה של ארבעים סאה, וכל סאה יש בה כ"ד לוגין, כל שעה זה לוג... וצריך להשתדל למלאה כראוי.

כן סיפר שהיה חסיד

'קיבוצים' בצל הגעגועים לאומן

דברים מהבי בודו לחשק, ר' אברהם שטרנהארץ סבב-לב

ב זמנו, ר' שלמה וקסלר (באדיבת גנ)

מאנ"ש בשם ר' יצחק דוכובנא מטפליק, שכבר מט"ו באב הוא היה בא לאומן, ונשאר עד אחרי ראש השנה, והיה אומר את כל הליקוטי הלכות.

ר' נחום דוב: ר' לוי יצחק, בהיותו חזן, היה מתחיל לחזור על הנוסחאות של התפילה כבר מט"ו באב.

ר' אברהם שמעון: היה בעל תפילה במוסף באומן, ר' נחמן נמירוגער. כשהוא נפטר ר' אברהם שטרנהארץ התפלל תחתיו. שניהם היו מוכרי מוהרנ"ת. אחד מאנ"ש בא אל ר' נחמן וביקש ממנו שילמד אותו את הנוסח, ענה לו ר' נחמן בפליאה: "נוסח?! בציון!" כלומר שאי אפשר ללמוד את זה, צריך לבכות הרבה בציון ואז זוכים לתפילה כראוי.

אחד הנוכחים: ר' משה בינשטוק מספר, שכשרצה ללמוד נוסח מר' לוי יצחק, הוא לא הסכים ללמוד. מה עשה? החל לנגן איזה נוסח, ואז אמר לו ר' לוי יצחק: "לא, זה לא כך, זה כך..." כך למד ממנו את הנוסח.

ר' אברהם שמעון: במירון, וגם בירושלים, היו כאלו שלא היו ברסלבר, ובכל זאת באו להתפלל עם אנ"ש. הם הטעימו באותו סגנון "הברסלבר עושים עסק מהראש השנה, מכניסים כוחות בתפילה. לכן אנו באים לכאן".

ר' נחום דוב: כמה שנים רבי אברהם שטרנהארץ שימש כבעל-תפילה בירושלים בראש השנה?

ר' אברהם שמעון: ארבע שנים. סיפר ר' שמואל רבינוביץ, חסיד חב"ד ועסקן ציבורי שהתגורר בעיר העתיקה, שפעם בצהרי ערב ראש השנה ראה את רבי אברהם מסתובב מודאג, אמר לו "ר' אברהם! מדוע אתם מודאגים?" השיבו "עומדים לבוא חמישים משפחות להיות עמנו בר"ה ואין לנו מקום בשבילם לשינה ואכילה". "אל תדאג" הרגיעו ר' שמואל, "אני אסדר זאת". בליל ר"ה הוא בא לביהכ"ס קארלין לפי מעריב, דפק על הבימה, והכריז: "מורי ורבותי! חז"ל אומרים כי הוצאתיו של אדם קצובין לו מר"ה עד ר"ה", איך קוצבים את הפרנסה לכל השנה? בא מלאך בר"ה לכל בית, רואה כמה נפשות יש בבית, סופר אותם, וכך משפיעים פרנסה לבית זה בכל השנה. כעת הגיעו ברסלבר חסידים עם משפחותיהם ואין להם היכן ללון ולאכול, מי יסירא אותם בביתו, יזכה לברכה בכל השנה כולה יותר ממה שיצטרך. כמה אורחים שתכניסו - ככה תרוויחו כל השנה"... והציבור נענה לקריאתו וכל אנ"ש שבאו מחוץ לירושלים סודרו על הצד היותר טוב.

ר' שמעון: עד שנת תרצ"ה לא היו הרבה מאנ"ש בירושלים. רק אחרי צ"ה התרבו אנ"ש שעלו מפולין ורוסיה.

הקיבוץ הזמני והקיבוץ האמיתי

[מזכירים את ר"ה תשפ"א בתקופת הקורונה, כשרוב אנ"ש לא זכו להגיע לאומן]

ר' מרדכי ור' נחום דוב: למירון לא היה אפשרי לנסוע. נשארנו בירושלים. בערב ראש השנה היינו יחד בהר ציון אצל דוד המלך, ובקבר שמעון הצדיק. **אחד הנוכחים:** תמיד בקיבוץ במירון דיברו בגעגועים עצומים על אומן.

ר' אברהם שמעון: אתם זוכרים כשהגיעה למירון הידיעה על 'קיבוץ קישינב'?

ר' מרדכי: בר"ה תשל"ד. הייתי אז במירון.

ר' אברהם שמעון: ר' יוסף גלילי הגיע וסיפר לכולם כי הפועל הגוי סיפר לו ששמעו בחדשות שיחסידי ברסלב היו באומן בראש השנה. כשקהל אנ"ש שמע זאת פרצה שמחה אדירה. אחר כך כשרבי גדליה קעניג למד בפני הציבור בליקוטי מוהר"ן, כשסיים אמר: "ואנחנו מקווים שבשנה הבאה ניסע כולנו לאומן לציון רבינו הקדוש".

ר' נחום דוב: ר' גדליה היה אומר לפני תפילת מעריב את תפילת ר' יצחק ברייטר הי"ד לזכות להגיע לציון רבינו. כששאלו אותו מדוע הוא מקים רק אוהלים עבור הקיבוץ במירון, ואינו בונה בנין קבע...

ר' אברהם שמעון: אבי שאל אותו זאת גם כן, והוא ענה: התכלית שלנו היא להגיע לציון רבינו, ולעת עתה אנחנו מתקבצים אצל הצדיק במירון.

ר' נחום דוב: ר' לוי יצחק היה אומר: נתפלל כאן בירושלים סליחות 'זכור ברית', לאחר מכן נשים מנעול גדול על דלת השוהל וניסע כולנו לאומן.

ר' אברהם שמעון: ר' לוי יצחק תמיד הלהיב אותנו בשיחותיו לאומן. הוא יתיאר בפנינו בימי חמישי בשיחותיו בביתו את ראשי השנים באומן, בציון ובקלויז בעודו בתפירתו, שהיו מחזות נוראים בהם.

ר' נחום דוב: הוא נהג לספר על נסיעתו במסירות נפש ממוסקבה לאומן לראש השנה תרצ"ט, אחרי שרוב חבריו באומן נתפסו ונאסרו על ידי הקומוניסטים. הוא התבטא "פחדתי יותר לא לנסוע" (ראה באריכות בספר 'שלהבת בכפור').

ר' מרדכי: כל ימיו היה לו פחד נוראי מהקומוניסטים, הוא היה אומר: אתם לא מכירים אותם, הם מראים פנים כאילו הם ידידים, ואחר כך חלילה וחס הם מסוגלים לכל".

ר' נחום דוב: לפני הנסיעה לאומן לר"ה תשמ"ט, ניגש אליו ר' שמואל צ'צ'יק ושאל אותו: "נו ר' לוי יצחק, מתי תיסע לאומן?" השיבו: "כשהרוסים ייפלו - אז אסע לאומן". הפחד היה טובע בעצמותיו ממש.

ר' מרדכי: יעזור ה' שנזכה כולנו לשנה טובה ומתוקה, לנסוע לרבינו בנקל, ולחזור לשלום.

ר' אברהם שמעון: שנזכה לציית לרבינו, לבוא לרבינו, שתהיה לכולם דרך צלחה בהלוק ובחזור, ולפעול ישועה ורחמים עבור הכלל והפרט. ■

בערב חג השבועות רצו לקיים 'חייב אדם לטהר עצמו ברגל', לאחר שהם עשו 'תשעה עשר קבין גשבה פתאום רוח מדברית, החול נדבק בהם בעודם רטובים מן התשעה קבין והם התמלאו בוץ

בגבעה

בעליית הגג של פנימיה ישיבתית, בחדר קטן וצר המיועד לשניים בלבד, מצטופפים להם עשרה בחורים על מזרנים דקיקים. הרצון וההשתוקקות לקימת חצות לילה בוערים בעצמותיהם, ולפיכך הם מוכנים לוותר על מיטה נוחה וחדר מרווח.

הגיעה שעת חצות. הבחורים מתעוררים, נוטלים את ידיהם בחיפזון ויוצאים אל החושך הסמיך לצעידה של ארבעים וחמש דקות על מנת לקיים את העצה והעבודה 'העליונה וגדולה מן הכל'. איש בהנהלת הישיבה לא יודע על כך מאום, וטוב שכך. באשמורת הבוקר הם ישובו איש איש לחדרו המקורי, על מנת שסודם לא יודע

סיפורה של החבורה הברסלבאית שצמחה בגבעת הישיבה והבעירה לבבות לדרכו של רבינו ז"ל

יהודה לייב פרוימוביץ'

פוניבז'!

השם שמרטיט עד היום כל בחור ישיבה - ליטאי וחסיד כאחד. מותג ישיבת, שגם כעבור שמונים שנה מהקמתה, עם כל הגלים

והמשברים שעברו עליה, לא נס ליחה ולא סר טעמה. כששומעים את השם 'פוניבז', מיד נסחפים בכנפי הדמיון לעוצמתו האדירה של הגרי"ש כהנמן מייסד הישיבה, לשיעוריו המעמיקים של הגר"ר שמואל רוזובסקי, לריתחא דאורייתא של הגרא"מ שך, של הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין, לאצילותו ועדינותו של הנסיך הגרודנאי הגה"צ ר' הרשל כגן, ולעמידתו האיתנה של הגה"צ ר' ישעיה גרוסבארד זצ"ל להפוך כל בחור לכן תורה בכל הווייתו.

אך לא רבים יודעים, כי מגדלור עוצמתי זה של תורה ומוסר, אבן ראשה של ליטא המתנגדית, היווה שלא ברצון ראשי הישיבה ומשגיחיה, כור היתוך רותח לשגשוגה ובנינה של חסידות ברסלב כפי שהיא נראית היום.

אם השמות הרה"ח ר' אברהם מרדכי פלברבוים, הרה"ח ר' נחמן ש. גלינסקי, הרה"ח ר' ישראל הירש והרה"ח ר' מרדכי טורץ זצ"ל, ולהבחל"ח הרה"ח ר' יצחק טשינגל, הרה"ח ר' זאב (ווללועל) אטינגר, הרה"ח ר' יהודה קיפניס, הרה"ח ר' משה בינשטוק, הרה"ח ר' נפתלי בינשטוק, הרה"ח ר' אביש דיקשטיין, הרה"ח ר' אברהם רוזנבלט, הרה"ח ר' אליעזר שאול זיסמאן, הרה"ח ר' יעקב רייכר, הרה"ח ר' מנחם קירשבוים, הרה"ח ר' חיים שלמה רוטנברג אומרים לכם משהו? (ונבקש סליחה על השמות שלא הזכרנו, כי רבים הם) - אולי אינכם יודעים שהצד השווה שבהם, שכולם בני אותה 'חבורה' קדושה של בני הנוערים, שזרעיה ניטעו בישיבת פוניבז' המעטירה, ופירותיה קיימים ומשגשגים בעולמה של ברסלב עד ימינו.

הוא נהיה 'ר' אהרל'ה'

הכל התחיל מבחור אחד מבית עם רקע חסידי, מי שלימים יוכר בתואר הרה"ח ר' אברהם מרדכי פלברבוים זצ"ל. אז הוא עוד היה רק 'אברומודקע', אי שם לקראת סיומו של שיעור ג' בישיבה קטנה של פוניבז', בעיצומן של שנות ה-כ', נתקל בבחור אברהם מרדכי בהגה"ח ר' גדליה קעניג זצ"ל. הצץ ונכווה באש הבווערת של רבינו הקדוש, ותוך זמן קצר ניכר הדבר בכל תהלוכותיו. בהחלטה אמיצה שסיכנה את מקומו בישיבה, החליט שלא לשמור את התגלית האדירה לעצמו.

אך עוד בטרם החל בעבודת ה'קירוב', ניכר היה השינוי בו עצמו. תחילה בחיצוניות, הוא הוריד את הפיאות מאחורי האזניים, תפילתו היתה בדביקות עצומה בלכת אש קודש מיט א ברסלבער ברען' [-בלהבה ברסלבאית], ועל אף שנחשב מבחירי תלמידי הישיבה, הרי שמרגע התקרבותו ניכרה בו רצינות גוברת והולכת גם בהתמדה, שטייגען וסדרי הישיבה.

וכך מספר הרה"ח ר' משה בינשטוק, אחד המתקרבים הראשונים מבני ה'חבורה': "לא זוכר בדיוק איך זה קרה, מיישהו מהבחורים סיפר שאברהם מרדכי נהיה 'רב אהרל'ה', אחרים טענו בעוז שהוא ברסלב'ר, מה כבר ידענו שם בבני ברק הליטאית? - ברסלב, תולדות אהרן, הכל אותו דבר, ניזונו רק משמועות. ה'מבינים' אמרו שהברסלב'ר צצים ביערות ובהרים וצועקים רבי נחמן, זה מה שידענו.

"יום אחד מצאתי בישיבה 'ספר המידות', שהיה שייך לבחור בשם 'פוטאש'. פתאום אני מגלה שיש שם עצה לחטאת נעורים, 'תיקון הכללי'. נו, איזה בחור לא יקפוץ על כזאת מציאה?! - ראיתי שהספר קשור לברסלב, אז ניגשתי ל' אברהם מרדכי ואמרתי לו, שאחד הבחורים בישיבה שלח אותי שאברר אצלו לגבי 'תיקון הכללי'. פשוט התביישתי לומר לו שאני רוצה לדעת. הוא ענה לי בחכמה: 'תעזוב מה הוא רוצה לדעת, בוא נדבר איתך קודם'. אוהו, השיחת

חברים הראשונה הזו, עדיין חקוקה בעצמותי. אמנם עוד לא נהייתי ברסלב'ר, אבל אברהם מרדכי כבר 'שם עלי עין' ולא הרפה".

'שיחות בענייני יראת שמים'

ואכן, ר' אברהם מרדכי צעד לאט אבל בטוח. משהבחין בבחור 'מבקש', המתין לשעת כושר והחל לשוחח אתו בין הסדרים על התכלית של העולם הזה. השיחות הללו היו על פי הדרכתו של הגה"ח ר' גדליה, שהסביר כי עיקר הניסיונות בגילאים הללו סובבים סביב שני צירים: אמונה וקדושה. לפיכך, הקדיש ר' אברהם מרדכי את שיחותיו, אותן כינה 'שיחות בענייני יראת שמים' לעניינים אלו. מעדינותיהם של רבים מבני החבורה היו דיבוריו נוספים טל של תחיה, בלולים בהתחזקות, קירוב ועידוד מחד, והתעוררות ותביעה מאידך.

וכה מספר הרה"ח ר' אליעזר שאול זיסמן בערגה: "גם אני זכיתי להתקרב על ידי ר' אברהם מרדכי, הוא החדיד בלבי כיסופין לדברים שבקדושה. אי אפשר היה לעמוד מול דבריו, הוא ידע לדרוש ממך, ויחד עם זאת לתת לך את הדרך להתחזק ולהמשיך".

מישהו מהנוכחים מספר ששאלו פעם את הרה"ח ר' מרדכי טורץ זצ"ל, שהיה למדן עצום ומבחיירי התלמידים בישיבה ולא מש מאהלה של תורה, כיצד הצליח ר' אברהם מרדכי לתפוס את שיחה ולקרוב אותו. הוא ענה כדרכו בחיך מלבב: "כשחושבים על ענייני עולם הזה זה משהו אחד, אבל כשמישהו מצליח לשכנע אותך לחשוב על ענייני התכלית, זה כבר משהו אחר לגמרי" [-ס'איז גאר עפעס אנדערש].

הרה"ח ר' שמעון טייכנר שגם הוא נמנה על אותה 'חבורה' מספר: "מה שבעיקר השפיע עלי ועל רבים להאזין לדבריו של ר' אברהם מרדכי, היתה דווקא היראת שמים שלו: הוא היה משתדל לשמור על סדרי הישיבה, ורק בבין הסדרים היה משוחח 'שיחות בענייני יראת שמים'. לעולם לא על חשבון הסדרים".

הרה"ח ר' בצלאל פרידמן, שלמד בעת ההיא בישיבת ברסלב ושימש כאחד החברותות ש'הודבקו' לכל אחד מהמקורבים החדשים בני ה'חבורה', מתלהב ומעיר: "הוא הבעיר את כל הסוככים אותו בלכת אש קודש לקום חצות ולנסוע לשדה, הוא פשוט חי בפשיטות את דברי מוהרנ"ת: 'לבל נישן את ימינו חס ושלום', ולא הניח לאיש בסביבתו 'לישון את ימיו'. אפילו את בחורי ישיבת ברסלב בה רוב הבחורים באו מבתים של חסידי ברסלב, הוא עורר וחיזק לדבוק בעצות הקדושות של רבינו ז"ל ולימוד ספריו הקדושים".

בני ה'חבורה' מזכירים כל אחד בסגנונו, את העוצמה הגדולה ביותר של ר' אברהם מרדכי, שסייעה לו יותר מכל במלאכת הקירוב: הדוגמא האישית! - הוא שימש אות ומופת בהנהגתו, כבחור שישב ולמד בהתמדה עצומה, ותבע מעצמו ממש כשם שדרש מאחרים, ואף

יותר; תפילה בכח, שמירת עיניים, קימת חצות בלי ויתורים, התבודדות יום יום וכל שאר העצות הקדושות, אותן קיים ללא כחל וסרק. זה היה הכח המושך הגדול מכולם, שהראה לנו מה הוא הכח האמיתי של ברסלב".

ה'חיסרון' היחיד הוא שיאמרו שאתה ברסלב'ר

הרה"ח ר' מנחם קירשבוים מתלמידי ישיבת 'אהל יעקב' הסמוכה, שחבר אף הוא ל'חבורה' הברסלבאית של פוניבז', מציין את הנקודה הזו אצל משפיע החבורה הגה"ח ר' נתן ליברמנט: "ר' נתן ניהן בכח מיוחד לקיים את רצונו של הרבי לקרב את ה'ליטווישע הערצער' [-הלכות הליטאיים], הוא ידע למצוא מסילות לליבו של כל אחד ואחד ולהלך נגד רוחו. בעיקר ידע לשלב את היגיעה בלימוד יחד עם עבודת ה' כשהוא מדגיש בפנינו תמיד שבחור חסיד ברסלב הוא קודם כל 'ישיבה-בחור', ולכן עלינו להשתדל שעבודת ה' תבצע מאתנו להשקיע בלימוד עד הקצה, בלי להפסיד שיעורים, תוך הקפדה מוחלטת על שמירת הסדרים, ללא שום הנחות ותירוצים של עייפות מ'חצות' או סיבות אחרות.

"פעמים רבות חזר ושנה בפנינו ברבים ובפרטיות: 'זמן התבודדות לחוד, זמן תפילה לחוד, זמן לימוד התורה לחוד'. בהטעימו, כי זה קידוש ה' שיראו כי אצל ברסלב'ר בחור הדבר היחיד שאפשר 'לתפוס' אותו זה שהוא צועד בדרכי רבינו ז"ל בתפילה בכח, קימת חצות והתבודדות, ולא שחלילה סדרי הלימוד או התפילה יפגמו, אלא להיפך רק יתעלו עוד ועוד, זה נקרא ברסלב'ר חסיד".

"ככלל" - אומר לנו הרה"ח ר' אביש דיקשטיין - "הנקודה שגרמה לרבים מבני הישיבות להתקרב לברסלב, הייתה שיחתו הידועה של רבינו אותה שינן ר' נתן ליברמנט חזור ושנו: "קענסט קניישטן מיין ספר ווי אזוי דו ווילסט, אבער זאלסט נישט טשעפען קיין סעיף קטן פון שלחן ערוך" [-ביכולתך 'לקמט' את ספרי איך שתמצא, אך אל תפגע אפילו בסעיף קטן שבשולחן ערוך]. ההדרכה שלו היתה שלא לזוז מהשולחן ערוך כמלוא נימה, הוא עמד עם בני החבורה על קצו של יו"ד ולא היו אצלו שום פשרות. כך גם בענייניו של רבינו הקדוש, הוא הקפיד להיצמד לדברים בתמימות ופשיטות גמורה עד הקצה. לא פעם חזר והזהיר את בני החבורה: 'גם כאשר יש מניעה או חוסר יכולת לקיים את עצתו של הרבי, עדיין האמת נשארת אמת ומה שהרבי אמר צריך לקיים! זהו שברגע נתון לא מצליחים או לא יכולים לקיים את העצה, איננו משנה בכח זה את הציזוי של הרבי שנשאר על עומדו כצוק איתן".

הרה"ח ר' זאב אטינגר מתרפק בגעגועים על זכרם

ר' אברהם מרדכי הבעיר את כל הסוככים אותו בלכת אש קודש לקום חצות ולנסוע לשדה, הוא פשוט חי בפשיטות את דברי מוהרנ"ת: "לבל נישן את ימינו חס ושלום", ולא הניח לאיש בסביבתו 'לישון את ימיו'

פנוידי כסודה

התנחול ולישיבה בדילה, פרוסי בני ברק בהם התבדדו הכוהנים

ר נתן ליבוביץ

הרה"ח ר' אביש דיקשטיין שלמד באוהל יעקב, מספר ברגש על אותם ימים: "כולנו הרגשנו אצל ר' נתן ליברמנש כמו בבית, אבל רצינו להגיע לתכלית לכן היתה לי רשימה מסודרת, מי הולך אליו היום ומי מחר, הייתי ניגש לכל אחד ומזכיר לו 'אתה היום בשעה זו חו', והנהלת הישיבה לא ידעה כיצד להתמודד עם התופעה". פעם נכנס לאחד השיעורים בחור שלא היה כל כך מיושב בדעתו, אחד מבני החבורה שהשיטה הישיבתית של 'גדלות האדם' עדיין היתה מוטמעת בקרבו, ניגש לו נתן ואמר לו: "זה לא 'סחורה' בשבילנו, אנחנו צריכים בחורים נורמאליים". ר' נתן הביט בו חדות ושאל: "אתה מאמין שרבינו יכול לעזור לך?". "בוודאי!" - ענה הבחור. הוא המשיך ושאל שוב: "אתה מאמין שהוא יכול לעזור גם לך?". "כן" - היתה התשובה. ואז הגיעה שורת המחץ: "תחשוב היטב, אתה רוצה לשבת ב'מזרח' עם החשובים וה'מכובדים', או שברצונך לקרב יהודים להשי"ת?! - זה מה ש'ברסלבר חסיד' צריך לחשוב".

אהבה שהבעירה להבה

הדבק המאגד של בני החבורה היתה אמרתו הידועה של רבינו ז"ל (חיי מוהר"ן אות ריח): "אתם תחזיקו עצמכם ביחד, אז תהיו אנשים כשרים. ולא כשרים בלבד, אלא אפלו צדיקים וטובים תהיו". וכרמו הידוע של אנ"ש על דברי הזוהר הקדוש המובאים בליקוטי מוהר"ן בתורה "חדי רבי שמעון" (סא ח"א): "אנן בחביבותא תליא מילתא" - אנ"ן ראשי תיבות אנ"ש נחל נז"בע. וכביאורו הקדוש שם: "היינו בחינת האהבה וכללות שנכללין יחד". כמובן שמי שנתן את הטון בתחילת הדרך, והשתית את יסודות החבורה על ענין האהבה והאחוה היה הרה"ח ר' אברהם מרדכי פלברבוים זצ"ל שלא הסתפק בקירוב רק בחלק הרחוק, אלא דאג גם למחסורם של המקורבים בגשמיות. למשל: כאשר אחד הבחורים חלה, הביא לו ר' אברהם מרדכי את ארוחותיו אל החדר. בהזדמנות אחרת ויתר על השמירה שלו בשבת חורפית וקרה במיוחד, עבור בחור שהזדקק לשתי שמיות, והוא עצמו ישן עד חצות מבלי להתכסות. מי שהיה זקוק לסיוע כספי או הלוואה, ידע שארנקו ולבו של ר' אברהם מרדכי תמיד פתוחים לרווחה, מתוך אהבה ומסירות עד אין קץ, מה שגרם להם להבין שהוא באמת רוצה בטובתם, ולא היו אצלו שום חשבונות של כסף או זמן למען הזולת. ואכן, בין בני החבורה שדרו אהבה ואחוה מן הנדירות, והם התפללו זה על זה בכל עת מצוא כשכל אחד מהם ידע בעל פה את שמם ושם אדם של כל בני החבורה. כך גם החלה התקרבותו של הרה"ח ר' חיים שלמה ראטנבערג שלמד אז בישיבת חכמי לובלין ור' אברהם מרדכי שהשתוקק לקרב אותו, ביקש מכל בני החבורה שיתפללו בעדו בשמו ושם אמו שיזכה להתקרב לאור האורות של האמת, וזה עוד היה בטרם נכנס בין כנפיה

למרכזם של בני החבורה ושיעוריו היוו אבן שואבת לכל דורש ומבקש. וכך מתאר זאת הרה"ח ר' משה בינשטוק: "הלכנו לשיעור, ביחד עם עוד אחד מהמקורבים. (הוא היה בחור חשוב שכיום משמש כמשגיח באחת הישיבות הליטאיות החשובות. אותו סתבו ממש בכח מברסלב, משפחתו הזעיקה את כל הנהלת הישיבה, אחרי מסע לחצים שארץ תקופה די ארוכה הוא נכנע ונטש). עבורי השיעור הזה היה בלתי נשכח, זה היה בתורה רפ"ב, "אזמרה". ר' נתן ליברמנש הכניס בנו חיות, ממש טעם גן עדן, מימי לא שמעתי דיבורים מהסוג הזה". הרה"ח שמעון טייכנר מוסיף: "התורה הראשונה ששמעתי בביתו של ר' נתן היתה תורה מ"ח חלק ב', ה'אגרת': 'כשאדם נכנס בעבודת ה', אזי הדרך שמראים לו התרחקות'. זה מאוד קנה אותי, תורה שיש בה כזו התחזקות, והדרך המיוחדת בה הוא העביר את הדברים בצורה מחזקת ומעודדת ובחן מיוחד, וזה העניק לנו חשק לבוא עוד ועוד..."

מאפיית הלבבות

בתחילה התנהלו השיעורים עבור החבורה בימי שלישי בשעות הצהריים, בין הסדרים. מאוחר יותר התחילו לערוך סעודות מלוה מלכה, בהן נכחו המקורבים בני החבורה ובחורים מיישיבת ברסלב, כשכל בחור ברסלבי לוקח לעצמו כחברותא מקורב. החברים מספרים כי היו מחכים למלוה דמלכה בגעגועים במשך כל השבוע, זה היה ממש אור חדש, זה פתח בפנינו עולמות שלא הכרנו, יכולנו להרגיש בחוש את מאמר רבינו: "איך וויל איר זאלט זיין איינגיבאקן ביי מיר אין הארצן" - אני רוצה שתהיו מאלו שאפויים בליבי, רבינו ז"ל התחיל להיות אפוי בלבנו... אחד מבני החבורה מעיר בכיסופים: "זכורני שהגה"ח ר' גדליה קעניג זצ"ל הגיע פעם למסור שיעור, הוא הביט בנו בישוב הדעת המפורסם שלו ושאל: "אתם לומדים תורה כל היום, האם אתם גם חושבים איך זה אמור לבנות את עולמכם? האם אתם מתבוננים לעיתים על זה?". זו היתה כמו מכת ברק, מן תובנה חדשה למה אני פה בעצם, מה התכלית שלי בעולם?". והתוצאות היו מדהימות, הרגשנו התעלות עצומה בתפילה, בלימוד, בהתנהגות, פשוט נולדנו מחדש - [פריש געבורען]. "זה לא היו רק השיעורים, זה היה הבית השני שלנו" - מדגיש בהתלהבות הרה"ח ר' זאב אטינגר - "משנודע לנו על כך שלדעת רבינו גם בחורים צריכים להניח תפילין דרבינו תם היינו עולים אליו לבית, כך יכולנו לשמוע עוד כמה דיבורים מהרבי, כושר הביטוי שלו היה ממגנט, והיה ביכולתו לרתק כל אחד, לא משנה מאיזו קהילה הוא הגיע, ובאיזה ישיבה הוא למד".

ר' נתן ליברמנש הביט בו חדות ושאל: "תחשוב היטב, אתה רוצה לשבת ב'מזרח' עם החשובים וה'מכובדים', או שברצונך לקרב יהודים להשי"ת?! - זה מה ש'ברסלבר חסיד' צריך לחשוב"

של אותם ימים: "ברגע שאחד החברים נדבק בברסלב, היה זה אך ענין של זמן עד שיעוד אחד יצטרף לחבורה. הייתי עוד בחור פנוידיד כמו כל השאר, אך היה לי צמאון עצום, ביקשתי את שאהבה נפשי, הקשבתי ל'שמועות' ול'ועדים' של המשגיחים, אבל זה לא היה די, הבנתי שחוץ מיגיעת התורה וה'מוסרדיגע קוועטש' הליטאי, צריך גם לחלוחית של חסידות, הסתובבתי אצל אדמו"ר"ם, חיפשתי יגעתי ולא מצאתי. אך ה' לא השבית ממני גואל, וברוב חסדיו זיכני בידי נעורים להבחיל"ח הרה"ח ר' ישראל הירש זצ"ל, שהיה מראשוני המתקרבים. הוא קלט את הצמאון שלי, שוחח עמי המון שיחות ודיבורי קודש, ואף הביא לי את ספרי רבינו ז"ל. הייתי מרותק, ואחרי שהבנתי שזה משהו אחר מכל מה שהכרתי עד היום ורציתי עוד, הוא סיפר לי על שיעוריו של הרה"ח ר' נתן ליברמנש, וגם אני הצטרפתי לחבורה".

החבורה

אט אט התקרבו עוד ועוד בחורים, מהטובים והחשובים שבתלמידי הישיבה, והפכו לחבורה מגובשת וסודית של עובדי ה', ששמרו במהלך היום על סדרי הישיבה, ובלילה ובין הסדרים חטפו כל רגע לעבודת ה', קימת חצות, התבודדות ולימוד ספרי רבינו. לא קלה היתה הדרך, ברגע שנודע למי מראשי הישיבה והמשגיחים על בחור שהתקרב, הוא זכה למנה של רותחין. הורים רבים שהתוודעו לשינוי שחל בבנם לא נחו ולא שקטו, ורבים אכן נטשו את החבורה כתוצאה מהלחץ העצום שהופעל כפיהם, שכלל גם אימים על סילוק מהישיבה וכן השעיה והרחקה בפועל. כאמור גם לישיבת 'אוהל יעקב' הסמוכה לפנויבז, חדר אורו של רבינו הקדוש, והמקורבים שם נמנו על בני החבורה הפנויבזית. גל ההתקרבות השוטף הוביל לכך שבשלב מסוים רוב הבחורים באהל יעקב היו מקורבים ברמה כזו או אחרת לברסלב. הרה"ח ר' יעקב רייכר שנמנה על תלמידי הישיבה סיפר כי הנהלת הישיבה היתה אובדת עצות ואחד מראשי הישיבה התבטא בכאב שצריך רק להחליף את השלט לישיבת אהל יעקב ברסלב... ר' אברהם מרדכי הבין, שהדרך היחידה בה יוכלו הבחורים להחזיק מעמד, היא למצוא עבורם מורה דרך ומשפיע, שינווט את דרכם בגלים הסוערים של ההשתוקקות לדעת את ה' בדרכו של רבינו ז"ל, לבין עצם היוותם בחורי ישיבה ליטאיים מן המניין. כאמור, האישי המתאים ביותר לכך היה הגה"ח ר' נתן ליברמנש שליט"א, שבעצמו הגיע מאותו 'חיידר', והינו מפארי גדוליה של ישיבת סלבודקא, ובאותם ימים שימש כמשגיח בישיבת ברסלב. ביתו הפך להיות

יוני לנדל, אב"ד מרדכי, מתקפת התקופות

ר מרדכי טורץ דל

ריקוד בערב ראש השנה בחגורת החמלה. נראים ר' לוי יצחק בדר, ר' הערשל וסילסקי, ר' משה רחטל ו'ב'חטי"א ר' נתן ליברמנט, ר' מנחם קירשבוים

ר אברהם מרדכי פלבוים ו'ב'חטי"א ר' נתן ליברמנט ר' מנחם קירשבוים, כתב הסתנה ר' משה שמאל שפי"א צ"ל

באותו רגע מסנוורים אותי אולי עשרים פנסים, ומאחוריהם עשרים שוטרים עם נשק שלוף שצועקים לעברי: 'תוריד את הנשק! אחרי ההלם הראשוני אמרתי להם מיד: 'איך לי שום נשק. אנחנו אנשים טובים שמתפללים להשם. והם אומרים לי: 'אתם משוגעים? מה אתם עושים פה?'

כל משטרת רמת גן, כדי לבדוק מה מתרחש פה הסבירו לי. הבנתי שחברי וודאי מודאגים לא פחות ממני בינות לעצים, אז צעקתי את השמות שלהם, וכשהם ענו לי, השוטרים הבינו שאנחנו סתם בחורי ישיבה ועזבו אותנו לנפשנו. למחרת בבוקר פרצה המלחמה."

ר' אביש דיקשטיין מוסיף: "אני שמעתי את הסיפור הזה מר' נתן, ואמרתי לו בצער שחבל שלא זכיתי גם להיות שם ולצעוק אתכם יחד. אז הוא ענה לי בשנינות אופיינית: 'אתה עדיין יכול ללכת לצעוק, וכי אתה צריך נשקים שלופים מול העיניים בשביל זה?...' סיפרו אז שהשוטרים שאלו אתכם: 'למה אתם צועקים כל כך?', ואתם עניתם: 'כשהלב כואב, אז צועקים, והשוטרים השיבו לכם: 'אם ככה, תמשיכו לצעוק'."

פעם בה' באב של אותה שנה או שנה קודם לכן, נסעה ה'חבורה' לצפת. עבור המקורבים הטריים היתה זו אטמוספירה שונה לחלוטין. רובם פגשו לראשונה את זקני אג"ש הגה"ח ר' שמואל שפי"א, הגה"ח ר' וועלוועל חשין, הגה"ח ר' שמואל צ'צ'יק, ולהבחל"ח הרה"ח ר' אברהם חשין וילדיו, ובלילה בא גי"פ צבאי ממירון ולקח אותם דרך ההרים לבית החיים בצפת. אחד החברים מספר: "הייתי מבוהל מאוד, אף פעם לא עברתי חוויה מהסוג הזה, לשבת בין יהודים בעלי צורה כאלו, כל רגע חששתי שהרכב עומד להתהפך". בהגיעם למקוה האריז"ל, שאל אחד הבחורים בתמימות אם המקוה חם? הגה"ח ר' וועלוועל חשין ענה לו: "חם! - רותח!". בהכנסו למים, סיפר הבחור לאחר מכן, הוא שאל את עצמו אם הוא חי בכלל.

ר' משה בינשטוק נזכר בניסיעה הזו בכמהיה: "בחצות, ירדנו לציון האריז"ל. היו שם ר' הירש לייב ליפל, ר' שמואל שפי"א, ר' יעקב תפילנסקי ור' וועלוועל ושפכו שם דמעות בבכיות, בהשתככות הנפש, בזעקות מכל הלב. ראיתי גם לפני כן אנשים של צורה, הרי היה לנו בישיבה את המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין, הייתי מקורב לאדמו"ר מאז'רוב זצ"ל, הכרתי 'פארצייטישע חסידים' שעברו את השואה, אבל מעמד כזה מעולם לא חוויתי."

מה עובר עלי, איך עובר עלי ולספר זאת לה' יתברך כדבר איש אל רעהו. להודות לה' על החסד שעשה עמדי וקירבני לצדיק האמת המעמידני על רגלי בעצות נכונות לעבודתו יתברך, וכן להודות לו על כל שאר החסדים שעשה עמנו ברוחניות ובגשמיות, ולאחר מכן לבקש על להבא להתחזק בעבודת ה' ולזכות לתקן את המידות ולשבר הרצונות והתאוות."

מול עשרים נשקים שלופים

"אם הזכרנו את השדה" - אומר ר' זאב אטינגר - "אני מוכרח לספר סיפור מדהים שקרה בתשכ"ז ממש לפני מלחמת ששת הימים. באותם ימים שרר פחד נורא ממה שעלול לקרות חלילה, דיברו אז על אלפי מתים רחמנא ליצלן, והלילה בו התרחש המאורע היה 'סוד שביסוד', לילה שבו אין מציאות שברסלב'ר חסיד יעבור ללא התבודדות, מפחד או לא, אבל חייבים לצאת לפעול."

נסענו בחצות לשדה ליד בני ברק, אליו היינו הולכים בקביעות להתבודד. כולם נכנסו לפני לעומק הפרדס, ואני שהגעתי אחרון התיישבתי ממש בפתח, מתוך רצון שלא להפריע לאף אחד. מצאתי אבן, התיישבתי עליה והתחלתי להתבודד. התאריך היה כ"ו באייר, סוף החודש, כך שהירח לא האיר בכלל. פתאום אני מתחיל לשמוע רחשים מסביבי. חזקתי את עצמי בדברי הרבי: "שאפילו אם יהיה לו בן יחיד, ישלח אותו לבד לשדה...", אבל הקולות לא פסקו, להיפך נראה היה שהם הולכים וגוברים. ואז כשהלב שלי רועד מפחד צעקתי בבהלה: 'מי זה?' - באותו רגע מסנוורים אותי אולי עשרים פנסים, ומאחוריהם עשרים שוטרים עם נשק שלוף שצועקים לעברי: 'תוריד את הנשק! אחרי ההלם הראשוני אמרתי להם מיד: 'איך לי שום נשק. אנחנו אנשים טובים שמתפללים להשם. והם אומרים לי: 'אתם משוגעים? מה אתם עושים פה?' ולמול עיני הנדהמות אני מבחין בהמון נידות משטרה שמקיפות את הפרדס: 'גייסנו את

בוקר שבו לישיבה, ופעמים רבות היו צריכים להסתתר מפני המשגיח הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין שעלה באתה עת לחדרו. חלק מהבחורים נשכבו לישון שעות ספורות עד התפילה, ואחרים ישבו ללמוד עד אור הבוקר, וחתמו את הלילה בתפילה ותיקין נלהבת בבית המדרש ברסלב שברחוב מימון.

"בהמשך הדרך" - מוסיף הרה"ח ר' אליעזר שאול זיסמאן - "כאשר ההתעוררות באהל יעקב' הגיעה למימדי ענק, נוצר מצב שרוב בחורי הישיבה היו קמים חצות ונוסעים לשדה להתבודדות, עד שהנהלת הישיבה הציבה וטו, כי מי שמעוניין להישאר בישיבה צריך לבחור או ברסלב או הישיבה. היה זה נסיון קשה שרבים מהמקורבים הטריים לא הצליחו לעמוד בו, ואילו רבים אחרים נטלו מקל נדודים ועברו לישיבות אחרות, ובעיקר לישיבת ברסלב על מנת שיוכלו לצעוד על מבועי הנחל נובע."

בשלב מסוים חיפש הגה"ח ר' נתן מקום מחוץ לשוב שבני אדם לא עוברים שם אפילו ביום, כמאמר רבינו ז"ל (ליקוטי מוה"ר"ן תורה זב ח"א): "וגם צריכין שיהיה ההתבודדות במקום מיוחד, דהיינו חוץ מהעיר בדרך יחיד, במקום שאין הולכים שם בני אדם. כי במקום שהולכים שם בני אדם ביום, הרודפים אחר העולם הזה, אף על פי שכעת אינם הולכים שם, הוא מבלבל גם כן ההתבודדות, ואינו יכול להתבטל ולהכלל בו יתברך. על כן צריך שילך לבדו בלילה, בדרך יחיד, במקום שאין שם אדם, ושם ילך ויתבודד...". ובסיעתא דשמיא מצא ליד ראשון לציון שטח עצום של גבעות חול, ובמשך תקופה ארוכה נסעה החבורה לשם, עד שהצבא החל להשתמש במרחבים האדירים לצרכי אימונים, וכבר לא היה טעם להרחיק נוד.

ר' נתן הורה לבחורים להצטייד בהליכתם לפעלד בכסא מתקפל וכובע רוח, כי שניהם מועילים לשוב הדעת בהתבודדות. הוא הדגיש כי יש להתחיל את השיחה בינו לבין קונו בישיבה, ולא ללכת ולהסתובב סחור סחור, כי כך נוח יותר לישב את הדעת. הוא הסביר פן נוסף, כי על אף שלשונו של רבינו (תורה כה ח"ב) היא: "בחדר או בשדה" אולם מי שמרגיל את עצמו להתבודד רק בשדה, קשה לו לאחר מכן להתבודד בחדר מיוחד או במקום מקורה, ולכן הישיבה במקום אחד על כסא מאונת אותו ומרגילה אותו לקביעות שיוכל לשוחח בינו לבין קונו בכל מקום שהוא.

בחולותיה של 'ראשון הדרך' ר' נתן את בני החבורה והחדיר בהם יסודות נוספים בקיום עצתו אמונה של הרבי כגון: חשיבות הקביעות וההתמדה היומיומית ביציאה לשדה ובשיחה בינו לבין קונו, מעלת השיחה כדבר איש אל רעהו והתבודדות במחשבה צלולה ובכוונה, ולא רק מן השפה ולחוץ על מנת לצאת ידי חובה. בין היתר לימד את המקורבים סדר נכון באופן ההתבודדות: "תחילה להתיישב ולחשוב

של החבורה. אגב יצוין, כי השמות הללו עדיין חרוטים על לוח לבם של חלק מבני החבורה עד עצם היום הזה, ובמהלך שיחתנו עמם הם שלפו שמות שונים מהזכרון.

עובדה מרתקת החושפת בפנינו את מסירות הנפש של בני החבורה בענין 'אהבת חברים' חלק עמנו הרה"ח ר' זאב אטינגר: "התקרבותו של ר' נחמן גלינסקי נשמרה כסוד כמוס, ולו עצמו כמקורב חדש היה 'אסור' לדעת שאנו יודעים על כך, כדי שלא יחשוש מגילוי הדבר ברבים, מה שעלול היה להזיק לו מול הנהלת הישיבה ולגרום לו להתרחק. אירע כמה פעמים שבעת שהותנו בביתו של ר' נתן ליברמנט, ור' נחמן הגיע לשיחת חיוק היינו קופצים חצי קומה מהמרפסת כדי שלא יראה אותנו ויבהל..."

על מנת להבין את עוצמת 'אהבת חברים' בקרב בני החבורה, מן הראוי להפנים היטב את מה שאמר הרה"ח ר' אברהם מרדכי ז"ל ממיטת חוליו, כשבוועיים לפני הסתלקותו לעלמא דקשוט. היה זה במענה לשאלתו של אחד מבני החבורה הרה"ח ר' מנחם קירשבוים, מהיכן שאב את הכוחות ומסירות הנפש למען המקורבים, תוך סיכון עצמי של מעמדו ומקומו בישיבה, והפניית כל זמנו, מרצו וכספו למען מטרה זו.

תשובתו המפליאה מרטיטה כל לב, ואמורה להוות אבן יסוד עבור כל מי שבשם חסיד ברסלב יכונה: "פשוט אהבתי אתכם! - כל מה שעשיתי היה כתוצאה מהאמונה בכח הצדיק האמת, רבינו הקדוש ז"ל, ומתוך אהבה לכל אחד ואחד שזכה להכיר את האמת, על אף שבא ממנטליות אחרת וממקום שונה, מחינוך מנוגד ומהשקפה שונה, ועל אף כל המניעות והקשיים עזב הכל מאחרי גוו כדי להתקרב לרבינו ז"ל ולתורתו הנצחית, היה לי ברור שכל עזרה וכל סיוע יקל מעליכם מעט מייסורי ההתנגדות והמניעות. האהבה הזו שלי כלפיהם, היא זו שהניעה אותי למסור הכל למען הרבי ולמען חייכם הנצחיים..."

מהגבעה לשדה

עם הזמן החלו בני החבורה לצאת לפעלד באיזור כביש גהה, מרחק הליכה של כחצי שעה מפוניבו'. אז האיזור היה עדיין מיוער וגדוש פרדסים, ולכל אחד היתה את הפינה שלו להתבודד בשיחה בינו לבין קונו. על ראשוני היציאים נמנו ר' אברהם מרדכי כמובן, ועמו ר' ישראל הירש, ר' מרדכי טורץ, ולהבחל"ח ר' וועלוועל אטינגר, ר' משה בינשטוק, ור' יהודה קיפניס, ועם הזמן נוספו גם אחרים. על פי רוב יצא איתם ר' נתן ליברמנט ולעיתים הצטרף אליהם גם הרה"ח ר' נחמן רזונטל.

גם בלילות שבת יצאו הם לשדה, לפעמים המשיכו משם ל"פירות טיש" של האדמו"ר בעל "אמרי חיים" מויד'ניץ זצ"ל, ובשלוש לפנות

כשהבחור נחמן הכיר את רבי נחמן

סיפור התקרבותו של הרה"ח ר' נחמן גלינסקי זצ"ל כפי שכתבו באגרת לאחד מידידיו

"...שהרי כל ההתחלות מפורים, וישבנו אתמול יחד כמה חברה, ויצא שכמה נתקרבו לרבינו ז"ל נ"ע על ידי פורים, וכן אני. כמו שסיפרתי לך פעם שיעקר ההתחלה היה שהחברה מפוניבו אחרי שצחקתי עליהם ואמרתי אתם נרסלבר'ס מדברים כל השנה על שמחה איך זה שמחת פורים אצלכם איננו? [כי בישיבה היה עיקר השמחה והרקודים בליל פורים והמקורבים הלכו לישון מוקדם]. ואמרו לי: נחמן! אתה רוצה להיות באמת שמח, לך לישון מיד, ותקום הצות ונלך לפעלד ותעשה התבודדות ואז תרגיש מה זה פורים.

עמדתו נרעד ונשתומם איזה השגות משונות יש לבחורים, בו בזמן שכולם משתוללים ורוצים להיות שמח ולא יודעים איך, אין לחברה האלו מה לעשות רק לישון ולקום מוקדם! אבל סייעתא דשמיא ששמעתי בקולם [בקושי נרדמת] והעירו אותי והיה גשם שוטף ולא ויתרנו והלכנו עד [הפרדס ליד] בר אילן שלוש

רבעי שעה הליכה, בדרך חזרתי עם חבר בעל פה יותר מדף גמרא כתובות דף ט' עם תוספות, והדמעות התערבבו עם הגשם והיה בפי כדבש למתוק.

ואחרי כן חזרנו וטבלנו והתפללו עם ר' נתן ליברמנש שליט"א בבית הספר של בתי אבות ברח' הרב הירש, ור' נתן ליברמנש קרא במגילה, וכזו תפילה וכזה מגילה לא שמעתי מעולם והיתה אצלי הפסקה עד מלחמת ששת הימים מפורים עד אייר, ובמלחמה שוב התעוררו ולקחו אותי שוב לפעלד לעורר רחמים, ובאלול שוב התחילו לסחוב אותו לר' נתן ליברמנש בשבת בבוקר, אז היה אומר סיפורי מעשיות ואחר כך ריקוד ארוך ותיקון הכללי, ולא האמנתי ששייך שאסע לראש השנה [לקיבוץ הקדוש בירושלים] אבל הקפיצו אותי למים, וברוך ה' אחר כל משברך וגליך עלי עברו הגעתי עד היום, ולא נזקתי מרבינו ז"ל כן יעזרנו השי"ת ברחמי שלא יטשנו..."

בקרב בני משפחתו.

גם כאן היה זה ר' אברהם מרדכי ז"ל שנכנס לפעולה, ובמשך כל התקופה ישב עמו במשך שעות רבות לחזקו ולעודדו, כשהוא מכין אותו מראש לאפשרות שדבר התקרבותו לברסלב יתפרסם, ומה הוא עלול לעבור. לא היה זה דבר של מה בכך; ר' נחמן בנו של המגיד מישרים והראש ישיבה הנודע רבי יעקב גלינסקי זצ"ל היה מה שנקרא ה'שפיץ' של הישיבה. מידי שנה הוא רכש 'חתן תורה' עם שעות לימוד, הוא היה מתמיד ולמדן עצום, שאף כתב את השיעורים הכלליים שנאמרו בישיבה ודאג להדפיסם יחד עם מקורב נוסף הרה"ח ר' אברהם ישעיה קרליבך.

היודע דבר התקרבותו של רבי נחמן שבת גלינסקי לברסלב, גרמה למפנה דרמטי בהתייחסותה של הנהלת הישיבה להתקרבות הסוחפת של הבחורים, והיא החליטה על הרחקתם של חלק מהם, ועל הצרת צעדיהם של אחרים. מבחינת הישיבה הפחד היה מובן, היתה זו ישיבת הדגל של כל עולם התורה הליטאי, ובחורים רבים ראו בר' נחמן דמות ראוייה לחיקוי, עובדה זו ערערה את הבסיס עליו עמדה הישיבה והפחד של הנהלה מכך היה עצום.

בעשרת ימי תשובה, נוף המשגיח ר' יחזקאל ב'מבריחים' וטען שיש להם גדר מזיק, והגה"צ ר' ישעיה גרוסבארד שלח מכתב להוריהם כי

אש בבורת. באמירת השבט ברכת בחזרת אדו ממשפחתו

בניהם אינם רשאים לשוב לישיבה בזמן החורף והם הורחקו לצמיתות. ר' אברהם מרדכי הקדים רפואה למכה, ועבר עוד בזמן אלול ללמוד בישיבת טשעבין בירושלים.

"אני ור' יהודה קיפניס" - מספר ר' זאב אטינגר - "ניצלנו בנס, קיבלנו חדר קטנטן בעליית הגג של הפנימיה, כדי שלא נוכל 'חס ושלום' לקרב בחורים נוספים. אבל הדבר הזה גרם למקורבים החדשים להצטופף ולהידחק ולישון אצלנו על מזרונים, כדי שנוכל כולנו לקום יחד לעבודת איש הישראלי בשעת חצות. ריבוי האנשים גרם לרעש גדול, והרבנית שגרה מתחת לחדר זה, טענה בפני הנהלת הישיבה, שאם אין מקומו בישיבה, אז שישלחו אותנו, ואם מקומו בישיבה אז צריך לדאוג גם לנו, ובעקבות כך קיבלנו חדר מרווח יותר".

"גם גורלי שפר" - מספר ר' אליעזר שאול זיסמאן - "אחרי ההרחה הגדולה של חלק מהבחורים מבין כתלי הישיבה, הניחו לי להמשיך ללמוד בישיבה, מאחר והייתי בחור יותר שקט, ולא טופח על מנת להטפח, וכך נשארתי על אף שידעו שגם אני שייך לברסלב..."

לך לאומן שעשני

לסיום לקראת ימי ראש השנה הקדושים בה יחסו רבבות אנ"ש בצל הקודש בעיר אומן. מנצל הרה"ח ר' וועלוועל אטינגר את ההזדמנות ומשתף אותנו בנסיעתו הראשונה לאומן יחד עם עוד מבני החבורה של פוניבו, באותה תקופה אפלה של השלטון הקומוניסטי, טרם נפילת מסך הברזל כשהכניסה לתושבי הארץ היתה אסורה לחלוטין.

"נסענו באמצע השנה לאומן חמישה חברים מישיבת פוניבו, אחד מהם היה ר' אליעזר שאול זיסמאן וגם ר' געצל גלברך היה איתנו. כמובן שהורינו לא ידעו על כך מאומה, אני נסעתי עם הדרכון של הגאון ר' שלמה הכהן קאהן, המשמש היום כגאב"ד מעלבורן שבאוסטרליה. הגענו לשדה התעופה, ולפתע אני שומע בחור מפוניבו צועק לעברי 'אטינגר', ואני אומר לעצמי, רק זה חסר לי שכולם יידעו ש'אטינגר נוסע לאומן' והגרוע מכל רק שזה לא ייודע בישיבה, אז שלחתי את ר' נחמן גלברך שליזוה את אחיו שישקיט אותו.

"ססנו דרך וינה בירת אוסטריה, ומשם המשכנו לקייב. שמנו את החפצים בבית המלון, ושם בכל קומה יושב איש 'אינטוריסט' משרד התירות הסובייטי, שהיה בעצם זרוע ארוכה של הק.ג.ב. שבלש אחרי כל תייר ותייר, וכתב בדיוק מתי יצאת ומתי נכנסת, כך זה היה ברוסיה הקומוניסטית, אין באפשרותך לנסוע ואפילו לא ללכת לאיפה שאתה, הכל נתון לשליטה של סוכני ה'אינטוריסט' והק.ג.ב. אבל אנחנו לא באנו לשם לחופשה או שהיה מפנקת במלון, היתה לנו מטרה מאוד ברורה לזכות ולהשתטח על ציון המצוינת של רבינו קודש הקדשים. לפיכך, התפצלנו לשתי קבוצות, אנחנו היינו שלושה והם היו שניים.

"יצאנו לכיוון התחנה מרכזית, כשהגענו לשם, עשרות נהגים קפצו עלי, 'לאן אתם צריכים?' אולם ברגע ששמעו את התשובה 'אומן', כולם

נענעו בראשם לשלילה, תוך כדי כך, אנחנו רואים מכונית משטרה נכנסת לתחנה, ואחד החברים התחיל לרוץ, אז אני צועק לו 'אל תרוץ, זה מה שיגרם להם לחשוד', ואז אני אומר להם בביטחון ומתוך אמונה חזקה: 'יש לי כסף בשביל לנסוע לרבינו, אם אתם רוצים תבואו איתי', היו לי ארבע מאות רובל שהחבאתי בשתי הנעליים, הסכום הזה באותם זמנים ברוסיה, היה שווה ארבעה משכורות חודשיות, בארץ ישראל זה עלה לי שמונים דולר, שם באוקראינה קיבלו על שמונים רובל, מאה דולר, כמובן שהיה שוק שחור, אבל באופן רשמי הם הציגו כאילו זה שווה יותר.

"ניגשתי לכל הנהגים פעם נוספת, ושאלתי אותם שוב האם ירצו לקחת אותנו לאומן, הם נענו שוב בשלילה, לנהג האחרון רמזתי שיצא אחרי מהתחנה, יצאנו והוא אחרינו, אמרתי לו 'אתה רוצה ארבע מאות רובל?' הוא אמר כן, והעלה אותנו על הרכב שלו, זה היה מונית, ומונית באותו זמן היו משמשות רק לנסיעות עירוניות, מחוץ לעיר אסור היה לנסוע איתם.

"כעבור כמה קילומטרים הוא עצר באיזה חורשה והעביר אותנו לרכב פרטי, סיכמתי איתו, שמאתיים רובל הוא יקבל בהלוך ומאתיים רובל בחזור.

בדרך היו כחמישה עשר מחסומים שלא צריך לעצור בהם, אבל חייבים להאט את המהירות ולנסוע על עשרה קמ"ש בלבד. הנהג שלנו עצר בכל מחסום, יורד מהרכב, נותן לשוטט עשרה רובל וממשיך הלאה, כך זכינו בפעם הראשונה להגיע לציון הקדוש באומן, ולהשתטח ולשפוך לבנו במקום שהמוכן לאור האורות של האמת מששת ימי בראשית".

ר' אליעזר שאול מוסיף: "אני זוכר מהנסיעה הזו, שכשהגענו לשם לא היה שום דבר, אפילו המיגומטר לא היה בנוי, נכנסנו לציון וזכינו לומר תיקון הכללי, זו היתה התרגשות בלתי רגילה שלא ניתנת לתיאור במילים, אחרינו הגיעו גם שני הבחורים הנוספים, אשרינו שזכינו".

ר' זאב מבקש מאיתנו להעביר בסיפור הזה תוכנה לדור אשר לא חווה את הקשיים הללו, והיום אולי מתפנק קצת עקב ריחוק הנסיעה מגבול אוקראינה בעקבות המלחמה: "השי"ת עשה עמנו חסד שהיום הדרך לאומן פתוחה, וצריכים לזכור זקנים עם נערים לנצל שם את הזמן, כי באומן יש יצר הרע מיוחד לבלות את הזמן, יש את הסידור של המיטה והמקווה והסעודות, פוגשים חברים שלא ראינו שנה שלימה, ויכולים שעות על גבי שעות לפטפט על דא ועל הא אפילו בלי להיכנס לשיחת חברים בעבודת ה'. אבל צריך לדעת שבאומן חבל על כל שניה, כשנמצאים אצל הרבי, צריך לתפוס עוד קפיטל, עוד תיקון הכללי, עוד לימוד תורה, הרבי אמר שיבואו על קברו וילמדו שם, הציון זה ממש גן עדן התחתון, אז למה לבזבז את הנסיעה על שטויות".

וה' יכנו לחוג את ראש השנה בצילא דמהימנותא ולזכות לכל התקונים הגדולים שהובטחנו על ידי רבינו וליתן לה' כתר מלוכה ולפעול שם את גאולתנו ופדות נפשנו בביאגא"צ. ■

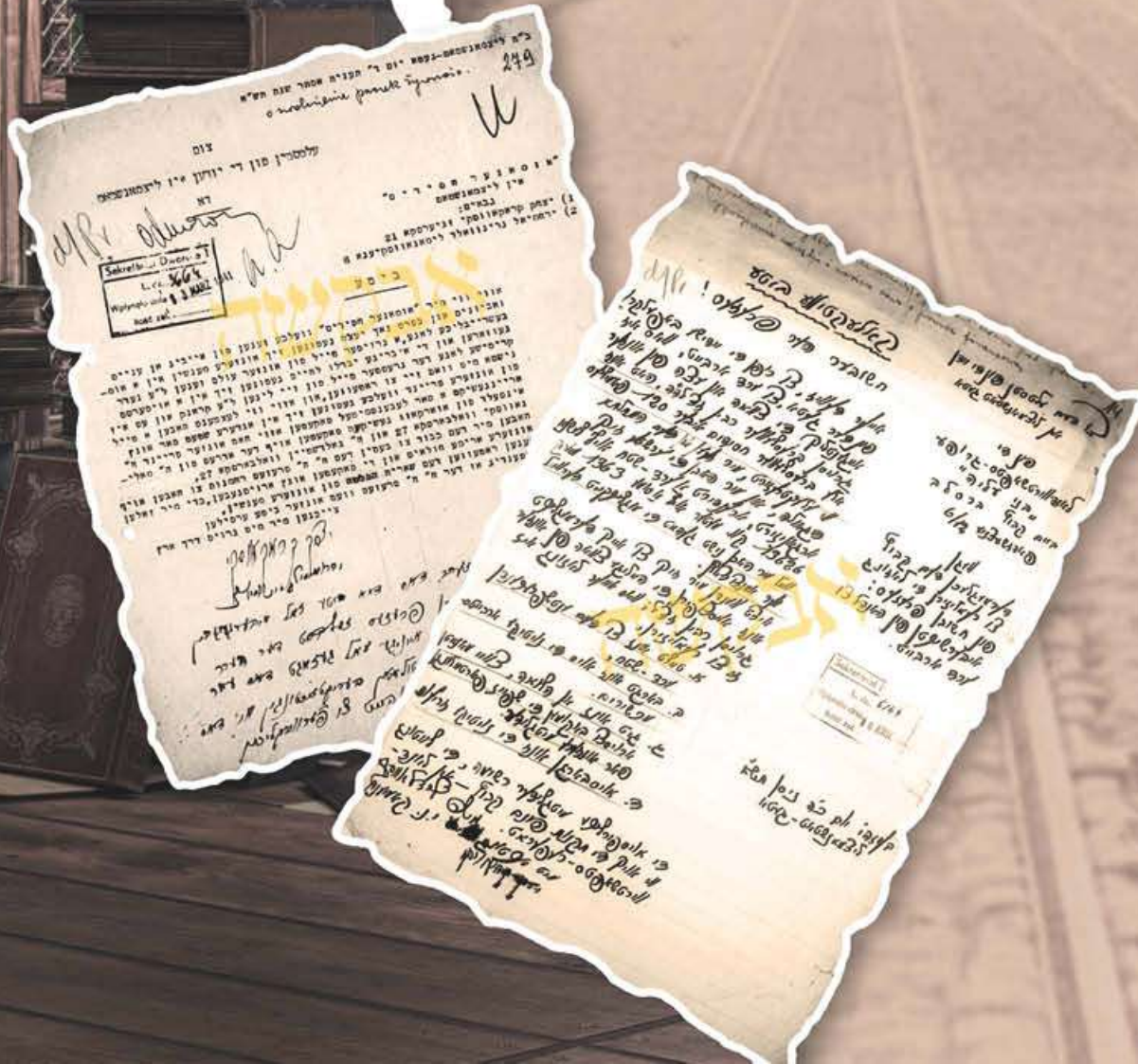
קיבלנו חדר קטנטן בעליית הגג של הפנימיה, כדי שלא נוכל 'חס ושלום' לקרב בחורים נוספים. אבל הדבר הזה גרם למקורבים החדשים להצטופף ולהידחק ולישון אצלנו על מזרונים, כדי שנוכל לקום יחד לעבודת איש הישראלי בשעת חצות

רבי יצחק'ל אוטבוצק'ער

| דוד דגן |

מסמכים שהתגלו במפתיע בארכיון פולני חושפים טפח מעולמם הטמיר והנעלם של גדולי חסידי ברסלב בגטו לודז' בעיצומה של מלחמת העולם השנייה ומספרים על אמונה יוקדת וערבות הדדית בחשכת ההסתרה // נגוהות אור מתולדות החסיד הנלהב רבי יצחק'ל קראקובסקי הי"ד שהצית את שלהבת אורו של רבינו הקדוש בפולין // קהילות קודש יקדישו בקול

רח קמפיט 2 ב'ודז
כאן פונד בית החסידים
בבניסבא נח המרחצות

מנחם מענדל בענייני הישיבה, כמו כן קיבלו השפעה מה'אמרי אמת' מגור. לנוכח השפעתו העצומה של הבחור הברסלבאי על התלמידים, הפנו את השאלה אל האדמו"רים מראדזימין וגור, כלום אין מן הראוי למתן את קשריו של יצחק'ל עם הבחורים. תשובת האדמו"ר מראדזימין היתה חד משמעית: "אל תפריעוהו ועיזבוהו לנפשו". אחד המשגיחים ניסה בכל זאת לעמוד בדרכו של יצחק'ל, כשיצא לאתרו ולשוחח עמו מצאו באחת הפינות שבעלייה הריקה כשהוא משתפך לפני בוראו באמירת תהילים מעומק הלב במתיקות ובנעימות. המשגיח כה התפעל מגודל יראתו, עד שהחליט להניח לו. (ע"פ הספר 'איש חסיד'')

עשרה לבושים

בתחילת חודש אב תרע"ד פרצה מלחמת העולם הראשונה. באותם ימים הגיעו הורים רבים לישיבה כדי להשיב את בניהם הביתה. כך הופיע באחד הימים גם אביו של יצחק'ל. למראה האב נדהמו הבחורים, בעוד יצחק'ל בעל פנים עדינות ומאירות היה, הרי שאביו כעור היה למראה, עד שקשה היה להעלות על הדעת כי אביו הוא. מרוב השתוממותו לא יכול היה הבחור לוי יצחק לכלוא את תמיהתו בפני יצחק'ל, וזה השיבו בסיפור נורא:

"מצאצאי הגאון רבי מרדכי יפה בעל ה'לבושים' אנחנו. בצעירותו, כשעסק רבי מרדכי במסחר, נקלע פעם לאיזה בית ושם הזדמן לו ניסיון קשה, כשהבין שהוא בסכנה גדולה, נכנס לבית הכיסא ושם דחף את עצמו לתוך תעלת ביב-השופכין שהיתה רחבה ונמשכה עד אל מחוץ לעיר בשפת הנהר. באותה עת נשקפה לו סכנת טביעה, מלבד הצנחה והלכלוך הנורא שדבק בו, עד שכל מלבושיו, עשרה במספר, נהטנפו. וידר זקננו נדר לאלוקיו שאם יצילו ה' יתברך ויישאר בחיים, יחבר עשרה ספרים בשמות עשרה לבושים. ואמנם הוא ניצל וחיבר את ספרי ה'לבוש' המפורסמים.

"לאחר אותו מעשה, כשהבין כי יופי חיצוני עלול לעמוד לאדם לרועץ, ביקש מה' שעשרה דורות אחריו יהיו כולם כעוברים למראה. ואמנם תפילתו התקבלה. אבי הוא הדור העשירי ממנו", הפטיר יצחק'ל, "ואני כבר הדור האחד עשר". (סיפור מופלא זה מובא גם בספר 'עין ציון' לרבי ישעיה אביו של החסיד רבי שמואל הורוויץ, שהיה מיוצאי חלציו של רבי מרדכי יפה, עמ' קיג, וכן בספר 'כל כתבי חפץ חיים השלם - נדחי ישראל' עמ' פב, ובספר 'נגדולי התורה והחסידות', בית זורקי ואמשינוב, עמ' קפב).

בהשפעת יצחק'ל, החליטו כמה מהבחורים לנסוע לאומן לקראת ראש השנה תרע"ה. חפצה ההשגחה ואכן הם הצליחו להגיע למחוז חפצם, ולימים היו מגדולי מעתיקי השמועה. דווקא יצחק'ל עצמו, חזקה עליו פקודת אביו והוא נותר בפולין ולא הצטרף לחבריו.

כה מתאר רבי לוי יצחק בנדר את רבי יצחק'ל, שעל ידו התוודע לחסידות ברסלב: "איציק'ל אטוואצק'ער - הוא בא לישיבה ללמוד בתור תלמיד, והוא היה באומן בפורים, באותה שנה, תרע"ד. בקיץ לאחר מכן הוא נכנס לישיבה. ילד קטן בן שש-עשרה. יפה תואר ויפה מראה היה, וכשהוא התפלל - ראו את ה'ילד' מאיר וקורן בתפילה! ה'משגיח' היה גדול, הוא טמון בארץ ישראל - כולם היתה להם התפעלות ממנו. ילד בעל מוח ולמדן. הוא היה צעיר ממני, וברסלב חסיד, והוא קרב את כל הישיבה! את כל הישיבה הוא קרב! ישראל כהן עליו השלום - את כולם הוא קרב!

"באותו הקיץ פרצה מלחמת העולם [הראשונה], רצינו שנינו לנסוע לאומן. אבל אביו בא, ולא נתן לו לנסוע. אז נסעתי לבד" (טעם וקנים כא, בתרגום ללש"ה ק).

השטיבל בפודז'צ'נה 29 בלודז'

בתקופת מלחמת העולם הראשונה בא רבי יצחק'ל בברית הנישואין. באותה עת העתיק החסיד רבי שלמה גבריאל את מגוריו לוורשה, ורבי יצחק'ל האברך הצעיר החל ללמוד ברבים בספרי רבינו במנין שאירגנו אנ"ש דלודז' מדי שבת בשבתו, בדברי חן מלאי טעם ודעת שחדרו ללבות השומעים.

כשהלכו והתרחבו חסידי ברסלב בעיר הגדולה, הורגש הצורך בבית מדרש על שם הרבי. התעוררו רבי יצחק'ל וידדו רבי משה יוסף רוזנברג, לייסד 'שטיבל' - בית חסידים לכל צמא למימי הנחל. היה זה לאחר סיום המלחמה, בשנת תרפ"א. וכך, בלב הרובע הצפוף של בעלי המלאכה, ברחוב פודז'צ'נה המכונה 'הרחוב היהודי', קם לו השטיבל הראשון של ברסלב בלודז', כשרבי יצחק'ל ורבי משה יוסף משמיעים מתורת רבינו ברבים. שניהם צורבים מופלגים היו, שיראתם קודמת לחכמתם.

כעדות השרידים, היו שגורים בפי רבי יצחק'ל בבלי וירושלמי, זוהר וכתבי האריז"ל, והיה עוסק הרבה בהתבודדות. על חברו רבי משה יוסף אמרו, שהיה בקי בכל ה'קצות החושן' על-פה. וכגודל חריפותם בתורה, כך שפלות רוחם ותבערת לבם לה' יתברך, ולכן אין פלא שמיד עם היוסד בית החסידים, נמשכו אברכים ובחורים בעבותות אל המקום, התחברו למקורבים מכבר, ויחד נעשו לחבורה של מבקשי ה' ההולכים לאורו של

מ

עט מאוד ידוע היה לנו עד כה על חייהם של אנשי שלומנו בפולין בתקופה שלאחר נפילתה ביד צר בימי 'אנכי הסתר אסתיר'. אין פלא אפוא שהמסמכים שהגיעו לידנו מעוררים התרגשות עזה.

כיון שחתום עליהם החסיד המופלא רבי יצחק'ל קראקובסקי, מן הראוי לגלות את פרקי תולדותיו הכרוכים בחד קטירא בתולדות קיבוץ חסידי ברסלב בעיר לודז'.

כאשר הלך והתפשט אורו של רבינו הקדוש בערי פולין, הגיעו קרני האורה גם ללודז' רבתי. את הזרעים הראשונים זרע החסיד הנלהב רבי שלמה גבריאל הכהן, שכל דבריו היו כנחלי אש וכל מי שהיטה אחזו אליהם התעורר לעבודתו יתברך בכל לב ובכל נפש. בתחילה מעטים היו חסידי ברסלב בלודז', הם כונו בפי תושבי העיר 'אומאנער חסידים' או בלעג 'טויטע חסידים' (החסידים המתים) ככיכול אינם מקושרים לרבי חי. אט אט הצטרפו עוד ועוד מקורבים, בחורף תרע"ד, כשהגיע רבי ישראל קרדונר ללודז' ושהה במחיצתם בשבת, התפעמה נפשו וכתב משם: "ברוך השם היה לנו שבת שמח והיו על קבלת-שבת ערך שני מניינים וב"ה רקדנו יחד, ואנ"ש מפה מתגעגעים מאוד ומשתדלים לעשות שטיבל, יהי רצון שיעלה בידם".

חורף תרע"ד באומן

בין אותם מקורבים, היה עלם צעיר לימים, נייק וחכים, בשם יצחק'ל קראקובסקי. על שום חריפותו הנדירה הוא כונה 'העילוי מבאלוט' - רובע העוני בלודז', שם גדל. יצחק'ל התברך במוח מזהיר ולמדני העיר אהבו להשתעשע עמו בדברי תורה. בן שש-עשרה היה כשהתוודע לאורו של הנחל הנובע בלודז' עירו. הוא נסע לאומן, שם שהה תקופה ניכרת ואף עשה את פורים תרע"ד במחיצת גדולי אנ"ש. סמוך לציון רבינו ספג לתוככי נפשו מאמרים, שיחות וסיפורים למכביר. מאומן

הוא חזר מלא התלהבות קודש. בקיץ של אותה שנה נכנס ללמוד בישיבה בעיריה מאקוב-מזובייצק שבמזרח פולין. בישיבה נודעת זו, מיסודו של הגאון רבי נטע מלומז'ה, הונהגו סדרים שכללו שיעורי עיון לפני הצהרים, בעוד שאר שעות היום והלילה מוקדשים ללימודי בקיאות ושיון, בהדגשה על רכישת בקיאות בשולחן-ערוך כולל התמחות מעשית באיסור והיתר כמו ביקור בבית מטבחיים לעת הצורך ושימוש' אצל רבנים ומורי הוראה, עד כי התלמידים בקיאים היו בהלכות שחיטה עם ה'נושאי כלים' בעל פה. מלבד זאת הנהיגה הישיבה תקנות קפדניות לשמירה על טהרת נפשם של הבחורים.

עד מהרה הפליא יצחק'ל את ראשי הישיבה בחריפותו, בחן הנוסך על פניו וביראת השמים שבו. למרות גילו הצעיר, הספיק לרכוש ידיעה רבה ומקפת בש"ס ופוסקים, ור"מי הישיבה עמדו לא אחת אין אונים למול עומק מחשבתו וידענותו הרבה. את חיתתו התורנית הפיל יצחק'ל בן השש-עשרה גם על ראש הישיבה רבי שמעון חיים חילינוביץ, שהיה ידוע בשיעוריו המעמיקים, והנה רק החל להרצות דבריו ויצחק'ל כבר הבין לאן מובילים הדברים משל כבר שמע פעם את השיעור על כל סעיפיו, תמיד הצליח לכוון לעומק דעת ראש הישיבה, עד שהתבטא פעם בהתפעלות שאין לו עוד מה לחדש לבחור צעיר זה.

יצחק'ל מלא היה ביראת שמים טהורה, לא פחות מלמדנות. את האוצרות שספג באומן לא שמר לעצמו ושיתף בהם את תלמידיו הישיבה. נתקיים בו 'מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין'; כה עצומה היתה השפעתו, שכל בחורי הישיבה התקרבו על ידו לדעת רבינו, בנייהם מי שנודעו לימים מגדולי חסידי ברסלב: רבי לוי יצחק בנדר מגראדז'יסק, רבי משה גלידמן מטשנסטוב, ורבי ישראל כהן. הבחורים המקורבים החלו להתכתב עם חסידי ברסלב באומן, ומשם נשלחו אליהם ספרי רבינו להרוות צימאונם.

ישיבת מאקוב קשורה היתה לחסידות ראדזימין. הר"מים והמשגיחים נועצו תכופות באדמו"ר מראדזימין הרה"ק רבי אהרן

מסמך היסטורי בפרסום ראשון

"כמו שאנחנו 'חסידי אומן' שהם מאז ומתמיד עניים ואניות, ונפרט עוד עכשיו נמצאים אנשינו נמצנ שאי אפשר לתאר"

וכפרט עוד עכשיו נמצאים אנשינו במצב שאי אפשר לתאר, חלק גדול מהעולם [=ציבור] שלנו נעדרו [=הלכו לעולמם] ל"ע, והנותרים, יבדלו לחיים טובים, נמצאים במצב קריטי ביותר, החלק הגדול מהם מונחים ל"ע חולים, ואין עם מה להציל אותם, וכמו שלאחרונה חלק מהחברים שלנו שנמצאים בערים אחרות שלחו עבורנו כמה חבילות של אמצעי מחיה, כך חברנו ה' אינפעלד מאזרקאו [=אוזורקוב - עיר בפרובינציית לודז' בפולין] שלח חבילות לכתובת של ה' מאליאנוסקי ואלבארסקא 27 וה' גאלדשטיין ואלבארסקא 27.

יש לנו הכבוד לבקש מאת הנשיא האדון החשוב, שתהיה לו רחמנות על החולים העניים שלנו, ולמסור לנו את החבילות, כדי שנוכל להציל את שארית הפליטה של אנשינו.

בתקוה שהנשיא האדון החשוב ימלא את בקשתנו.

מציינים/חותמים אנו בכבוד רב

**יצחק קראקאווסקי
ירחמיאל גרינוואלד**

אנו מבקשים מאוד שבקשתנו תימסר לאדון הנשיא עצמו, האדון כבר כמה פעמים אמר שיעיין בפנייתנו, וזו ההזדמנות הראשונה להגשימה/לממשה.

ב"ה ליצמאנשטאט-געטא, יום ד' תענית אסתר שנת תש"א
"אומאנער חסידים" אין ליצמאנשטאט
גבאים:

- 1) יצחק קראקאווסקי זגיערסקא 21
  - 2) ירחמיאל גרינוואלד לימאנאוסקיענא 6
- צום עלטסטין פון די יודען, אין ליצמאנשטאט ביטע

אזוי ווי מיר 'אומאנער חסידים' וועלכע זענען פון אייביג אן עניים ואביונים, און כפרט נאך יעצט געפונען זיך אונזערע מענשן אין א אומבעשרייבליכע לאגע, אגרויסער טייל פון אונזער עולם זענען ל"ע נעדר געווארען און די איבריגע יבדלו לחיים געפונען זיך אין א אויסערסט קריטישע לאגע, דער גרעסטער טייל פון זיי ליגען ל"ע קראנק און עס איז נישטא מיט וואס זיי צו ראטעווען, און אזוי ווי לעצטענס האבען א טייל פון אונזערע פריינד וועלכע געפונען זיך אין אנדערע שטעט פאר אונז אריינגעשיקט א פאר לעבענסמיטעל פאקעטן, אזוי האט אונזער פריינד ה' אינפעלד פון אזרקאו געשיקט פאקעטען אויף דער אדרעס פון ה' מאליאנוסקי ואלבארסקא 27 און ה' גאלדשטיין ואלבארסקא 27.

האבען מיר דעם כבוד צו בעטן דעם ח' ה' פרעזעס רחמנות צו האבען אויף אונזערע ארימע חולאים און די פאקעטען אונז ארויסגעבען, כדי מיר זאלן קענען ראטעווען דעם שארית הפליטה פון אונזערע מענשן.

האפענדיג אז דער ח' ה' פרעזעס וועט אונזער ביטע ערפילען ציינען מיר מיט גרויס דרך ארץ
**יצחק קראקאווסקי
ירחמיאל גרינוואלד**

מיר בהעתיך זעהר דאס דיא ביטע זאל איבערגעגעבן ווערן צום הערן פרעזעס זעלבסט דער הערר פרעזעס האט שוין אייניגע מאל געזאגט דאס עהר וועט אלע אונזערע פאסטולאטין בעריקטיזשטונגן און דאס איז דאס ערשטי גילעגנהייט צו פערווערקליכן.

[תרגום:]

ב"ה גטו-ליצמנשטט, יום ד' תענית אסתר שנת תש"א
"חסידי אומן" בליצמנשטט
גבאים:

- 1) יצחק קראקאווסקי זגיערסקא 21
  - 2) ירחמיאל גרינוואלד לימאנאוסקיענא 6
- לזקן היהודים, פה ליצמנשטט
אנא

כמו שאנחנו 'חסידי אומן' שהם מאז ומתמיד עניים ואביונים,

הרב. מול הרוחות הזרות שנשבו אז בפולין וסחפו רבים מבני הנוער, הלהיב אורו של רבינו הקדוש את לבות הצעירים המשתוקקים, והעצות הנפלאות שגילה בספריו האירו את דרכם בעולמם מלא הניסיונות, והם מצאו רוויה לנפשם. עד מהרה יצאה השמועה בכל רחבי לודז' היהודית: ראו זה חדש! קהל חסידים שהרבי שלהם איננו כבר בחיים, ורק ספריו הולכים לפניהם, ובספריו הם מוצאים את מנהיגם ומדריכם הרוחני כמו ח, ואילו זמרתם וריקודיהם - בניגוד גמור למושג "חסידים מתים!"

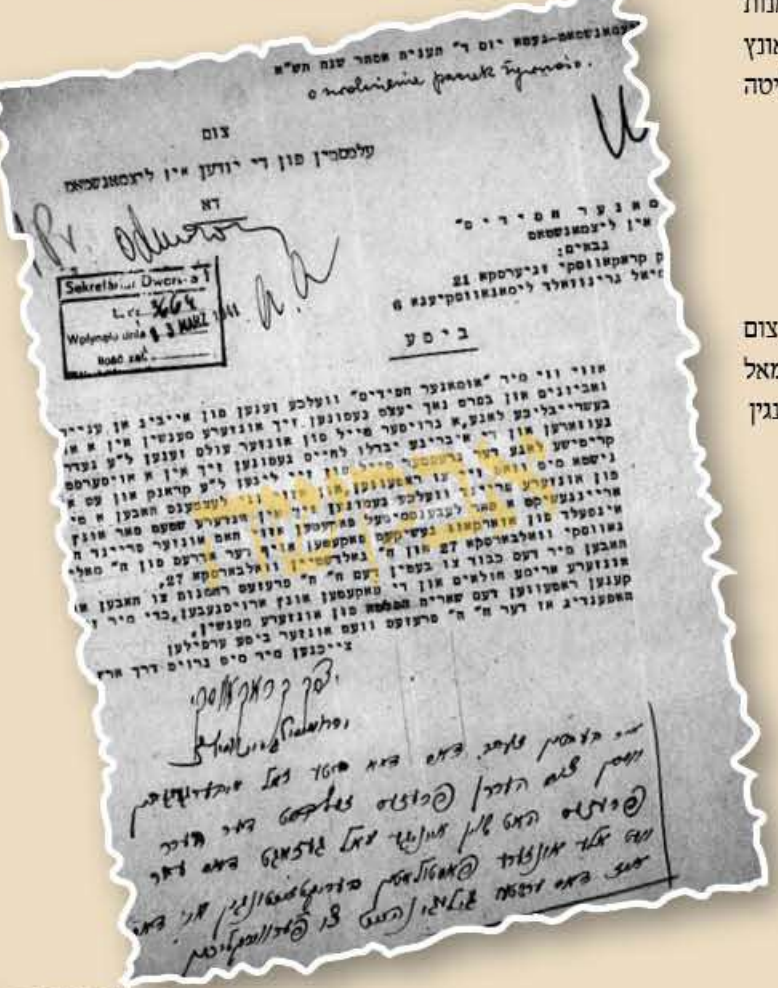
דער קליינער יצחקל - יצחקל הקטן

כך הם מתוארים בספר 'פנקס לודז' (בתרגום מיידיש):
"חסידי לודז', בני עליה ויהודים בעלי חוש למחשבת החסידות, קיבלו השראה מהשיעורים בתורת החסידות שניתנו בברסלב-שטיבל על ידי שני הברסלבר חסידים הנעלים, רבי משה אטוואצקר ו'יצחקל הקטן' (דער קליינער יצחקל) שאת שם משפחתו אף אחד לא ידע. במשך שעות ארוכות אפשר היה להאזין לשניהם כיצד הם לומדים ומפרשים את ליקוטי מוהר"ן או מספרים את סיפורי המעשיות של רבי נחמן מברסלב.
"מיותר לומר, שאטרקציה גדולה להרבה מיהודי לודז', היו השבתות וימים טובים בברסלב שטיבל. בדרך חזרה הביתה מהשטיבלעך ובתי המדרשים שלהם, לביל שבת או יום טוב, נוהגים היו יהודים רבים לעצור ולהיכנס לחטוף ביקור בשטיבל של ה'טויע חסידים' ושם אמנם להתחיות. הם נהגו להצטרף למעגל של הריקודים הנלהבים, שנמשכו פעמים רבות עד קרוב לחצות". (עמ' 250)
השיעורים בספרי רבינו משכו אליהם רבים ובית החסידים ברחוב פודז'צ'נה 29 שקק חיים. בהמשך עבר השטיבל לרחוב קאמינה 17, ומשם לקאמינה 2, שם פעל עד לפרוץ המלחמה.

כמעין המתגבר

כשפתח רבי יצחקל את פיו בלימוד ספרי רבינו, היה דורש שעות ארוכות בחידושים ורמזים נפלאים על שורות אחדות מ'ליקוטי מוהר"ן' או 'סיפורי מעשיות'. פעם כשפתח במעשה 'מבערגיר ועני' מסיפורי מעשיות, המדבר מסוד הגאולה והמשכת נשמת מלך המשיח, אמר מיד: "בערגיר - ראשי תיבות: בווע, רות, עובד, ישי, גואל" - סדר השתלשלות נשמת הגואל צדק. וכשלבד פעם את תורה קכ"א בליקוטי מוהר"ן שם מפרש רבינו את הפסוק מתהילים פרק מ' "אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי" - "כשאדם רואה ולומד בספר, ובכל מקום שהוא רואה ולומד, מוצא את עצמו - זה סימן שחפץ לעשות רצונו יתברך", שאלו אחד השומעים: "היכן יכולני למצוא עצמי בתורה זו גופא?" השיבו רבי יצחקל מיניה וביה: "במגלת - רומז על ענין השמחה, שהרי הוא ראשי התיבות 'מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד!' (ליקוטי תנינא כ"ד)".
רבי יצחק אייזיק אלבום, משרידי אנ"ש מפולין, סיפר שראה

פעם כשמהר"ם שפירא שמע אותו לומד בפני הציבור, התלהב ואמר "גיוואלד! ה'ליקוטי מוהר"ן' עצמו לומד!"

פעם כתב יד מרבי יצחק'ל, ובו עשרות חידושי תורה מיוסדים על הכתוב 'כוס ישועות אשא' וכו', כולם בנויים על פי דברי רבינו. כן ראה אצלו כמאתיים חידושי תורה המיוסדים על פי התורה 'קרא את יהושע' בסמן ו' שבליקוטי מוהר"ן קמא. רבי נחמן בורשטיין מביא בספרו 'אוצר נחמני' כמה חידושים ומימרות בשם רבי יצחק'ל, ומוסיף: "ואמר לי רבי אלחנן [ספקטור] ז"ל שלשמוע השיעור של רבי יצחק'ל בספרי רבינו ז"ל היה יכול להיות כמעט ביטול הבחירה" (אוצר נחמני קצט)

רבי יעקב דוב כותב בספר 'עונג שבת' בשם רבו רבי אפרים'ל מפשעבדו: "ושמעתי מפיו הק' שסיפר איך ששמע פעם בר"ה בלובלין שלמד הר"ר יצחק זצ"ל הנ"ל סיפורי מעשיות' ולמד המעשה מבערגער ועני והתחיל רק כמה מילים 'אין מהאט געמאכט פאקין פאקין' (ועשו חבילות חבילות) ואמר על זה זמן רב דברים גבוהים ונסתרים, ואמר לי הרב הצדיק ר' אפרים'ל זצוק"ל שבאותו מעמד היה אפשר לראות מה שילוד אשה יכול לזכות בזה העולם בכח חכות רבינו..."

על גודל השפעתו כותב רבי מוטל יגלניק ב'זכרונות' לאנ"ש דפולין בסוף 'תיקון הכללי הוצאת בני ברק תשס"ו: "...ואת כל הקיבוץ דעיר לודו עם המיוחד שבחבורה ר' יצחק קראקובסקי ז"ע הי"ד שהעתיק מפאת חולשתו אח"כ לעיר אוטווצק שנקרא על שמה ר' יצחק'ל

ר' זאב (שולחן זיכרון)

יורים בחוד לפי המלחמה

אוטווצק, שהיה שגור בפיו בבלי וירושלמי לרבות זהר וכתבי האריז"ל ועסק הרבה בהתבודדות ורוב אנשי ברסלב דעיר לודו נתקרבו על ידו". רבי נתן ליברמנט שיח' מוסר בשם אביו רבי זאב: "הרוח החיה בשטיבל בלודו' היה רבי יצחק'ל. דרכו היתה, בטרם פתח פיו לדבר בציבור, לשאול את הנוכחים האם כבר עשו התבודדות היום, ואם לאו, היה שולחם לאלתר לחדרי ההתבודדות... אבי סיפר לי כי פעם הגיע עם חברו לבית מדרשנו בלודו, החבר ביקש מאבי לא לספר כי עדיין לא עשה התבודדות, אולם לא עברה שעה קלה והחבר מיזמתו נכנס לאחד מהחדרים שיועדו לכך. רבי יצחק'ל החדיר בבחורים את הטעם של עבודת ה' והתבודדות!"

כשהעתיקה ישיבת 'הלכתא כנחמני' דחסידי ברסלב את משכנה מאוסטרובצה לשטיבל בלודו, שימש בה רבי יצחק'ל כראש-ישיבה, כשצדו משמש ידיו רבי משה יוסף כמגיד-שיעור. רבי מוטל יגלניק, שהיה בין התלמידים, סיפר כי הלימוד היה בעמקות ובחיות עצומה שאין לשער.

לאחר שנוסד הקיבוץ בלובלין בראש השנה, כשנסגר גבול פולין-רוסיה, היה רבי יצחק'ל בין הלומדים בתורת רבינו, וסיפר רבי שמחה בונים קאלושינר, כי פעם כשמהר"ם שפירא שמע אותו לומד בפני הציבור, התלהב ואמר "גיוואלד! דער ליקוטי מוהר"ן אליין לערנט! - הליקוטי מוהר"ן עצמו לומד!"

אוטבוזק

לפרנסתו עבד רבי יצחק'ל בבית-חרושת לגרביים בלודו' עירו. במידת האמת שבו, לא ראה בכך משום פחיתות כבוד. לימים חלה בשחפת ובעקבות כך נאלץ לעזוב את לודו' הסואנת והתעשייתית לטובת עיירת המרפא אוטבוזק, השוכנת 24 ק"מ דרומית-מזרחית לוורשה, בתקווה שאווירה הצלולה של העיירה ההררית והמיוערת ייטיב עם ריאותיו החולות. מאז דבק בו הכינוי "ר' יצחק'ל אוטבוזקר". הוא שכר לו דירה במענה היער והרבה להתבודד ביערות הסביבה בדביקות הבורא.

את חידושי שנחדשו לו בלימודו בספרי רבינו העלה על הכתב. כשהתאכסן אצלו פעם בשבת קודש החסיד רבי יצחק ברייטור, הציץ בכתביו והתפעל מהם והביאם לוורשה להראותם לאנ"ש. גם באוטבוזק קרב רבי יצחק'ל נפשות לרבינו וקיבוץ של חסידי ברסלב התקיים בעיירה זו עד המלחמה.

אזה זורה

עבודת ה' זכר יחוס, ולידע שהוא רחוק וכו' כדי אפרים הדרי מטה צריכים להלמוד כי הפרני עניי נכני.

באדר משמיעין על השקלים כי גם השקלים מרמזים הנ"ל בחי העשיר לא ירבה וחדל לא ימעיט והמגלה הוא בחודש השני נגד אפרים ששיכל או לו משפט הבכורת וכמבואר כל זה לעיל.

(המשך יבא)

יצחק בן בינה קו

חידושי יצחק'ל ברחוק אר זורה

"ומחמת דביקותו שכח מלדבר מזה"...

באחד ממכתבי רבי אהרן לייב ציגלמן הי"ד, הוא מספר על עצמו כי בעת האחרונה היתה דעתו מבלבלת עליו מאחר זוגתו היתה מוטלת על ערש דווי כשני שבועות, וגם הוא עצמו לא היה לגמרי בקו הבריאה: "והנה יותר מכל זאת דאבה עלי לבי בראותי מה שעונותינו גרמו שרבים מאנ"ש היקרים סובלים מה שסובלים עוד הרבה יותר, כדוגמא שלך, או חברנו הר' יצחק נ"י ברייטער והר' נחום נ"י וכו', וכן ידידנו היקר ר' יצחק'ל נ"י מאוטווצק שסובל ר"ל חוץ מענין בריאות הגוף, דחקות כזאת, ובפרט בענין הדירה שלו שבכל חצי שנה יש לו יסורים קשים מענין לשכור לו דירה. והנה מדי דברי בו אספר לך מעשה נפלא מאתו, הנה בר"ה זה

היה בווארשא במסירת נפש ובימים האחרונים של סוכות היה בלאדו והחיה מאוד את אנ"ש, ועיקר כוונתו בנסיעה ללאדו היה בשביל לעורר אנ"ש משם לסייע לו בסיוע נכונה על הדירה, ומחמת דביקותו שכח מלדבר מזה כלל עד שנסע לביתו בחזרה, ובא הבעה"ב שלו של הדירה ונטל החלונות, ונשאר בקרירות כזאת בלי חלונות וכלי כרים וכסתות, כי נגבנו מאתו בשתי פעמים הכרים וכסתות, הן שלו והן של זוגתו.

"והתחיל לכתוב מכתבים ללאדו, עד שנתעוררו משם ובא ר' הירשל בוכהאלטער והביא לו איזה מאות זלאטיס וגם התעוררו אנ"ש מפה עד שפעל והוציא מפה גם כן לערך מאה זהובים, וגם ר' חיאל זיידענווארים נתן לו מאה זהובים, ויום אתמול בא לפה הר' יצחק'ל נ"י זוגתו לשכור בית-דירה חדשה באוטווצק אצל הבעה"ב אשר מקום דירתו הוא בווארשא בפראגע, ונסעו על הטרמאוואי [-רכבת עירונית] וחתכו ממנו את הביצים קעשענע [-הכיס הפנימי העליון] וגבנו ממנו הסך יותר משלש מאות זהובים, ונשאר בעירום ובחוסר כל והוכרחו לילך רגלי חזרה לביתו והרחמנות גדול עד אין לשער..." (יום ד' לסדר זכר טוב אדוניו בידו שנת תפ"ח לפ"ק ווארשא יע"א, אור צדיקים' יב)

לילות ביער

רבי מוטל יגלניק סיפר, כי בביקוריו לפרקים באוטבוזק הבחין כי רבי יצחק'ל נוהג להתבודד בכל יום במשך שעות ארוכות בין עצי היער. על עבודתו את ה' מתוך הדחק, מספר רבי צבי ירושלמי-לסקר, מאנ"ש מוורשה:

"...ר' יצחק קראקובסקי שהיה מכונה ר' יצחק'ל אוטווצקר ז"ל, אברך בן 40, עני מרוה, מטופל בבנים, חולה ריאות מדוכא, שהתפרנס מהתמיכות הזעומות שאנשי ברסלב מלודו' תמכו בו, מזמן לזמן. לרגלי מחלתו האנושה עבר ר' יצחק לגור באוטווצק שעל יד וורשה בירת פולין, כי היתה שוכנת ביערי-עד ומסוגלת להביא מוכי שחפת, אבל העני ר' יצחק'ל, היה עשיר בדעת מאוד ומאוד! כולו - בלי גזמה - היה שרוי בתורה ביראה וחכמה, בקי בש"ס ופוסקים, מילא כרסו בכל ענפי התורה, לא פסק פומי מגירסי, מתורה שבנגלה ושבנסתר. הגמרות הזעירות שהודפסו בפולין לא משו לא מידיו ולא מכיסי מעילו. לילה וליל, אחרי יום של עמל בתורה, יצא מביתו והתרחק הרחק ביער כדי להתבודד ולשפוך שיחו לאביו שבשמים. אחרי היעלמו לליל שלם, הופיע בדיוק-שעוני עם עלות השחר כדי להסמיך גאולה לתפילה עם הנץ החמה".

כאילו יצאו מעולם הגשמיות

את לימודו מלא החיות של רבי יצחק'ל בספרי רבינו, מתאר ר' משה אהרן בר-יוסף (שאטין), שהתקרב לברסלב בפלוצק מולדתו ונסע ללודו' ללמוד בישיבת 'הלכתא כנחמני': "אברך רחב-מידות מחמת מחלתו, לחיים אדומות, זקנקן קצר, עיניים בוערות כמו אש, ידיים לבנות עגלגלות, וכולו אומר קדוש'. פנים כמו מלאך. לא היה בן אדם שלא הושפע ממנו ומדבריו. בלחש דיבר מחמת מחלתו, בהפסקות מקוצר-נשימה, וכשהתרגש התאדם ביותר. "לפני שחלה בשחפת עבד בבית חרושת לגרביים, ופרנס את אשתו ובניו ובכבוד. וכשחלה, הרופאים אסרו עליו לעבוד,

הגמרות הזעירות שהודפסו בפולין לא משו לא מידיו ולא מכיסי מעילו. לילה וליל, אחרי יום של עמל בתורה, יצא מביתו והתרחק הרחק ביער כדי להתבודד ולשפוך שיחו

תפילה בסוד, סוכת תשי"ב

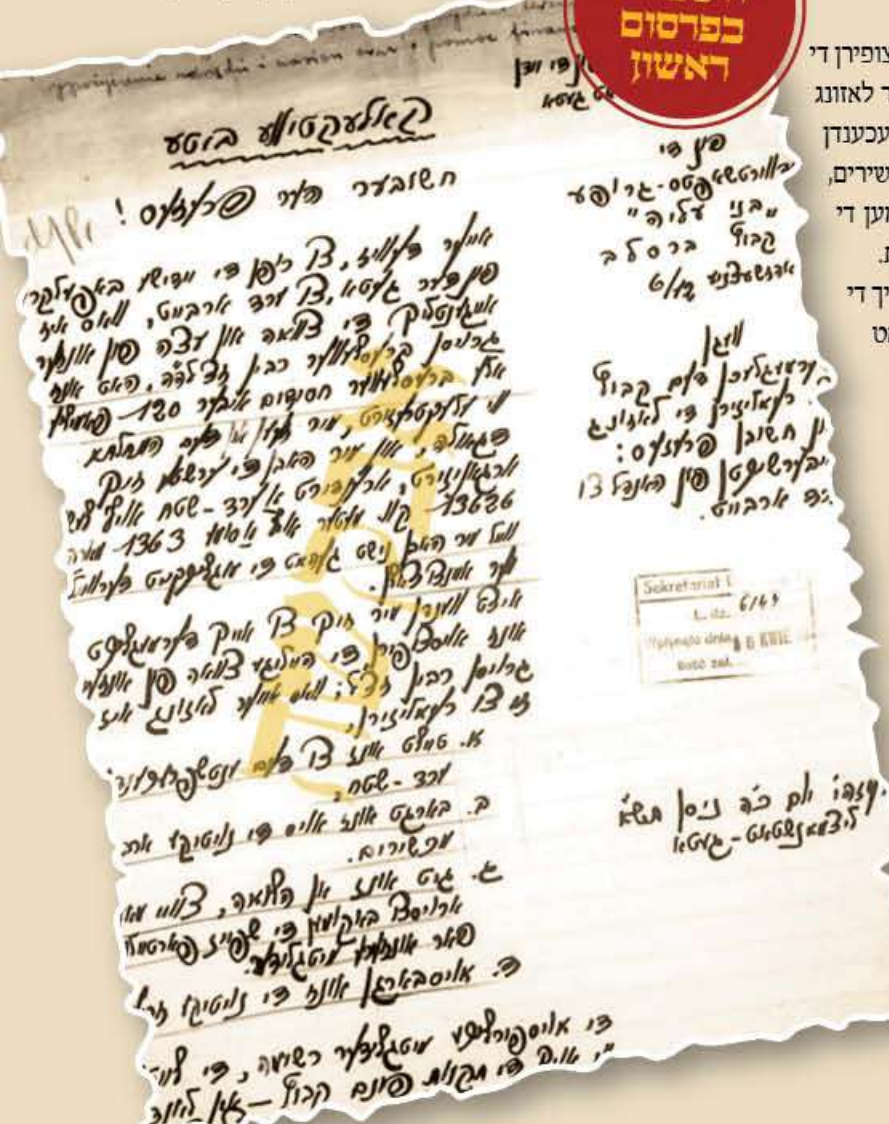

"פונים אנו אליך, כדי לאפשר לנו לקיים את הצוואה הקדושה של הרבי הגדול שלנו זצ"ל"

כמו חישמל אותנו חסידי ברסלב כולנו - מעל 120 משפחות. אנחנו רואים בזה אתחלתא דגאולה, היינו הראשונים להתארגן ושכרנו שטח-אדמה ברחוב לשנו, 13626 מטר מרובע בסכום של 1363 מארק, כיון שלא היתה לנו אפשרות בינתיים לשלם יותר. כעת פונים אנו אליך, כדי לאפשר לנו לקיים/לכצע את הצוואה הקדושה של הרבי הגדול שלנו זצ"ל, שהפתרון שלכם לממש זאת, א. שתפו אותנו בשטח-קרקע המתאים. ב. השאלו לנו את מכשירי העבודה הדרושים ג. תנו לנו הלוואה לחודשיים כדי שנקבל את חלקנו במזון ד. השאלו לנו את הזרעים הדרושים.

רשימת חברים מפורטת, כמו גם התקנות של הקיבוץ - בארץ - דו"ח כלכלי.
בכבוד/הערכה,
משה שידלאווסקי
י.ג. [יוסף נפתלי] קאמיניץ
יצחק קראקאווסקי

נסמך היסטורי בפרסום ראשון

בעזה"י יום כה ניסן תש"א, ליצמנשטאט-געטא
צו דעם עלטסטן פון די יידן אין ליצמנשטאט-געטא
פון די לאנדווירטשאפטס-גרופע 'בני עליה' ביים קבוץ 'ברסלב'
פאדזשעניע 6/12
וועגן דערמעגלעכע דעם קבוץ צו רעאליזירן די לאזונג פון
חשונן פרעזעס: איבערשיקטן פון האנדל צו ערד ארבייט
קאלעקטיווע ביטע
חשובע הער פרעזעס!
אייער דעוויון צו רופן די יידישע באפעלקרונג פונדער געטא צו
ערד-ארבייט, וואס איז אייגענטליך די צוואה און עצה פון אונזער
גרויסן ברעסלעווער רבין זצלה"ה, האט אונז אלע ברעסלעווער
חסידים איבער 120 פאמיליעס ווי עלעקטריזירט, מיר זעען אין
דעם התחלתא דגאולה, און מיר האבן די ערשטע זין ארגאניזירט,
ארענדירט א ערד - שטח אויף לישנא 13626 קו מעטער אויף א
סומע 1363 מארק, ווייל מיר האבן נישט געהאט די מוגליכקייט
דערווייל מער אונז צאלן.

איצט ווענדן מיר זיך צו אייך דערמעגליכט אונז אויסצופירן די
הייליגע צוואה פון אונזער גרויסן רבין זצ"ל, וואס אייער לאזונג
איז זי צו רעאליזירן, א. טיילט אונז צו דעם ענטשפרעכענדן
ערד-שטח, ב. בארגט אונז די נויטיקע ארבייטסע מכשירים,
ג. גיט אונז אן הלוואה צוויי מאנאטן ארויס צו באקומען די
שפיץ פארטיילונג ד. אויסבארגן אונז די נויטיגע זריעות.
די אויספירליכע מיטגלידער רשימה, די לווטונג ווי אויך די
תקנות פונם קיבוץ - אין לאנד - ווירטשאפטס-רעפערעט
מיט אכטונג,
משה שידלאווסקי
י.ג. קאמיניץ
יצחק קראקאווסקי

[תרגום:]
בעזה"י יום כה ניסן תש"א, גטו-ליצמנשטט
אל זקן היהודים בגטו-ליצמנשטט
מהקבוצה החקלאית 'בני עליה' בקיבוץ 'ברסלב'
פאדזשעניע 6/12
על מתן אפשרות לקיבוץ לממש את הפתרון של
הנשיא החשוב: מעבר ממסחר לעבודת קרקע
בקשה קולקטיבית [ציבורית]
אדון נשיא חשוב!
המוטו שלכם לקרוא לאוכלוסייה היהודית
של הגטו לעבודת-אדמה, שזוהי בעצם הצוואה
והעצה של הרבי הגדול שלנו מברסלב זצלה"ה,

וציוו עליו לשבת באוטובוס, לכן חבריו אספו כסף בכדי להחיות את המשפחה
ההגונה הזאת. אוטובוס זה מקום מיועד לחולי ריאות. המקום על גבעה, הרבה
עצים ואוויר. יער של אורנים, מקום יבש, מקום הבראה עבור המחלות הנ"ל.
אנשי ברסלב שכרו לו שם דירה לגור וגם חנות עבור אשתו. ר' יצחקל ישב על
התורה ואשתו על העבודה, ובכל זאת לא יכלו להתפרנס מהחנות, לכן חבריו
התחייבו בתרומה חודשית עבור ר' יצחקל.

"הוריו גרו בלודז', וכשבא לקיים כיבוד הורים מדי פעם, נכנס כבר
לראות את חבריו בבית החסידים, אז היה חג ממש. כמו שהוא למד את
'ליקוטי מוהר"ן' לא היה דוגמתו. כל פירוש שנתן, כל הסבר, זה היה
למעלה מהמשוער. אחרי התפילה וריקוד,
כולם התיישבו על יד השולחנות. עשו
קידוש, ואחד מהיודעים את 'סיפורי
מעשיות' של הרבי - שהיה גם בז'רנון
(אידיש מדוברת) שכל סיפור טמון בו הרבה
סודות ורמזים - היה קורא ומסביר לפני
כולם (בדרך כלל נתנו את הלימוד הזה למי שזכה
להיות על קברו הקדוש באומן, ומי שידע והיה בקי
בדבריו ז"ל). וכשבא ר' יצחקל, כבר ידעו
שבע ימים לפני זה, אז הודיעו לכל אחד.
הרבה אנשים באו ועמדו סביבו לשמוע
מפיו. בפשטות כזאת הסביר כל דבר קשה
ולא מובן.

"כשבא ר' יצחקל ללודז' לשבת, באו
לבית החסידים לא רק החסידים, אלא
אפילו האחרים באו, לשמוע דברי הסבר
לליקוטי מוהר"ן וספר 'סיפורי מעשיות'
מפיו הקדוש שמפיק מרגליות. איך שהוא
פירש את הסיפורים כל כך בפשטות, למרות
שזה מלא סודות ועמקות ורמזים לביאת
הגואל. הוא הכניס נשמה בכל מילה ומילה,
ויצאו כאילו מעולם הגשמיות. זה כוחו של ר'
יצחקל. שעות על גבי שעות אפשר היה לשבת
ולשמוע אותו. שכחו ללכת הביתה. אז קם הוא
חם וסוער 'שבענו... שבענו מטובך, שבענו...
שבענו... שבענו מטובך ושמח לבנו' וכו' כך בהתלהבות ובדבקות כחצי שעה והלכו הביתה.
כל אחד רצה ללכת על ידו, אולי ישמעו ממנו עוד דברי תורה, עוד מילה טובה". (ספר להקים
לאחיו שם עמ' 103)

אחד מאלו שהתקרבו בהשפעתו, היה הנער שמחה בארנשטיין. משרבו המתקרבים
החל משמיע שיעורים בספרי רבינו לצד רבי יצחקל. ולאחר שהעתיק רבי יצחקל את
מגוריו לאוטובוס, נשא רבי שמחה על כתפיו את עול הפצת תורת רבינו לרבים תמידין
כסדרן, לצד חסידים נוספים.

גטו ליצמנשטאט'

לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, חזרו רבי יצחקל ומשפחתו ללודז'. כך
סובבה יד ההשגחה ובימי ההסתר הוא פעל יחד עם עוד מיקירי אנ"ש למען
אחיו הנאזקים תחת מלכות אדום.
מיד עם כניסת הגרמנים ללודז', ימים ספורים לפני ראש השנה ת"ש, החלו
הגורות והצרות. יהודים נחטפו לעבודות כפייה בזוויות והגרמנים הכריזו כי
דמם ורכושם הפקר. את החטיפות ומעשי הביזה ארגנו הפולקס דויטשים'
- פולנים מקומיים ממוצא גרמני. השלב הבא היה הקמת הגטו בשטח
רובע העוני 'באלוטי', בו רוכזו כל יהודי העיר והסביבה. שם העיר הוסב
לליצמאן-שטאט' על שם גנרל גרמני שכבש את לודז' במלחמת העולם
הראשונה. שטח הגטו היה ארבעה קמ"ר בלבד, מתוכם רק 2.5 קמ"ר

שעות אפשר
היה לשבת
ולשמוע אותו.
שכחו ללכת
הביתה. אז קם
הוא וקמו כולם
ויצאו בריקוד
חם וסוער
'שבענו מטובך...'
כך בהתלהבות
ובדבקות כחצי
שעה

בנויים, בהם הצטופפו למעלה מ-165,000 תושביה היהודים של לודז' וסביבתה, כשאליהם מצורפים עוד עשרות אלפים מקרוב ומרחוק. בל' בתשרי ת"ש מינו הגרמנים את חיים מרדכי רומקובסקי לראש ה'יודנראט' (בגרמנית: מועצת היהודים), בידידיש הוא כונה 'עלטסטן פון די יידן' - זקן היהודים. הוטל עליו להקים 'מועצת זקנים' בת 31 חברים. כחודש לאחר מינויים נרצחו רובם, למעט רומקובסקי שנדרש שוב להקים מועצה חדשה. הם היו הקשר בין הציבור היהודי לבין השלטון הגרמני. (גם רומקובסקי עצמו, לפי הדיעה הרווחת, הומת לבסוף בידי הגרמנים ימ"ש) החל מב' בכסלו ת"ש, חויבו היהודים לענוד סרט צהוב על זרועם, שנהפך במהרה ל'טלאי הצהוב'. בשנתיים הראשונות חיי הדת התקיימו באופן פעיל וגלוי, למרות הגבלות מסוימות מצד הגרמנים. מונה 'ראבינאט' - 'עני רבנים' לענייני הדת, שרבי יצחקל קראקובסקי היה חבר בו. השבת הוכרה כיום מנוחה ובתי המלאכה היו סגורים. הוקמו מטבחים כשרים, והתקיימו תלמודי-תורה.

אולם עם תחילת הגירושים בתש"ב, המצב השתנה. היהודים הוכרחו לעבוד בשבתות וחגים ויום ראשון נקבע ליום מנוחה. כל פעילות דתית גלויה הופסקה. למרות זאת, היו יהודים שהמשיכו לקיים חיי יהדות בסתר, למדו תורה, וחברה קדישא פעלה למרות האיסור החמור. חלקם הקפידו לא להתגעל בבשר הפיגולים שחולק בגטו, למרות הרעב הכבד. באותם ימי אפילה והסתר, בלטו עוז רוחם ותעצומות נפשם של חסידי ברסלב בלודז', שלפני המלחמה מספרם מנה מאות. לפי עדויות השרידים הם הפיצו יהדות ופעלו במסירות כדי לשמור על כרם בית ישראל. רבי יצחקל, כמו גם רבי אברהם יצחק וייסזאנד ורבי שמחה בארנשטיין ועוד חסידים, ארגנו בגטו תפילות בציבור ושיעורי תורה. גם לאחר שנאסרה התארגנות קבוצות, מחשש

למרד, ובהוראת 'זקן היהודים' רומקובסקי הפעילות צומצמה לבתי יתומים' בלבד, נחלצו אנשי מעשה ובהם חסידי ברסלב וארגון 'במארישין' - האזור שבפאתי הגטו - קבוצות של יתומים וילדים שאין מי שידאג להם, והחזירו בהם תורה ויראת שמים.

ראש השנה תש"ד בגטו לודז'

אנ"ש בלודז' המשיכו להתוועד יחדיו בגטו, עד לחיסולו הסופי בסוף שנת תש"ד. מקום כינוסם היה ברח' וואלברסקא 27. שם התאספו כדי ללמוד ולהתפלל יחדיו, גם לאחר שהגרמנים אסרו על התכנסות לתפילה.

כך מצאנו בעדותו של ר' מנחם אופנהיים, בזמן שאותו כתב על דפי סידור בהעדר נייר, כשהוא מתאר כיצד בראש השנה תש"ד, במקום לעבוד במפעל הלך להתפלל עם 'חסידי אומן':

"ראש השנה תש"ד. כ'ארבעט אין מעטאל-רעסארט זגערשער 56. כ'בין אויפגעשטאנען פאר 7 אזיגער פריה, אבגעגעבען דיא קאנטראלקע נאך אפשטימען מיין זיין אין רעסארט, בין געגאנגען דאווענען אויף וואלברסקא 27 מיט איין ארבייטער חבר ישראל גולדשטיין. געגען איבער זיין ווינונג איז דא איין מנין פאן 'אימאנער' חסידים פאן וועלכען האבע געהאט איין הנאה. עס האט מיך דערמאנט פאר קריגע צייט... [תרגום:] ראש השנה תש"ד. עובד אני במפעל המתכת ברח' זגערשא 56. קמתי לפני 7 בבוקר, מסרתי את כרטיס הבדיקה, לאחר שהצבעתי על נוכחותי במפעל הלכתי להתפלל בוולבורסקה 27 עם חבר לעבודה ישראל גולדשטיין. ממול לדירתו מניין של חסידי 'אומן' שהיתה לי הנאה ממנו. הוא הזכיר לי את הימים שלפני המלחמה...".

ר' שמואל ברוסקי הי"ד, חסידי ברסלב בלודז' שבפולין, בתי עלווין

קדוש בחייו ובמותו

שנים אחרי עליית רבי לוי יצחק בנדר ארצה, נודע לו כי בתו של מי שקרבו לחסידות ברסלב, שרדה את המלחמה והיא ובעלה מתגוררים בתל-אביב. הוא איתר את כתובתם ונסע אליהם במיוחד. בבואו, ביקש הבעל מאשתו שתכסה ראשה, אולם היא לא רצתה מאחר והיו לה שאלות באמונה, בכל זאת נכנס רבי לוי יצחק ודיבר עמה מענין רבינו ומידישקייט. הוא הציע להם לעבור להתגורר בני-ברק, כשקודם לכן סיכם עם אנ"ש דשם שיעזרו להם לפתוח חנות בשר ודגים, כדי שיגורו בעיר של שומרי מצוות וגם תהיה להם פרנסה. אך לבסוף לא יצא הדבר לפועל.

לימים בא בנם להזמין את רבי לוי יצחק לשמחת נישואיו, אך הוא לא רצה מחשש שיהיו שם תערובות. הבחור סיפר כי הוא מניח תפילין בכל יום ושומר שבת. לאחר מכן ציין רבי לוי יצחק בהשתאות כי פני הנכד דומים להפליא לפני רבי יצחקל סבו!

לאחרונה עלה בידנו לאתר את הנכד. יצחק יעקובוביץ שמו. לדבריו, אמו ששרדה את השואה מיעטה לדבר על עברה, ולכן לא שמע ממנה הרבה על אביה. "אמי חיה, בתו הבכורה של רבי יצחקל, נולדה בלודז' ב-1924 (תרפ"ד) כשהיה בן 26. שני ילדים נוספים נולדו לו. לאחד קראו נחמן כמונו, ולשני נחום. הדבר שתמיד שמעתי מאמי על זיכרונותיה כילדה, שבכל ליל סדר פסח היו מתקבצים מאות חסידים בחצר

חמי יתוד' בנוס לודז'

הבית והיו עושים יחד 'סדר' מאוד מיוחד עם הרבה דרשות.

"אביה רבי יצחקל היה חבר ב'ראבינאט' - וועדת הרבנים בגטו. המשפחה נשלחה באחד המשלוחים האחרונים לאושוויץ בשנת תש"ה, עם חיסול גטו לודז'. בסלקציה נשלחו האם ושני הבנים נחמן בן השלוש עשרה ונחום בן האחת עשרה, שמאלה. הם נספו ביום הראשון לבואם. הבת חיה, אמי, נשלחה ימינה ונלקחה לעבוד בבית חרושת לכדורים, והיא היחידה ששרדה. אביה נלקח אף הוא לעבודות, אך לא עמד בנטל. אמי קיבלה ידיעה שמצאוהו מוטל בצד הדרך. בן ארבעים ושש היה בהסתלקותו. הי"ד".

מכתבים ל'זקן היהודים'

המסמכים שנחשפו בארכיון הפולני מפעמיים ומרגשים, הם מצביעים על מאמציהם של אנשי מעשה מאנ"ש ובהם רבי יצחקל, כדי לעזור לאחיהם הנאנקים ברעב, עד כדי יצירתיות מופלגת.

אלו מכתבים שנשלחו ל'זקן היהודים' בגטו לודז', רומקובסקי. במכתב האחד מקדימים רבי יצחקל וחברו רבי ירחמיאל גרינוואלד, ומציינים (בתרגום מידיש) "כמו שאנחנו 'אומאנער חסידים' שהם מאז ומתמיד עניים ואביונים, ובפרט עוד עכשיו נמצאים אנשינו במצב שאי אפשר לתאר, חלק גדול מהעולם [=ציבור] שלנו נעדרו [=הלכו לעולמם] ל"ע, והנותרים, יבדלו לחיים טובים, קריטי ביותר", והם מבקשים כי חבילות סיוע הנשלחות אליהם מערים אחרות, יגיעו ליעדן וימסרו לידיהם, "כדי שנוכל להציל את שארית הפליטה של אנשינו".

במכתב השני, עליו חתומים יחד עם רבי יצחקל, רבי משה שידלאווסקי ורבי יוסף נפתלי קאמיעניעץ, הם מבקשים לנצל את היחזמה החקלאית שפעלה אז בגטו, כדי להשיג עבור אנ"ש חלקת אדמה, כלי עבודה וזרעים, כדי שיוכלו לגדל גידולי קרקע. בתקופה הראשונה לקיום הגטו, הוקמה בו חוות הכשרה חקלאית, כמו כן שטחים שפזנו ממבני מגורים עובדו לעבודת אדמה. רבי יצחקל וחבריו מבקשים אפוא לקבל לידם חלקת אדמה, כלי עבודה וזרעים על מנת שאלו יספקו מקורות מזון עבור משפחות החסידים בגטו. לא ידוע האם בקשתם אושרה אם לאו.

כנוצר, חידושים רבים בתורת רבינו הק' העלה רבי יצחקל הי"ד על הכתב, מקצתם נדפס ב'ירחוני' אור זורח' שיצאו לאור בלודז' ע"י רבי שמחה בארנשטיין בשנים תרפ"ח-תרפ"ט. בהמשך, כפי הנראה מחוסר ממון, נבצר ממנו להדפיס ירחונים נוספים, אולם רבי שמחה נהג להעתיק בכתב ידו מחידושיו של רבי יצחקל על גבי הגיליון ולתלותו מדי שבוע בבית-החסידים, כך הופיעו החידושים בהמשכים, כשהם מיוסדים תמיד על התורות שבספר הקדוש ל'יקוטי מוהר"ן".

כדי שתהיינה שפתותיו של אותו חסיד גדול וקדוש דובבות, ולתועלת הרבים, הבאנו כאן מחידושיו שטרם ראו אור, בבחינת "דבריהם הם זיכרונם". ■

(מקורות עיקריים: שיח שרפי קדוש העומד לראות אור, אוצר נחמני, איש חסידי, מכתבי אנ"ש בספריית שוקן, סעם זקנים, עדויות מאוידים מוצלים מאש)

המסמכים שנחשפו בארכיון הפולני מפעמיים ומרגשים, הם מצביעים על מאמציהם של אנ"ש ובהם רבי יצחקל, כדי לעזור לאחיהם הנאנקים ברעב, עד כדי יצירתיות מופלגת

פליאות חכמה

חידושים נפלאים מרבי יצחק'ל אוטבוצקער זצ"ל הי"ד הרואים אור לראשונה על תורה ז' בליקוטי מוהר"ן תנינא 'כי מרחמם ינהגם'

**בעזרה"ת, אור זרחה, שבט ה'תרצ"ד גליון ד'
מאמר מר' יצחק נ"י קראקאווסקי**

[...] זהו - "הכל סר יחדו" - גם מי שסר מהקדושה ונפל לע' תאוות - יחדו - צריך שנהי' [שיהי'] 'יחדו'. אבל במזמור שני (נג) נאמר כבר 'כלו סג יחדיו'. דוד אמר על עצמו התקרבותו של משה [הכניע] כבר ז' אומות ונשארו רק ס"ג, כדברי בעה"ט [בעל הטורים] שכל דבריו הם ברוה"ק: "סג" - הוא ס"ג אומות שנשארו בימי דוד וכו"ל.

ועתה התבונן וראה כי "הכל סר יחדו" עם ג' תיבות בגמטרי' "משה" עם הכולל, שחדש דרך הזה [וכמובא] במאמר פ"ב בלקוטי תנינא. והפסוק "כלו סג יחדו" עם הכולל גמטרי' "נחמן" שם רבינו ז"ל

שגמר "דרך" זה -

"דרך בגמטרי' ב' פעמים
"בקי" בקי ברצוא בקי
בשוב, בחי' אם אסק
שמים שם אתה
ואציעה שאול הנך
- עיין בתו' קרא
את יהושע (ח"א
סי ו) - ע
מ ש י ח
צדקנו.

ובזה תבין הרבה שנויים שבין מזמור י"ד ונ"ג. כל המזמור נשנה לשון אחד רק שנויים [קרוע]. וע"כ כתיב במשה רבנו (שמות א) "כי סר לראות" כי איתא בלקוטי מוהר"ן תנינא בתורה - כי מרחמם ינהגם - ס"ז את ח' ז"ל: כי השני בחינות של דרי מעלה ושל דרי מטה דהיינו ההשגה של בחי' 'מה חמית' כו' וההשגה של 'מלא כל הארץ כבודו' הן בחי' ההשגה של בן ותלמיד כו', והחלוק שבין השגת דרי מעלה להשגת דרי מטה, הוא בחי' החלוק - בין בחי' "כי לא יראני האדם וחי" (שמות לג), שזהו בחינת ההשגה של 'מה' בחי' 'מה חמית' כו', ההשגה של דרי מעלה בחי' בן - ובחי' 'ואראה את ה' (ישעי ו) שאמר ישעי' הנביא זהו בחי' ההשגה של דרי מטה בחי' תלמיד בחי' 'מלא כל הארץ כבודו'. עיין שם כל הענין. וזהו "כי סר לראות" - כי משה רבנו למד הדרך הנ"ל - "כי סר" - אפילו מי שסר ונפל מהקדושה שהוא בחי' דרי מטה צריך שיהי' לו הבחי' "לראות" בחי' 'ואראה את ה', בחי' 'מאור גדול ראיתי בי'ם' שזה בחי' ההשגה של בחי' דרי מטה בחי' תלמיד וכו"ל.

כי משה רבנו הראה לדרי מטה, לאלה המונחים במדרגה תחתונה ונדמה להם שהם רחוקים מאד ממנו ית', גלות להם שה' עמם והם סמוכים אליו ית', ולחוקם ולעוררם שלא יהי' מייאשין עצמן ח"ו, כי עדיין הם אצל הש"ת וקרובים אליו, כי מלא כל הארץ כבודו שזהו בחי' 'ואראה את ה' וכו"ל, עיין בתורה ז' הנ"ל אות י"ג. וע"כ כסליו ר"ת - ו'רא ה' כי סר לראות - כי אז מאיר כלליות בן ותלמיד, עיין בתורה הנ"ל וע"כ צירוף כסליו הוא הפסוק הנ"ל.

עיין בתורה 'קרא את יהושע לקוטי מוהר"ן ח"א סי ו' מובא שם בסוף המאמר, כי ב' הבקיות דהיינו "בקי" ברצוא ו"בקי" בשוב, שהם בחי' ב' פעמים שם "בקי" עולה בגמטרי' "דרך" זהו שמבואר בכוננות אלול, כי סוד כוננת אלול הוא - הנותן בים "דרך", כי צריכין להאיר בחי' "דרך" בים. זה הדרך נעשה מבחי' סגול דסק"א וחירק דס"ג, שהם (קס"א וס"ג) בגמטרי' "דרך" ב' פעמים "בקי" זהו בעצמו סוד בחי' שתי הבקיות הנ"ל, כי בקי ברצוא שהוא בחי' אם אסק שמים זהו בחינת סגול ד"קס"א ויבקי בשוב שהוא בחי' "ואציעה שאול הנך" זהו בחי' חירק דס"ג, מלשון אל חס"ג גבול עולם - שזהו בחי' ירידה שהאדם נופל ח"ו ממדרגתו והוא נסוג אחור ח"ו, אעפ"כ יחזק את עצמו ואל יתיאש עצמו לעולם, כי גם שם נמצא השי"ת בחי' - ואציעה שאול הנך, וזהו בחי' שם ס"ג כנ"ל מובא שם כי שם "קס"א" הוא שם "אהי" במלואו כזה: - אלף, ק", יוד, ק"ו - שהם יוד אותיות וכל

אחת נקודה ב"סגול" (כי צריך לכוון שם קס"א בסגול כי סגול דא חמה שהוא נקודה העליונה שעל האלף בחי' אם אסק שמים שם אתה) עולה ש"ן - ושם ס"ג הוא יוד אותיות של שם הוי' במלואו כזה: יוד, ק", ואו, ק", וכל אחת נקודה בחירק (כי חירק הוא בחי' נקודה התחתונה של האלף, בחי' ואציעה שאול הנך שהוא בחי' חירק דס"ג) עולה ק', ושניהם (חירק דס"ג וסגול דסק"א) עולים יחד ת"ו בגימט' - "פשוטה" -, כי אז על ידי כל הבחי' הנ"ל הימין פשוטה לקבל תשובתו, כי "ימין" במלואו עולה "דרך" עם הג' אותיות שהוא ב"פ יב"ק עיי"ש כל הענין.

נמצא מובאר שם, כי הארת התלמיד, שהוא הלמוד של "מלא כל הארץ כבודו" יוצא משם הוי' במלואו - יוד אותיות של מלוי הוי' בגימטרי' שם ס"ג - בנקוד חירק, נקודה תחתונה.

וע"כ הצירוף של "חנוכה" הוא "חנה כ"ו" - "חנה" גימטרי' "ס"ג" - "כ"ו" - גימטרי' של שם הוי' - מרמז על הארת התלמיד "כלו סג", גימטרי' "חנה" יוצא משם "הוי" גימטרי' כ"ו עיין בכתבי האר"י ז"ל.

וע"כ - נר חנוכה למטה מעשרה טפחים - היינו עשר אותיות של שם הוי' במלואו בנקוד חירק שהוא בחי' הבקיות בשוב, בחי' הלמוד של דרי מטה כ"ש (בלקוטי תנינא סי פ"ד - מהתקוני זוהר סי יוד ד' כ"ה) ובחירק לאנחתא לה לתתא להמליך לה על תתאין זהו - בחי' - למטה מעשרה טפחים.

וע"כ מדליקין בח' ימי חנוכה מ"ד נרות (עם השמישים) כי איתא שם (בתורה קרא את יהושע לק"מ ח"א סי ו' אות ב) כי לזכות לכבוד אלוקים אי אפשר אלא על ידי תשובה, שהוא בחי' אהי, דא אנא זמין למיהוי, כי קודם התשובה אי בחי' אהי' בהסתרת פנים ממנו, כי עדיין לא הכין עצמו למיהוי בעולם, והסתרת פני אהי' בגימטרי' "דס" - פי" כי אחורי שם אהי' הוא בגימטרי' "דס" כמובא, היינו כשכותבין השם באחוריים דהיינו א' אק' אקו' שחוזרין בכל פעם לאחור הוא בגימטרי' "דס" וזהו בחי' החזרת והסתרת פני אהי' שעולה "דס" - כי עדיין הדם שבחלל השמאלי שבלב, ששם מדור היצה"ר, בתוקף ועוה. ובשביל זה באין עליו בזיונות ושפיכות דמים, ותקון לזה הוא, שיהפוך "דס" "לדס", שיהי' מן השומעים חרפתם ואינם משיבים עיי"ש כל הענין.

וע"כ בחנוכה מדליקין ד"ם נרות כנ"ל, ובכל יום חוזרין לאחור ומוסיפין עוד אחד (כי ביום א' מדליקין נר א' וביום ב' חוזרין לאחור ומדליקין נר א' ומוסיפין עוד נר וכן בכל יום) כמו בשם "אהי" וכו"ל, וכל הנרות של ח' ימי חנוכה הם מ"ד (עם השמישים) שעולה בגימטרי' "דס" - ומדליקין אותן בצד שמאל - להכניע הדם שבחלל השמאלי שבלב.

והנה בתורה - כי מרחמם ינהגם (לקוטי תנינא סי ז') הנ"ל - מובא שם באות ז' כי חנוכת בית המקדש - הוא בחי' כלליות בן ותלמיד. ומבואר גם שם כי כל אחד כפי שזוכה לפעול בקשתו ביום הכיפורים, דהיינו בקשת 'סלח נא', כן יש לו חנוכה - היינו שזוכה כן לחנוכת הדעת של בן ותלמיד, בחנוכה, וזהו שרמז משה רבנו עליו השלום צירוף - "חנוכה" בפסוק סלח נא, כי סלח נא לעוון העם ה'זה כגדל ח'סדך וכאשר נ'שאתה כו' (במדבר ל"ד) הוא ר"ת "חנוכה", עיי"ש.

וע"כ משחקים בחנוכה ב"דריידיל" שהוא בחי' עולם הפוך, עליונים למטה ותחתונים למעלה, היינו כי לעליונים, בחי' דרי מעלה צריך הצדיק להראות שהם למטה ואין יודעים כלל בידיעתו ית', שזה בחי' ההשגה של מה בחי' 'מה חמית' מה פשפשת', בחי' 'אי מקום כבודו' ולהיפך - לתחתונים, לדרי מטה המונחים במדרגה תחתונה מאד, עד שהיו מייאשין את עצמן לגמרי ח"ו, כי נדמה להם שהם רחוקים מאד מהשי"ת וכבר אבד נצחם ותוחלתם מה' - צריך הצדיק לראות להם שהם למעלה ולעוררם ולהקיצם שלא יהיו מייאשין עצמן בשום אופן בעולם, יהי' איך שיהי', כי עדיין ה' עמם ואצלם וקרוב

להם, ואפילו בתוך הארץ ממש, אפי' אם נפל לשאול תחתיות ח"ו, אעפ"כ שם דייקא נמצא כבודו ית' בחי' 'מלא כל הארץ כבודו' וע"כ ביום הכיפורים בעבודה מונה כהן הגדול - "אחת, אחת ואחת, כל עד אחת ושבע" היינו כי חוזר הוא בכל פעם לאחור ומוסיף אחת עד שבע ואחת וכמו בהדלקת נר חנוכה וכו"ל.

וע"כ - נר חנוכה מצוה לראותן - ירמז על הבקיות של דרי מטה שהוא בחי' "ואראה את ה'" וכו"ל. ועיקר מצות נר חנוכה הוא בשמן זית - עיין בתו' (קרא את יהושע לקוטי א' סי ו') הנ"ל באות ה' כפרשו לרבב"ח על "וקא נגדי נחלי דמשחא מתותייהו" כי על ידי השתיקה זוכין לכבוד אלקי שהוא בחי' שמן, ועיי"ש עוד באות ב' שמביא רבינו ז"ל את דרשת חז"ל על הפסוק "זובח תודה יכבדנני" (תהלים ב) שכל הזבח את יצרו ומתודה עליו כאילו כבדו להקב"ה בב' עולמים, העולם הזה והעולם הבא, כי - "זובח את יצרו" - זהו בחי' תשובה ראשונה שהיא בחי' כבוד עוה"ז - "ומתודה עליו" היינו שמתודה על זביחת יצרו, כי אחר התשובה שזוכה להשגה יתירה ומכיר ביותר רוממותו ית' ועושה תשובה על תשובתו הראשונה, זאת התשובה היא בחי' כבוד עולם הבא עיי"ש.

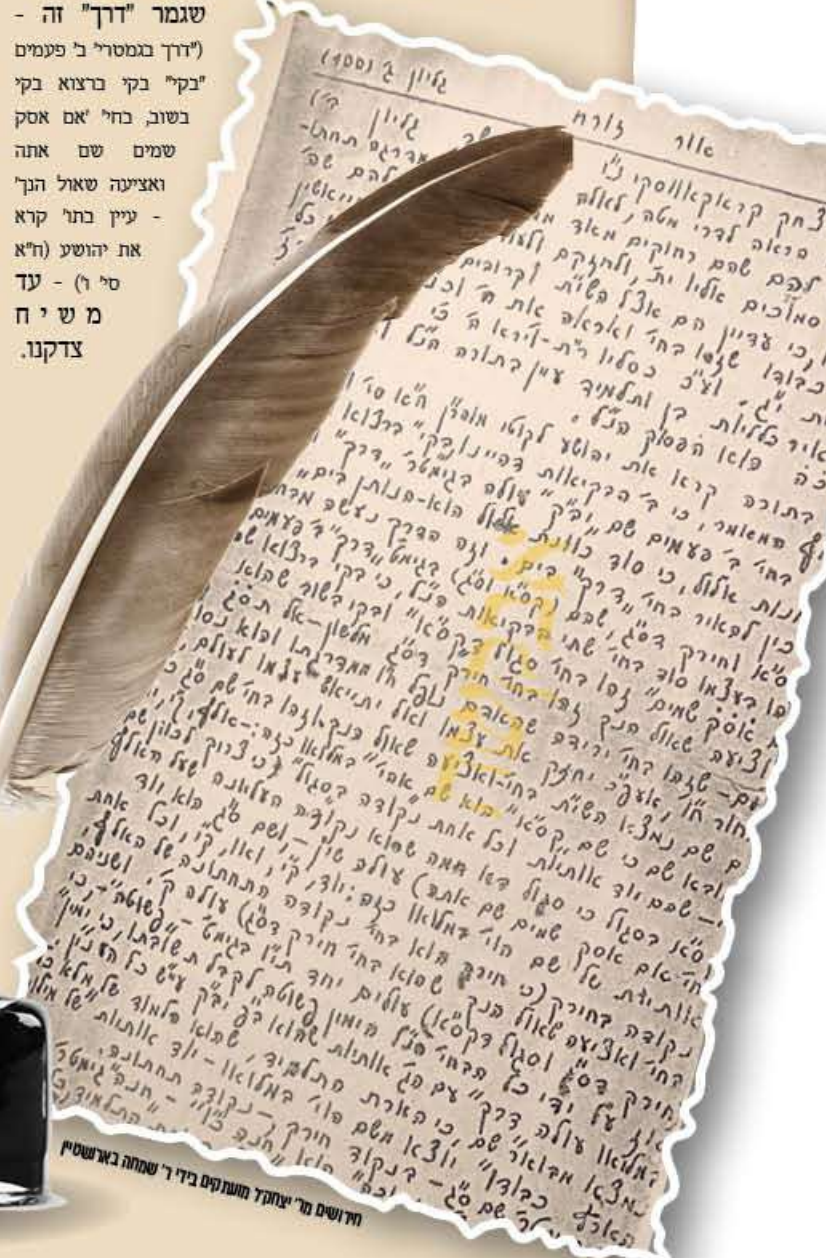
ועתה התבונן וראה כי "הכל סר יחדו" עם ג' תיבות בגימטרי' "משה" עם הכולל, שחדש דרך הזה, והפסוק "כלו סג יחדו" עם הכולל גימטרי' "נחמן" שם רבינו ז"ל שגמר "דרך" זה עד משיח צדקנו.

וע"כ מצאו "פך" אחד של שמן - "פ"ך" הוא אותיות "כ"ף" בהיפוך אתון - ירמז על כבוד אלוקים הנ"ל, כי לית כבוד בלא כ"ף (עיין בתורה הנ"ל באות ב' ובלקוטי תנינא סי פ"ב אות ב') והכף הוא כתר בחי' אהי' כו' עיי"ש.

וע"כ נר חנוכה כשרה עד כ' אמה, שהוא בחי' כף הנ"ל בחי' כתר, ונקרא "חנוכה" לשון התחדשות בחי' תשובה, בחי' אהי' - דא אנא זמין למיהוי, כי קודם התשובה עדיין אין לו הוי' בעולם, כי טוב לו שלא נברא משנברא, וכשכא לעשות תשובה אז הוא בחי' אהי' היינו שיהי' לו הוי' בעולם בחי' אנא זמין למיהוי. וע"כ הפך ה' חתום בחותמו של כהן גדול כי "כבוד אלקים הסתר דבר" (משלי כ"ה) עיי"ש באות א'.

וע"כ להדליק נ'ר חנוכה ר"ת - נח"ל בחי' נחלי דמשחא דקא נגדי מתותי', לאמשכא משח רבות קודשא, שהוא בחי' כוננת חנוכה, עיין בכתבים, וע"כ 'ירא ה' כי סר לראות' ר"ת 'כסליו', כי איתא בכתבי האר"י ז"ל ש'סר' בגמטרי' עשר הויות (י פעמים כ"ו) כי משם נמשכו ב' הבקיות, בקי ברצוא בקי בשוב, בחי' אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך.

הועתק ע"י שמחה בארענשטיין

ליטווישע הערצער

(לבבות ליטאיים)

גם בחלומות הכי רחוקים לא חלם הרה"ח
ר' אבא צבי גלינסקי שליט"א כי יבוא
והוא ימצא את עצמו עומד בציון רבינו הק'
וצועק ממעמקים // הישיבה המוצלחת
שהוקמה למרות כל החששות, ההארה
השמימית בצהרי יום שישי בתוככי פריז,
וההשגחה המופלאה שהביאתו לאומן באמצע
חורף מושלג וקפוא // מיוחד: התקרבותם
המופלאה של צאצאי החסיד ר' חיים בנימין
ברוד לחיקה של ברסלב // חסרון בעבודת ה'

| ישראל הלוי |

ה

אנחנו, איננו יודעים כלל מהו הסיפור אמיתי שלנו. אפשר רק לתאר קצת את מה שזכיתי לעבור בשנים האחרונות. אולי יהיו כאלו שיהיה להם התחזקות מכך.

...

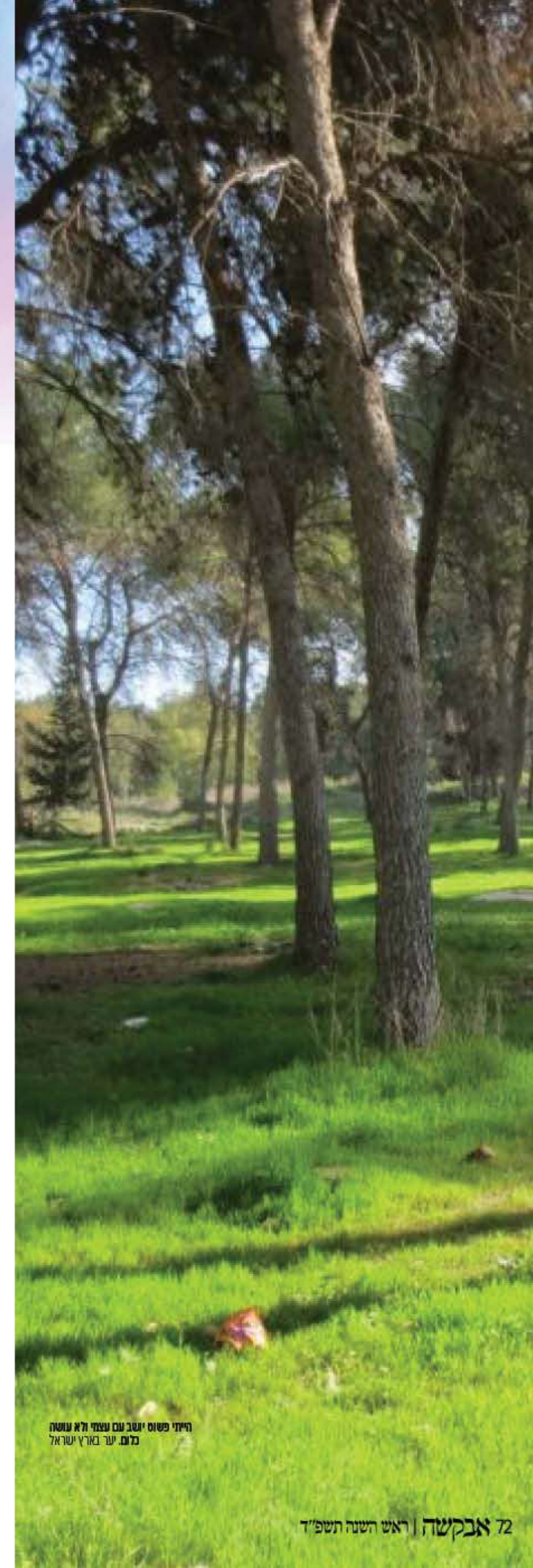
למעשה, אבי הרה"ג ר' בצלאל גלינסקי שליט"א כבר היה מקורב לרבינו הקדוש, ואם נפליג עוד קצת אחורה נזכר גם בדוד, אחיו של אבא, הלא הוא הרה"ח ר' נחמן גלינסקי זצ"ל. דיו רב כבר נשפך על אודות תמימותו ודבקתו באור האורות, ואף אנו ניגע בדמותו בשורות הבאות.

ר' נחמן היה בחור מיוחד במינו גם במושגים של הדור ההוא. הוא למד בישיבת פוניבז' ונחשב לאחד מעמודי התווך של הישיבה. היה בו

ישיבה בסלון ביתו של ר' אבא צבי מרגשת הייתה ומפתיעה, על השולחן מונח היה ספר 'אוצרות הנחל' וקשה היה להאמין שעד לפני שנים ספרות לא ידע האיש שמוחנו דבר על תורה ו' קמא, על תורה רפ"ב ועל עצת העצות הלא היא ה'התבודדות'. האמונה על שיצאה בקולו סיפורה נעלם, על הרועה הנצחי שחודר וכובש נשמה אחר נשמה, סוחף אותה ומביא אותה לתכליתה ולאורה האמיתית.

בפתח הדברים מבקש ר' אבא להקדים מילים ספורות: רבינו אמר שמישיח יספר לכל אחד את הסיפור שלו, את מה שעבר בכל יום.

חידו פשוט יושב עם נעמי ולא עושה כלום. יער בארץ ישראל

החירי החורף הדורס את שכיבו של יקבד מתגונן...
הצלח אותה אק אומגא...
או לאכור. וקצרה עז היון כוזבסו...
השי"ת אכזב לאור על וסבת ה"ו סבר זהשטנל...
כמה אלפי לא"י כיון בקצרה יתברך גצפין...
ורגא מקוויק הצורה יתברך שכבונו...
הוא מדפיס את השיעורים שאומרים בשיבת פנוביץ. המכתב שושלה עם בקשת סיוע לר נחמן גלינסקי

טעמה כי טוב סחרה

ובחזרה לסיפור כאשר חזר הבחור נחמן מירושלים, ביקשה אחותו - גב' קירשבוים לשוחח איתו. כאב לה מאד מה ש"נעשה עמו" והיא שאלה אותו האם ח"ו קרה לו משהו לא טוב או אולי רע לו בשיבה?! היא ידעה שהוא אחד הבחורים הטובים ותמחה בפניו מה ראה בחור כשרוני וירא כמוהו לדבוק באותה קבוצה משונה... היא תיארה בפניו את עומק צערו של אביהם ועד כמה הוא כואב את המאורע. נחמן הקשיב לכל מילה ואמר: אני מבין את הכאב והדאגה, אבל כיצד אסביר את האור הטוב שמצאתי, שכן צריך ללמוד את ספרי רבינו הקדוש כדי להבין את מהותו. הוא הציע לה ללמוד ספרים 'קלים' כמו עלים לתרופה, השתפכות ומשיבת נפש. 'לאחר מכן נמשיך ונדבר על הנושא', הוא הבטיח.

המשך השיחה לא הגיע... מאז שהחלה אחותו לעסוק בספרים היא הבינה הכל ומאז העסק היה פשוט הרבה יותר.

מתוך האווירה הזו התקרב אביכם ר' בצלאל שליטי"א?
כאשר הקימו הורי את ביתם, הם סיכמו ביניהם שהילדים יגדלו בחינוך ליטאי. אמי הצדקת שהגיעה מבית ספוג בתורה ויר"ש, לא הכירה את ברסלב ורצתה מתוך רצון טוב וכנה להבטיח לעצמה בית ליטאי כפי שהכירה. מכיון שידעה שחתנה מקורב לברסלב היא בקשה ממנו שישמור זאת בלבו. לתוך מציאות זו גדלתי וחונכתי יחד עם שאר אחיי תחתי. ולאמיתו של דבר, גדלנו בבית משולב. מצד אחד לא דיברו איתנו על ברסלב כמעט, אולם מצד שני לקחני אבי לאומן לפני גיל שבע, כנראה שגם זכיתי לומר שם את התיקון הכללי, על הזכות הזו לבד אני חייב להוריי את חיי. כך גדלתי ונעשיתי בר מצווה. סופג לתוכי כמויות של אהבת תורה מהבית. יאמר לזכותה של אמי תחי' שהשקיעה רבות בכך.

לאחר מכן כשהגעתי לגיל ישיבה גדולה הדרמתי עד מושב 'פרח', שם למדתי בישיבה הגדולה והידועה. בשנים הללו לא היה לי קשר ממשי לברסלב. כעת אני נזכר, שכאשר ביררו עלי בשידוכים, השווער המיועד ביקש לפגוש אותי. ישבנו ודיברנו, וכך בין לבין ניסה להבין את עמדותי האישית בעניין 'ברסלב'. הוא ידע שאבי נוסע לאומן וביקש להבין היכן אני בכל התמונה. חמי שיח' הוא בעל מידות נאצלות ולכן ביקש לדעת על כך באופן שלא ארגיש חוסר נעימות. אבל אני שהבנתי לאן הוא חותר, אמרתי לו מעצמי מפורשות: "אל תדאג! אני בשום אופן לא

שילוב נדיר של מידות נאצלות, עדינות יוצאת דופן, יחד עם מוח מבריק ותפיסה עמוקה ולא שגרתית בלימוד. את ה"שיעור כללי" שנמסר על ידי ראש הישיבה ר' שמואל רוזובסקי, הוא היה מסכם בעצמו. השיעורים הודפסו לאחר תקופה יצאו לאור תחת השם "שיעורי הר"מים". עד היום קיים מכתב (ראה מסגרת) שנשלח לדמות ידועה מהדור הקודם, בו נכתב כי בימים אלו מדפיס ר' נחמן את שיעורי הר"מים, וזכות גדולה לסייע לו במימון ההדפסה העולה סך של כמה אלפי לירות.

באותם שנים, החלה בהיכל הישיבה המפורסמת - התקרבות מחתרית לאורו של רבינו. רבים וטובים מצאו את שאהבה נפשם ובפרט בישיבת פונוביץ' בה למד (ראה כתבה נפרדת בגיליון זה). מאחר ור' נחמן התקרב לאורו של הרבי, בהגיע ראש השנה הקרוב, הוא לא הסתפק ונסע לירושלים, ל"שול" במאה שערים. אומן היתה עדיין סגורה ומסוגרת והוא רצה להשתתף בקיבוץ הגדול שבירושלים. הוא סבר שאף אחד לא ידע מכן, אבל לקראת היום השני של יו"ט הרגישו חבריו בהיעדרותו. אז החלו חיפושים אחריו, וחיש קל הדבר נודע לאחד מבני משפחתו ששימש בתפקיד כלשהו בישיבה. הלה נבהל מאוד והלך בוזיזות לספר לאביו של ר' נחמן הלא הוא המגיד מישורים הנודע ר' יענקלה גלינסקי וצ"ל - את דבר היעדרותו של בנו יקירו. כולם החלו בבירורים עד שלבסוף נודע בדרך עקיפה כי נחמן נסע לקיבוץ של הברסלבר'ס. באותו רגע יצא הקול. הבחור החשוב והמוערך - נחמן גלינסקי נתפס לכת החסידיים, ולא סתם אלא למשוגעים והמשונים ביותר שבהם... ותהום הישיבה. ותהום משפחת גלינסקי.

כיצד קיבל ר' יענקלה את השינוי הזה של בנו נחמן?
היה לו מאוד קשה. אחד הנכדים סיפר לי כי באותו ראש השנה גורלי, קרה דבר נדיר ביותר. ר' יענקלה שלא ידע כמעט על חסידות ברסלב נבהל מאוד. הוא פחד שכעת יעזוב בנו מחמדו את הלימוד ויעסוק רק בתפילות והתבודדות ולראשונה אחרי הרבה שנים שנהג לעשות תענית דיבור בר"ה, החל האב הדואג לדבר ולשוחח אודות בנו, מתי נסע ולמה. עד כדי כך דאג ונבהל מאותה נסיעה לירושלים.

נחמן היה כל כך יקר ללבו ולכן ההרגשה הייתה של אבדה שלא תחזור. בהמשך כאשר סבא ראה עד כמה ההתקרבות הוסיפה לבנו - הוא העריך אותו ככפלים, אבל באותם רגעים - עדיין ההלם חפס את כולם ולא ניתן היה להתנחם במאומה.

סבתי, שהייתה בתו של החסיד הנודע רבי חיים בנימין ברוד וצ"ל, וגדלה על חסידות ברסלב עוד משחר נעוריה - החלה מרגיעה את בעלה, ניסתה לפייסו בדברים, אבל הוא מאן להתנחם.
אם כבר הזכרתם את הסבא ר' חיים בנימין, מה הייתה התגובה שלו כאשר נודע לו שנכדו התקרב לברסלב?

על הרגשתו האישית אינני יודע, אולם בצוואתו הוא כתב באחד הסעיפים: בכל לשון של בקשה, לאפשר לנחמן לנסוע לקיבוץ, ולא להפריע לו בקיום עניין גדול זה.

אגב, ידוע שר' חיים בנימין, היה מהראשונים שיסדו מחדש את הקיבוץ באומן לאחר השואה האיומה הוא חזר לאוקראינה, היה בציון של רבינו ורק לאחר מכן עלה לארץ ישראל, שם גם נטמן בשיבה טובה בשנת התשל"א.

בכיוון של ברסלב". אמרתי זאת ברצינות רבה. באמת שלא חשבתי באותה תקופה על ברסלב. התאים לי מאוד העולם הליטאי ולא חשבתי שחיי אי פעם יקבלו מפנה משמעותי כל כך.

נישאתי בשעה טובה והתגוררתי בירושלים. נכנסתי לכולל מצוין, לקחתי על עצמי כל מיני הספקים, אבל בתוך תוכי פנימה מעולם לא הרגשתי סיפוק אמיתי, זאת למרות ההבנה הטובה, למרות ההצלחה המדומה. כלפי חוץ הייתי נראה אברך צעיר עם עתיד מבטיח פורח ומלבלב, אבל בתוכי הרגשתי טעם מיתה, בלי גזמה. ממש תחושה של היפך החיים.

'האם ספרי המוסר וההשקפה, לא הועילו להמתיק את המרידות הזו? אנהנו תמהים.

אכן, למדתי מוסר, השקעתי מאוד בתיקון המידות ובשלמות מידות הנפש, אבל דווקא ככל שהעמקתי בהם, כך הרגשתי יותר רחוק ומנוכר. הבנתי מצוין כמה אני 'לא', אז חסרה לי ההבנה והידיעה כמה אני 'כן' טוב, כמה אני 'כן' ראוי ויקר בעיני השי"ת. כאשר מתקרבים לצדיקי אמת, מקבלים את האיזון הנכון. אז, לאחר שמקבלים כל כך הרבה דיבורי התחזקות המחיים את הנפש, אפשר גם לקבל דברי התעוררות. הכלל, שבאותה תקופה חשתי ממש בסבל מתמשך, אני נזכר כעת בהרגשות שליוו אותי אז, וממש מתעוררים בי רחמים על עצמי.

כאב נוסף שהיה לי אז, היה אובדן הרגש' היהודי שלי. ידעתי שכדי שאוכל לעבוד את ה' כראוי - אני צריך לב מרגיש, ככתוב 'ואהבת את ה' בכל לבבך'. אבל לצערי בשום אופן לא הצלחתי להתרגש. אני נזכר כיצד השתוקקתי להתרגש בחופה שלי אבל פשוט לא הצלחתי. כל כך קינאתי באלו שזוכים להזיל דמעות לפני ה' בכל מיני הזדמנויות. כל כך רציתי למסמס את אסימות הלב אך פשוט לא הצלחתי. היום, הודות להתקרבות המחודשת לרבינו, כפי שתיכף ארחיב עליה, זכיתי ב"ה שהמצב השתנה והלב מגיב אחרת לגמרי. מסתבר שאותה אסימות ויבשות הלב נבעה מהמצב המתסכל בו הייתי שרוי. הנפש שלי כל כך חיפשה וביקשה, ועל מנת לא להישבר - הייתי מוכרח להקפיא את ההרגשות. אלו הם בעצם רחמי השם, כך יכולתי לעבור את התקופה המורכבת הזו, בלי תופעות לוואי מרחיקות לכת.

ראש ישיבה צעיר כל כך

לכאורה היו לי נתוני חיים מצוינים. למדתי בכולל חשוב ומבוקש, לבני ביתי הייתה עבודה מכניסה

אכן, למדתי מוסר, השקעתי מאוד בתיקון המידות ובשלמות מידות הנפש, אבל דווקא ככל שהעמקתי בהם, כך הרגשתי יותר רחוק ומנוכר. הבנתי מצוין כמה אני 'לא', אז חסרה לי ההבנה והידיעה כמה אני 'כן' טוב, כמה אני 'כן' ראוי ויקר בעיני השי"ת. כאשר מתקרבים לצדיקי אמת, מקבלים את האיזון הנכון. אז, לאחר שמקבלים כל כך הרבה דיבורי התחזקות המחיים את הנפש, אפשר גם לקבל דברי התעוררות. הכלל, שבאותה תקופה חשתי ממש בסבל מתמשך, אני נזכר כעת בהרגשות שליוו אותי אז, וממש מתעוררים בי רחמים על עצמי.

"ודור רביעי ישובו הנה"

הדמעות, הגעגועים והתפילות של החסיד ר' חיים בנימין ברוד זצ"ל עשו את שלהם

וגם כשנדמה היה שצאצאיו לא יזכו להיות חסידי ברסלב, החלו מתקרבים בני משפחת גלינסקי בזה אחר זה • לאחור התקרבותו של ר' אבא צבי, עלינו לשיחה מיוחדת ואישית עם אביו הרה"ג ר' בצלאל גלינסקי שליט"א

ר' בצלאל עם בנו ר' אבא צבי

האם תוכלו לספר לנו בקצרה על ההתקרבות שלכם לרבינו הק"י?

כבר בהיותי בן שבע, לקחה אותי אחותי הרבנית קירשבוים תחי, שכבר הייתה מונחת חזק בתוך עניניו של רבינו, להתפלל בבית כנסת ברסלב ברחוב מימון בעיר בני ברק. היה זה עוד בתקופה ההיא שר' נתן ליברמנט שליט"א יחד עם כל החבריא שיחי שהתפללו שם. אני זוכר שהמעמד הזה ריגש אותי.

בהיותי בערך בגיל שמונה, נסעתי לקיבוץ בראש השנה בירושלים עם אחי ר' נחמן זצ"ל. ואז כשנעשיתי בר מצוה, אבי ר' יעקב זצ"ל כבר לא הסכים, בשלמא כשהייתי ילד, נו שיהיה. אבל כשנעשיתי בחור הוא כבר סבר שזה לא מתאים.

אחרי הפצרות וויכוחים רבים, אבי הסכים לעשות פשרה עם אחי: בצלאל ילך לסליחות בערב ראש השנה ומיד יחזור לבני ברק. זה מאוד כאב לי. באותה שנה לא הייתי בר"ה בקיבוץ. לאחר ר"ה, כאשר גיסי הרה"ח ר' מנחם קירשבוים שליט"א ראה אותי שבור מכל העניין, והבין שכנראה כבר אין סיכוי לשכנע את אבא, הוא אמר לי ברכות: קודם תדע מה זה ברסלב ומה זה ר"ה, ונקווה שבשנה הבאה כבר תוכל להגיע בקלות, תהיה יותר בשל, וכבר תגיע בתור חסיד ברסלב. ר' מנחם, לקח אותי כפרויקט אישי. הוא סידר לי שיעור אישי פעם בשבוע אצל הרב החסיד רבי נתן ליברמנט שליט"א בביתו, למדנו ביחד ליקוטי מוהר"ן. בראש השנה שאחרי כן, אבי זצ"ל כבר לא היה יכול לסרב ונסעתי לקיבוץ בירושלים.

לאחר ג' שנות ישיבה קטנה, ר' נתן אמר לי שאני יכול כבר להצטרף לחבורת הבחורים הכללית, ומאז השתתפתי בחבורות שנערכו ב"כולל ברסלב" או בבית ר' נתן שליט"א ברח' אלישע בב"ב. לבד מזאת היה לי שיעור יומי קבוע עם אחי ר' נחמן זצ"ל בליקוטי מוהר"ן. בזכות השיעורים וההגעה שלי לבית כנסת של ברסלב לשמוע שיעורים ב'שלוש סעודות' - זכיתי להתקרב לאורו הצח של הצדיק.

כיצד השפיעה ההתקרבות הזו על החיים שלכם?

רבינו מלמד ועושה סדר בראש מה באמת חשוב בחיים הללו. אצל הרבי אנו מבלים מושגים חזקים על התכלית, על קדושה, ניצול הזמן, תפילה ככה ובהתלהבות. בזכות רבינו נכנסתי יותר ללימוד ההלכה, הרי הרבי דיבר והזהיר על זה כל כך.

היכן לדעתכם הייתם נמצאים היום בלי ההתקרבות לרבינו?

מבחינת הייתה לי היום 'שטעלע' (-משרה) מכובדת. הייתי בטוח

שאני עושה את הדבר הכי נכון בחיים, אך ייתכן מאד וכנראה בטוח, שכשהייתי מגיע למעלה בשמים, הש"ת היה אומר לי: 'יקיר! את העיקר פספסת!'

נחזור לימי הבחרות, איך המשיכה ההתקרבות לרבי?

כשהייתי באמצע שיעור ג', ר' נתן ליברמנט עבר לגור בעמנואל, גם אחי ר' נחמן עבר לגור שם, וממילא נפסק השיעורים, אבל עדיין היה לי את הסעודה שלישיית. כשהתחתנתי, הפסקתי גם

עם זה, וככה הקשר קצת נותק. על דבר אחד לא ויתרתי, על הראש השנה של הרבי. אבל חוץ מראש השנה לא היה לי קשר אמיתי לברסלב. במשפחה היו קוראים לי: 'בר בי רב דחד יומא', דהיינו - מגיע לברסלב רק בראש השנה.

עברו מספר שנים ופתאום ה' ריחם עלי וזכיתי שוב להתעורר ביתר שאת לעניין של רבינו. בני היקרים והחשובים התקרבו לברסלב עם כל ההתלהבות וזה מה שהצית אצלי מחדש את האור, בעוצמה הרבה יותר חזקה מבעבר. הרגשתי שהתקרבותי מחדש לברסלב.

איזו עצה של רבינו הכי קרובה לליבכם?

התבודדות.

איזה ספר של רבינו, תציעו למקורב חדש ללמוד?

תלוי למי ותלוי למה, לבחורים שיחות הר"ן, ואחרי שגומרים, ליקוטי מוהר"ן.

ומה עושים כשנתקלים במשהו לא מובן?

היום יש הרבה ספרים שמסבירים, וגם אם יש כל מיני שאלות, לא צריך להתרגש, ממשכים הלאה. בדיוק כמו שרבינו אמר על תורת הנגלה, שאם לא מבינים משהו ממשכים הלאה.

ברשותכם, נסיים כשאלה אישית ביותר, מה התחושה שלך כאשר נסגר כאן מעגל מרגש, ר' אבא צבי בינך ככורך, מתוודע לאורו של הרבי בדרך פלאית ומרתקת כל כך.

שנים ניקרה במוחי קושיה אדירה, כיצד יתכן שדווקא בני, העמקן והמיוחד, גדול בניי וגאוותי, לא יודע מרבינו הקדוש, הרי זכיתי להביא אותו לרבי לפני גיל שבע, הוא רואה דוגמא אישית מאבי ואחי, ומדוע יגרע חלקו בזה ובבא?

אבל אודות לרבינו הקדוש, השתמשתי בעצה הקדושה של המתן. לא לדחוף בכה, לא להכריח, לא ללחוץ באגרסיביות. תפילה ועוד אחת, הרבה סבלנות ופתאום הסכר נפתח. בני היקר, ראש הישיבה המוערך, אשריי שראיתך בכך.

הללו, לעיתים עד מסירות נפש. ברוב הפעמים אפילו לא דיברתי, רק ישבתי בדמימה, נתתי ללב שלי להרגיש את הגעגוע, החיפוש והרצונות האמיתיים. זכיתי באותה תקופה לבחינה של 'עם לכבי אשיחה ויחפש רוחי'. אני לא אשכח את הרגעים בהם זכיתי להכיר, והפעם 'מבשרי אחזה אלוך' את המציאות של השם יתברך איתי בעולם, באופן הכי מציאותי, בעומק הלב ממש. קשה לי להסביר, אבל השם יתברך ברוב רחמי קירבני ממש כאב את בנו, כך הרגשתי אז.

"לי יש את הצדיקים שלי"

בהמשך יצא לי להכיר יהודי נוסף והפעם כזה שכבר קרוי ע"ש הצדיק, דיברנו רבות, העמקנו בכל מיני רבדים בנפש האדם, הוא עזר לי מאוד, אך עדיין לא הרשיתי לעצמי להיסחף אחריו. אני נזכר כיצד פעם אחת הוא אמר לי: "בא נעשה רגע סדר, בהר סיני קיבלנו את התורה, וגם את האמונה בצדיק, נכון?" אני עם ההרגשים הליטאים שלי קפצתי כנשון נחש, אמרתי לו: "תגיד לי, מאיפה הבאת את זה...? את התורה ודאי שקיבלנו, אבל את הצדיק...? מה הקשר בין הצדיק למתן תורה?"

אני זוכר שהוא קצת נבהל מהתגובה התקיפה שלי, האמת שלא התכוונתי לקנטר רק רציתי שהכל יהיה מדויק בלי המצאות ורעיונות חדשים.

אותו חבר, במקום לנסות להוכיח ולענות לי בתוקף תשובה שכלית, בחר להעמיד בפני שאלה: "מה אתה אומר, אם היה לך קשר עם צדיק מיוחד, שאוהב אותך, ומעריך אותך, ואתה יכול תמיד להיכנס אליו ולקבל ממנו כח. לא פתגמים ודיבורים בעלמא, אלא כוחות נפש אמיתיים, כוחות שיתנו לך שמחה ושלווה, אמונה ודעת. לא היית רוצה דבר כזה?"

אמרתי לו: בטח שאני רוצה דבר כזה, אבל לי יש את הצדיקים שלי. החבר חיך ואמר: אם ככה, מצוין. סיימנו את השיחה ההיא, אך אני חושב שהשאלה הזאת פתחה לי את הרצון הפנימי לקשר עמוק וקרוב עם צדיק אמיתי, עדיין הייתי רחוק מלחשוב על רבינו דווקא.

עברה תקופה נוספת, וקיבלנו בסייעתא דשמיא מראש העיר הקצאה וגם מבנה גדול ומרווח, עבור הישיבה. היה צורך להגדיל אותו ולצורך כך שיערתי שאזדקק לגייס סכום כסף גדול מאוד. שלא ידעתי איך אוכל להשיג אותו.

לאחר שחשבנו על כל האפשרויות הוחלט לערוך מצ"ג. סגרנו עם אחת מחברות המצ"ג, ועבדנו במרץ רב במשך כחודש וחצי על גיוס 'מתרימים' וכל הנלווה לעניין. באותו זמן, אותו חבר שסיפרתי עליו, אמר לי שהוא מארגן נסיעה לאומן לכמה ימי חזיון והתחזקות בעבודת השם. היה לי חשק מאד גדול לנסוע. אבל עשיתי חשבון שזה יצא בדיוק כמה ימים לפני המצ"ג.

הוא אמר לי: תתאר לעצמך, שאתה מגלה צדיק מיוחד שתמיד תוכל להיכנס אליו ולקבל ממנו כח. לא פתגמים ודיבורים בעלמא, אלא כוחות נפש אמיתיים, כוחות שיתנו לך שמחה ושלווה, אמונה ודעת. לא דבר כזה?

ר' נחמן גלינסקי

ומכובדת, היינו משפחה מיוחדת. בעצם, היה לי את כל מה שצריך בשביל להיות מרוצה וזחוח. אבל כל זה לא קרה. אולי ניתן לקשר זאת לתכונה החזקה של חיפוש האמת שהשריש בי אבינו, שקיבל זאת מאביו. פשוט לחפש את האמת בלי לפחד מאף אחד. רציתי וביקשתי לחיות חיים טובים. חיים טובים באמת. שאשמח מעצמי. שארגיש טוב עם עבודת ה' שלי. הייתי מוכן לעשות הכל בעבור כך.

עברה תקופה נוספת, ולפתע הבשילה במוחי החלטה חזקה: אני בעז"ה פותח ישיבה. ישיבה קטנה בעיר "קריית ספר", התחלתי לפעול בעניין במלא המרץ, הייתי אך כמעט בן שלושים, אברך צעיר בתחילת חייו, אבל הרצון הזה בער לי בעצמות. קראנו לישיבה: "אורחות יעקב", ע"ש הסבא הבלתי נשכח - רבי יעקב זצ"ל.

אני נזכר כיצד נכנסתי לדבר עם אחד מרבי העיר, בעניין הקמת הישיבה, שוחחתי איתו ובין הדברים הוא אמר לי: "תראה, השנה יש עוד אחד שפותח ישיבה, אבל הוא הרבה יותר מוברג במקומות הנכונים, אם תפתח גם ישיבה, אתה עלול למצוא את עצמך במציאות לא פשוטה בכלל...". הדברים הנחרצים הללו היו אמורים להחזיר אותי צעד אחד אחורה, אבל אני, מתוך נקודה של עזות דקדושה החלטתי שממשיכים קדימה, אמרתי לעצמי: אני אתחיל וה' יגמור בעדי. עברו חודשים ספורים ונס"ד סיימנו רישום מוצלח במיוחד. התחלנו עם שיעור א' גדוש בבחורים מצוינים, וכיום הישיבה נחשבת לאחת הישיבות המעולות בקריית ספר. הפרויקט הזה אומנם שימח אותי מאוד, הרגשתי שעשיתי משהו גדול לכבוד השי"ת, אבל עדיין לא התמלאתי באמת. הרגשתי כמו חלק בנפש שעדיין זועק אלי: מה יהיה איתי?

למעשה, באותה תקופה, אביך ושאר אחיך כבר יודעים מרבינו, הדבר לא השפיע עליך במאומה?

זהו סיפור בפני עצמו. לקח לי הרבה זמן להבין ולהפנים באלו חיים טובים הם שרויים. בפועל, ככל שהם התקרבו יותר לאורו של הרבי כך אני הלכתי והקצנתי לצד השני. פיתחתי לעצמי הרבה השגות, השקפות, קושיות וחוכמות. אבל אני מאמין שהכל מן השמיים. לכל אחד יש את הזמן והקצב שלו.

באותה תקופה שוחחתי עם יהודי מיוחד, שהייתה לי היכרות קדומה איתו. דיברתי איתו בפתחות הנפש והוא בתגובה חיזק אותי לעשות התבודדות. מדובר ביהודי שאינו נמנה על חסידות ברסלב ואפילו קצת מסתייג ממנה. אבל העצה הזו תפסה אותי במיוחד. הוא קרה לזה: תעשה 'עבודה' עם עצמך. כל יום תשב עשרים דקות ופשוט תיישב את דעתך. במבט לאחור, אני חושב שלמרות שאין זו עצתו של רבינו בעצמה, שהורה להשתדל ולדבר לפני ה', אולם מתוך הנהגה זו זכיתי בסוף לעלות ולהגיע למקום האמיתי שלי ולהתבודדות אמיתית.

התחלתי עם זה, והרגשתי שיש כאן עצה עוצמתית ואדירה. היו פעמים שאפילו הלכתי ליער, חיפשתי מקום שקט והיער היה מקום מתאים לשם כך. במשך תקופה ארוכה התעקשתי כל יום על הדקות היקרות

כבר מרחוק התחיל לבנות. העין בים של

ענינו של רבינו הקדוש!

אכן כן. אציין שתי עובדות שהייתי עד להם ממש מהתקופה האחרונה. הסיפור הראשון נסוב סביב חבורתא שקבעתי עם יהודי נכבד בספר 'משיבת נפש'. הייתה לנו קביעות חכינו לעבור כמעט על כל הספר. הוא איש חינוך דגול, והדברים ממש שבו את ליבו, בחודש האחרון עברנו ללמוד את התורה הזמנית- תורה רפ"ב. ראיתי את החבורות המהודרות של לטייל בתורתו וקיבלתי חשק. יום אחד, בעת לימודנו, באיזה בית מדרש צדדי, נפתחה הדלת בפתאומיות. דמות תמירה עמדה שם, יהודי ליטאי בעל תפקיד חשוב מאוד. הוא הכיר אותי והתיישב ליד השולחן - "נו... באיזה סוגיה עסקים", האמת שאני נבהלתי. כמוכן שאלו הם מניעות המח ודמיונות שואו, אבל כך היה.

הוא הביט בחבורות ושאל: "מה, אתם לומדים ליקוטי מוהר"ן, נו, אפשר להצטרף?"

אותו יהודי התחיל לקרוא וכל כך התלהב. העניין של לדון לכף זכות את עצמו, נגע מאוד ללבו, הוא החל לרשום לעצמו כל מיני ציטוטים מהתורה. הרגשתי איך שהצדיק מחייה אותו. סיימנו ואז הוא הרגיש בנוח לומר: "האמת שספרי ברסלב לא חדשים לי אצלי. תקופה ארוכה חיפשתי ספר שירגיע לי את הנפש. ניסיתי כל מיני ספרים עד שבמקרה פתחתי 'ליקוטי תפילות'. איזה ספר זה... הלב שלי נמס בכל פעם מחדש... מאז הספר הזה שגור על לשוני. קניתי את הספר, את המהדורה הכי קטנה, ויש לי אותו בבית, אני מרגיש מחובר לתפילות האלה."

הסיפור השני היה ממש לפני שבועות ספורים. לצורך עניין מסוים הצרכתי לשבת אצל עורך דין מפורסם, יהודי חרדי, איש חכם ואמיד, בוגר של אחת הישיבות הכי חשובות. התיישבתי אצלו במשרד, באתי להניח את הניירת על השולחן ומה אני רואה שמונח ממש ליד המחשב שלו? ליקוטי מוהר"ן משומש כדבעי...

לסיום, יש מסר מסוים שתמצא להעביר לקוראים?

מוהר"ן שאל פעם את רבינו מפני אני זכיתי להתקרב אליכם ואחרים לו, ורבינו לא ענה לו. כאומר: אכן אי אפשר לדבר מזה. ככה בדיוק אני מרגיש. אני יודע מדוע מפני מה זכיתי, אולי בזכות התפילות של אבא שלי? אולי זכות אבות, של הסבא ר' חיים בנימין ברוד? אני יודע. ברור לי שאחרי הכל, זאת מתנת חנים שאי אפשר להשיגה כאן בעולם הזה.

הרבי הוא מתנה עצומה לדור האחרון. רק לסמוך על כוחו, רק לתת את הלב והוא כבר יבנה מזה בנינים נפלאים. אני אומר זאת בפירוש: מי שרוצה לחיות באמת, שיתגבר על המניעות ויתחיל לגעת בטוב הזה. כי חיים הם למוצאייהם. ■

באומן לא ויתרתי על הכובע, יצאתי מהמלון לציון רק עם ה'קוטשמע'. גם בארץ ישראל לא ידע אף אחד על הנסיעה הזאת חוץ מבני ביתי. אפילו הילדים שלי חשבו שנסעתי לצרפת להביא כסף לשיבה.

צעקות בחצר הציון

זאת הייתה בעצם נקודת המפנה של חייכם? באותם ימים באומן, הרגשתי שאתה נהפך לחסיד ברסלב?

ממש לא! הרגשתי שמצאת את שאהבה נפשי, קשר עמוק, מתיקות שאין כמוה בעולם, לא מיהרתי לתת להרגשה הזו הגדרות ותוויות. הרגשתי שיש כאן צדיק שאוהב אותי אהבת נפש ורוצה לעזור לי. חזרנו לארץ ישראל, וכבר בשדה התעופה קיבלתי טלפון מאבי שיחי. "שמעתי שהיית באומן... שמעתי גם על הצעקות שלך בחצות...". התברר, שמישהו למרות כל ההסוואות - זיהה אותי, ודיווח בהתרגשות לאבי. הצעקות המדוברות הגיעו מהסיבה הפשוטה, רציתי להתבודד ומאחר שלא מצאתי שדה בכל האזור של הציון החלטתי להתבודד ברחבת הציון. בזכות שהייתי עם הכובע הגדול, הרגשתי מוסתר לחלוטין והרגשתי בנוח לזעוק כאוות נפשי...

אני זוכר שאבא שלי היה נשמע כל כך מאושר בשיחה הזו, הוא לא האמין שזה סוף סוף קרה לי. זכיתי לחזור מאומן עם מתנה שנקראת 'קשר עם צדיק'... חזרתי לשגרה, אבל התחלתי פשוט לחיות מחדש.

כיצד הגיבה החברה שמסביב?

לא שיניתי כמעט שום דבר בהנהגה החיצונית שלי. עד היום אני נראה כאחד מבני ליטא. כך שהאדמה לא רעדה תחתיי. אני משתמש הרבה עם העצה של "המתן", לא הייתה לי הכרזה כזאת שאומרת: "נהייתי משהו אחר ממה שהייתי קודם".

כעת אני נזכר בטלפון שהיה לי לאחרונה, עם אחד מקרובי משפחתי, הוא שמע שהתקרבת לברסלב, והתקשר בדאגה לדרוש בשלומי, הוא רצה להבין ממני הסברים על 'שיטת' רבינו, ואולי 'לדון' בדברים. אמרתי לו: 'תשמע, זה לא נושא שאני רוצה לדבר עליו ולדון בו, אני לא מבין ברע ובטוב. זה בשבילי קשר אישי ודבר מאד פנימי, אני לא מדבר על כך עם אף אחד'. זה מידי אישי ופרטי בשביל להפוך את זה לשיחת טלפון עם כל אחד. ממש מצטער יקירי". הוא הבין וסיימנו את השיחה כידידים.

נחזור להשתלשלות העניינים. הגיע ראש השנה, ולא ידעתי מה לעשות. מצד אחד כל כך רציתי להיות בקיבוץ, אבל מצד שני, היה נראה לי בלתי אפשרי לעשות זאת מצד הישיבה. היו לא תהיה...

בסוף אחרי הרבה בלבולים - לא נסעתי. אבל זכיתי לשלוח את שני בניי היקירים, בחורי חמד צעירים שכבר נדבקו באורו של רבינו והתעקשו להיות בקיבוץ. אני נזכר שלקחתי אותם ברכב לעבר שדה התעופה, הם ירדו עם המזוודות ובדרך חזרה הבייתה, הייתה לי התבודדות מאוד מרגשת. מענייני ירדו דמעות ואמרתי לה: "ריבוננו של עולם, אתה יודע כמה אני משתוקק להיות אצל רבינו בראש השנה, אני לא יכול לנסוע, אבל אני שולח לשם את שני בני היקרים והאהובים, שתי נשמות חדשות בקיבוץ. שיהיה כאילו אני בעצמי שם".

כל כך מהר הם התחברו לכל העניין, עד כדי כך שנסעו כבר לאומן?

זה באמת חסד השם. האמת ש'המכה בפטיש', היה כאשר נוות ביתי נסעה אף היא לאומן. הדבר שינה את כל האווירה בבית. מאבא מקושר לרבינו נהפכנו לבית שלם שמדבר רבינו. אשרינו, מה טוב חלקינו.

נראה שבשנים האחרונים ישנה התעוררות חזקה אצל בני ליטא סביב

מרום שמחה והתרגשות, התקשרתי לעוד מוכר בעל יכולת ממדינה אחרת, אמרתי לו שאני 'שומר לו' את הזכות להיות שותף איתנו כי זה ממש 'נחטף'. הוא חזר אלי אחרי יום, ואמר שהחליט להתחייב לסכום דומה. זאת הייתה סיעתא דשמיא לא רגילה. לאחר יומיים חזרתי לארץ וכבר לא היה צורך במצי"ג. הגענו ליעד עוד לפני ההתרמה הגדולה.

וכאן פתאום אמרתי לעצמי: "אבא צבי, זהו, אין מצי"ג, אתה יכול לנסוע לאומן!". הייתי פשוט מאושר מהרעיון, צלצלתי לאותו חבר ואמרתי לו: "אני בא איתך, בלי שום שהיות והמתנות. קנינו כרטיסים ויצאנו לאומן. זה היה קצת לפני המלחמה של אוקראינה עם רוסיה. הדרך עברה במהירות ובקלות, הכל עבר חלק, אבל בלב הרגשתי כאלו הרגשות חזקות. לדוגמא, בדרך מקיב לאומן אחד הנוסעים במיניבוס הדליק שירים, היה זה שיר שעסק במילים שאמר הרבי על האור בהירות הדרך' של מי שישעו אליו. אני כל כך התרגשתי מהמילים האלו, כל מילה הנידה לי את הלב, באופן שאי אפשר לתאר. ממש הרגשתי כמו אדם שהיה על ערש דווי, חלוש ומותש, לא יודע מימינו לשמאלו, ופתאום נישא אליו רופא ומגיש לו סם חיים. ככה הייתה ההרגשה שלי.

אני נזכר בעוד דבר שהיה בנסיעה הזאת. אחד מאנ"ש ראה שיש במיניבוס נשמות חדשות שלא יודעות הרבה על ההשטחות בציון. הוא נעמד ועשה מין סדר: הולכים למקווה, נותנים פרוטה לצדקה, אומרים את העשרה מזמורים. אני שמעתי את הדברים כמו אחד שמלמדים אותו אותיות בכיתה גן, שתייתי בצמא כל דיבור.

ברוכים הבאים! חיכיתי לך!

הגענו לאומן. השעה הייתה שתיים בלילה, קור גדול של אמצע שבט, ירדנו במלון. הייתה אי הבנה והמקווה היה קר מאוד. אבל זה לא הפריע לי, טבלתי, והרגשתי כמו ילד מאושר שנולד מחדש, ממש כך.

לאחר מכן ליווה אותי אחי היקר לכיוון הציון, הגעתי מהשער האחורי, וכבר מרחוק, התחלתי פתאום לבכות מגעגע. הרגשתי איך שכביכול רבינו אומר לי: "אבא צבי! ברוכים הבאים הביתה!!" חיכיתי לך. היית כאן לפני למעלה מעשרים שנה, כאשר היית לפני גיל שבע, ומאז אני מחכה לך. לא שכחתי אותך לרגע".

בסופו של דבר הייתי שם כמה ימים, ופשוט לא רציתי לעזוב את הרבי. ניצלתי כל רגע מחדש להגיע לציון, לבכות, לדבר, לשתף, לקבל. הכל היה שם. בכי, שמחה, אמונה, תקוה, חיים.

כל כך פחדתי שידעו שאני באומן, עד שביקשתי מאחי שישגי לי כובע קוטשמע גדול, שמכסה גם את הפנים, וכך בכל הימים פשוט התחפשתי. בכל הימים ששהייתי

ניגשתי לציון ופשוט בכיתי את חיי. הרגשתי איך שכביכול רבינו אומר לי: "אבא צבי! ברוכים הבאים הבייתה!!" חיכיתי לך. לפני למעלה מעשרים שנה, כאשר היית לפני גיל שבע, ומאז אני שכחתי לך. אותך לרגע"

הופיעה של הסבא ר' חיים בנימין ברוד

לא הייתה שום מציאות בעולם שאוכל לנסוע. נאלצתי לסרב.

למעשה כשהתקרב תאריך המצי"ג, יישבנו עם ההנהלה של חברת המצי"ג ושם אמרו לי שאני חייב לארגן במקביל להתרמה בארץ ישראל, גם סכום גדול של תרומות מחו"ל. בכלל לא התלהבתי מהרעיון, אך נזכרתי שיש לי מכר המתגורר בפריז שהיה קשור מאד עם סבי זצ"ל, וגם בקשר איתי. אמרתי לעצמי: אצא לכמה ימים אליו, אעשה מה שאני יכול ולהשם הישועה. בהחלטת בזק קניתי כרטיס טיסה ויצאתי להתארח אצלו בשבת הקרובה.

כפה פרשה לעני

אני זוכר את אותו יום כמו את יום האתמול. היה זה ביום שישי בצהרונים, יישבתי בבית המארח שלי, אחרי כל ההכנות לשבת קודש, והמתנתי לכניסת השבת. חשבתי מה לעשות בזמן שנוחר ולפתע נזכרתי בספר קטן שהכנסתי למזוודה רגע לפני שיצאתי מביתי. לספר הקטן הוא קראו ליקוטי מוהר"ן. דודי ר' נחמן גלינסקי העניק לו אותו במתנה ביום הבר מצווה שלי. הוא נתן שם הקדשה מאוד מיוחדת, אבל אני כנער ולאחר מכן כאברך לא ראיתי עניין גדול בספר ההוא. הוא ישב אצלי במדף העליון של הספרייה. אבל באותם רגעים שלפני היציאה לטיסה, ללא שום הסבר שבעולם החלטתי לקחת אותו איתי. נגשתי למזוודה, הוצאתי, התיישבתי ליד השולחן ופתחתי. נפתח לי בתורה ו' והתחלתי לקרוא מילה ועוד מילה.

האמת שלא הבנתי כלום ממה שנכתב שם. הסגנון היה חדש ולא מוכר, אבל ההרגשה שלי הייתה כאילו נתנו לי להיכנס לשערי גן עדן. הרגשתי במין טוב ענק שעוטף לי את הלב. לא מבין מילה אבל מרגיש במתיקות כזאת שאין לה אח ורע. ישבתי מרוגש, לא מבין מה קורה איתי.

שאלתי את עצמי: הכל בסדר איתך? מה מרגש בלקרוא תורה לא מובנת? אבל לא חיפשתי תשובה לשאלות הללו. באותם רגעים הבנתי שהנשמה שלי עוברת התקרבות של פעם בחיים. זאת הייתה נעימות שאי אפשר לתאר במילים. כל המחשה נוספת רק תגשים את מה שעברתי באותם דקות מופלאות. אני יודע שהתיאור הזה נשמע קצת תלוש מהמציאות. אבל זה בדיוק מה שהיה איתי. מין אתעוררת דלעילא מופלאה.

צריך להבין. לא הכרתי את הרבי, לא ידעתי אף תורה מליקוטי מוהר"ן, כמעט לא הכרתי אף עצה מעצותיו הקדושות, אפילו את ההתבודדות, עשייתו ממקום של שכל בעלמא, התייחסתי לעניין כמו לרעיון טוב והגיזתי ולא לעצה שנמשכת מהיכן שנמשכת. ולמרות הכל, 'כפה פרשה לעני', הרבי ברוב רחמנותו, הביא לי כזאת הארת פנים, זה משהו שאני לא יכול להבין ולהסביר אותו עד היום.

למעשה, ההמשך של המסע ההוא בצרפת, היה למעלה מכל דמיון. אותו מכר הסכים להתחייב על סכום אגדי, הרבה יותר ממה שהעליתי בקצה דעתי.

מופת זה אני
על היום
שהשתנו
ברתקובות
רובי

שופר מישנה היים

סיפורו של ז'אקוב, יהודי צרפתי, שמחסום אחד עומד בינו לבין קיום התורה בשלמות • ראש השנה ראשון באומן שובר את המחסום, וז'קוב יוצא בהדגשה מטוהרת ונקייה • שופר שלא נתקע, בעלי תקיעה מנוסים שלא מצליחים, ופתרון נפלא אחד שהופך את הקערה על פיה • שופר גדול לחירותנו

נחמן גלינסקי

הכנתה

באויר היה מורגש, וכמעט שניתן היה למשש אותו. מאות המתפללים נעמדו על מקומם, הטלית משתפלת מעל ראשם. הדממה שלטה בכיפה, ואז נשמעו הברכות בקול רם שכמעט וזעזע את הקירות... מילה במילה, ברגש, בכוונה עמוקה. אשר. קדשנו. במצוותי. וצונו. לשמוע. קול שופר! שהחינו. וקיימנו. והגיענו. לזמן הזה! "אמן!!!" הקול האדיר שיצא מפייהם של מאות היהודים שגדשו את בית הכנסת, חישב לשבר את גג המבנה.

הכל היטו את אוזניהם, בכדי לשמוע את התקיעות בבירור, לצאת ידי חובת היום, ולבלבל את השטן, על הצד היותר טוב. לאחר שתיקה של כמה עשרות שניות, נשמעה קריאתו של המ'קריא: "תקיעה!" הבעל תוקע מקרב את השופר המסולסל לפיו, ו— כלום! הוא מנסה בכה וכה, אין קול ואין תקיעות. לאחר כמה נסיונות - שלא הסתיימו בהצלחה - פקד המ'קריא, מי שהיה גם רבה של המניין, על אחד המתפללים, שהיה מוכשר ובקי ב'חכמה' זו של תקיעת שופר, לגשת ולהוציא את ציבור המתפללים בחובת תקיעת שופר. אך גם הוא העלה חרס בידו, או שמא העלה שתיקה בשופרו, וזאת משום שגם בידי המשך השופר לשמור על זכות השתיקה...

הלחץ החל לתת את אותותיו, יותר ויותר גבות הורמו מתחת לטליתות, ומשנמשכה השתיקה, התגלו עוד ועוד ראשים בשדה הטליתות שמילא את בית הכנסת. הראשים הללו הופנו כולם אל עבר הבימה המוגבהת, עליו עמד המ'קריא. לתמיהתם, הם הבחינו שהבעל תוקע הוחתיק לא נמצא שם, ובמקומו עולים עוד ועוד מתפללים, שהצד השווה שבהם שדרכם לתקוע בשופר, אולם הפעם זה לא הולך להם, משום מה...

שופרות הובאו מכאן ומשם, עוד ועוד זקנים עם נערים, ניסו את כוחותיהם בחכמת התקיעות, אבל המצב עדיין עומד בעינו, השופר מסרב להיתקע, והציבור עדיין לא יצא ידי חובת תקיעת שופר... אך אז - לאחר דקות ארוכות ומתוחות כאלו - ניגש אחד המתפללים אל עבר הרב, ולחש באוזנו דבר מה. הרב הנהן בראשו וטפח על גבו לעידוד. כמה דקות לאחר מכן חזר הלה, וניגש שוב אל הרב, לחש באוזנו, ולתמיהת מאות המתפללים, נעקר הרב ממקומו וצעד אחר האברך הלה אל עבר היציאה מבית הכנסת—

אדם מן השורה המתבונן על העיר פריז בירת צרפת, יראה למול עיניו עיר מתקדמת עם מאות אלפי משרדים, קניונים, בתי מגורים, חנויות ועסקים, ומליוני אנשים המתהלכים להם במהירות, נחושים להספיק את סדר יומם. אולם מבט שונה יש לצדיק יסוד העולם שכל נשמות ישראל תלויות בו. הוא אינו רואה את פריז כולה כמקשה אחת של בלאגן וריחוק, הוא נושא על שכמו את האחריות לכל נשמה ונשמה

מנשמות ישראל, גם כזו אשר אבודה מעמנו רבות בשנים, ומתבונן על כל יחיד ויחיד, כל יהודי, רחוק ככל שיהיה, במבט פרטני. דומה הדבר כמי שיעמוד על גורד השחקים של פריז, אך במקום להנות מהנוף, יבכר הלה להתבונן מבעד למשקפת אל עבר הרחוב שתחתיו, יבחר לעצמו אדם בודד, ימקד עליו את מבטו, ויתבונן אך ורק בו בהתעלמות מוחלטת מכל רעשי הרקע שמסביבו... כזה היה מבטו של רבינו הקדוש על ז'קוב (-שם בדוי), יהודי שנולד בצרפת למשפחה יהודית, הרחוקה מאוד מאוד מחיי התורה והמצוות. הגיעו הדברים לידי כך שז'קוב לא ידע אפילו איזו משמעות היא לגביו עובדת היותו יהודי.

כנראה שרופא הנשמות הגדול לא אבה להניח לו, ובים מן הימים החלו ההרהורי תשובה לפעם בקרבו. נודע לו על עמו ומולדתו, ולאט לאט החל להתקרב ולחזור אל כור מחצבתו.

התורה הקדושה, רחבה מיני ים, ובתוכה, עצותיו הקדושות של רבינו הקדוש נפרשו לפניו, מציירים מפה בטוחה, מסמנים את הדרך אשר ילך בה. ז'קוב אכן החל להלך לפי סימוני מפה זו, מדגל על מכשולות, ומטפס על הרים גישימים ורמיים, מהלך בינות לתהומות כואבים, ומתקרב צעד אחר צעד אל עבר הפסגה ששמה קיום התורה והמצוות בלשמות.

עוד ועוד שבילים נכבשו תחת רגליו של ז'קוב, הוא התחזק בקיום חלקים נוספים בתורתו הקדושה, גם מתורת רבינו הקדוש לא הניח את ידיו, ובהתלהבות החל לקיים את העצה הנוראה, הדרך החדשה-ישנה: התבודדות.

לאחר תקופה קצרה זכה ז'קוב לקיום התורה והמצוות כולם, כולם - למעט אחת. הוא כבר זכה לשמור על הלכות כשרות, תפילה וברכות, אבל עדיין לא זכה לשמירת השבת כהלכתה.

בשבתנו על מקומו, בין יהודים ידאים ושלמים, יקשה עלינו להבין את נסיונו של ז'קוב, אך אם ננסה להבין את מקומו של ז'קוב באותו עת, נוכל לנסות לדון אותו לכף זכות.

סביבתו של ז'קוב לא זכתה עדיין לאור התורה והמצוות. משפחתו הקרובה הייתה עדיין רחוקה מאוד, והעבודה שלו הייתה טעונה בחילול שבת. בצרפת יום החופשה הוא יום ראשון, ואילו השבת הקדושה היא יום עבודה רגיל. ז'קוב לא היה מסוגל לוותר על משרתו, ומאחר שלא זכה להיולד בבית שומרי תורה או לפחות לחיות בסביבת חיים כזו, לא הבין ז'קוב איזו אבן יסוד משמעותית חסרה לו בדרכו אל הקודש.

**כך פניתי להשם
יתברך ואמרתיו לו;
דיבוננו של עולם,
אני רואה שלקחת לי
את המקום בייז'ניץ,
ומציעים לי לטוס
לאומן לראש השנה.
אין לי מושג מה זה
ברסלב, אין לי מושג
מה זה אומן, אני
לא יודע אם זה טוב
בשבילי או לא, אני
מבקש ממך סימן**

בראש השנה שנת תשע"ח הגיע ז'קוב לראשונה לעיר הגעגועים אומן. קריאתו של רבינו הקדוש לכל הסר למשמעתו לבוא אליו על ראש השנה הגיעה עד אליו, ויחד עם רבבות אלפי ישראל מכל קצוות תבל, גם הוא רכש כרטיס טיסה ושם את פעמיו אומנה. חוץ מעצם ההשתתפות בקיבוץ, הייתה לז'קוב מטרה נוספת להגיע לציון הקדוש. הוא רצה בכל מאודו להגיע ולהודות בפיו לחל הנובע שגילה לפניו את צפונות התורה והטעים לו את נועם צוף קרבת ה' וקיום מצוותיו.

ההשתתפות בקיבוץ היוותה עבורו כעין מכת חשמל. יהודים מכל החוגים והסוגים, מכל רחבי העולם, כולם מתכנסים למקום אחד סביב מטרה אחת. הכתרה בתפארתה!

הסמוך.
אך ז'קוב סירב. 'אתה יכול לקחת את השופר שלי, אמר. 'אבל אני, אני יכול לתקוע לכם'...

'אבל ר' יהודי, הפציר בו הלה, 'יש לנו שופר מעולה, אולי אף יותר מהשופר שלך. אבל קורה כאן משהו שמימי, אף אחד לא מצליח לתקוע! תבוא אתה בבקשה ותוציא את כולנו ידי חוברת התקיעות!'

ראו היהודים שז'קוב מתמיד בסירובו, וניגשו לרב בית הכנסת לספר לפניו את אשר אירע בדקה האחרונה. 'אולי יואיל הרב לבוא ולבקש ממנו. בפני הרב הוא וודאי לא יסרב!'

הרב, שידע שקיים מצוות היום עבור מאות יהודים תלויה בו, הבין את אשר לפניו, ויצא החוצה מתלווה ליהודי אל עבר ז'קוב הצרפתי.

'אני כבר אמרתי לכם' אמר ז'קוב, 'אני לא יכול לבוא לתקוע לכם! אני לא יכול!'

אבל הרב לא ויתר. 'תקשיב לי בבקשה, ר' יהודי. אני בטוח שמשמיימים כיוונו אותנו דווקא אליך. יש לנו בעלי תקיעה מומחים שתוקעים שנים רבות ללא שום תקלה. בדייק השנה קרה משהו, ואף אחד לא מצליח לתקוע. אתה חייב לבוא ולתקוע לנו, אין ברירה אחרת!'

כאן כבר נשבר ז'קוב, והוא אמר לרב: 'אגלה לרב את האמת. זכיתי להתקרב לאחרונה לה' יתברך, לאחר שגיליתי את האור של רבינו, אבל אני עדיין לא זוכה לשמור שבת. איך אני יכול להוציא את כולכם במצווה הזו?'

אבל הרב לא הרפה. 'זה לא משנה לי מה עשית עד היום. אתה יהודי כשר, את החג אתה לא מחלל, וכעת אתה מגיע איתי לתקוע לנו בשופר!'

ז'קוב הבין כי אין לו ברירה, ובפנים מושפלות הוא הלך אחרי הרב. הוא, ז'קוב, מחלל השבת, הולך עכשיו לתקוע למאות יהודים יראים ושלמים, שומרי שבת כהלכתה, כאלו שלא עובדים בשבת, ולא מוותרים עליה בשום מחיר...

מהר מאוד השתתקו המחשבות, והוא מצא את עצמו עומד מול הבימה, כשעיניו מאות האנשים עוקבים אחריו כשהוא עולה בשלושת המדרגות.

במעלה המדרגות, כשהשופר אחוז בידו ומאות הטליתות מקיפות אותו מכל צד, חש פתאום ז'קוב בושה עצומה. 'כיצד מעז אני לעמוד כאן? כיצד ייתכן שמי שלא זוכה להתגבר על הקשיים, ובלי בושה הולך לעבודה מידי שבת, הולך כעת לתקוע בשופר עבור מאות יהודים!'

סחרחרת קלה תקפה אותו, והוא חש ברעדה ההולכת ומתפשטת בפרקי ידיו ורגליו. ואז, בהחלטה של רגע, החליט ז'קוב בהחלטה

מהשיאים היותר מרוממים של יום טוב של ראש השנה. שוב מתחיל מסע מהיר. זה רץ למקווה, במטרה להיטהר לקראת התקיעות, וזה מדפדף במחזורי בלהיטות, נחוש למצוא את מאמר הזוהר הקדוש שנהוג לאומרו לפני התקיעות. הצד השווה שבהם שכולם מתכוונים כיאות לקראת מצווה נוראה זו, בה נבלבל את השטן ונבקע מסלול ישיר בינינו לבורא כל העולמים המתאוה לתפילתנו. הדקות חולפות במהירות, ודפיקה רועמת נוספת נשמעת, ויחדיו מתחילים קהל האלפים באמירת המזמורים שקודם התקיעות... האווירה המרוממת לא השאירה אף אחד אישי. הטליתות מושפלות על הראש, מכסות את העיניים ומבדילות אותן מחיזו דהאי עלמא, והאטמוספירה כולה זועקת קדושה והיטהרות...

אבל ז'קוב לא היה שותף לכל זה. במקום להשתתף יחד עם אחד המניינים שבאומן, הוא בחר להתפלל לבדו... הוא החליט, בהבנה שגויה ומצערת, כי מכיוון שהוא לא זוכה עדיין לשמור שבת, אם כן אין הבעל-תוקע מוציא אותו ידי חובת התקיעות, ועליו לתקוע לעצמו מאה תקיעות.

כך נעמד ז'קוב בחלקת השדה שמעל 'קרית הלינה', שם, החליט, יוקל עליו להתפלל בחשק ובכוונה. וכך, בעוד קהל הרבבות מסתופף בשערות המניינים המרכזיים המלאים מזן אל זן ביהודים מכל קצוות תבל, עמד לו ז'קוב לבדו בשדה, אומר דף אחר דף מהמחזור המתורגם לצרפתית שהיה אחוז בידו.

ז'קוב התפלל שחרית, ולאחר מכן הגיע זמן התקיעות. הוא בירך לעצמו את הברכה בהתעוררות הלב, ותקע לעצמו את התקיעות. לבד. בשדה. בלי שמירת שבת, בלי מניין...

באותו זמן, בהיכל תפילה שהיה ממוקם בסמיכות, התפללו מאות אנשים את תפילת החג. היה זה מניין של מאות יהודים מעדות המזרח שהתפללו יחד עם רב חשוב ששימש כרב המניין, והתפילות התנהלו בהתרומומות רבה.

השיא היה, כמובן, עת הגיעו לתקיעת שופר. הברכות נאמרו בהתלהבות רבה, אך כשהבעל תוקע הווייתק קירב את השופר לפיו, מנסה בכה וכה, וירא כי אין קול ואין תקיעות!

בצר לו ניגשו עוד כמה יהודים אשר כוחם רב להם בחכמת התקיעות, ומשהללו העלו גם הם חרס בידם, ניגש אחד המתפללים ולחש באוזנו של הרב כי לפני זמן מועט נשמע מבחוץ קול תקיעת שופר חלק ומופלא כנעימת כינור, ואולי כדאי לבקש מהיהודי שתקע בשופר בחוץ, לבוא ולתקוע גם להם...

הרב הנהן בראשו, והרצים יצאו דחופים לאתר את היהודי התוקע, כדי לבקש לבוא והוציא מאות יהודים ידי חובת תקיעות.

לא היה קשה לאתר את ז'קוב מידועינו. לא רבים הם האנשים שבראש השנה מתפללים להם בשדה... ועד מהרה ניגשו אליו שני יהודים ממתפללי המניין וביקשוהו לבוא ולתקוע בבית הכנסת

לז'קוב, שכמעט ולא נפגש עם יהודים שומרי תורה בזמן שהותו בנכר, הייתה זה התרגשות גדולה. הוא לא סיים לזון את עיניו מהמראות המופלאים שנגלו לפניו, וגם הוא עצמו לא טמן את ידיו בצלחת וניצל היטב את הימים בהם שהה בצל הקודש.

הימים הספורים חלפו במהירות, גם השכמה המוקדמת לזכור ברית' והמעמד המרטיט של התיקון הכללי העולמי עמדו כבר מאחוריו. והחמה, האחרונה של שנת תשע"ז, כבר החלה לשקוע, מפנה את מקומה ללילה הראשון של תשע"ח...

התפילה הנפלאה והמתוקה, מלווה בניגונים הנוראים של ראש השנה, חלפה בעונג על רבבות משתתפי הקיבוץ, ולאחר התפילה איחלו כלל אנ"ש האחד לחבריו את האירחול המקובל. לשנה טובה תכתב ותיחתם לאלתר לחיים טובים, בספרן של צדיקים!

פתחי בתי התפילה התמלאו עד מהרה באלפי קיטלים בוהקים בלובנם, ממהרים לסעודות החג. גם ברחוב המשיך מסע האיחולים, יהודים שאינם מכירים האחד את רעהו, אך מעומק הלב מברכים זה את זה, אינם נותנים לאי ההיכרות להרחיק ביניהם. הן אב אחד לכולנו, רבי גדול שטמון כאן, קרוב אלינו, וכיצד ניתן להתעלם איש מאיש?

האווירה המרוממת סוחפת את תוכה כל אחד ואחד ממשתתפי הקיבוץ הקדוש, הרגשת יראה המהולה בשמחה עצומה ונוראה, פחד דקיק הלופת את מיתרי הלב, אך יחד עם זאת חדווה וששון על הזכות והחסד להימצא בקרבתו של צדיק נורא כזה אשר כבר בלילה הראשון מעביר את אנשיו...

עד מהרה עולים רבבות אנ"ש על יצועם, הן ליל ראשון הוא היום, בו הדינים עדיין שורים, וצריך למעט בדיבור מאוד מאוד. ולאחר שעות ספורות, עת החמה מפציעה בשמי המזרח, כבר קמים הרבבות ליום נוסף גדוש בתפילה ועבודת היום.

ברחובות, המלאים בטל מרענן של בוקר, נראים שוב אלפי אנ"ש, מכל החוגים והסוגים, ממהרים למקווה עם טלית משתפלת על הכתף, ומגבת ביד. כולם ממהרים, רוצים להספיק כמה שיותר ביום קדוש זה, ולאחר הכנות מהירות, נראים כולם ישובים על מקומותיהם, או עומדים על עמדם במיקומים הקרובים יותר אל החזן לבל יפסידו אפילו הגה קל מהנעימות המופלאות להם זכינו בימי ראש השנה.

האות ניתן, והניגון המרטיט של 'אדון עולם' מתחיל להתנגן בחלל האוויר...

השעות חולפות במהירות, הן הכלל ידוע 'דברים טובים עוברים במהירות'... ובפרט כאשר אנו מדברים על דבר טוב כל כך, יום הדין בצילו של הנחל נובע, שכל עניינו הוא ראש השנה פועל עבורנו במרום ומגיע להשתתף עמנו אף מהיכל קן ציפור, על אחת כמה וכמה...

לאחר כמה שעות של עונג רוחני נשמעת דפיקה על הבימה, והפסקה קצרה של עשרים דקות מוכרזת, למען יוכלו כלל הציבור להתכונן לקראת המצווה הנוראה של תקיעת שופר, שהינו אחד

המנהל היה חד משמעית בתשובתו; 'אם אתה טסע, מבדילתי אתה מפורט! הוא מנסה לפייס, להסביר, לומר שידאג לממלא מקום, אבל המנהל בשלו, מניש לו מכתב פיטורין בו טרשם שחוד על גבי לבן התנאי הברוד; 'באם הינך טסע, אל תחזור.'

נחושה.
'אני מקבל על עצמי לשמור שבת, לפחות בשנה הקרובה, בשלמות, ובלי תירוצים!' ההחלטה הפילה האחת סלע כבד משקל מליבו, והוא הרגיש כיצד הסלע מתפורר לאלפי רסיסים שמתאדים להם. הקלה עצומה שטפה אותו, ואז, לאחר מאבק האיתנים הזה שאורכו לא היה יותר מכמה שניות, רעמה שוב הקריאה בחלל בית הכנסת 'תקיעה!'

ז'קוב קירב את השופר לפיו, ותקיעה ארוכה, נעימה, מתמשכת, אחידה, יצאה ממנו. מאות המשתתפים בתפילה, שלא ידעו על המלחמה שהתחוללה כעת בסבורו של בית הכנסת, נשמו לרווחה והתענגו להקשיב לתקיעות המופלאות שהפיק ז'קוב ושופרו...

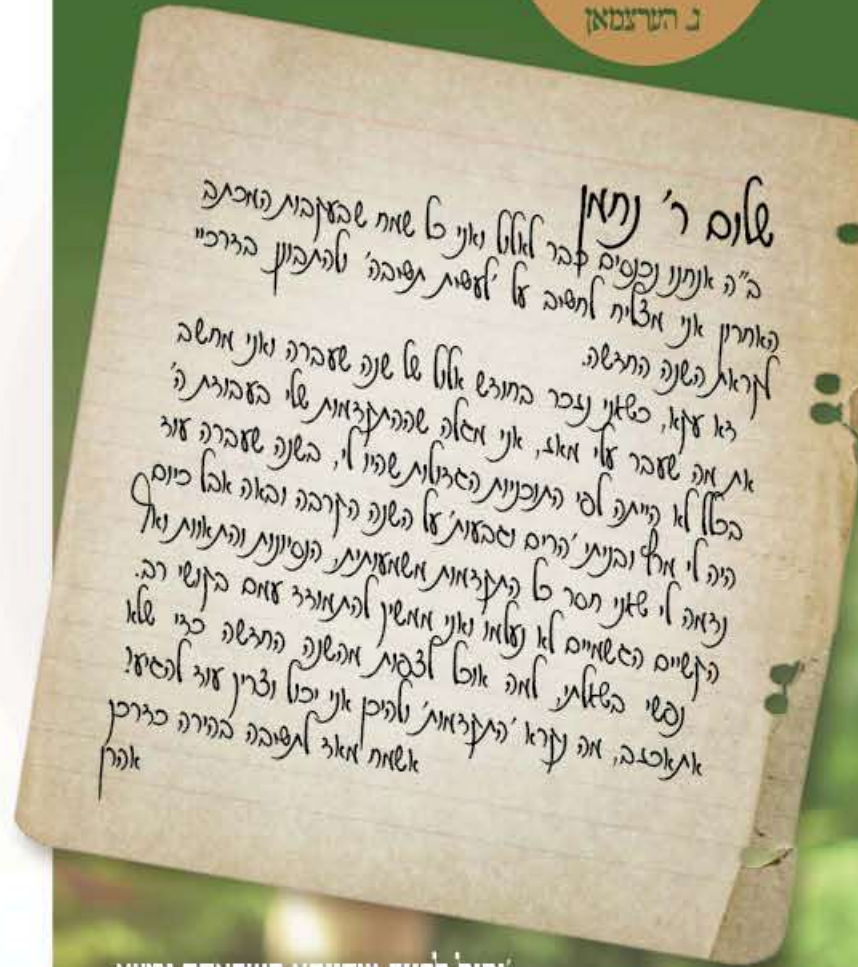
ראש השנה שנת תשע"ט.
ז'קוב, ישוב בדירתו של הרב מנה, מספר בהתרגשות את סיפורו. זה היה בדייק לפני שנה, כאן באומן, אז קיבלתי על עצמי את הקבלה - כך ז'קוב בצרפתית שוטפת. עכשיו, כשאני מספר לך את הסיפור, אני מסיים שנה שלמה בה זכיתי לשמור שבת בלי שום פשרות, והכל בזכות הרהורי התשובה שחלחלו אל ליבי באותם רגעים, לאחר המצב השמימי שנוצר, ובו אף אחד ממשתתפי המניין לא הצליח לתקוע, ורק ז'קוב אלמוני אחד שהתפלל לו ביחידות בחוץ, הצליח היכן שאף אחד אחר לא הצליח... ■

יש לכם סיפור התאמה לפרוי? אתם מכירים סיפור מנצח של כוח הבריק שיכול לחזק את הקוראים שלחו לנו לשקט: 02-5396363 או דו"ח לשם: 053-3183654 והנטי לזכות את הדינים בדייק באמת בדייקים! כל סיפור יתקבל במייד. (תאמת יחידת הדין בשיקול הדין)

נחמה ונאולה
ממועמקי תורת
'התחזקות הנפש'
של רבי נתן
השרצמאן

יכול להיות שדייקא בשאדם נמצא
בתבנית הירידה וחישינות הדעת,
מוטל על מיטתו כאבן דומם, וחושב
לעצמו מחשבות של ייאוש, כי כלי
עבודתו כל הקצין ואבדה תקוותו. ר"ב
יכול להיות שדייקא או בעיר עמוק
בלבו, רצון חזק מעין כמותו לשוב
לשורשיו אך אביו שבשמיים...

שיקור הבחירה

כוונות אלול – דר"ך תרתי משמע

'כוונות אלול', מביא רבינו הק, מרומזות בפסוק "הנותן בים דרד", שצריך כל אחד לסלול לעצמו דרך בתוך מצולות ים העולם הזה ובתוך מים הזדונים של מחשבות ההבל, בהיתר או גרוע מכך ר"ל. וכמו שבגשמיות, הסולל דרך, מסקל את אבני הגוף והקוצים מדרכו, מיישר את הפחתים ובורר לחלקו את האבנים והחומרים שישמשו אותו בכבישת דרכו ויישורה, כך ברוחניות - מוטל עלינו לאתר את המחשבות הנכונות הנובעות ממקור החכמה, מהנחל נובע עצה ותושייה לכל מצב ומאורע.
בזמן ירידה וחשכה - לבחור במחשבה האמיתית כי ה' עמנו ואיתנו בכל עת וחלילה לנו להסיק, מהחשבה האופפת אותנו, על התרחקותו ית' מאיתנו ח"ו, אלא אדרבא, להיפך - על קירבה יתרה. וכמשל הלכנה, שבשיא קרבתה אל החמה, היא ניכסת ועלמת כליל. ובזמן עליה וניסוקה לשמים - נברור לחלקנו את הידיעה האמיתית כי אין יודעים כלל. וכל הארה לה אנו זוכים לא באה אלא כדי שממנה ניקח ונעשה ק"ו אלפים פעמים לרמוז מרחוק על גדולת בוראנו ולשמוח בכל נקודה של שייכות עמו ית', על הזכות להטעים את נפשנו מעט מגדולתו. עכ"פ, באלול עוסקים ישראל וחסידי ברסלב בפרט, בסלילה וכיבוש הדר"ך העולה בית א-ל, ועבור חסיד ברסלב, תרתי משמע. כי כל חודש אלול דעתו טרודה בהכנת דרכו אל מקור חיותו ותקוותו - הציון הקדוש באומן.

להחריב עולמי באת?

ואשר לשאלתך - בשאלתך התמימה אתה מזעזע ומרעיד אושיות תבל. אתה מבקש לדעת את מקומך ומדרגתך בעבודת ה', את מידת ההתקדמות והעליה ושיעור עשייתך הרוחנית בשנה שחלפה. לשאלה כזו ראויה התשובה שהשיבו מן שמיא לר' אלעזר בן פדת: "אי בעית דאחרוב עלמא - אפשר וכו' (-אם חפץ הינך שיחרב העולם תוכל לדעת). כי הבחירה תלויה ועומדת על העלם הידיעה של פעולתנו ודרגתנו הרוחנית בכל עת. כי בוודאי אם היה האדם יודע מה הוא פועל בכל נקודה של טוב שהוא זוכה לעשות, ולהיפך, מה הוא מפסיד ע"י כל הרהור רע ר"ל, בוודאי היה רץ בהתלהבות רבה לעבודת הבורא, וכלשון מוהר"ת בהלכות שבועות ב: "זה עקר הבחירה מה שאין ה' יתברך מגלה

לקאדם האמת מיד... אם היה רואה בעיניו תענוגי עולם הקא מה שיקרה על-ידי עזיבת העברה ועל-ידי עשיית המצוה, בודאי היה הכל בורחים מן העברה ורצים אל המצוה. ואפילו גוף התאנה שקא על-ידי קתיחת הדמים היה מתבטל, אם היה רואה בעיניו חלק מאלף מתענוגי ושיעשועי עולם הקא. ובעלים לתרופה מכתב דר"ך, כותב מוהר"ת ז"ל לבנו את אשר קיבל משם רבינו הק' אודות הכרח העלמת הידיעה הזו: "יש לי עתה שיחה נאה בעיניך זה, שיעקר נסיון האדם ובחירתו הוא מחמת שאינו יודע מה נעשה עמו. כי אם היה יודע האדם כל מה שעשועו עמו בקל עת, והיכן הוא עומד ואוחז בקל עת, ואיך גם עתה יקר בעיני השם יתברך מאד מאד כל תנועה טובה וכו' שנמצא בו, בודאי היה הכלל רודפים בכל כחם להשם יתברך והיו הכל צדיקים... כאשר שמעתי בשמו ז"ל כי כזה חלוי הבחירה... ומי יודע כמה יקר בעיניו תנועותיהם הטובים, ודוקא על ידי זה שהוא רחוק כל כך, על ידי זה דוקא יקרים בעיניו כל תנועה והעסקה טובה אפילו כחוט השערה, בפרט שקבר גלה אדוננו מורנו ורבינו ז"ל מזה הרבה ודבריו חיים וקיימים נאמנים ונחמדים לעד וכו'".

די להגדרות ולמחשבות המיוחדות

הרי לך מפורש ושום שכל, תשובה לשאלתך - אי אפשר לשום אדם לידע, כל זמן היותו בגוף, את מדרגתו ומידת קרבתו לשי"ת. ועל כן - כיוון שאינו יודע - ואם ידע תתבטל ממנו הבחירה - מוכרח שכל מחשבה המבקשת להגדיר את מצבו ומדרגתו ולייחס לה שם ותואר - הרי היא מחשבה שקרית שמקורה מבית היוצר של הבעל דבר. מחשבה מתעתעת ומטעה המתלבשת במצווה. ועל כן עליו לסרב ולמאן בכל כוחו מלקבל כל מחשבה וקול המתמירים לעסוק במדרגתו או בהערכת עבודתו, הן לטוב והן למוטב.
דהיינו, אם עולה מחשבה בליבו הטוענת כי עבודתו חסרת ערך וכי הוא נמצא בשפל המדרגה, עקב מעשיו המכוערים וכדו', או להיפך אם אחרי לילה ללא שינה, גדוש בהתבודדות ותורה - לוחשת לו מחשבה כי הלילה הזה בוודאי העפיל למדרגה עליונה והנחת והשעשועים שעשה לשי"ת, הרקיעו שחקים ובעקו רקיעים. או אפילו סתם מחשבה הסוקרת את מעשיו ומעניקה לו ציונים, על כל אלו המחשבות, המצויות מאוד, לדאבוננו, אומר רבינו הק' כנ"ל שאין אלא הזיות ומזיונות כי אי אפשר לשום אדם לידע באמת את מקומו ולכן עליו לברוח ולהמלט מהן כבורח מפני הארי, לדחותן בעקשנות פעם אחר פעם כל ימי חייו עד שישורו ממנו ויחדלו להפריע לו מלעסוק בעבודתו בתמימות. ועל שכמותן אמר רבינו הק': "מה לכם לחשב מחשבות, אין אדם צריכים כי אם לתת אבנים וסיד ואני בונה מהם בנינים ונפלאים ונוראים (כלומר שאנו צריכים רק לטקס צבאות ה' בפשיטת בנותה ובתפלה ומצוות והוא עושה כזה מה שעושה) (חיי מוהר"ן רצ"א)

העבודה פועלת אבל אין איתנו ידע עד מה

הרי לנו פן נוסף בסוגיא - הבטחה מפי רבינו הק', אשר דבר אחד מדבריו לא ישוב ריקם, כי כל תנועה ותנועה שלנו לעבר הקדושה, פועלת בוודאי. כי רבינו הק' בעצמו, הנושא את כתר האדריכל, המהנדס והבנאי של פרויקט שיקום הבריאה, מבקש ומתחייב כי כל אבן ואבן שנבאי, תתפוס את מקומה בבנינים הנפלאים שהוא בונה למען שמו ית', ותרשם על שמו ולזכותו של המבאי.

הרצון הנעלם

אחר הדברים האלו בכל זאת, עדיין קשה להתעלם מהקושיא המנקרת - הרי לעתים קרובות, על פי רוב אפשר לומר, יכול האדם להבחין, ע"פ קריטריונים ברורים, מה ערך עבודתו. כמות הלימודים והאותיות הק' שזכה לומר הרי ניתנים למידה ולמספר. כמוהם מספר השעות שעמד בתפילה, מידת הריכוז בה אחז, שברון הלב וכמוהן מיעוט המחשבות שאינן טובות והמידות שאינן ק'.
במלים אחרות, האם באמת שום סימן חיצוני הנקלט בחושנו ושכלנו - לא יוכל ללמדנו בוודאות על ערך מעשנו ומדרגתנו? תשובה לכך

מוצאים אנו בדברי מוהר"ת בהלכות ערב הלכה ג': "אמר רבינו ז"ל שיעקר עבודת ה' הוא הרצון, כי לעבד ה' אינו יודע מי הוא זה שיכול לומר שיעבד ה' יתברך, ואפילו מלאך ושרף אינו יכול להתפאר שיכול לעבד ה' יתברך, רק העקר הוא הרצון לה יתברך". (ערב א)

לאחר מכן מוהר"ת ממשיך ומרחיב בחשיבות חלק הרצון בעבודתו עד שגומר אומר ופוסק: "כי כל העליות והמדרגות הם בבחינת הרצון... התגברות הרצון יותר, זהו בעצמו העליות" (שם ד)
העולה מדבריו אלו, הוא - שיעקר עבודתנו בעולם הזה, היא לרצון מה לרצות? לרצות את מה שה' ית' רוצה. שלא יהיה חילוק בין רצונו לרצון השי"ת. עד שנזכה להתאחד ולהתכלל בו ברצוא ושוב.

כל המדרגות הן ברמת הרצון

כיון שזו עבודתנו ושליחותנו בעולם - הרי שכל מדרגותינו בעבודת ה' נמדדות ונחשבות רק כפי מדרגתנו ברצון. לא בלמדנות ולא בעיון ופלפול שכלי. לא בתפילה ולא בקדושה, ולא בשום עבודה שהיא. רק דבר אחד הוא הקובע ובעל המשמעות - רצון. אלא שכמוהן אי אפשר לזכות לרצון, רק ע"י עסק התורה, יום ולילה וע"י קדושה, שהיא פרישות מרצונות ותאוות העולם הזה, המקררים את הרצון האמיתי. נמצא שא"א לזכות לרצון כראוי ובתמידות, להיות דבוק בחד קטירא לרצון האלוהי, אלא ע"י תורה ומצוות. אבל תורה ומצוות כאלו שכונותם - רצון ה'. לזכות על ידם לרצון ודבקות בה' (עין תורה ל"א שזה בחינת למדן וצדיק).

לכאורה סתרו את דברינו הראשונים, מה שאמרנו שאי אפשר לאדם לדעת בעולם הזה את מידת התקדמותו ועלייתו בעבודת ה'. כי הלא לפי הנ"ל אפשר גם אפשר להבחין במידת הרצון הנובעת בנו ואת עוצמתה המשתנה. את עלייתה או ירידתה.
אבל באמת משכיל על דבר, השם דרכיו ומתבונן היטב בדברי מוהר"ת הנ"ל, יודה על האמת, כי גם מדרגת הרצון האמיתי הנובע בנו, הינה נעלמת בתכלית ההעלם. כי עפ"י דייקא בשעת ירידה, מתגבר בנו הרצון בעלמ, ויכול להיות שדייקא כשהאדם נמצא בתכלית הירידה וחלישות הדעת, מוטל על מיטתו כאבן דומם, וחושב לעצמו מחשבות של ייאוש, כי כלו עבורו כל הקצין ואבדה תקוותו, ר"ל, יכול להיות שדייקא אז, בווער, עמוק בלבו, רצון חזק מעין כמותו לשוב לשורשו אל אביו שבשמיים. ודייקא הקרירות המקפאה שאחזה בו עם המרירות המתלווה אליה, הן הן ההוכחה והביטוי של הרצון הזה. כי אם לא היה בו רצון, לא היה אכפת לו כלל שנפל ונכשל. מסקנת הדברים היא - שאין אנו יכולים לדעת לעולם, מי הוא זה ואיזהו בעל הרצון החזק.

לכן מזהיר מוהר"ת ז"ל, כי חלילה לנו מלהתיימר ולנסות לומר פשט על יהודי. כי אין אדם בעולם הזה שיכול למד ולידע את הרצון הנובע בלב יהודי, אפילו הרשע שבישראל. וכמו שמביא מוהר"ת בהלכות עכו"ם (ב"ה) שלכן אין דוחין נפש מפני נפש "ואפילו אם זה האדם צדיק וקשר יותר מחברו, אך-על-פי-כן אין דוחין נפש מפני נפש, כי כל אחד משיקראל על-ידי חזק אמונתו לבר הוא בחינת נפש וחיית של כל העולם. ועל-כן כל זמן שישם ישקראל נקרא עליו, דהיינו שיש לו אמונה בה' יתברך, אנו צריכים אותו שיתקדם בעולם ואין דוחין אותו להרגו מפני חברו אפילו אם הוא גדול מקצו... ואי אפשר לנו להעריך בין נפש ונפש, כי מי יודע הכח של כל אחד בשני אמונתו". כלומר, יתכן שדווקא מתוך רשעותו ופשעו, במשך השנים הוא התעורר לתשובה, ודווקא הם שהולידו והבשילו עמוק בליבו רצון עז ועוצמתו, הגדול מהרצון של מי שמעולם לא ירד כל כך.

ועל כן, גם האדם בינו לבין עצמו, אינו יכול לשער נכונה את הרצון שבלבו ואינו יכול כלל לקבוע לעצמו זה מה שיצא מכל השנה החולפת שלי - גם מכיוון שלעתים מתחבא הרצון מתחת להררי תסכול ואכזבה וגם מפני הקושי להבחין ולדקדק למה בווער הרצון בקרבי. כי גם כאשר אני מרגיש כיסופים גדולים לקדושה בהחלט יתכן שרוח סערה גדולה מעורבת ברצון הזה - תשוקה למדרגות, להשגות וכו' ולא בפשיטות לעשות את רצון הבורא.

הצלחה

נקודת המוקד
הצעה להתפשטות
אזורי שיל הרבי
במקומות חדשים
וההוקים
חמסן ב"ץ

מעשה בשנת אש בתי בנסת

עם הרה"ח ר' אליעזר חשין שליט"א.

ע"פ דרך הטבע אין שום הסבר למה שמתרחש כאן, הרבי פשוט נמצא כאן, אני למשל כלל לא הייתי אמור לגור כאן, הייתי מסודר הייטב ברמה ב', כך גם ידידי ר' דוד ברגשטיין מהעוסקים במלאכת הקודש, לא חשב לעבור לכאן, ומי מדבר על לבנות ביהכ"ס... כנראה הרבי פשוט 'משך' אותנו לכאן, כדי להפריח את המקום החדש הזה.

מוהרנ"ת אמר פעם: למה אחרים לא זכו לדעת מהרבי, זה לא קושיא, הקושיא והתמיהה היא למה אנחנו זכינו? גם פה, השאלה הגדולה היא למה דווקא אנחנו זכינו לבנות ביהכ"ס ע"ש הרבי. עשינו דברים שלא חשבנו שנעשה ע"פ דרך הטבע, כל דבר שנהיה פה נעשה בניסים.

מה התוכנית לעתיד?

אנחנו מונים היום כבר יותר ממאה משפחות, לבילי שבת אין מקום לשבת וכמו שאמרתי ישנם כבר תוכניות להרחבת ביהכ"ס ולהכפלת המקום, ב"ה יש כבר תוכנית לפתוח כולל יום שלם, כולל ש"ע, זה כבר יהיה אחרי החגים בעזהש"ת, למען האברכים הרבים המגיעים להתגורר במקום, רק בשבוע האחרון הגיעו למעלה מעשר משפחות חדשות, והדבר יהיה נדבך נוסף לאיחוד וגיבוש בני הקהילה הקדושה.

ר' יוסף חיים פרידמן מנבאי בית הכנסת ברמה ד'1:

איך בונים קהילה ובית כנסת, כשאף אחד אינו מכיר את השני?

גיבשנו קבוצה מכל מי שידענו שיש לו דירה ברמה ד', הן ע"י מחיר למשתכן והן באופן פרטי, והתאספנו. בעצם רק אז מתברר לנו שרמה ד' הינה משהו אחר מכל מה שהיה עד היום בבית שמש, מבחינת השטח והמרחקים משכונה לשכונה.

הבנו שלעשות ביהכ"ס אחד לכל רמה ד' יהיה בלתי אפשרי, לכן התחלנו להחתים את האנשים באזור שלנו, וכאן כמובן הגיע הס"מ שהשתטח לאורך ולרוחב, כיוון שהרשויות כלל לא היו מעוניינות לתת הקצאות, לכן בהתחלה זה היה בבית של אחד האברכים, והיה רק ליל שבת ושלוש סעודות, ואחרי תפילות גדולות זכינו למקום משלנו וקיבלנו קראון מסודר.

פעילות בית הכנסת:

מתקיימות שלוש תפילות ביום, זכינו לשחרית כוותיקן, ממש כבר מהיום הראשון שביהכ"ס הוקם. מדי יום מתקיים כאן חברה לילדים תחת 'מורשת הנחל', כמו גם חבורות להתחזקות באור של הרבי כל השבוע, יש שיעור כל יום אחרי וותיקן בעלים לתרופה וכן אחרי מעריב מתקיים שיעור בדף היומי, בזכות זה שביהכ"ס מתפקד כל העת, והמקום עם אויר הנח והזך, יש מקורבים רבים המוצאים את פיתחם בביהכ"ס ונחשפים למעיינות הנובעים.

מה התוכנית לעתיד?

להמשיך להפיץ ולהאיר לכל הסביבה, להבין שאנו כמו מגדלור באזור, ההצלחה הגדולה שלנו היא בזכות זה שאנחנו הולכים כל הזמן עם המסורת ונצמדים לזקני אנ"ש, בלי כבוד אישי, רק למען רביה"ק. הכל נעשה בתמימות ופשיטות, רק שיהיה שם הצדיק מתקדש על ידינו.

בעשים האחרונות הולכת ונבנית רמת בית שמש ד' בצעדני ענק, השכונה ענקית ביותר, מעין 'עיר קטנה' והיא מתאכלסת במהירות בעשרות אלפי בתי אב. בלי שום קסבר מצאו את עצמם חסידי ברסלב כשהם מונים כבר שלוש מאות משפחות! ועד מהרה נדרש הציבור לדאוג לעצמו לבית כנסת ע"ש הצדיק.

מוחמת המרחק הרב בין שכונה לשכונה בתוך הרמה, כבר הוקמו בה, שלושה בתי כנסיות של אנ"ש, שיהיו מועים מאות מתפללים, המתחזקים וחדיו לאורו של הנחל נובע. כדי לשמוע על המקום המיוחד עם בתי הכנסת הנפלאים שבו, ערכנו שיחה מיוחדת עם בתי הכנסת בתי הכנסת הר"ר ישראל חמסן אנשין, הר"ר יוסף ח"ס פרידמן וקר"ר מנחם מענדל פ"ן ה"ו, ושמוענו מהם על מגדורים להפצת אורו של הרבי מאירים בכל האזור • התקרבות ברמה.

ר' ישראל חמסן אנשין מנבאי בית הכנסת ברמה ד'2:

איך בונים קהילה ובית כנסת, כשאף אחד אינו מכיר את השני?

אחינו ר' גדליה אנשין המשמש אף הוא כנבאי, אסף חתימות לקבלת שטח לבניה מהרשויות, אך הצליח להגיע רק לכשלושים חתימות, וגם לאחר שנכנסתי לעניין הצלחנו 'לגרד' עוד כמה חתימות בודדות. באותו זמן קבוצה נוספת החלה בהתגבשות, ולאחר שהתאחדנו הצלחנו להגיע ליותר מחמישים החתימות הנדרשות, אלא שהמניעות כמו כל דבר שבקדושה המשיכו. בתחילה התפללנו בחצר אחד המתפללים בחדר קטן, ואז כמובן נהיה המקום צר מהכיל, ובנינו אוהל ארעי, במשך שנה היה בלאגן עם ההקצאות, ולאחר תקופה ישבתי עם אחד העסקנים בעיר ואמרתי לו: ברסלב הם הרוב שבאו לגור כאן, וממשיכים להגיע לכאן כל הזמן עוד ועוד משפחות, זה בלתי נגמר וצריך להתייחס אלינו ביחס לאחוזים המגיעים לנו, ב"ה שהוא הבין את העניין וקיבלנו את ההקצאה הכי גדולה שיש פה לעומת חסידיות אחרות.

חשבנו שביהכ"ס יעלה 800,000 ₪, והתחלנו לדחוף לקמפיין, היום כבר הגיע הסכום הנצרך ליותר משני מיליון שקל ועוד היד נטויה, לפאר ולשכלל את בית מדרשנו, שכבר הולך ונהנה ברוב פאר והדר.

פעילות בית הכנסת:

בעזהש"ת, מקוים ממש בזמן הקרוב לחדש את המניין שחרית, וכבר כיום מתקיים מניין 'מנחה - מעריב', כשביניהם מתקיימים שני שיעורים בעמוד היומי בליקוטי מוהר"ן, האחד בלשוה"ק והשני באידיש, וכן שיעור דף היומי בגמרא, כמו"כ מתקיימת סעודת מלוה מלכה מוצאי שבת באופן קבוע, ובכל פעם מגיע משפיע אחר, להחיות את הלבבות מתורת רביה"ק, ועוד בשורה גדולה, בשבוע הבא בעזהש"ת יפתח שיעור בליקוטי מוהר"ן, פעם בשבוע

ר' מנדל פ"ן מנבאי בית הכנסת ברמה ד'3:

איך בונים קהילה ובית כנסת, כשאף אחד אינו מכיר את השני?

השכונה הזאת היא ממש חדשה ביחס לשכונות אחרות בבית שמש, ומלכתחילה היו כמה שניסו לאסוף חחים וחתימות לקראת הקצאה עוד לפני שבאו לגור פה אנשים. בסוף רק כשהגיעו לגור ממש, החל המניין לקרום עור וגידים.

לפני שנה וחצי התחיל המניין בשבת שלפני פסח, והתקיים בבית נכדו של ר' נתן ליברמנט שליט"א, שב"ה הגיע לעשות את היום טוב כאן, וכך זכינו לייסד את המניין. גם הרה"ח ר' נתן שפירא מבני ברק היה כאן באותה שבת זה היה עידוד וברכה מצד זקני אנ"ש. אח"כ בכל שבוע שהצליחו לסדר מניין, קיימו את תפילה בבית של ר' יצחק טורץ, ב"ה המניין גדל וכבר לא היה שייך לעשות אותו בבית פרטי, נסינו להתפלל בכל מיני מקומות אבל בפועל זה לא הצליח והמניין לא התקיים. עד שהחלטנו שצריך לקפוץ למים ולעשות יציקה בשטח, כמובן שהמניעות לא פסחו עלינו, והרשויות ניסו לעשות בעיות, אבל אחרי תפילה וצעקה וקצת השתדלות, הכל הסתדר על הצד היחיד טוב, ולאחמ"כ אף קיבלנו שטח ובנינו עליו אוהל גדול ומרווח.

בתחילת החורף איכשהו הצלחנו להסתדר עם זה כי היה אויר טוב, אבל לאחר שהיו כמה סערות גדולות שגרמו לכל האוהל להתפרק ולחלק גדול מהציוד להיחרס, הבנו שחייבים להתחיל לבנות משהו יותר רציני, בפרט שלקראת הקיץ ידענו שאי אפשר יהיה להמשיך ככה והחום לא ייתן לנו להישאר בבית יריעות. התקבצנו לאספה וב"ה אנשי שלומינו נתבעים

ונתנים, כל אחד נתן חמש מאות שקל ועשינו בניה קלה, כמובן שהיה מניעות מצד הסט"א, אבל זה רק גרם שכל התושבים עזרו לבנות את המקום, היום יש כבר מיזוג וארונות ספרים וכל הנצרך למען בית ה' ע"ש הצדיק.

פעילות בית הכנסת:

כיום הקהילה מונה כשבעים משפחות, הקהילה מגוונת מאד מכל המקומות הן מירושלים ובית שמש והן מבני ברק וברכפלד, ובכל שבת ביהכ"ס מלא מפה לפה ב"ה, יש מעלה גדולה למקום חדש וקטן שיש כאלו שבאו מבית ברסלב, וביום יום לא כ"כ היו קשורים, אבל מכיוון שזה מקום קטן ומחייב, אז נוצרה קהילה מלוכדת מאוד וחמה. הביהכ"ס שלנו הוא כמעט הביהכ"ס היחיד באזור הזה שהוא - כאמור - אזור חדש, שמסודר ובנוי ויש מזג, הגבאים ב"ה דואגים שהכל יהיה פעיל, וכך באמת ב"ה זוכים שעוד אנשים רבים מבחוץ - נחשפים לברסלב, לתורת רביה"ק. כמו"כ מתקיימת סעודת ר"ח פעם בחודש, ומביאים משפיע שידבר, הסעודה הזו מגבשת מאד את החברים בקהילה החדשה.

מה התוכנית לעתיד?

בגדול יש פה תוכניות רבות, הכיסופים הם בוודאי בלי סוף, אבל הקהילה כאן עדיין צעירה מאד, הכיוון הוא להתקדם כמה שיותר לכיוון של בנייה, בסך הכל קיבלנו כאן הקצאה גדולה מאד, ומקוים שממש בקרוב תחל הבנייה לכבוד שם הצדיק. ■

תחת בית שמש ד'

הינד הבנים

האם צריך וכדאי לדבר על הילדים על 'יראה' והחיוב לשוב בתשובה?

בחודש אלול אנו מקבלים מתנה, מי שאוהב את עצמו ואת ילדיו יתן להם אותה, ילמד אותם 'יראה' ו'תשובה' מהי ויזכה אותם לחיים טובים יותר

שאלה:

אנחנו עומדים בימים הנוראים, ואני עומד נבוך כיצד לדבר עם ילדיי על מהות הימים הללו. האם צריך להכניסם לאוירה של פחד ולחץ, לדבר על ספר החיים והמתים, על המשפט והקטגוריים, על עבירות ותשובה וכדומה. זה הרי עלול להכניס את הילדים לחרדות ופחדים, אולי כדאי להתעלם בנתיים מהכל ולדבר מעניינים אחרים שלא קשורים ליראה הגדולה של הימים הללו?

תשובה:

'יראה' איננה סתירה לשמחה'

קודם כל עלינו להבין ש'יראה' במהותה - ובכללה 'יראת העונש' - אינם סותרים כלל לחיי שמחה, חז"ל כבר אומרים על הפסוק 'וגילו ברעדה' - במקום גילה שם תהא רעדה' (ברכות ל), כדאי להביא את דברי אחד מגדולי הראשונים רבינו יונה, שבפירושו על הר"ף שם מוסיף דברים נפלאים בענין זה: "שאינו פ' שאצל בשר ודם היראה והשמחה הם דבר והפכו, שבשעה שהאדם מפחד מזולתו הוא עומד נרתע ודואג, אבל הקב"ה אינו כן, אדרבה כשהאדם מתבונן בגדולתו וירא מפניו ישמח ויגיל באותה יראה, מפני שבאמצעותה מתעורר לקיים המצוות ושש ונעלם בקיומה, שיועד כי שכרו אתו ופעולתו לפניו".

ה'יראה' איננה סיבה לרתיעה ודאגה אלא סיבה לשמחה, רבי נתן בהרבה מקומות מלמד על הכרח החיבור בין שני אלה ועל כך שהשמחה לא נבנית כי אם דווקא על ידי היראה (ראה לדוגמה בלקוטי הלכות, פסח הל"ט ובכור בהמה טהורה הל"ד ועוד) שם הוא גם מבאר שהיראה של ראש השנה ושמחת פורים - מה שנראה לכאורה כשני הקצוות הכי מרוחקים - הינם ממש אחד, וכדבריו שם: "שבאמת פורים וראש השנה הם בחינה אחת, להמשיך יראה עיילאה מאד שהיא עצם השמחה, רק שבראש השנה עיקר ההתגלות הוא היראה וגם אז צריכין לשמוח" (בב"ט ד-ט).

'יראה' פירושה ההבנה שכפניך עומד דבר שהחיים והצלחתם תלויים בו, הבנה זו מביאה לקבלת אחריות והתייחסות בריאה איך להנצל ממה שצריך להנצל ואיך לזכות במה שאפשר לזכות אליו.

החסדים מושטים לנו

עתה נעבור לימי ראש השנה. הרי לכולנו ברור שאבא רחום ואוהב שחפץ בהצלחת ילדיו לנצח, עושה כל מה שביכולתו כדי שילדיו יגדלו וינצלו את המתנה הגדולה הזאת ששמה 'ראש השנה' ו'הימים הנוראים', ימי הדין הללו אינם ימי חיסול חשבונות ונקמה חלילה, אדרבה הם ימי רחמים עצומים שאין דוגמתם, חז"ל הקדושים מתארים את עשרת ימי התשובה כימים שבהם נתקיים בנו הכתוב 'דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב'. חודש אלול נקרא בפי הקדמונים 'חודש הרחמים והסליחות'. רבי נתן מתבטא רבות בתפלותיו שכל תקותינו עתה הם על ימי ראש השנה, ואילו הדין הנורא שנעשה בימים אלו, נובע מכך שבכל עת שהבריאה מתחדשת שבים המקטרגים שנוצרים מכל העבירות שביד האדם ותובעים נקמה חלילה, זוהי מציאות הבריאה, זה מה שגורם את הדין והמשפט. החיים והמות תלויים במשפט הזה, ולא רק החיים הגשמיים והפרנסה הגשמית אלא ובעיקר החיים הנצחיים, כמו שרבי נתן מרחיב רבות, כל הסייעתא דשמיא לחיים של קדושה ואמונה, לרוממות וטהרה, לתורה ותפילה וקיום המצוות כראוי, הכל תלוי ועומד בדין הזה.

נגד תובע אכזרי זה העמיד הקב"ה ימים נפלאים שבהם ימינו פשוטה ברחמים אין קץ, ונתן לנו את הכלים כדי להמתיק את הדין, התפלות והתחיינות התקיעות ובקשות הסליחה והמחילה, הם תרופות הפלא נגד מלאכים אכזריים אלו, ומי מדבר על ההמתקה העצומה שאין דומה לה אותה זוכים הבאים לראש השנה של הצדיק הן לתקון העבר והן להמשכת חסדים נפלאים להתחדשות של השנה הבאה לטובה.

ה'יראה' שאותה אנו צריכים לעורר בימים אלו, אצלנו ואצל ילדינו, הינה ה'הבנה' שימים אלו גורליים מצד התביעה, אך גורליים פי כמה מצד החסדים שמושטים לנו, שלא נאבד את מה שאנו זוכים לקבל להצלחת חיינו הרוחניים והגשמיים.

אבא שלא חייג את ילדיו שראש השנה היא הצלה עבורו, ולא פתח לו את העיניים על הסכנה שהוא נמצא בה מצד אחד, ומאידך על ההצלה הנפלאה הנשגבה ורחומה בלי שיעור שבידו להציל את עצמו, הפסיד בידיים לבניו אוהביו את אחד הכלים הכי מרכזיים והכי הכרחיים להצלחת והצלחת חיינו בעתיד, הכל תלוי בראש השנה, ומי שלא הורגל מנעוריו לאהוב את החסד של ראש השנה יכול לגדול חלילה בעקמומיות זו לכל ימי חייו לשנוא את הימים הללו ולגשת אליהם כאל עול מטריד חלילה שיש לחפש דרכים להסיח דעת מהם או להפטר מהם.

אבא רחמן מחנך ל'דין'

אבא רחום, מחנך את ילדיו להבנה זו. הוא מחפש דרכים ללמד ולהכניס בלב הילד שיש דין ויש דיין, העולם אינו הפקר, וכי כל עבירה בוראת צרה צרורה ולעומת זאת כל התגברות וכל עשיית מצוה מבטיחים שכר טוב מופלא בזה ובבא, הוא מחפש לצייר בלבו פחד מעבירה ושמחה במצוה והוא מגלה ומלמד לבנו שימים אלו בהם הסכנה גדולה כל כך הרי שמנגד עומדים מוכנים המון הרחמים והחסדים שמושגים על ידי כל תפילה ובקשת מחילה, והוא מצייר לו את עוצם החשיבות והיקר שתלויים בכל פעם שהוא אומר מזמור תהלים שמסוגל לתשובה (לקרי"מ ע"ג תנינא), ועל כל פעם שהוא מדבר בשפתו הפשוטה והתמימה לה' שיזכה להתחדש בשנה הבאה לעשות רצונו ולעבדו ועד כמה יקר אצלו הבל פיהם של תנוקות של בית רבן המשברות כל גזירות אכזריות ומשפיעות חיים וטובה להם ולכל העולם.

עלינו ההורים לזכור היטב, היראה הזאת מפחד עבירה ומפחד הדין הינה בריאה ובונה, 'יראת ה' לחיים' 'יראת ה' תוסיף ימים', היא בונה את הנפש האלוקית ומרסנת את הנפש הבהמית שבילד, היא הופכת אותו לבריאה בנפשו שלא הולך אחר כל רצון מטורף שצץ בלבו ומכינה את נפשו לחיים מוצלחים ושמחים.

רבינו לא חשש

רבינו הקדוש המנהיג הרחמן האמיתי בא לבקר ילד חולה ששרר בפאניקה ובפחדים, ולב העולם מדבר מלבו הרחום אל הילד הקטן דיבורים, שמנוגדים בתכלית לפי התפיסה המודרנית של תורת הנפש הבהמית הרווחת היום. וכך מספר לנו רבי נתן (חיי מהור"ן תצ"א): "תינוק אחד בן תשע שנים היה חולה קצת שהיה לו חולאת שקורין שטעכינוס [דקירות] ושלחו אביו לרבינו ז"ל, וסיפר עמו הרבה ואמר לו מוסר נפלא, כי היו להתינוק פחדים גדולים, ואמר לו רבינו ז"ל מדוע תפחד עתה, זכר נא הפחד שיהיה לך בעת שיוליכוך להבית עלמין ותשאר שם לבדך, והכל יפרדו ממך ותהיה נשאר מונח בין המתים, הלא עכשו אתה מתירא לצאת יחידי בלילה ומה תעשה אז, וכיצא מזה דברים הרבה של מוסר, גם אמר לו מי הוא זה שירצה להכות את עצמו בעצמו, כלומר, והלא כשאתה חוטא אתה מכווה את עצמך בידיים כי סוף כל סוף תקבל ענשך הקשה והמר, ואיך לא תחוס על עצמו ואתה מכוה את עצמך בידיים ממש". רבי נתן מסיף שם: "מזה אנו רואין איך רבינו זכרוננו לברכה היה מסתכל אפלו על תינוק ורצה להכניס בו יראת שמים למען יתחיל להתחנך בעבודתו יתברך,

וגם יזכרם בגדלותו, וכמו שכתוב חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה"

כל מילה בספור הזה צריכה לימוד והתעמקות. אך מכלל הדברים נמצינו למדים, שרבינו הקדוש לא חשש שמא יעשו הדיבורים לילד חרדות ומשקעים, הוא ידע שהנפש דוקא צומחת מדיבורים אלו כאשר הם מחוברים ומאוזנים בשמחת היהדות וכידעת רחמנותו יתברך. ילד שגודל על ידיעת האחריות שנעשית בעולם ולא גדל פרא כבמדבר הפקר הוא זה שיהיו לו חיים מתוקים ואוהבים.

כמוכן, עלינו להתפלל רבות, שהדברים יפעלו נכונה ושה' יהא בעזרנו שנאמר דברים המתקבלים על הלב לקרב ולא לרחק, וכמו כן יש לחנך כל ילד על פי דרכו, לשים לב לגיל ולמדת ההבנה של כל ילד, ולהיות ער לאופן קבלתו את הדברים, לפעמים צריך להרחיב יותר או לקצר יותר, להוסיף בחלק היראה או בחלק הרחמים, יש לעקוב בשימת לב איך נצטיירו הדברים בלב הילד ולפעול בחכמה ובתבונה. אך יסוד החינוך שאלינו אנו צריכים לחתור הוא, לקבוע בלב הילד את היראה המשולבת עם השמחה כי היא תקוות חייו.

בימי ראש השנה אלו בהם אנו מבקשים יחד עם המון הבקשות לחיים את הבקשה המרכזית 'זבן תן פחדך ה'א על כל מעשיך ואימתך על כל מה שבראת ויראוך כל המעשים וישתחוו לפניך כל הברואים ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם' זה הזמן לבקש על עצמנו ועל בנינו, שנזכה להרגיש את נועם היראה ולקבלה בלבנו היטב. ובפרט לבאים לרבינו הקדוש, אשר בקשה זו צריכה להיות הכי עיקרית, זה הרי סימן ההיכר של מקורב אמיתי, וכמו שרבי נתן כותב (חיי מהור"ן רצ"ה): "שמעתי מפיו הקדוש שאמר, אני אוצר של יראת שמים שכל מי שרוצה יכול לקבל ממני, ובאמת היה נראה בחוש שכל שנתקרב אליו נתמלא תיכף יראה גדולה ועצומה, ונתלהב מאד לעבודת השם יתברך אשר לא נראה כזאת, וגם עכשיו עדיין יראתו הגדולה גנוזה בספריו הקדושים, וכל מי שעוסק בהם באמת ובתמימות בא עליו יראה גדולה ומתעורר מאד להשם יתברך כי כל דבריו כגחלי אש". רבינו הקדוש יחד עם היותו 'בן שמחה' ומקור ההתחזקות ואהבת ה' היה אוצר מלא של יראה עצומה והן היו משולבות ובנות זו את זו. בתפילה ובתקוה לה' שיגיד לבבנו לאהבה וליראה את שמו ושנזכה לבנות דורות ישרים יראים ושמחים עושי רצונו תמיד בכל לב ונפש.

בחודש שעבר פורסם 'מאמר אורח' במדור זה, ובשגנה בעלמא הופיע מעליו שם העט ש. סופר, עמכם הסליחה.

ה'יראה' שאותה אנו צריכים לשדר בימים אלו, אצלנו ואצל ילדינו הינה ה'הבנה' שימים אלו גורליים מצד התביעה, אך גורליים פי כמה מצד החסדים שמושטים לנו, שלא נאבד את מה שאנו זוכים לקבל להצלחת חיינו הרוחניים והגשמיים

”בשערי ציון נעוץ כיונים”...

כתבות
שפורסמו
בניילונים
אבקשה
הקודמים
בתרגום
לאידיש

די כיסופים וואס האבן צולאזט דעם אייזערנעם פארהאנג

דרייסיג יאר צו די רייזע פון דעם וואונדערליכן
חסיד רבי שמואל שפירא זצ”ל צום הייליגן ציון
אויף די ראש השנה טעג תשמ”ט
די דערהויבענע נסיעה וואס איז אויסגעקריצט
מיט פייערדיגע און גאלדענע אותיות אין די
בלעטער פון די נסיעות צום ציון המצוינת
און דורכגעדרנגען פון אנהייב ביזן סוף מיט
א פלאקער צום קדושת אור האורות און תיקון
ותקוות כל העולמות והדורות

בריטישע - ענגלישע, און האט זיך געשלעפט צופיס ביזן רוסישן קאנסול
אין רמת גן פראבירנדיג באקומען א וויזע קיין אומאן אויף ראש השנה.
דאס איז געווען אין ברען פון די פאגראמען ווען די אראבער האבן
געדארשט נאך אידיש בלוט און די וועגן זענען געווען בחזקת סכנת
נפשות ממש. דערצו האט ר' שמואל געדארפט אכטונג געבן גארנישט
צו דערציילן זיין מאמע די אלמנה. ער האט איבערגעהיפט די אלע
מניעות און פחדים, און האט געטון וואס ער האט נאר געקענט טון צו
זוכה זיין אנצוקומען צו זיין אויסגעארטן ציל.
נישט איינמאל האט ער עס געטון, נאר זינט דאן, במשך לאנגע
יארן; ווען עס האט זיך דערנענטערט חודש אלול פלעגט ער
אראפגיין די ירושלימ'ער בערג צו די שטאט חולון אין רמת גן, די
פלאץ פון די רוסישע קאנסול. דארט האט ער געדולדיג געווארט
צו באגעגענען דעם קאנסול און זיך איינבעטן ביי אים ער זאל אים
באשטעטיגן א' וויזע וואס זאל אים עפענען דעם וועג קיין אומאן. נאר
נאך וואס מען האט אים ענדגילטיג אפגעשטופט מיט ביידע הענט,
האט ער זיך צוריקגעקערט אינגאנצן אנטוישט און פארווייטאגט,
שעמענדיג זיך אז ער קען נישט אויספירן זיין תשוקה. דערנאך האט
ער פארשטארקט זיינע תפילות פארן כל יכול וואס קען אלעס, ווען

אומאן. אין די תפילה האט ער זיך איינגעבעטן ביים באשעפער אז די
טויערן זאלן זיך שוין ווי שנעלער עפענען ברייט. אזוי אויך פלעגט
ער זאגן די תפילה ע"ו אין ליקוטי תפילות, וואו רבי נתן גיסט אויס
זיין הארץ צו זוכה זיין אנצוקומען צום צדיק אמת אויף ראש השנה.
ס'איז אינטערעסאנט צו באצייכענען אז נאך ר' שמואל'ס פטירה
האט מען געטראפן אין איינע פון זיינע צעטלעך א ליסטע מיט זיין
האנטשריפט פון נישט ווייניגער ווי זעקס און צוואנציג ראשי תיבות
פון פסוקים פון תנ"ך אדער זאצן און אויסדריקן פון הייליגע ספרים
וואס פארעמען דעם נאמען פון די שטאט 'אומאן'. מען קען זאגן אז
וואו זיינע אויגן האבן געקוקט, האבן זיי געזען די שטאט אומאן און
איר הייליגן ציון.
ר' שמואל האט זיך נישט באגונגט נאר מיטן לעכצן און
דאווענען, און טראץ וואס דאס איז געווען פארבונדן מיט טעכנישע
און גשמיות'דיגע פעולות, האט ער נישט געשפארט אויף קיין
אנשטרענגונגען פראבירנדיג טון די מערסטע וואס ער קען אפילו דורך
זאעלכע וועלכע זענען געווען זייער ווייט פון זיין גייסט: גלייך נאך זיין
התקרבות האט ער צוגעגרייט אלע טעכנישע זאכן וואס פאדערן זיך
צו פארן פון ארץ ישראל קיין אומאן, ער האט געמאכט א פאספארט (א

געטון דערפאר, ביז ער האט ענדליך דערגרייכט צו וואו ער האט
דערגרייכט.
נאכט נאך נאכט פלעגט ר' שמואל יאמערן מיט געוויין לאנגע
שעות: קעגן דעם כותל המערבי, אין מערה פון רשב"י, אין די שולן
אין קאטאמאן און אין מאה שערים, אדער שטילערהייט אין זיין הויז -
מיט די וואונדערליכע ווערטער ביים סוף תיקון לאה (ביים פיוט 'זוהי יד
לנו'): "בשערי ציון... נעוץ כיונים...", ווען ער זינגט די דאזיגע ווערטער
מיט א ברסלב'ער ניגון און מיט א שטארקע גלוסטעניש, באטאנענדיג
ספעציעל די ווערטער. אויסער די פשוט'ע פשט אז עס זאל אויפגעבויט
ווערן "ציון" - ירושלים, האט ער ספעציעל אינזינען געהאט צו זוכה זיין
צו פליען צום "ציון" פון רבינו אין שטאט אומאן. ער איז טאקע דער
וואס האט ארויפגעלייגט די ווערטער "מי יתן לי אבר כיונה, אעופה
אויף די באקאנטע ניגונ'לעך וואס ווערן געזונגען מיט התלהבות ביי
די אנ"ש אין יעדן פלאץ נאך ביזן היינטיגן טאג.
יעדן טאג אן אויסנאם, פלעגט ער זאגן די תפילה פון ר' יצחק
ברייטער ז"ל, א ספעציעלע תפילה וואס איז פארפאסט געווארן ווען
עס איז ארויפגעלייגט געווארן די אייזערנע פארהאנג ארום די שטאט

ר' שמואל'ס כיסופין און לעכצעניש ארויפצוגיין
צום ציון פון רבינו הק' אין אומאן, איבערהויפט
אין די הייליגע ראש השנה טעג, איז אוממעגליך
צו שילדערן.
ר' שמואל איז געווען אינגאנצן מבוטל צום
הייליגן רבי'ן: "על כל אשר יאמר כי הוא זה", און
זינט זיינע יוגנט יארן, פון די סעקונדע וואס ער האט זוכה געווען
זיך צו מקרב זיין צו דעת רבינו הק' און אנערקענען זיין גרויסקייט,
האט ער אינגאנצן אוועקגעווארפן זיין אייגענעם שכל און האט
אויסגעמעקט יעדע שמץ פון ישות און גשמיות, ביז ער האט זוכה
געווען צו זיין אן אומאפטיילבארער חלק פונעם צדיק'ס מהות.
פון דארט האט אויך געשטאמט זיין פייערדיגע פלאקערדיגע
לעכצעניש און גלוסטעניש די צענדליגער יארן, צו זוכה זיין זיך צו
משתטח זיין אויפן הייליגן רבינו'ס ציון. די קלארע אמונה, די טאפנדע
לויטערקייט וואס רבינו הק' האט צוגעזאגט פאר די אלע וואס קומען
צו זיין קבר, און די אנערקענונג אין די תיקונים וואס קענען געשען
דורכן זיך משתטח זיין, האט נישט געלאזט זיין גייסט רוען. ווער קען
פארשטעלן און דערציילן וויפיל תפילות און השתדלות ער האט

ביים קומענדיגן יאר האבן זיינע פיס ווידער אריבערגעטראטן די טירן פונעם קאנסול...

ר' שמואל צ'צ'יק ז"ל האט אסאך געשילדערט אין זיין ספר 'עין הארץ' די דאזיגע כיסופים מיט א פאכמאנישקייט און פארציטישן טעם. ער לייגט אלעס אראפ פון כלי ראשון וואס ער זעלבסט האט צוגעזען מיט זיינע אייגענע אויגן טאג טעגליך לאנגע יארן:

"איך וועל דערמאנען צום גוטן דעם דערהויבענעם איד ה"ה הרב החסיד ר' שמואל שפירא ז"ל, וואס איז געווען באוואוסט מיט זיין געוואלדיגע ברענענדיגע תשוקה צו קומען זיך משתטח זיין אויפן הייליגן ציון פון הייליגן רבין, איבערהויפט ווען די טויערן פון הייליגן ציון זענען געווען פארמאכט, אין יוצא ואין בא. בפרט אין די פורים טעג ביים טרינקען וויין איז זיין איינציגסטע געבעט און בקשה געווען צו זוכה זיין זיך צו משתטח זיין אויפן הייליגן ציון פון קודש הקדשים.

"איך געדענק ווען ער פלעגט קומען אויף רשב"ס ציון אין זיינע באשטימטע צייטן און אין די נעכט אויפשטייענדיג ביי חצות, שטייענדיג נעבן הייליגן ציון פון רשב" זע"א. אנקומענדיג צו די ווערטער פון שיעורי ציון: "בשערי ציון נעוהו כיונים", האט ער געקענט שטיין לאנגע מינוטן ביי די ווערטער מיט א וואונדערליכן ניגון וואס האט אלעמען מעורר געווען הערנדיג די ווערטער ארויסקומען פון הייליגן מויל מיט אזא שטארקע גלוסטעניש און לעכצעניש אז ער זאל שוין זוכה זיין אנצוקומען דארט וואו ער גלוסט זיין גאנצן לעבן אנצוקומען.

"צוריקקומענדיג פון זיין געפאנגען ביי די ירדנים, אפאר טעג נאך וואס ער איז צוריקגעקומען אין ארץ ישראל, איז ער געפארן קיין מירון און איז דארט געווען א חודש צייט... עס איז דאן געווען א גרויסע מסירות נפש צו זיין אפילו איין טאג, אבער ער איז געווען אין מירון ביז נאנט צו פורים, און פון דארט איז ער גראד געפארן צום רוסישן קאנסול אין רמת גן, און מיט האפענונגספולע אויגן האט ער זיך איינגעבעטן אויב מען קען זיך דערבארעמען און אים לאזן אריינגיין אין אומאן. אבער דער קאנסול האט זיי נישט געלאזט אנקומען קיין אומאן, נאר ביזן גרעניץ פון קיעוו."

"פורים האט ער געשריגן א זעקה גדולה ומרה: 'ליהודים הייתה אורה - אורה' איז ראשי תיבות א'ומאן ו'ראש השנה', מען זאל אים געבן פון הימל משלוח מנות די צוויי מתנות: אומאן און ראש השנה. דער חסיד ר' צבי אריה ליפל ז"ל האט אים געזאגט אז דעם רבי'נס קאנסול איז רבי שמעון, און רבי שמעון טיילט די וויזעס.

"סוף ימיו האט ער זוכה געווען צו באקומען די צוויי מתנות - אומאן און ראש השנה, און ער האט געוויזן דעם וועג פאר די קומענדיגע דורות אז מען דארף פארן אויף ראש השנה."

עס איז צום באצייכענען זיינע הכנות צו ראש השנה אין יאר תשי"ט. אין יענעם יאר האט זיך ארומגעדייט פרייליכע שמועות אז אלס רעזולטאט פון די גוטע מסחר'ישע פארבינדונגען וואס האט זיך דעמאלטס פארשטארקט צווישן די לענדער, האט דער חסיד ר' משה ירוסלאווסקי ז"ל באוויזן צו באקומען וויזעס קיין אומאן. ר' שמואל און זיינע חברים האבן זיך געפריידט אויף די גוטע בשורה כמוצאי שלל רב. זיי האבן צוגעגרייט אין זייערע רענצלעך א קיטל, מחזור, וויין פאר קידוש און הבדלה, מצות פאר לחם משנה און סארדינען אויף שבת און י"ט, און האבן זיך גייסטיש געגרייט צו די דערהויבענע נסיעה. כדי נישט צו ציען איבריגע אויפמערקזאמקייט מיט זייער ירושלימ'ער לבוש און די לאנגע זאקן וואס איז זייער אויפפאלנד אין אייראפע און קען אפשר צוברענגען פראבלעמען דורכאויס די רייע, האט ר' שמואל אפילו געזארגט זיך צוצוגרייטן צוגעפאסטע קליידונג ווי א געווענליכער אידישער טוריסט. ער האט שוין געציילט די טעג ארויסצוגיין אין וועג.

אין די לעצטע מינוט האבן די באאמטע צוריקגעצויגן פון דעם געדאנק און דער פלאן איז צונישט געווארן. ווען ר' שמואל האט עס געהערט האט ער אויסגעפלאצט אין א ביטערליכן געוויין.

די כיסופים וואס האבן זיך אנטפלעקט אום פורים

דורכאויס דעם יאר איז ר' שמואל געווען זייער באהאלטן און שטיל, אבער ווען עס זענען אנגעקומען די הייליגע פורים טעג און ביים עת רצון פון מקיים זיין דעם "עד דלא ידע" - האט זיין שטימע גערודערט ווי א שופר בקול רעש גדול. דאן האט ארויסגעשטורעמט זיין ברענענדיג הארץ און פלאקערדיגע תשוקה און קיין אפהאלט. ער איז געווען צוגעוואוינט אפצושטעלן קארס און באסעס און הייסן דעם דרייווער פארן מיט אים קיין אומאן, ווען פון זיין זייט איז ער גרייט צו באצאלן סיי וועלכע פרייז...

איין יאר האט ער זיך שטארק גע'עקש'נט ביז ער האט מצליח געווען ארויסצושלעפן פון ר' אברהם שטערנהארץ ז"ל א הבטחה צו זיין אין אומאן ראש השנה. ר' אברהם האט זיך אויסגעדריקט: "דו וועסט נאך זיין, און אום ראש השנה!"

איין יאר האט ער פארקויפט זיין גן עדן פאר ר' שמואל הארוויץ ז"ל, צולייגנדיג אויף זיך זיין גאנצן גהינום, און מיט דעם האט ער "געקויפט" דעם זכות צו קענען זאגן איין מאל תיקון הכללי אויפן רבי'נס ציון...

אן אנדער פורים האבן פיל צוהערער אין גרויסן שול אין מאה שערים מיטגעהאלטן ווי ר' יעקב תפלינסקי ז"ל וויינט פאר ר' שמואל אז ער איז שוין יארן פון די חתונה און ער האט נאכנישט זוכה געווען צו געבענטשט ווערן מיט קינדער. ר' שמואל'ס ענטפער איז געווען איינדייטיג: מען דארף גיין קיין אומאן צום רבין און פון דארט וועט קומען די ישועה. אזוי האבן זיי געוויינט און געשריגן צוזאמען: אומאן, אומאן, אומאן...

פאר דעם געוואלדיגן ענין איז ר' שמואל געווען גרייט צו מפקיר זיין אלעס און מוותר זיין אפילו אויף זאכן וואס זענען געווען אזוי חשוב ביי אים אז ער וואלט עס נישט פארקויפט פאר קיין שום פרייז. אויך פון זיין טייערע צייט האט ער אוועקגעגעבן שעות אויף שעות דורכאויס לאנגע יארן, צו טרעפן פארשידענע וועגן וועלכע קענען אים אפשר צופירן צו זיין לעבעס וואונטש.

א באווייז דערצו איז זיין רייע קיין אמעריקע און זיין וויילן דארט לאנגע מאנאטן. ווער וואלט זיך געקענט אויסמאלן ווי די הייליגע פיס פון ר' שמואל טרעטן אויף די סמא'ע ערדישע באדן פונעם אמעריקאנער וועלטסטייל! ווער וואלט געווען אומשטאנד זיך צו

פארשטעלן ווי ר' שמואל וואנדערט, טאקע מיט גענצליך פארמאכטע אויגן, אין די רוישיגע לופטפעלדער וואס זענען פול מיט די שמוציגע הבלי עולם הזה!

ר' שמואל צ'צ'יק, אין זיין אויבנדערמאנטן ספר, זעצט פאר צו שילדערן ר' שמואל'ס שווערע קווענקלענישן פארלאזנדיג דעם הייליגן לאנד ביי זיין ערשטע רייע קיין אומאן:

"אט דער דערהויבענער איד; אזוי ווי ער איז געווען מקושר צום רבין מיטן גאנצן הארץ, אזוי איז ער אויך געווען מקושר מיטן גאנצן הארץ ליב האבנדיג אונזער הייליגן לאנד, און זיין השתוקקות צו ארץ ישראל איז געווען געוואלדיג. ווען ער האט געהערט פון איינעם וואס וויל גיין וואוינען אין חו"ל האט אים עס בארייט ביז די נשמה. אויך ער זעלבסט, ווען ער האט געדארפט פארן קיין אויסלאנד אנצוקומען צום ציון וואו ער האט אלע יארן געלויבט, האט אים טיף געבאדערט אז ער דארף ארויסגיין מן הקודש אל החול. ער האט טאקע געוויינט דערויף, אבער ער האט זיך מחזק געווען אז דורכדעם וועט ער ענדליך קענען זיך משתטח זיין אויפן הייליגן רבי'נס ציון.

"עטליכע רייכע מענטשן האבן אים געזאגט: 'מיר ווילן דו זאלסט וואוינען מיט אונז און מיר וועלן דיר באצאלן טויזנטער דאלארן.' האט ער זיי געענטפערט אז נעלט קען ער באקומען אויך אין א"י, ער איז אבער געקומען זיך משתטח זיין אויפן רבי'נס ציון.

"גלייך ווען ער האט באקומען דעם פאספארט האט ער זיך שנעל געאיילט צוריקצוקומען קיין ארץ ישראל, נישט וועלנדיג זיך פארזוימען צו זיין אין אנדערע לענדער. ער האט זוכה געווען צו זיין אויפן רבי'נס ציון צוויי מאל."

די ערשטע נסיעה

נאך פינף חדשים אין גלות אמעריקע, האט ר' שמואל באקומען א צייטווייליגע פאספארט, אבער וויבאלד ס'איז אים נישט געלונגען צו באקומען א וויזע, האט ער זיך געדארפט צוריקקערן קיין ארץ ישראל און דארט מאכן די אנשטרענגונגען דערצו. אנקומענדיג ענדליך אין ארץ ישראל האבן זיינע פריינד אים צוגעהאלפן צו באקומען די אויסגעווארטעטע וויזע און ר' שמואל האט זיך ארויסגעלאזט אויפן וועג אין באגלייטונג פון ר' יודל ליכטער שייכדלו לחיים טובים. און אזוי דערציילט ער:

דורכאויס די רייע, האט ר' שמואל פארמאגט א וואונדערבארן יישוב הדעת. רוב צייט איז ער געווען פארנומען מיט צוויי זאכן: התבודדות, און רעכענען די שקיעות און זריחות אין די פלעצער וואו מיר וועלן איינשטיין אין רוסלאנד...

ווען מיר זענען ענדליך אנגעקומען צום הייליגן ציון האט זיך ר' שמואל נישט געאיילט גלייך צוצוגיין, נאר האט זיך קודם געוואשן די הענט און איז געגאנגען אהין און צוריק פארטיפט אין זיינע געדאנקען. נאר דערנאך האט ער זיך דערנענטערט צום ציון מיט אימה ויראה, געגעבן א פרוטה פאר צדקה און האט אנגעהויבן זאגן "תיקון הכללי".

אנקומענדיג צו די ווערטער: "טובתי כל עליך... לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי בם" האט ער אויסגעפלאצט אין א געוויין און עס האט גענומען א לאנגע וויילע ביז ער איז געקומען צו זיך און פארגעזעצט צו זאגן די צען קאפיטלעך. ווען ער האט געענדיגט האט ער אנגעהויבן זאגן הויך די תפילת מוהרנ"ת ביזן סוף. דערנאך האט ער מזכיר געווען נעמען פאר א ישועה אומגעפער א האלבע שעה. נאכדעם האט ער זיך אויסגעלייגט אויפן ציון בפישוט ידיים ורגליים במשך א פערטל שעה און

האט ווידער אויסגעפלאצט אין א געוויין.

דאס אלעס האט געדויערט אומגעפער דריי שעה. דא איז דער דרייווער אריינגעקומען אין הויף און געזאגט אז מען דארף שוין צוריקגיין קיין קיעוו. ר' שמואל האט זיך אויפגעשטעלט און האט זיך דערנענטערט צום ארויסגאנג, אבער ער האט זיך גלייך צוריקגעקערט צום ציון, זיך אויסגעלייגט און אנגעהויבן וויינען פונדאסניי... דערנאך האט ער זיך אויפגעשטעלט און האט זיך ווייטער געוואנדן ארויסצוגיין, אבער איז נאכאמאל צוריקגעגאנגען זיך משתטח זיין און וויינען.

ענדליך איז ער ארויס פון חצר, זיך דערנענטערט צום קאר, און אויפן וועג האט ער געלאזט פאלן צו מיר: פערציג יאר וואס איך גלוסט שוין צו דעם דערהויבענעם טאג... און ער האט דערמאנט אויף אויסנווייניג דעם דיבור פון מוהרנ"ת ווארט ביי ווארט: "כי שם המקום המוכן לו מששת ימי בראשית לעסוק שם בתיקון העולם לדורות".

אויפן וועג קיין קיעוו איז ר' שמואל געווען אזוי פרייליך, אז עס איז אוממעגליך צו שילדערן. ער האט געוונגען און געפאסט מיט די הענט. פון גרויס פרייד האט ער אפילו געקלאפט אויפן אקסל פונעם גוי'שן דרייווער, ווי ער וואלט אים אויפגעוועקט זיך צו קומען באטייליגן אין זיין שמחה...

אין קיעוו - ענדיגט ר' יודל זיין שילדערונג - האב איך זיך פריינטליך געזענגט פון אים, געזארגט אים ארויפצונעמען אויפן פליגער קיין ארץ הקודש, און נאר דערנאך בין איך אהיים צו מיין הויז אין אמעריקע. זיינע זון וועלכע זענען אים אנטקעגן געגאנגען אין לופט פעלד געדענקען נאך ביז היינט ווי זיי האבן געזען זייער טאטן ארויסקומען פונעם רוישיגן זאל שלעפנדיג אליין זיינע רענצלעך מיט גענצליך פארמאכטע אויגן.

אין א געוויסע געלעגנהייט האט ר' שמואל געשילדערט פאר איינע פון זיינע אייניקלעך שיחי' זיין גאנצע רייע פון אנפאנג ביזן סוף, איבער'חור'נדיג די ווערטער וואס ער האט געזאגט פאר ר' יודל ליכטער ארויסגייענדיג פון ציון: "דאס איז געווען א רייע נאך אכט און דרייסיג יאר פון תפילות און בקשות!"

מחמת קוצר הידיעה וועלן מיר שילדערן די צווייטע רייע פון ר' שמואל אין א צווייטע געלעגנהייט בעז"ה.

ההכתרה

בחלל האויר מתנשאים קולות התפלה ומשתכנים כהמית גלים. עורגים לקל-ל יושב על פסא רחמים. מתחננים לאב אוהב ורחמן שיזציא לאור משקטינו, כשמובין אלפי החסידים הנלבבים, נשמעת נעימת החנוך... הגדול בכבוד שמו, הגבור לנצח והנורא בנוראותיו!"

שקט משתר למספר רגעים, ואז נשמע קולו של העל-התפלה, מתנגן כנגור יורד מעט, מתחנן, מסתלסל למעלה, ולפתע זועק: "ה - מ - ל - ה !!!"

כנשים עזו לאחר רעם אדיר נשמעים אלפי מחיאות כפיים מכתירים את המלך - מלכו של עולם, בהשתוקקות, ביראה, ובאהבה.

"ככל העולם אומרים המלך, אה ההכתרה היא אצל רבנו באומנו! אל הקבוץ הקדוש של חסידי ברסלב באומנו, מתקבצים

יחדו ובאים מארבע קצוות תבל במסירות נפש וממון במטרה להמליך יחדו את מלך מלכי המלכים. הכל בהתקשרות לרבנו הקדוש שצנה לעשות כרוז, שכל מי שסר למשמעתו יבא אליו על ראש-השנה וכך מתקבצים מדי שנה עשרות אלפי חסידי ברסלב באגדה אחת.

אך לפני כשנתיים ארע משהו נורא מאד, הקורונה השתוללה בעולם, ושערי ציון נסגרו בפני חסידי ברסלב. לאחר כסופים וזעזועים אין סופיים, הגיע ראש השנה, ועדיין - הגבולות סגורים ונעולים. ואז, התגלה ימים ותפארתם של החסידים, כלם כאחד קבלו עליהם מלכותו יתברך בשמחה, וכך התקיימו עשרות "קבוצים" ברחבי העולם, החל מאומנו, ועד לונדון, מירון וירושלים. ארצות הברית וארץ ישראל כשנשמתו של הצדיק מרחפת על פני כל העולם יחד עם כלל הקבוצים.

לקראת ראש השנה הקרוב ובא התכנסו כמה ילדים שקצרו להשתתף כל אחד בקבוצתו אחרי גררתי תבל, זה בירושלים והשני בגלארוס, וכן האלה, כשאחד מהם זכה לווה שמועטים זכו, להשתתף בכל קודם הקודמים - בציון הקדוש באומנו. כל ילד ומזיות ראיתו ספר את שהתרחש בקבוצת תשפ"א - העולמי..."

קצת נשמע את ספרו החפלא כל א שורץ שגבה להפיק לאומנו קבוצות כל שנת תשפ"א בקבוצת בירושלים עיר הקודש. עיניו איך התקיים הקבוצת בירושלים?

ישיר כח עיני!

באישור הקבוצה הולנדית את כל המפורסם, וכן אצד סדרת ספרים ובי כרס ומאמרו! בראש השנה תשפ"א הבה נשאל בקבוצה את ספרו כל יחזק ב הרוז גבית יהותי?

אני הייתי בראש השנה בברקפלד. אבל הערב ראש השנה היה ספור בפני עצמו. נסענו אבי ושני אחי לעבר לונדון שם הנחו אותנו בתקנה להגיע לאומנו, יש לצון את הכנסת האורחים של אנשי שלומנו בלונדון.

זוהי נשמע את ספרו החפלא כל א שורץ שגבה להפיק לאומנו קבוצות כל שנת תשפ"א בקבוצת בירושלים עיר הקודש. עיניו איך התקיים הקבוצת בירושלים?

ההתקנה היתה באמת נפלאה מצד אחד על גדל זכותנו להגיע לאומנו, אך מצד שני קצב לבנו על אחינו שפעבר "למסר הפרז" שהוקם שנית למספר ימים... יחד עם ילדים נוספים אומנו תקון הקללי בציון הקדוש להצלחת כלל חסידי ברסלב שזכו גם הם להשתתף יחד ולבוא לציון ברנה, קשעקבנו בדריות אחרי המתרחש וקצת אספר על הנסיעה עצמה: היה זה אור ליום חמישי ו' אלל, קשאבי התארגן יחד עם קבוצה לנסע לאומנו דרך שדה-תעופה מרחק יחסית, בתקנה ששם יעלימו עין ויתנו לנו לנסע למחוז חפצנו. אני זוכר שאבי התרוצץ לסדר את ערמות הנצרת הקדושה...

בטוח קורונה, הצתרת בריאות, ובנוסף הזמנה לבית מלון נדח בקדי לשקנע את האוקראינים שאנו בכלל תיירים שחפצים להגיע לכוון אחר לגמרי... למעשה הגענו ביום חמישי בבקר לז'טור'יה ואז התחילו החקירות... השוטרים הכניסו אחד אחד לתקירות מששכלב כל-שהוא פקעה סבלנותם של קבוצת חסידים והם הוציאו את פאותיהם ואת זקנם הפקטור ופצחו בקרונות סוערים "אומנו אומנו ראש השנה..."

הכניסו אותנו לחדרים מפת, וקבינו היו חילים חמושים וקלבים נובחים. הודיעו לנו שכאן נשקה עד יום ראשון [!!!] ואז תצא טיסה לארץ ישראל... היינו מבהלים, נסינו להתחזק בתפלות ובאמונה, בדברי רבנו ובשאר העצות פהתבודדות וכו'. לאחר שתיים עשרה שעות [!] התבשרנו בבשורה הבלתי תאמו! אני משתחררים בדרך לאומנו! אי אפשר לתאר את השמחה שהרגשנו, מפש רדנו על הפסאות...

מה עושה ילד כשאלה פמאות ללא חידר? האם ישבת כל היום בציון? ברה ה' לאחר מספר ימים ארגו אבי "חידר" לכלל הילדים, שם היו מלמדים נקלאים שהשקיעו בנו את כל לבם, יחד עם המלמדים הלכנו מדי יום לציון הקדוש להעמית בתפלה, ואמרנו יחד תקון הקללי להצלחת הקבוץ ומתיחת הגבולות... בראש השנה עצמו התקיימו התפלות באחדות מיוחדת, כלם הרגישו כמשפחה אחת גדולה, היינו שלוחי צבא של כלל חסידי ברסלב ברחבי העולם. עד ערב ראש השנה הסתובבו שוטרים בכל החובות ובקשו תעודות ודרכונים, אך בראש השנה - יצאנו לחרות בשנה זו היו גם רקודים מיוחדים בקעדות ראש השנה להודות ולהלל שזכינו בזכה הלא מובנת מאליה, לשים את רצון רבנו.

השלטנו מבית הפקטת למשנהו, נסענו למנצ'סטר, ויום אחד קבר עלינו על מטוס בדרך לאומנו! ולפתע נכנסו שוטרים, וצאו על החסידים בלבד לרדת מהמטוס! שאר הגויים המשיכו בדרךם לאוקראינה! לאחר טלטולים שונים חזרנו לקראת ראש השנה לארץ ישראל...

אפיס: אלה חזוק אחד נתן לומר משנה זו על מנצ'סטר וכו' וכו'... יצחק: נתנו ללמד הרבה מאד, אבל אני חשבתי בעקר על ההכתרה אצל רבנו, לאחר כל המאמצים והכסופים, נשארו רב חסידי ברסלב מחוץ לגבול, ועם כל זה, ראינו את כלם משבילים את רצון ה' ויתברך ללא תרהורים. אדרבה קבלו זאת בשמחה ובכרזו! זוהי אם כן ההכתרה האמתית יחד עם רבנו לקיים מה שצאמר "מלכותו ברצון קבלו עליהם - משה וגי ישראלי..."

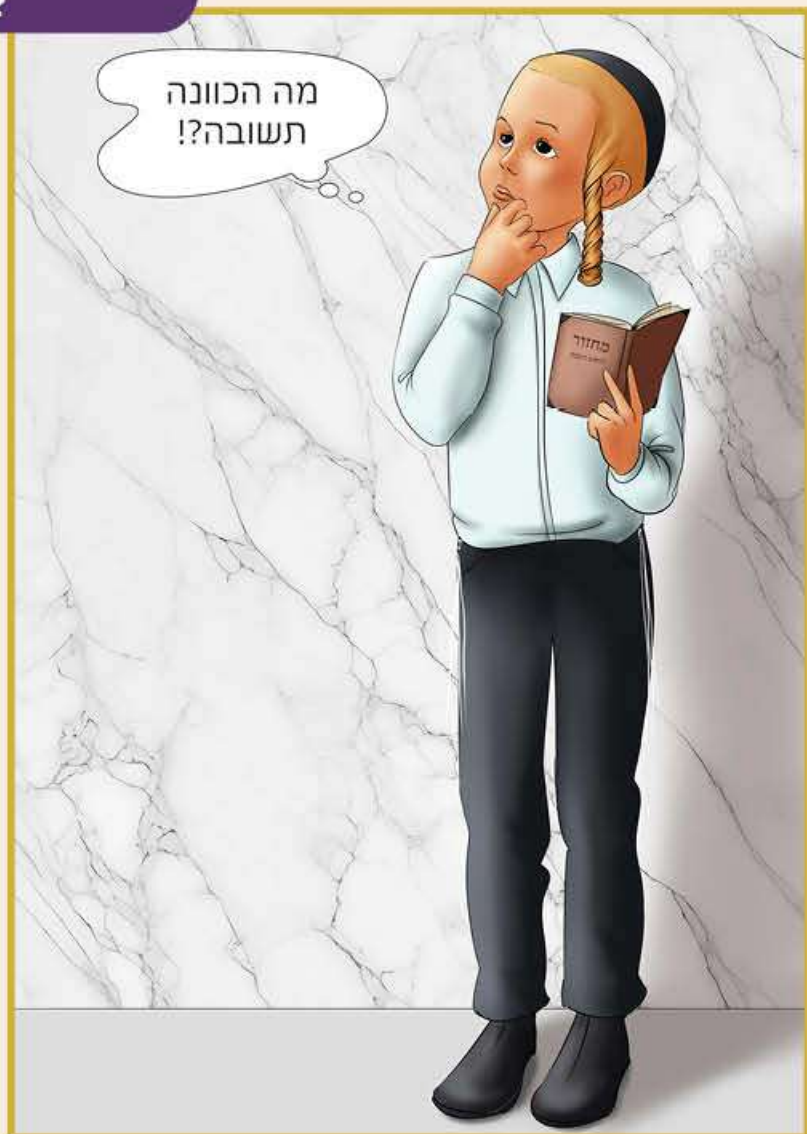

שעשועון ילדים

ראש השנה ותפלה

איזה בטוי דומה אומר רבנו גם על "ראש השנה" וגם על ענין ה"תפלה"?
(ומה הקשר בין בטוי זה לענין המחלקת על רבנו - שאלת זכות)

מהי תשובה?

האזנה
לחדש אב -
הילד גם שיו
מביתר עלית

ילדים יקרים:

אלו באורים גלה לנו רבנו בהם הוא למד אותנו מהי התשובה?
חפשו בעצמכם ותעזרו במישהו גדול שילמד אתכם את המקומות
בהם כותב רבנו מהי תשובה (כל תשובה תזכה אתכם בזכות נוספת לכניסה להגדרה)

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב בראר וקריא עד לתאריך י"ד תשרי בלבד, לפקס המערכת: 077-318-37-02 או להקליט את
התשובות בקול בראר בטלפון המערכת: 02-539-63-63 בשלוחה 7 בלבד, יש לציין באופן ברור שם וכתובת מגורים וטלפון
בין הפותרים נכונה יגדל זכוי של 50 ש"ח ברשת חגיגות ספרי "אור החיים"!

ילדים, רוצו לרבי!

רעבים ויגיעים מרב מאמץ, ובעל העגלה התעייף גם הוא והכרח לנוח ולתת לסוסו מספוא. רבי אבא מביט בשעון בעינים כלות ובלב הואג, ערב ראש-השנה היום! ומי יודע אם יספיקו להגיע בעוד יום לברסלב. לאחר מנוחה קלה המשיך העגלון בנסיעה, בשעות הצהריים נראו באפק פתי העירה הייסין הנמצאת במרחק פשלשים קילומטרים מברסלב. בעל העגלה היה מתש לחלוטין וסרב להמשיך בנסיעה. החל רבי אבא מתחנן אליו בדמעות בעיניו: "אנא ממה, התאמץ בכל כחה להביאנו לברסלב כפי שספמנו!" תחננוני של רבי אבא והדחיסות שבקולו נגעו ללבו של העגלון העיף, הוא האכיל את סוסיו, ולאחר מכן שאג באזניהם: "הינדערלאך! לויפט צום רעביון!" (ילדים, רוצו אל הרבי!!!) הסוסים כמו הבינו את קריאתו ופתחו בדהרה על-טבעית. לברסלב הגיעה העגלה כאשר הכל כבר לבושים בקיטלאך צחורים ועמדו בבית-הכנסת בתפלת מנחה של ערב החג.

רבי אבא ורבנו רבי שמואל מהרו להצטרף אל צבור המתפללים, עינים מתלאות הדרך, ומודים לה' יתברך שהביא אותם בחמתו לברסלב. אך עם זאת שכן צער בלב רבי אבא על שגאלץ למכר את הגביע הזהב, שכה טרח לקנותו ואשר יעד אותו לרבי...

לאחר תפלת ערבית ישב הרבי בראש השלחן עם קהל אנשי שלומנו לסעודת החג, וכמנהגו מעט בדבור בליל ראש-השנה. אולם הפעם, למרבה הפלא שנה מהרגלו, הוא פנה אל רבי אבא ואמר לו: "אבאלה, ספר נא לי את הנסיעה שלך!" רבי אבא נאחז בושה ורעד.

מה יספר? שמכר את גביע הזהב שהיה מיעד לרבי?

"אבאלה" פנה אליו שוב הרבי בקולו האובה, "אל תחשש, ספר לי את נסיעתך".

רבי אבא התעודד קמעה וספר על כל הקשיים, ולבסוף, סיים בבושה שהכרח למכר את הגביע. לזה בדיוק המתין רבנו.

פניו של רבנו התלטה, והוא קרא: "עבור הגביע - אעקוד לבעל-דבר את שניו ועיניו!"

"אבאלה" - המשיך הרבי - "במה אודה לך על נסיעתך אלי? בעולם הזה אין זה נדאי!" (פלומר שרק בעולם הנצחי יגמל לו עבור זה) ובפניתו לרבי שמואל אמר "ואתה שמואל - הא לך מרק!" דברי רבנו התבררו לאחר החגים. כשרבי אבא מטשעהרין הלך לעולמו לאחר סבות, אז הבינו מדוע אמר הרבי כי לא בעולם הזה יקבל שכרו, אלא בעולם הנצחי. ובנו של רבי אבא, רבי שמואל, התעשר לימים מאד, כברכת רבנו. ■

חסידי ברסלב שבקיר טשעהרין כבר ארוז את תרמיליהם, מחזור, קיטל לבו, וצדה לדרך, נפרדו לשלום מבני ביתם והתשובו בעגלה, מוכנים ומזמנים לצאת למסע. לבם עלה על גדותיו, נוסעים אל הרבי לראש-השנה!

ראש השנה של שנת תק"ע עליה אנו מספרים, חל בימים שני ושלישי, החברא הקדימו ונסעו עוד לפני שבת כדי להספיק להגיע לברסלב לליל זכר ברית' שחל במוצאי שבת, כדי לזכות לומר 'סליחות' במחצת הרבי.

רבי אבא שוחט, מיקורי החסידים בטשעהרין, מסבות שונות לא יכול היה להצטרף אל חבריו בנסיעתם, והוא יצא לדרך מאחר יותר, יחד עם בנו רבי שמואל, כשבשבת הם שובתים בעיר אומן, הרחוקה מברסלב כמאה קילומטרים (רבנו הקדוש התגורר אז בברסלב). מיד במוצאי שבת התכוננו רבי אבא ורבנו להמשיך בדרךכם, אלא שאז התקדדו השמים, ותוף שעה קלה החל גשם עז נהר ארצה. כל בעלי העגלות סרבו לצאת לדרך פה ארפה במזג אויר סוער שכזה. "הדרכים בוציות מאד, העגלה עלולה לשקע מבלי יכלת להחליץ! איננו יכולים לספן את עצמנו" - אמרו זה אחר זה.

סיפור

"אבאלה" פנה אליו שוב הרבי בקולו האובה, "אל תחשש, ספר לי את נסיעתך".

רבי אבא היה עני מרוד, אך בלית - בררה התרצה ובלבד שזוכו הוא ובנו להגיע אל הרבי לראש השנה. בין כך ובין כך התחרט העגלון. הגשם הסוער הרתיע אותו, ורבי אבא היה אובד עצות רבי אבא הושיט יד ורעדת אל אמתחתו, שם, עטוף בכד, שכן גביע זהב אותו רכש בסכום כסף עצום. את הכסף חסך מפתו במשך כל השנה כלה, כדי לתנו במתנה לרבנו. הוא הביט בצער על הגביע והרהר: האם לבסוף לא אזכה לתנו לרבי?

אולם, בררה אחרת לא הייתה בידו, הוא הלך ומכר את הגביע הקר ואת הסכום שקבל תמורתו, מסר לבעל-העגלה, והנה הם יוצאים לדרך. הדרכים היו משבשות מאד והסוסים סחבו בקשי את העגלה ויושביה. במשך כל הלילה נסעו ללא הפוגה כשהאיר היום הבחין רבי אבא כי נמצאים הם רק בעיר טעפליק, עדין המרחק רב מאד עד לברסלב. הסוסים היו

הגיליונות מחוללי המהפכה אותם אתם מחזיקים בידכם

נערכו הודפסו ונוצרו אך ורק בזכות השותפים הנאמנים לבית אבקשה התומכים בקביעות ומסייעים להחזקת הגיליון מדי חודש בחודש למען הפצת אורו הנקי של הנחל נובע והעברת מורשתה של ברסלב בטהרתה. **אשריכם גבורי החיל! יהי רצון שתזכו להיות אפיים בליבו של רבינו הקדוש לעד!**

גם אתה יכול להפוך לחלק מהמפכה שתנחיל את המסורת העקייה לדור העתיד וההווה
צור קשר עוד היום בטלפון: 02-6237686 שלוחה 2